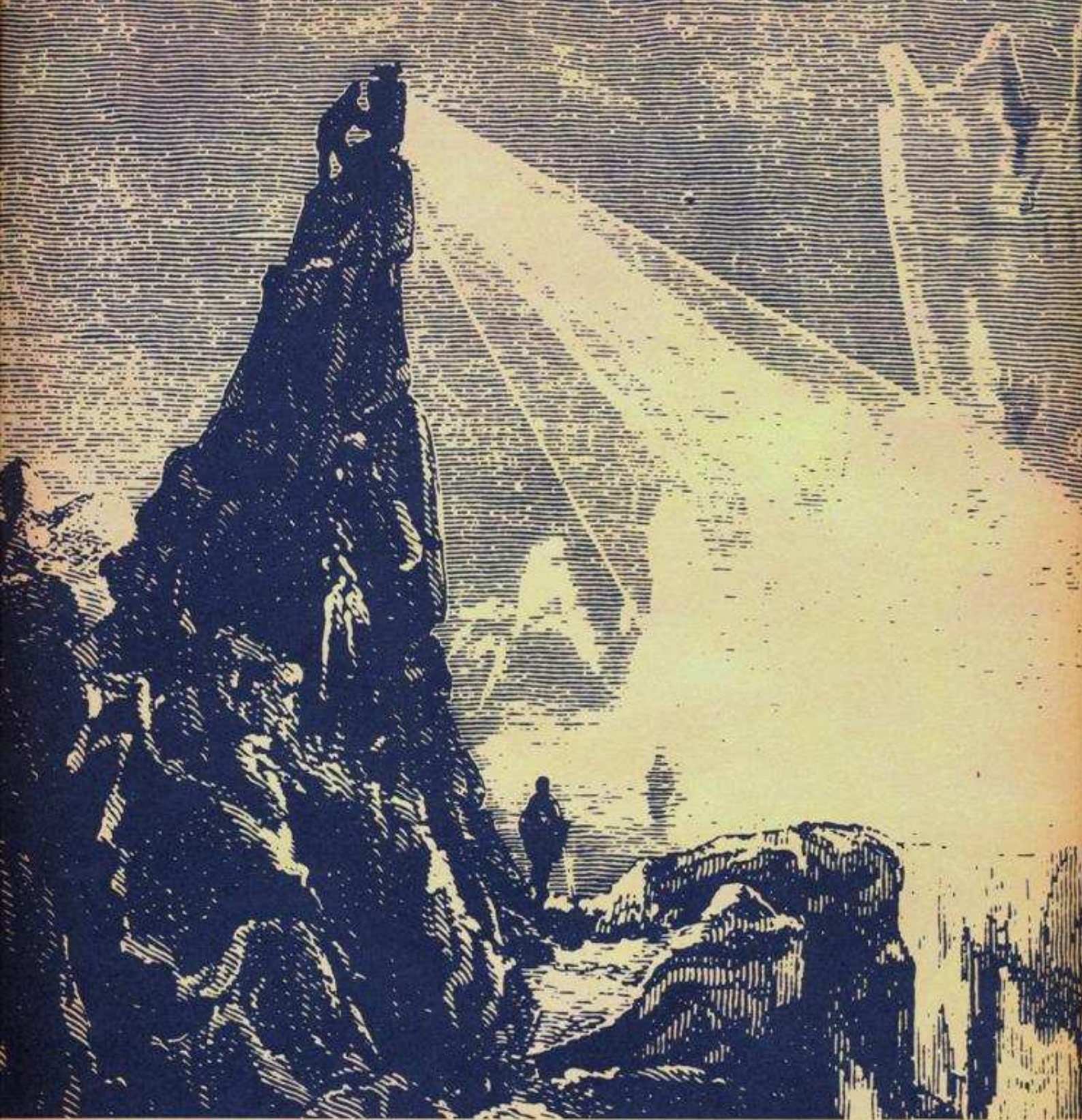

JULES VERNE

Dobrodružství kapitána Hatterase

Jedno J. Verne patří k těm, kteří znají
mnohá oblíbená mladá čtenářka, a ti z nich,
kteří rádi čtou dobrodružné knihy,
zřejmě je také předešlým.
Dobrodružství kapitána Hatterase
největší z nich jen málokterý z nich.
Tento Verneův román totiž v nakladatelství
Albatros zatím ještě nikdy nevyšel,
a tak bude toto vyprávění o poněkud
tajemném kapitánovi, jenž se vydá se svou
lodí a posádkou do neproniknutelných
a nehostinných polárních končin za zprávu
ze svého zvláštního cíle, i pro mnohé
z Verneových obdivovatelů novým objevem.
A určitě jim nebude vadit ani to, že mnozí
z toho, o čem autor píše více než sto let
předtím, vypadá dnes ve světle nových vědeckých
poznatků namnohdy přece jen trochu jinak.

SMĚR: SEVER!

Po padesáti letech vychází znovu v češtině román o polární výpravě britského mořeplavce Johna Hatterase. Není tedy divu, že mnozí z pravidelných čtenářů Karavany jsou překvapeni, že Jules Verne takový román vůbec napsal. Sám nevím, proč k vydání tohoto díla došlo tak pozdě. Francouzští literární odborníci si ho velice cení a řadí

ho k nejlepším Vernovým románům, jako je Tajuplný ostrov, Dvacet tisíc mil pod mořem nebo Dva roky prázdnin. Čeští vydavatelé k němu měli nedůvěru. U Hynka, Kočího a Beauforta vyšel až dlouho poté, kdy čtenáři dostali do rukou populárnější Vernovy spisy, a také Josef R. Vilímek ho vydal až na konci třicátých let.

Poprvé vyšel Hatterasův příběh v roce 1866, jako čtvrtý Vernův román. Předcházelo ho Pět neděl v balóně, Cesta do středu Země a Ze Země na Měsíc. Na první pohled je to román méně fantastický než tři předešlé, které zavedly čtenáře do neprobádaných končin Afriky, do hlubin naší planety, a dokonce i do meziplanetárního prostoru. Chceme-li ho však správně pochopit, musíme zapomenout na to, že dnes létají přes severní točnu osobní letadla, plná spících cestujících. V roce 1866 byla totiž severní točna stejně nadosažitelná, jako je dnes planeta Mars. Naprosto to není přehnané srovnání, naopak. Věřím, že první lidé stanou na povrchu Marsu za kratší dobu od dnešní doby, než jaká dělila první vydání Vernova románu od skutečného dobytí severní točny. Vždyť dobyvateli točny Robertu E. Pearymu bylo v roce 1866 pouhých deset let a musel čekat ještě dalších třiatřicet roků, než se mu vytoužená polární výprava podařila!

Ve své fantazii Verne navštívil polární oblast už v roce 1855. Tehdy totiž napsal novelu Zimní pobyt v ledovém moři, která česky vyšla naposledy v Albatrosu roku 1960 ve sborníku Mys dobré naděje. Mnohé motivy románu o Hatterasovi už tato novela obsahuje: rozkol na palubě výzkumné lodi, robinzonské dobrodružství v ledové pustině, a dokonce i útok skupiny rozlícených polárních medvědů. Verne tedy nevstupoval na zcela neznámou půdu, když román o Hatterasovi začal psát. Důkladně prostudoval všechna dostupná fakta a poznal vše, co se mohl dozvědět člověk, který v polárních oblastech nikdy nebyl. Jeho fantazii vzrušovala představa dosud nenavštívených oblastí naší planety. Proto už

v prvním románu, nazvaném Pět neděl v balónu, podnikl cestu k pramenům Nilu. Severní točnu také nemohl opomenout, právě tak jako pól jižní, kam vyslal své hrdiny dokonce dvakrát, v románech Dvacet tisíc mil pod mořem a Ledová sfinga.

Znalec Vernova díla může být dokonce překvapen, proč se Verne vypravil na sever až ve svém čtvrtém románu, nikoli v druhém, nebo dokonce prvním!

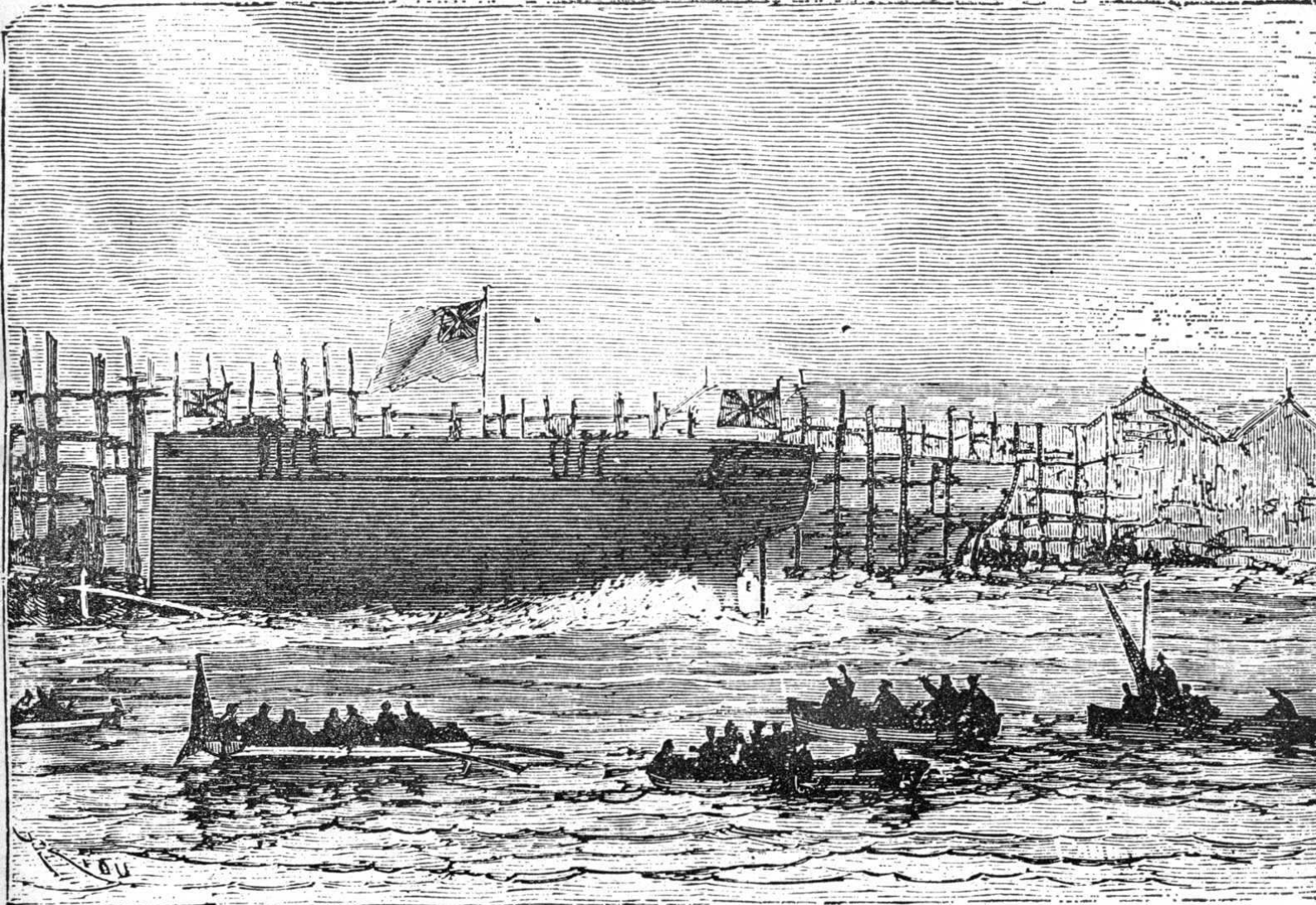
To ovšem je akademická otázka, na niž možná budeme umět odpovědět už brzy, až nakladatelství Hachette začne se slíbeným vydáváním Vernovy písemné pozůstalosti. Zamysleme se tedy spíš nad postavami románu než nad jeho dějištěm. Najdeme zde dva hlavní hrdiny, už zmíněného kapitána Johna Hatterase a lodního lékaře Forwardu doktora Clawbonyho. V celém Vernově díle najdeme málo tak výrazných postav, jako je tento britský kapitán a jeho lékař. Kapitán Hatteras, muž nezlomné vůle, nelostný k sobě, ale i k ostatním, jakmile jde o dosažení stanoveného cíle. Doktor Clawbony je v jistém slova smyslu jeho pravý opak. Tomuto muži vědy je každý fanatismus cizí. Nemá v žilách dobrodružnou krev a celou tu cestu k pólu by mohl právem považovat za nešťastnou náhodu, jejíž se stal obětí. A přece cítíme, že Jules Verne, který ve své fantazii toužil po dosažení pólu neméně silně než kapitán Hatteras, dává přednost vědci před dobrodruhem. Je sice pravda, že bez Hatterasovy vůle by se výprava nikdy na pól nedostala, avšak stejně tak je jisté, že bez vynalézavosti doktora Clawbonyho by poutníci v ledové pustině zahynuli. Vynalézavý doktor je předchůdce legendárního inženýra Cyra Smithe, který na Lincolnově ostrově dokázal vyrobit takřka z ničeho nitroglycerín, pec na zpracování rudy, a dokonce i galvanické články. Byl to přece Clawbony, koho napadlo střílet zmrzlou rtuť, vyřezat z čirého ledu lupu ke koncentraci slunečních paprsků (Cyrus Smith vyrobil lupu z hodinového sklíčka

za týmž účelem — aby soustředěnými paprsky rozdělal oheň) a kdo v polární temnotě dokázal rozzářit elektrické světlo! Mimochodem, kritici dlouho vyčítali Vernovi, že se zpronevěřil své zásadě vědecké hodnověrnosti a že v pasážích o rtuti a o ledové čočce si zahrál na barona Prášila. Sovětští polárníci se však pokusili doktora Clawbonyho napodobit s dokonalým úspěchem! Kapitán Hatteras však není záporná postava, to zdaleka ne. Verne se mu obdivuje a jeho prostřednictvím k němu chová úctu i čtenář.

Ale už od chvíle Hatterasova překvapujícího objevení na palubě Forwardu cítíme autorovy výhrady ke kapitánovu fanatismu, který vede až k tragickému konci. Hatteras je v jistém smyslu geniální, avšak podobně jako další dva Vernovi dobyvatelé neznáma, kapitán Nemo a inženýr Robur, nese v sobě jakési prokletí, jež ho dohání až k šílenství. Chtěl tím Verne naznačit, že pokládá úpornou touhu po dobytí neznáma za nebezpečnou hru s ohněm? V jeho díle najdeme ještě další šílené objevitele a vědce. Dva z nich, profesor Schulz v Ocelovém městě a profesor Roche ve Vynálezu zkázy bezmála přivedli na svět válečnou pohromu. Chtěl nás Verne varovat?

V jistém smyslu ano. Uvědomoval si odpovědnost, kterou má dobyvatel prostoru stejně jako dobyvatel neznáma, cestovatel jako vědec, uvědomoval si odpovědnost za následky dobytelského činu, které padnou na docela obyčejné lidi. Proto nacházíme ty hořké tóny v Roburovi dobyvateli, kde vynálezce letadla odmítá předat svůj objev lidstvu dosud nezralému, právě tak jako Nemo odmítl zveřejnit technické řešení své ponorky. A kapitán Hatteras? Teprve až knihu přečtete, pochopíte, proč volám — sláva Hatterasovi, ale ať žije doktor Clawbony, obyčejný člověk, jeden z nás!

Ondřej Neff

Dobrodružství kapitána Hatterase

DÍL PRVNÍ
ANGLIČANÉ NA SEVERNÍM PÓLU

KAPITOLA I – FORWARD

„Zítřa za odlivu vypluje z Nových doků za neznámým cílem briga *Forward* s kapitánem K. Z. a s prvním důstojníkem Richardem Shandonem.“

Toto oznámení si mohli čtenáři přečíst v *Liverpoolském hlasateli* dne 5. dubna 1860.

Odjezd brigy z největšího anglického obchodního přístavu není žádná velká událost. Kdo by si toho všiml tam, kde přístav jen těžko pojme tisíce lodí všech tonází a všech národností?

A přesto 6. dubna ráno bylo nábřeží u doků obsypáno pozoruhodným davem diváků. Zdálo se, že si tam dala sraz všechna námořnická sdružení. I dělníci z okolních loděnic opustili práci, obchodní agenti vyšli ze svých temných kanceláří a obchodníci ze svých skladů. Pestré omnibusy přijíždějící podle vnějších zdí doků vyvrhovaly každou minutu svůj náklad zvědavců.

Jako by se bylo celé město snažilo o jediné: být při vyplutí *Forwardu*.

Forward byla briga o výtlaku sto osmdesáti tun, s lodní vrtulí a s parmím strojem o výkonu sto dvaceti koní. Každý si ji mohl splést s ostatními brigami v přístavu, protože v očích veřejnosti na ní nic neobyčejného nebylo. Ale znalci si všimli několika zvláštností, v nichž se námořník nemůže mýlit.

Proto také na palubě nedaleko zakotvené lodi se skupina námořníků dohadovala o určení *Forwardu*.

„Co si mám myslit o těch stožárech?“ řekl jeden z nich. „Parník přece nebývá opatřen tolika plachtami.“

Na to odpověděl kormidelník s širokou brunátnou tváří:

„Ta loď spoléhá určitě spíš na plachty než na svůj stroj. A má-li tak velké horní plachty, pak je to jen proto, že spodní budou často bez větru. A tak vůbec nepochybuji, že *Forward* je určen k plavbě arktickými nebo antarktickými vodami, kde ledové hory zadržují vítr víc, než je pevné a odvážné lodi vhod.“

„Máte asi pravdu, mistře Cornhille,“ souhlasil třetí námořník. „Všiml jste si také té ostruhy na přídi?“

„Opatřené ocelovým ostřím,“ dodal Cornhill, „které je schopno rozříznout trojstěžník vedví, kdyby na něj *Forward* najel plnou rychlostí z boku.“

„To je jisté,“ odpověděl lodivod z řeky Mercy. „Vždyť tahle briga musí dělat s vrtulí dobrých čtrnáct uzlů. Věřte mi, že to je rychlá loď.“

„Ani s plachtami se nedostane do rozpaků,“ pokračoval kormidelník. „Ať se nejmenuji Cornhill, když ta loď nevypluje na průzkum polárních moří.“

„Ostatně i náklad té brigy, potvrzuje mínění mistra Cornhilla,“ ozval se další lodník. „Vím to od Cliftona, který na *Forwardu* slouží. Ta loď veze potraviny a uhlí na šest let. Všechn náklad tvoří jen potraviny a uhlí kromě balíků s vlněnými oděvy a tuleními kůžemi.“

„Pak už o tom nemůžeme pochybovat,“ prohlásil mistr Cornhill. „Ale neřekl ti Clifton nic o poslání lodi, když se s ním tak znáš?“

„Nemohl mi říci nic, protože to sám neví. A tak je tomu s celou posádkou. To se dovědí, až tam budou.“

„A co když doplují k d'áblu?“ ozval se jeden námořník. „Mně to aspoň tak připadá.“

„Ale ten plat!“ pokračoval Cliftonův přítel živě. „Pětkrát vyšší než obvykle. Jinak by byl Richard Shandon nezískal nikoho. Tak podivná loď, která pluje do neznáma a zřejmě se nemíní hned tak vrátit! To by se mi moc nezamlouvalo.“

„Zamlouvalo, nezamlouvalo, ty by ses stejně nemohl stát členem posádky na *Forwardu*!“ řekl mistr Cornhill. „Pročpak?“

„Protože nevyhovuješ stanoveným podmínkám. Slyšel jsem, že ženáci jsou vyloučeni. A to je tvůj případ. Ale stejně to musejí být odvážní chlapi. Ale kam vlastně *Forward* pluje a kdo je jeho kapitánem?“

„To se přece ví,“ odpověděl mladý námořník s naivní tváří.

„Že se to ví? Snad si nemyslíš, chlapečku, že kapitánem *Forwardu* je Shandon?“

„Ale...“

„Tak si pamatuj, že Shandon je první důstojník a nic jiného. Je to odvážný lodník, zkušený velrybář, dobrý chlapík, plně schopný velet lodi, ale nevelí jí. Zatím se vůbec neví, kdo bude na lodi prvním po bohu. Kapitán se objeví v pravý čas. Nikdo však neví kde, protože Shandon neřekl a nesmí říct, kam bude kapitán svou loď řídit.“

„Ale já vás, mistře Cornhille, ujišťuji,“ pokračoval mladý námořník, „že se na palubu dostavil někdo, kdo byl ohlášen stejným dopisem, kterým bylo Shandonovi nabídnuto místo prvního důstojníka.“

„Jakže?“ zamračil se Cornhill. „Chceš mi snad tvrdit, že kapitán je už na palubě *Forwardu*?“

„Ano, mistře Cornhille. Vím to od kormidelníka Johnsona.“

„A kdo je ten kapitán?“

„Pes.“

Všichni námořníci užasli. Za jiných okolností by se byli dali do smíchu. Kapitánem na takové lodi pes? To bylo přece k popukání. Ale *Forward* byla loď tak podivná, že musili tu zprávu dvakrát promyslet, než ji zavrhnou. Ostatně ani mistr Cornhill se nesmál.

„A Johnson ti toho kapitána, toho psa, ukázal?“ obrátil se k mladému námořníkovi. „A tys ho viděl?“

„Viděl jsem ho tak, jako teď vidím, s odpuštěním, vás.“

„Tak co si o tom myslíte?“ ptali se námořníci mistra Cornhilla.

„Nemyslím si nic,“ odpověděl nerudně Cornhill. „Nemyslím si nic, leda to, že *Forward* je buď loď samotného d'ábla, nebo blázna z blázince,“

Námořníci se mlčky zahleděli na *Forward*, na němž už končily přípravy k vyplutí. A nikdo z nich nevěřil, že si kormidelník Johnson z mladého námořníka vystřelil.

Zpráva o tom psu už totiž proběhla městem. A mnozí z davu zvědavců, kteří nebyli daleko od víry v nadpřirozené zvíře, snažili se psího kapitána zhlédnout.

Forward totiž vábil zvědavost veřejnosti už několik měsíců. Vždyť záhadu kolem plavby této brigy zdůrazňovalo vše: neobvyklost její konstrukce, tajemství kolem ní, utajované jméno kapitána, způsob,

jakým Shandon dostal příkaz k vystrojení lodi, výběr posádky i její neznámé, dosud jen tušené poslání. Taková loď musila přemýšlivou duši vzrušovat. A *Forward* to dělal. I když většina diváků nebyla schopna uvádět odborné důvody mistra Cornhilla, nejružnější dohady stačily oživovat liverpoolské debaty po celé tři měsíce.

Briga byla postavena v birkenheadských loděnicích na liverpoolském předměstí. Závod Scott a spol. dostal od Shandona objednávku s přesným plánem a zmenšeným modelem. Z plánu se dalo soudit na zkušeného námořníka. Shandon dostal k dispozici pozoruhodnou částku, a tak stavba začala ihned a na příkaz neznámého majitele pokračovala velmi rychle.

Briga byla postavena velice pevně. Měla zřejmě vzdorovat velkým tlakům, protože její žebrovi z teakového dřeva, známého svou tvrdostí, bylo ještě opatřeno železným osazením. Pomalu nabývala v loděnici určeného tvaru. Její důkladná a vznosná stavba udivovala všechny znalce. Ocelová ostruha na přídi jí dodávala podivný vzhled, ačkoli vůbec nevypadala jako nástroj válečný. Na přídním můstku však stálo šestnáctipalcové dělo s otáčivou lafetou, které se dalo zaměřit do všech stran. Ale s dělem tomu bylo stejně jako s ostrohou; na obou nebylo nic válečného.

Dne 5. dubna byla loď za velkého vzrušení diváků spuštěna na moře.

Ale co to bylo vlastně za loď? Nebyla to loď válečná ani obchodní. Nebyla to ani zábavní jachta, protože k výletní projížďce se neberou zásoby na šest let.

Chtěl se snad *Forward* pokusit o plavbu legendární severozápadní cestou? Ale k čemu by to bylo? To se už podařilo kapitánu Mac Clureovi roku 1853.

Pro zasvěcence bylo přesto zřejmé, že *Forward* hodlá čelit polárním krajům. Chtěl se snad dostat k jižnímu pólu blíže než velrybář Wedell, blíže než kapitán James Ross? Ale co by ho k tomu vedlo?

Je zřejmé, že přes velmi omezené pole dohadů nacházela obrazotvornost (Stále další a další možnosti.

Druhého dne po spuštění lodi na vodu dodaly dílny R. Hawthorna v Newcastlu stroj. Měl výkonnost sto dvaceti koní a zabral velmi málo místa. Zkoušky motoru nenechaly nikoho na pochybách. Sám kormidelník Johnson pokládal za patřičné říci své mínění lodníku Cliftonovi:

„Jestliže *Forward* použije s vrtulí i plachet, popluje díky plachtám rychleji.“

Clifton tomu sice příliš nerozuměl, ale od lodi řízené psem očekával i nemožné.

Po usazení stroje začalo nakládání zásob. Nebyla to maličkost, protože loď vezla zásoby na šest let. Tvořily je uzené ryby, sušené maso, suchary a mouka. Do skladů se jako lavina hrnuly hory kávy a čaje. Ukládání řídil sám Shandon. Vše bylo v naprostém pořádku uloženo, označeno a sepsáno. Složeno bylo i značné množství pemikanu.

Výběr potravin nedovolil pochybovat o délce plavby a dobrý pozorovatel ihned pochopil, že *Forward* má plout do polárních moří. Stačil pohled na soudky s citrónovou šťávou, na kaleiové tabletky, na semena šťovíku, zkrátka na hojnost protikurdějových látek pro plavbu polárními vodami.

Malý počet zbraní na palubě mohl uspokojit mírumilovné povahy, ale přeplněné skladiště střelného prachu mohlo leckoho vyděsit. Jediné dělo na přídním můstku nemohlo přece takovou zásobu spotřebovat. Ve skladišti byly také obrovské pily a hrubé nástroje, jako páčidla, olověné palice, ruční pilky, velké sekery, atd., nemluvě o pozoruhodném množství min, jejichž výbuch by stačil vyhodit do povětří liverpoolskou celnici. To všechno bylo velmi divné, ne-li děsivé, nemluvě o raketách různých druhů.

Četní diváci na nábřeží obdivovali ještě dlouhý velrybářský člun a jistý počet nafukovacích gumových člunů.

Všechno to stále víc, mátko a vzrušovalo, protože *Forward* už měl brzy vyplout za neznámým cílem.

KAPITOLA II – NEČEKANÝ DOPIS

Před osmi měsíci dostal Richard Shandon tento dopis:

Panu Richardu Shandonovi,

Liverpool

Pane,

tímto dopisem vám oznamuji uložení šestnácti tisíc liber v bankovním domě Marcuart a spol. Připojený blok mnou podepsaných poukazů vám umožní disponovat celou touto částkou.

Vy mne neznáte, ale na tom nezáleží. Důležité je, že já znám Vás. Nabízím vám místo prvního důstojníka na palubě brigy Forward pro plavbu, která bude možná dlouhá a nebezpečná: Odmítnete-li, nic se nestane. V případě souhlasu dostanete pět set liber ročně a po uplynutí každého roku plavby bude Vám plat o desetinu zvýšen.

Briga Forward ještě neexistuje. Budete ji muset postavit tak, aby mohla být spuštěna na moře v prvních dnech dubna 1860. Připojuji podrobný plán s rozpočtem. Důkladně se s ním seznamte. Loď postaví firma Scott a spol. S ní budete stavbu řídit.

Zvláštní pozornost věnujte posádce. Bude složena ze mne jako kapitána, z kormidelníka, ze dvou strojníků, lodivoda, osmi lodníků a dvou topičů. Celkem to bude osmnáct mužů včetně doktora Clawbonnyho z Liverpoolu, který se Vám v patřičnou dobu představí.

Lidé najatí na plavbu Forwardu musejí být Angličané, svobodní, bez rodiny a abstinenti, protože pití alkoholu se nebude na palubě trpět. A musejí být ochotni do všeho se pustit a všechno snést.

Nabídnete jim plat pětkrát vyšší, než je obvyklé, a každým rokem o pětinu zvýšení. Na konci plavby dostane každý pět set liber a Vy sám dva tisíce. Peníze jsou uloženy v bankovním domě Marcuart a spol.

Plavba bude dlouhá, obtížná, ale plně počestná. Nemusíte proto váhat. Odpověď zašlete na značku K. Z., poste restante, Goteborg, Švédsko.

P. S. Dne 15. února přijde na palubu velký dánský pes s tmavě plavou srstí s černými pruhy. Umístíte ho na palubě. Přijetí psa potvrdíte zprávou do Livorna v Itálii na stejnou značku jako do Švédska.

Kapitán Forwardu se objeví a dá se poznat v patřičnou chvíli. V době vyplutí dostanete další instrukce.

Kapitán Forwardu K. Z.

Richard Shandon byl dobrý námořník. Dlouho velel na velrybářské lodi v arktických mořích a měl v celém Lancasteru nejlepší pověst. Ten dopis ho právem překvapil. Divil se sice, ale s chladnokrevností člověka, který už něco zažil.

Sám splňoval všechny uvedené podmínky. Neměl ani ženu, ani rodiče. Dokonale volný muž. A protože se neměl s kým poradit, odebral se přímo do banky Marcuart a spol.

„Jestli tam jsou ty peníze,“ pomyslně si, „půjde ostatní už samo.“

V bankovním domě byl přijat se všemi ohledy, jaké si zaslouží člověk, na něhož čeká v pokladně šestnáct tisíc liber. Když si to Shandon ověřil, požádal o papír a na ohlášenou adresu napsal, že přijímá.

Téhož dne se spojil se staviteli v Birkenheadu a po čtyřiašedeseti hodinách už ležel v loděnici kýl Forwardu.

Richard Shandon byl čtyřicetiletý robustní, energický a statečný chlapík. Povahou byl puntičkářský podivín. Jeho námořníci ho neměli příliš rádi; báli se ho. Jeho pověst mu však nedělala potíže při výběru posádky, protože se vědělo, jak je obratný a jak se dovede se vším vypořádat.

Shandon se jen obával, aby mu tajemná stránka této výpravy nebránila v jednání.

Řekl si však: „Bude lepší nic nerozhlášovat. Našli by se mořští vlci, kteří by chtěli vědět, proč a nač to všechno je. A protože sám nic nevím, těžko bych jim odpovídal. Ten K. Z. musí být rozhodně podivný patron. Ale koneckonců mě zná, počítá se mnou, a to stačí. A jeho loď? Ta bude výborně opatřena a ať jsem papež, není-li určena k plavbě do polárních vod. Ale to si nechám pro sebe a pro své důstojníky.“

Poté se Shandon věnoval náboru posádky, přičemž trval na všech podmínkách určených kapitánem.

Znal jednoho statečného a obětavého chlapíka, dobrého námořníka, jménem James Wall. Mohlo mu být asi třicet let a nebyl by v polárních mořích poprvé. Shandon mu nabídl místo druhého důstojníka a James Wall to naslepo přijal. Toužil jen po plavbě a své zaměstnání měl rád. Shandon mu sdělil, podrobnosti stejně jako jistému Johnsonovi, kterého přijal za kormidelníka.

„Plavba nazdařbůh je stejná jako každá jiná,“ řekl James Wall. „I z hledání severozápadní cesty se lidé vrací.“

„Ne vždycky,“ odpověděl mistr Johnson. „Ale to není důvod neplout tam.“

„Jestli se ostatně ve svých dohadách mýlíme,“ pokračoval Shandon, „musíme uznat, že k plavbě bude mít ta loď dobré podmínky. S tak báječným vybavením a s takovým strojem se může dostat daleko. Potřebuji jen osmnáct mužů posádky a to je vše.“

„Osmnáct mužů měl na palubě i Američan Kane, když vykonal svou slavnou cestu k pólu,“ připomněl mistr Johnson.

Johnson byl člověk k nezaplacení. Vyznal se v plavbách všemi šířkami. Byl kormidelníkem na lodi, která byla součástí výpravy poslané roku 1853 hledat Franklina. Znal liverpoolské námořníky a vydal se ihned na lov svých lidí.

Shandon a Wall se činili tak dobře, že v prvních dnech prosince už měli celou posádku. Ale bez nesnází se to neobešlo. Mnohé zlávalo vnadidlo vysokého platu, ale nejasná budoucnost výpravy některé vyděsila. Mnozí se přihlásili hned, ale později přišli vrátit slovo i zálohu, když jim přátelé tento podnik vymluvili. A všichni bez rozdílu se snažili odhalit tajemství lodi a zasypávali velitele otázkami. Ten je odkazoval na kormidelníka Johnsona.

„A co chceš, abych ti řekl?“ ptal se pokaždé Johnson. „Nevím o nic víc než ty. Budeš však rozhodně v dobré společnosti s veselými chlapíky, kteří nikdy neklopýtnou. A to už něco znamená! Tak už o tom nemedituj a buď ber, nebo to nech!“

Většina to vzala.

„Jistě chápeš,“ dodával kormidelník, „že mám potíže jen s výběrem. Velký plat, jaký žádný námořník nepamatuje, spolu s jistotou pěkného kapitálku po návratu... To už je nějaké lákadlo.“

„No, ono je opravdu svůdné žít po návratu až do konce života v blahobytu,“ souhlasili námořníci.

„Ale nijak se netajím s tím,“ pokračoval Johnson, „že to bude plavba dlouhá, obtížná a nebezpečná. Je to přímo uvedeno v našich instrukcích. A každý musí vědět, k čemu se zavazuje. Možná že budeme muset udělat vše, co je v lidských silách ..., a snad ještě víc. A tak jestli nemáš statečné srdce a osvědčenou povahu, nemáš-li ďábla v těle, neříkáš-li si, že máš naději dvacet ku jedné v tom zůstat, zkrátka hodláš-li nechat svou kůži raději tady než jinde, obrať se ke mně zády a přenech své místo odvážnému chlapovi.“

„Ale znáte aspoň kapitána, mistře Johnsone?“ zeptal se ke zdi přitlačený námořník.

„Dokud nepřijde jiný, je kapitánem Richard Shandon, kamaráde.“

Nutno říci, že si to Shandon skutečně myslel. Záhy dospěl k názoru, že v poslední chvíli dostane přesné instrukce o cíli plavby a zůstane na *Forwardu* pánem. Dokonce tu myšlenku rád rozšiřoval v hovorech se svými důstojníky a při sledování prací na stavbě brígy, jejíž první žebra se v birkenheadských loděnicích zdvíhala jako žebra převrácené velryby.

KAPITOLA III – DOKTOR CLAWBONNY

Shandon a Johnson přísně dbali příkazů týkajících se zdraví posádky. Všichni vypadali uspokojivě, měli pružné údy a jejich pleť byla schopna čelit i nejsilnějším mrazům. Byli to důvěryhodní a rozhodní muži, energičtí a pevně stavění.

Po najmutí posádky se Shandon se svými dvěma důstojníky staral o zásobení. Postupoval přesně podle jasných, přesných a podrobných kapitánových instrukcí, v nichž i nejmenší součástky měly určenou kvalitu a množství. Díky svým plným mocem mohl velitel platit každou dodávku hotově s osmiprocentní slevou, kterou pečlivě zanášel na účet K. Z.

V lednu 1860 byly posádka, zásoby a náklad na palubě. *Forward* už nabýval konečného vzhledu. Shandon nestrávil ani jeden den bez návštěvy v Birkenheadu.

Dne 23. ledna ráno vsedl jako obvykle do jednoho z člunů, které zajišťují neustálé spojení obou břehů řeky Mercy. Byla právě hustá mlha, která nutí i říční lodníky řídit se kompasem, ač plavba přes řeku trvá jen deset minut.

Ale ani nejhorší mlha nemohla Shandonovi zabránit v setkání s malým tlustým chlapíkem chytré a veselé tváře a příjemného pohledu, který k němu přistoupil, chopil se obou jeho rukou a prudce jimi s familiární vřelostí potřásl. Při tom rozmáchle gestikuloval a mluvil tak rychle, jako by jeho myšlenky musely stůj co stůj ven, aby nevybuchly jako parní stroj. Jeho malá bystrá očka, jeho velká a živá ústa byly pojistnými záklopkami, které mu umožňovaly vypustit přebytek jeho samého. Hovořil tolik a tak rychle, že mu Shandon zprvu nerozuměl.

Ale první důstojník uhodl, kdo je ten chlapík, kterého nikdy neviděl. V hlavě se mu rozsvítilo, a když se mužik nadechoval, Shandon rychle vyrazil dotaz:

„Doktor Clawbonny?“

„Osobně, veliteli. Už vás hledám čtvrt hodiny a všude se po vás ptám. Chápete mou netrpělivost? Ještě pět minut a ztrácel jsem už hlavu. To jste tedy vy, veliteli? Opravdu existujete? Nejste jen mýtus? Vaši ruku, vaši ruku, ať ji ještě jednou stisknu! Ano, tohle je tedy ruka Richarda Shandona! Ale jestliže

existuje velitel Shandon, pak jistě existuje i briga *Forward*, na které velí. A velí-li na ní, pak s ní také vypluje. A vypluje-li, vezme doktora Clawbonnyho na palubu.“

„Ale ovšem, doktore. Jsem Shandon a existuje i briga *Forward*, která skutečně vypluje.“

„To je logické,“ odpověděl doktor, když se nadechl pořádné dávky vzduchu, „to je logické. Vidíte také, jakou mám radost. Má přání se splnila! Už dlouho jsem čekal na svou příležitost. Toužil jsem podniknout právě takovou plavbu. A s vámi, veliteli...“

„Odpusťte ...,“ začal Shandon.

Clawbonny si toho nevšiml a pokračoval:

„S vámi se dostaneme jistě daleko a necouvnm ani o píd!“

„Ale ...,“ pokusil se znovu Shandon.

„Protože jste prokázal svou statečnost, veliteli, a já znám vaši kvalifikaci. Jste výborný námočník!“

„Dovolíte-li...“

„Ne, nechci, aby někdo třeba jen na okamžik uvedl v pochybnost vaši odvahu, statečnost a obratnost. Ani vy ne! Kapitán, který si vás vybral za prvního důstojníka, se v tom vyzná. Ručím vám za to!“

„Ale vždyť o to vůbec nejde,“ vpadl netrpělivý Shandon.

„A o co tedy jde? Nenapínejte mne!“

„Vždyť mě, k čertu, nepustíte ke slovu! Řekněte mi, prosím vás, jak jste se dostal k účasti na plavbě *Forwardu*?“

„Dopisem, tímhle řádným dopisem statečného kapitána, dopisem velmi strohým, ale velmi důrazným.“ A doktor podal Shandonovi dopis tohoto obsahu:

Inverness, 22. ledna 1860

Doktor Clawbonny, Liverpool

Chcete-li se nalodit na loď Forward k daleké plavbě, dostavte se k veliteli Richardu Shandonovi, který o tom dostal instrukci.

Kapitán Forwardu

K. Z.

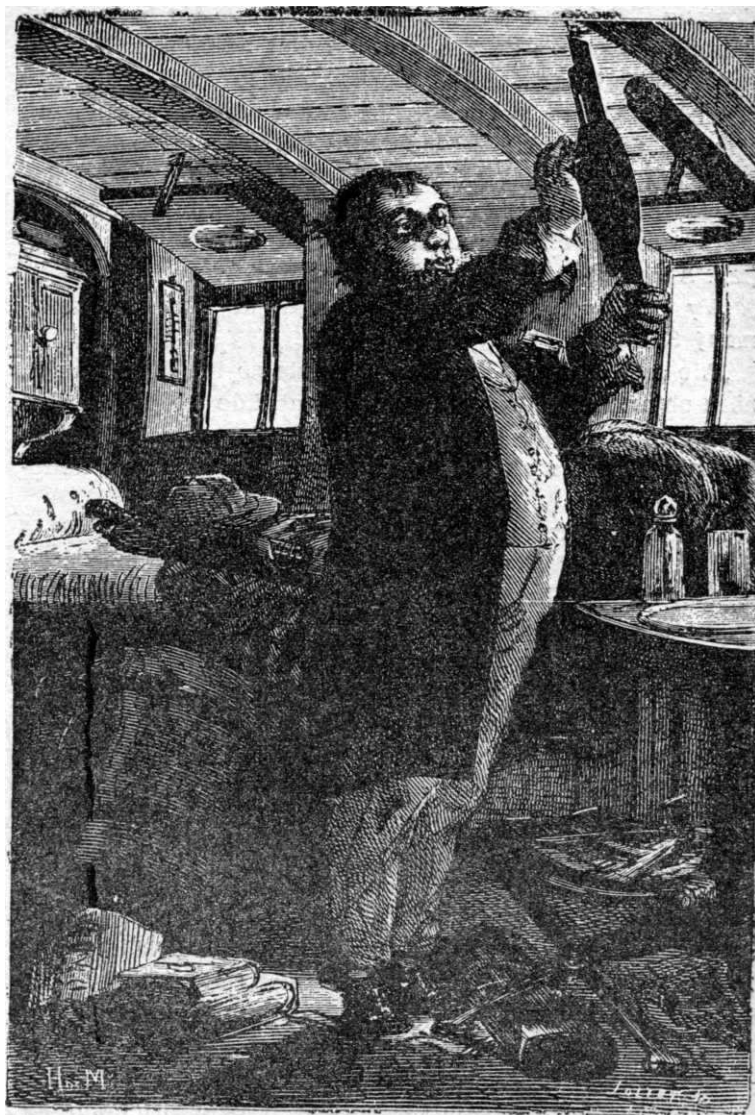
Pak pokračoval:

„Dopis jsem dostal dnes ráno a teď jsem připraven nastoupit na palubu *Forwardu*.“

„Víte však, doktore, něco o cíli této plavby?“

„Vůbec nic Ale co na tom? Hlavně když se někam dostanu. Říká se o mně, že jsem vědec ... Ale to je omyl, veliteli. Neznám nic, a ač jsem vydal několik knih, které se neprodávají špatně, neměl jsem to dělat. Lidé jsou hrozně hodní, že je kupují. Ale říkám vám, že nic nevím; leda to, že jsem nevědomec. Ale když se mi nabízí doplnění či lépe obnovení mých vědomostí z medicíny, chirurgie, historie, zeměpisu, botaniky, mineralogie, zoologie, chemie, fyziky, mechaniky a hydrografie, pak to přijmu. A ujišťuji vás, že se nenechám prosit!“

„Vy tedy nevíte, kam *Forward* popluje?“ zeptal se zklamaný Shandon.

„Ale ano, veliteli. Popluje tam, kde se lze něco naučit, něco objevit, vzdělávat se a srovnávat, kde lze poznat jiné mravy, jiné kraje, jiné národy a studovat je při jejich činnosti. Popluje zkrátka tam, kam jsem se nikdy nedostal.“

„Trochu konkrétněji!“ zvolal Shandon. „Konkrétněji? Slyšel jsem, že vytáhneme plachty do severních moří. Tak tedy vzhůru na sever!“

„A znáte aspoň kapitána?“

„Vůbec ne. Ale můžete mi věřit, že to je statečný muž.“

Když oba dva v Birkenheadu vystoupili, zasvětil Shandon doktora do situace, jejíž tajemnost čilého mužika okouzila. Od toho dne Shandona neopouštěl a přicházel za ním každého rána na palubu.

Rozhodl se totiž, že bude dozírat na zařízení lodní lékárny.

Clawbonny byl lékař, dobrý lékař, ale s malou praxí. Jako každý doktor promoval v pětadvaceti a ve čtyřiceti se stal skutečným vědcem. Byl známý v celém světě. Jeho malé jmění mu umožňovalo dávat rady, které udílením zdarma neztrácely na ceně. Byl oblíben, nikomu neudělal nic zlého, živý a velmi hovorný, ale vždy se srdcem na dlani a s rukou podávanou každému.

Když se městem roznesla zpráva o jeho příchodu na palubu *Forwardu*, všichni přátelé se ho snažili přemluvit, což ho ovšem v jeho rozhodnutí jen utvrzovalo. A byl by to musel být velmi obratný člověk, který by byl dokázal doktora od jeho předsevzetí odradit.

Od toho dne se řeči a dohady ještě zmnožily. To vše však *Forwardu* při spuštění na moře 5. února nevadilo. O dva měsíce později byl připraven k vyplutí.

Dne 15. února byl vlakem z Edinburghu přivezen podle kapitánova oznámení pes dánské rasy s určením pro Richarda Shandona. Bylo to zvíře napohled kousavé, potměšilé, dokonce trochu zlověstné a s podivným pohledem. Na měděném obojku měl pes vyryto jméno *Forward*. Shandon ho umístil na palubě a na označené iniciály poslal do Livorna potvrzení o přijetí.

Tak byla posádka – až na kapitána – úplná. Tvořili ji kapitán K. Z., první důstojník Richard Shandon, druhý důstojník James Wall, doktor Clawbonny, kormidelník Johnson, harpunář Simpson, tesař Bell, první strojník Brunton, druhý strojník Plover, černošský kuchař Strong, lodní lodivod Foker, zbrojář Wolsten, lodník Bolton, lodník Garry, lodník Clifton, lodník Gripper, lodník Pen a topič Waren.

KAPITOLA IV – PSÍ KAPITÁN

Přiblížil se pátý duben, den vyplutí. Doktorův příchod všechny muže trochu uklidnil. Kam se mínil vydat proslulý učenec, tam ho mohli následovat. Přesto však byla většina posádky stále zneklidněna. Shandon se bál, aby se mu paluba dezercí nevyprázdnila. Přál si proto být už raději na moři. Jakmile zmizí břehy z dohledu, posádka se s tím smíří.

Kajuta doktora Clawbonnyho byla až na konci zádě. Kajuty kapitána a prvního důstojníka byly na straně k palubě. Kapitánova byla zamčena. Její vybavení tvořily různé přístroje, nábytek, cestovní obleky, knihy, šatstvo k převlečení podle podrobného soupisu. Na příkaz neznámého byl klíč od kajuty poslán do Lubeku. Vstoupit do ní mohl jen kapitán.

To byla pro Shandona okolnost mrzutá, protože ho zbavovala naděje na místo kapitána. I jeho vlastní kajuta však byla zařízena dokonale pro potřeby plavby a plně uspokojovala nároky polární výpravy.

Kajuty důstojníků byly v podpalubí vedle rozlehlé kajuty posádky. Mužstvo tam mělo plné pohodlí. Těžko by byli lodníci našli na jiné lodi ubytování tak příjemné.

Doktor Clawbonny byl plně pohotově. Svou kajutu obsadil 6. února, den po spuštění lodi na vodu. Byla zařízena opravdu dobře. Doktor si hned dával do pořádku zavazadla s celou sbírkou vědeckých přístrojů a s dokonalou lodní lékárnou. Stačilo mu jen natáhnout ruku, aby se stal rázem lékařem, matematikem, astronomem, geografem, botanikem nebo zoologem.

K doplnění popisu *Forwardu* nutno dodat, že pod tajemnou kajutou byla postavena psí bouda pro velkou dánskou dogu. Ale její divoký obyvatel se raději toulal po palubě a lodním podpalubím. V noci bývalo slyšet jeho vytí, které se zlověstně rozléhalo lodními prostory.

Stýskalo se snad psu po pánovi? Nebo to byla předzvěst nebezpečné plavby? Námořníci věřili v tu druhou možnost a docela vážně pokládali psa za bytost d'abelskou.

Námořník Pen, surový člověk, se za ním jednou rozehnal, aby ho uhodil, ale upadl nešťastně na roh vratidla a vážně se zranil. Je pochopitelné, že tato příhoda byla připsána na vrub fantastickému zvířeti. Nejpověřivější z posádky, námořník Clifton, si také všiml další podivné věci. Když byl pes na palubě,

pohyboval se vždy na návětrné straně. A později, když byla briga na moři a měnila směr, pes měnil s každým jejím otočením místo a držel se stále v návětrí, jak by to byl dělal i kapitán *Forwardu*.

Doktor Clawbonny, který by byl lichotkami a hlazením zkontroloval i tygra, marně se snažil získat přízeň psa. Jen tím zbytečně marnil čas.

To zvíře také neslyšelo na žádné jméno zapsané do psího kalendáře. Lidé na palubě mu nakonec začali říkat Kapitán, protože ten pes se zřejmě vyznal ve všech lodních zvycích. Určitě se už někdy plavil.

Tak lze pochopit kormidelníkovu žertovnou odpověď Cliftonovu příteli. Ta domněnka nenašla mnoho nevěřících. Mnozí se smíchem říkali, že pes jednou dostane lidskou podobu a hromovým hlasem bude řídit lodní manévry.

I když Shandon takové představy neměl, byl pátého dubna od samého rána až do večera neklidný. V kajutě na zádi hovořil s doktorem, s Wallem a s mistrem Johnsonem.

Ti čtyři muži vychutnávali desátý a patrně poslední grog, protože podle kapitánova příkazu se nesměl během plavby podávat na lodi alkohol. Jen v případě nemoci jej mohl předepsat lékař.

Už hodinu hovořili o vyplutí. Budou-li kapitánovy instrukce splněny do puntíku, měl Shandon nazítří dostat dopis s posledními příkazy.

„Jestli tím dopisem nebudu jmenován kapitánem,“ prohlásil Shandon, „musí nám aspoň udat cíl plavby. Kam bych jinak plul?“

„Na vašem místě bych vyplul i bez rozkazu,“ řekl nedočkavý doktor. „Ručím vám za to, že by dopis přišel za námi.“

„Vy o ničem nepochybujete, doktore. Ale řekněte mi, v kterou světovou stranu byste se stočil?“

„Samozřejmě k severnímu pólu. To je jasné a nedá se o tom pochybovat.“

„A přece dá,“ namítl Wall. „Proč ne k jižnímu pólu?“

„K jižnímu pólu?“ zvolal doktor. „Nikdy! Což by kapitán vystavoval brigu nebezpečím plavby přes celý Atlantik? Uvažujte trochu, Walle!“

„Na sever tedy,“ řekl Shandon. „Ale povězte, doktore, kam? Na Spicberky? Ke Grónsku? Do Hudsonova zálivu?“

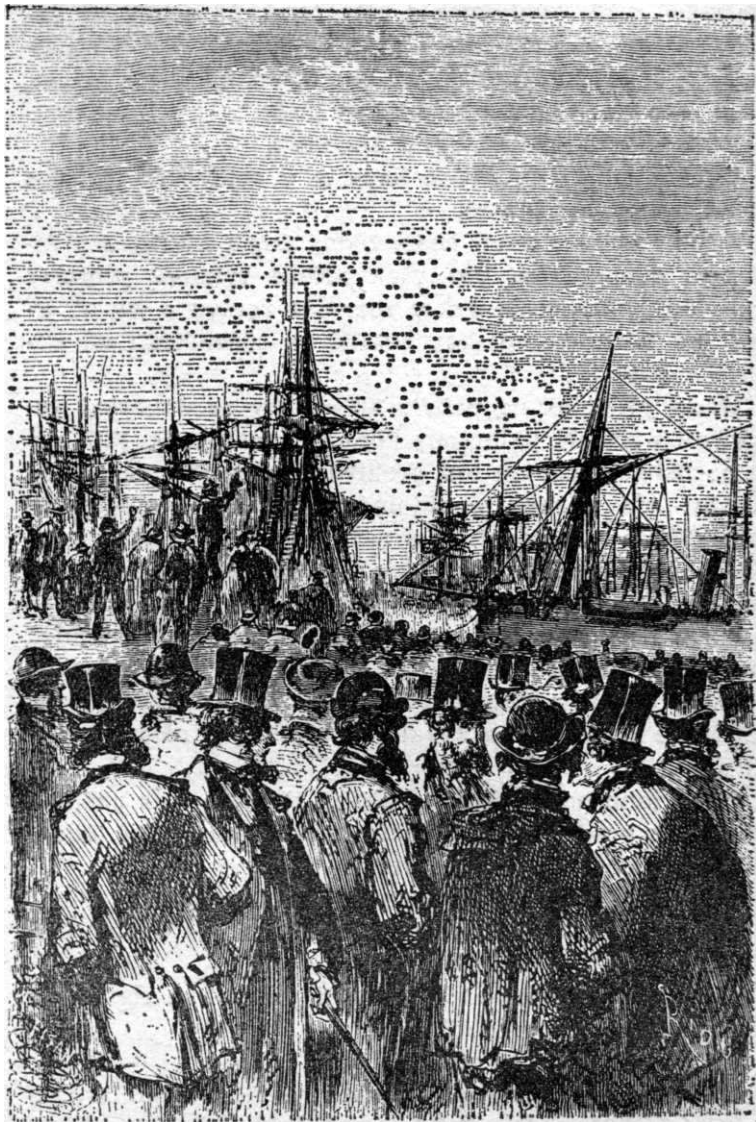
I když všechny cesty končí stejně, to znamená v ledových polích, je jich dost, a kdybych měl vybrat některou z nich, byl bych na rozpacích. Máte na to nějakou přijatelnou odpověď?“

„Nemám,“ řekl doktor mrzutě. „Ale skončeme to. Co budete dělat, když žádný dopis nedostanete?“

„Nic, budu čekat.“

„Vy nevyplujete?“ zvolal Clawbonny a zamával zoufale rukama.

„To by bylo nejmoudřejší,“ odpověděl klidně mistr Johnson, zatímco doktor obíhal stůl, protože nedokázal zůstat na místě. „Ano, bylo by to nejmoudřejší, ale dlouhé čekání by mohlo mít velmi mrzuté následky. Především je teď vhodná doba, a jde-li o sever, měli bychom využít odchodu ledů, abychom se dostali do Davisova průlivu. Posádka je stále neklidnější. Přátelé a kamarádi našich lidí na ně naléhají, aby z *Forwardu* odešli. Jejich vliv by nám mohl provést zlý kousek,“

„A já musím dodat,“ vmísil se Wall, „že kdyby vypukla mezi našimi námořníky panika, dezertovali by všichni do jednoho. Pak nevím, veliteli, jak by se nám podařilo posádku obnovit.“

„Ale co dělat?“ zeptal se Shandon.

„To, co jsem řekl,“ prohlásil doktor. „Ale než propadnete malomyslnosti, počkejte do zítřka. Kapitán plnil své sliby až dosud s přesností, která je dobrým příslibem pro budoucnost. Není proto třeba pochybovat o tom, že budeme o cíli plavby informováni v pravý čas. Ani na vteřinu neuvěřím, že bychom zítra nevypluli na Irské moře. Proto navrhuji, přátelé, vypít poslední grog na naši šťastnou plavbu. Začíná sice trochu záhadně, ale s námořníky, jako jste vy, má všechny naděje na dobrý konec.“

A všichni čtyři se naposled napili.

„A teď bych vám poradil, veliteli,“ řekl mistr Johnson, „abyste připravil vše k odplutí. Posádka si musí být vašim rozhodnutím jista. A zítra, ať dopis přijde či nepřijde, vyplujte. Pod kotlem netopte; vítr se zřejmě udrží, takže na volné moře vyplujeme s plachtami. Ať přijde na palubu lodivod. A s odlivem z doku vyplujeme. Kotvu spusťte u birkeheadské výspy. Až ten ďábelský dopis přijde, najde nás tam stejně jako kdekoli jinde.“

„Tak to také udělám,“ řekl Shandon.

Všichni odešli do svých kajut a v neklidném spánku čekali na východ slunce.

Nazítří nebyl v ranní poště žádný dopis adresovaný Richardu Shandonovi. Ten však přesto vykonal přípravy k vyplutí. Městem se o tom roznesla zpráva a my už víme, jak pozoruhodný dav diváků se shromáždil na nábřeží u doků.

Mnozí přišli až na palubu brigy, aby se naposled pozdravili s přáteli. Jedni, aby jim cestu rozmluvili, jiní, aby si naposled podivnou loď prohlédli a dověděli se cíl její plavby. Ale všichni se zklamáním shledali velitele zamlklejším a rezervovanějším než jindy.

A Shandon měl k tomu důvod. Odbila totiž desátá hodina a pak jedenáctá, k jedné hodině měl nastat odliv – a stále nic! Shandon vrhal z můstku neklidný pohled na dav, snaže se z tváří některých lidí vyčíst tajemství svého určení. Marně však. Námořníci na *Forwardu* plnili mlčky jeho příkazy a čekali na sdělení, k němuž nedocházelo.

Mistr Johnson dokončil všechny přípravy a s pošilháváním a s prudkou gestikulací přecházel po palubě. Shandon si do krve rozkousával rty.

Vtom k němu Johnson přistoupil se slovy:

„Veliteli, chceme-li využít odlivu, nesmíme ztrácet čas. Cesta z doků trvá dobrou hodinu.“

Shandon se naposled rozhlédl a podíval se na hodinky. Polední příliv vrcholil.

„Vyplujeme,“ řekl kormidelníkovi.

„Všichni z lodi!“ nařídil Johnson návštěvníkům. Dav zamířil k můstku, aby přešel na nábřeží, a mužstvo brigy odvažovalo poslední lana.

Zmatek zvědavců, do nichž lodníci bezohledně vráželi, byl ještě zvýšen zavytím psa. To zvíře skočilo jediným skokem z přídního můstku přes hlavy návštěvníků a temně štěkalo. Všichni před ním ustupovali. Pak pes vyskočil na zadní můstek a tisíc svědků mohlo dosvědčit neuvěřitelné: psí kapitán držel v zubech dopis!

„Dopis!“ vykřikl Shandon. „On je tedy na palubě?“

„Asi tu byl, ale už není,“ řekl Johnson a ukázal na palubu vymetenou od obtížného davu.

„Kapitáne, sem!“ zvolal doktor a pokoušel se dopisu zmocnit. Pes však před ním uskakoval; zdálo se, že chce poselství odevzdat přímo Shandonovi.

„Sem, Kapitáne!“ křikl Shandon.

Pes k němu přiběhl. Shandon mu dopis bez obtíží odebral a Kapitán do hlubokého ticha na palubě i na nábřeží třikrát zaštěkal.

Shandon dopis držel, ale neotvíral ho.

„Tak tedy čtěte! Přečtěte to!“ ozval se doktor.

Shandon pohlédl na obálku. Byla bez data a bez udání místa odeslání. Jen slova: *Veliteli Richardu Shandonovi na palubě Forwardu*.

Shandon dopis otevřel a četl:

Zamíříte k mysu Farawell. Tam budete do 20. dubna čekat. Neobjeví-li se na palubě kapitán, poplujete do Davisova průlivu a Baffinovým mořem až k Melvillovu zálivu.

Kapitán Forwardu K. Z.

Shandon stručný dopis složil, dal si jej do kapsy a vydal rozkaz k vyplutí. V jeho hlasu, který zazněl do svistu východního větru, bylo něco slavnostního.

Brzy byl *Forward* z doků a řízen liverpoolským lodivodem, jehož člun plul za lodí, pustil se po proudu řeky Mercy. Dav se vrhl na vnější nábreží podle doků, aby ještě naposled zahlédl podivnou loď. Všechny plachty se octly rychle nahoře a *Forward* minul birkenheadskou výspu, aby se pustil plnou rychlostí na Irské moře.

KAPITOLA V – NA ŠIRÉM MOŘI

Proměnlivý, ale příznivý vítr se projevoval silnými dubnovými poryvy. *Forward* brázdil rychle moře a jeho hbitá plavba vpřed nenacházela na cestě žádnou překážku. Ke třetí hodině se briga setkala s parníkem, jehož kapitán z paluby zavolal, což byl poslední pozdrav posádky *Forwardu*.

V pět hodin odevzdal lodivod velení Shandonovi a vrátil se na svůj kutr, který brzy zmizel na západě.

K večeru minula briga mys Man na jižním cípu stejnojmenného ostrova.

Johnson měl pravdu. Na moři převládl v námořnících lodnický pud. Při pohledu na dobrou loď zapomínali na podivnost situace. Život na palubě se rozbíhal zcela pravidelně.

Doktor lačně vdechoval mořský vzduch. Zuřivě se procházel ve vichřici a dlužno říci, že na vědce měl krok docela námořnický.

„Moře je krásná věc,“ řekl kormidelníku Johnsonovi, když vystoupil po svačině na palubu. „Seznamuji se s ním sice trochu pozdě, ale já to všechno dohoním.“

„Máte pravdu, doktore. Já bych dal všechny pevniny světa za kousek oceánu. Říká se, že námořnické řemeslo člověka rychle opotřebovává, ale já se plavím už čtyřicet let a líbí se mi to jako v první den.“

„Je to opravdu radost mít pod nohama dobrou loď. A soudím-li dobře, vede si *Forward* statečně.“

„Soudíte správně, doktore,“ řekl Shandon, který k oběma mužům přistoupil. „Je to dobrá loď a já mohu prohlásit, že žádná loď určená k plavbě ledem nebyla nikdy lépe postavena a vybavena lepší posádkou.“

„Můžeme se však setkat s mnohými obtížemi,“ připomenul Johnson.

„Bude-li na palubě kapitán,“ řekl doktor, „bude vědět lip než my, co dělat. A to tím spíš, že my nevíme vůbec nic. Ani jeho stručný dopis nám neumožnil uhodnout cíl cesty.“

„Už to je dost, že víme, kudy máme plout,“ řekl živě Shandon. „Myslím, že dobře měsíc se obejdeme bez nadpřirozených zásahů neznámého a bez jeho instrukcí. Víte ostatně, co si o něm myslím.“

„Já jsem stejně s vámi až dosud věřil, že vám ponechá velení na lodi a na palubu nikdy nepřijde,“ řekl doktor. „Ale ...“

„Co ale?“ řekl trochu mrzutě Shandon. „Ale od příchodu druhého dopisu jsem musel své mínění změnit.“

„Proč, doktore?“

„Protože ten dopis vám sice určuje cestu, ale neurčuje *Forwardu* cíl. A ten je třeba znát. A ptám se vás, jak dostanete třetí dopis, když jsme na širém moři? V Grónsku si můžeme poštu zatím jen přát. Já si myslím, Shandone, že ten chlapík na nás čeká v některé dánské stanici v Grónsku. Tam patrně doplní zásobu tuleních kůží, koupí saně a psy, prostě shromáždí všechno, co je třeba k cestě polárními vodami. Nebudu proto překvapen, když ho jednoho krásného dne uvidím vycházet z jeho kabiny, aby vydal příkaz docela nefantastickým způsobem.“

„To je možné,“ řekl Shandon suše. „Ale zatím se vítr zostřuje a v takovém počasí nelze riskovat ztrátou košových plachet.“

Shandon doktora opustil a vydal příkaz ke skasání horních plachet.

V neděli 8. dubna se vítr změnil ve vichřici. Zdvihly se velké vlny a loď se značně kymácela. Jestliže doktor nedostal mořskou nemoc, pak jen proto, že ji nechtěl dostat. Nic lehčího! V poledne zmizel za obzorem mys Malinhead. To byl poslední kus pevniny, který ti odvážní námořníci spatřili. A ne jeden z nich, který se už nikdy neměl vrátit, dlouho se za mysem ohlížel.

Měřením byla zjištěna šířka 55° 57' a chronometrem délka 7° 40'.

K desáté hodině vichřice polevila a *Forward* pokračoval pod plachtami v cestě na severozápad. Během dne mohli všichni ocenit plavební vlastnosti lodi. Podle vyjádření liverpoolských znalců to byla především loď plachetní.

V dalších dnech postupoval *Forward* rychle stejným směrem. Vítr se stočil k jihu a moře se velmi rozvlnilo. Briga teď plula pod všemi plachtami. Nad můstkem létalo několik buňáků. Jeden z nich po doktorově obrátném výstřelu spadl na palubu.

Simpson ho zvedl a odnesl střelci. „To je špatná zvěřina, pane doktore,“ řekl.

„Naopak, příteli! Je z ní výtečné jídlo.“

„Cože? Vy to chcete jíst?“

„I vy to ochutnáte, chlapče,“ řekl doktor se smíchem.

„Fuj!“ otrásl se Simpson. „Je v tom žluklý tuk, jako ve všech mořských ptácích.“

„Ale já znám způsob, jak tuhle zvěřinu připravit,“ řekl doktor. „Jestli v ní poznáte mořského ptáka, nezastřelím už v životě ani jednoho.“

„Vy se vyznáte v kuchařině, doktore?“ zeptal se Johnson.

„Vědec se musí vyznat ve všem,“

„Dej si pozor, Simpsono,“ řekl kormidelník. „Doktor je tak šikovný, že nám toho ptáka připraví jako koroptvičku.“

A doktor si s opeřencem opravdu dobře poradil. Obrátně odstranil všechen tuk a s ním zbavil maso i rybího pachu. Po této úpravě byl buňák shledán výborným dokonce i samotným Simpsonem.

Za poslední vichřice si Shandon ověřil kvality své posádky. Pozoroval každého muže zvlášť, jak to musí dělat velitel, který chce čelit každému nebezpečí. Teď věděl, na čem s nimi je.

James Wall byl důstojník Shandonovi plně oddaný, vše chápal, rozkazy plnil přesně, ale chyběla mu iniciativa. Jinak byl mužem na svém místě.

Johnson, zocelený bitkami s mořem, starý znalec oceánů, nemohl se co do chladnokrevnosti a odvahy už ničemu přiučit.

Harpunář Simpson a tesař Bell byli spolehliví chlapi, otroci povinnosti a kázně. Zkušený námořník Foker jim měl jako Johnsonův žák prokázat platné služby.

Další dva lodníci, Garry a Bolton, se zdáli nejlepší. Bolton byl veselý a hovorný šprýmař a Garry, pětatřicet let starý, měl energickou, ale trochu bledou a smutnou tvář.

Tři námořníci, Clifton, Gripper a Pen, nebyli už tak přičinliví. Stále si něco šuškali. Gripper chtěl dokonce před vyplutím *Forwardu* smlouvu zrušit, ale jakýsi stud ho na palubě zadržel. Kdyby vše probíhalo dobře, kdyby cestou nehrozilo žádné nebezpečí, mohlo se však s těmi třemi muži počítat. Musili však dostávat hodně jídla, protože se o nich dalo říci, že mají srdce v žaludku. Ač byli předem upozorněni, těžko si zvykali na zákaz lihovin a při obědě vždy litovali, že nedostávají brandy nebo gin.

Oba strojníci, Brunton a Plover, stejně jako topič Waren, se zatím spokojovali jen se zakládáním na tuk.

Shandon teď věděl, jak si s každým z nich stojí.

Dne 14. dubna *Forward* přetnul Golfský proud, který stoupá podle východních břehů Severní Ameriky až k ledovým polím u Newfoundlandu a stáčí se pak k norskému pobřeží. Briga se teď octla na 51° 37' šířky a na 22° 58' délky, dvě stě mil od Grónska. Ochladilo se. Teploměr klesl na 0°C.

Doktor si dosud nevzal oblek do polární zimy. Navlékl se do námořnického šatu lodníků a důstojníků. Vypadal žertovně ve vysokých botách, do nichž zapadl skoro celý. V hustém dešti vypadal ve svém ústroji jako nějaké mořské zvíře, což bylo přirovnání, které nikterak nevyvolávalo jeho hrdost.

Moře bylo po dva dny velmi zlé. Vítr se stočil k severozápadu a plavbu *Forwardu* zpomaloval. Od 14. do 16. dubna trvaly silné vlny, ale v pondělí se snesl prudký příval, v němž se moře rychle uklidnilo. Shandon na to upozornil doktora, který na to řekl:

„To jen potvrzuje pozorování velrybáře Scoresbyho. Vidíte, že vlny se za deště zmírňují i při silném větru. Za suchého počasí by se zdvíhaly i za větru mnohem slabšího.“

„A čím to lze vysvětlit, doktore?“

„To je jednoduché: ničím.“

V této chvíli službu konající Foker ohlásil na pravoboku jakousi plující hmotu, asi patnáct mil po větru.

„Ledová hora v těchto vodách?“ zvolal doktor.

Shandon zamířil dalekohled udaným směrem a potvrdil doktorova slova.

„To je divné,“ řekl doktor.

„Vás to udivuje?“ usmál se Shandon. „To jsme opravdu rádi, že se našlo něco, nad čím se podivujete.“

„No dobrá. Však já zmlknu, dřív než si myslíte. Ale teď bych byl nejšťastnější ze všech doktorů, kdybych si mohl ten zajímavý úkaz prohlédnout zblízka.“

„Na to nemáme čas,“ odpověděl Shandon a zavolal kormidelníka:

„Johnsone, zdá se mi, že vítr sílí.“

„Ano, veliteli,“ potvrdil Johnson, „Plujeme pomaleji a brzy se to projeví i proudem z Davisova průlivu.“

„Máte pravdu. Chceme-li být do 20. dubna u mysu Farawell, musíme použít páry. Jinak budeme strženi k labradorským břehům. Pane Walle, dejte zatopit pod kotly.“

Velitelův rozkaz byl ihned proveden. Za hodinu měla pára dostatečný tlak. Námořníci skasali plachty a vrtule stejnoměrně rozrážející vodu hnala *Forward* proti severozápadnímu větru.

KAPITOLA VI – VELKÝ POLÁRNÍ PROUD

Velká hejna mořských ptáků ohlásila brzy blízkost Grónska. *Forward* postupoval rychle k severu a za ním se táhl dlouhý pruh černého dýmu.

V úterý 17. dubna k jedenácté hodině ohlásil Foker první ledový třpyt. Bylo to dobrých dvacet mil severoseverozápadně. Ten oslnivě bílý pruh navzdory zataženému nebi jasně ozařoval celou okolní část ovzduší při obzoru. Zkušeni polárníci se v tom jevu nemohli mýlit. Podle lesku poznali na vzdálenost třiceti mil rozlehlé ledové pole, odrážející světelné paprsky.

K večeru se vítr stočil k jihu a byl teď plavbě příznivý. Shandon mohl dát vytáhnout dost plachet a ze šetrnosti dal uhasit oheň pod kotli. *Forward* pod hlavními plachtami zamířil k mysu Farewell.

Dne 18. dubna ve tři hodiny odpoledne se objevil proud ledů poznatelný podle slabší bílé čáry oslnivé jasnosti, ostře se rýsující mezi mořem a oblohou. Sunul se spíš od východních břehů Grónska než z Davisova průlivu. Po hodině se *Forward* octl mezi jednotlivými krami tohoto proudu. V nejhustší části proudu byly sice kry k sobě přimrzlé, ale sledovaly pohyb vln. Nazítří za svítání ohlásila hlídka loď. Byla to dánská korveta plující proti *Forwardu* k Newfoundlandu. Proud z úžiny sílil a Shandon musil použít plachty, aby ho zdolal.

V noci z úterka na středu vanul velmi silný vítr. Blízkost břehů přinášela nebezpečí této doby, v níž se objevují četné plovoucí ledovce. Shandon dal zmenšit počet plachet a *Forward* pak plul jen pod středními plachtami.

Teploměr klesl až pod bod mrazu. Shandon dal posádce přidělit vhodný oděv: vlněné kabáty a kalhoty, flanelové košile a teplé spodky, jaké nosí norští venkované. Každý muž dostal také pár dokonale promaštěných bot.

Co se Kapitána týče, ten se spokojil se svou přirozenou kožešinou. Na změny teploty nebyl zřejmě příliš citlivý. Jistě už prošel nejednou podobnou zkouškou a dánská dogma nemá ostatně na choulostivost právo. Na palubě ji nebylo skoro vidět. Skrývala se stále v nejtemnějších koutech lodi.

Večer se na 37° 7' délky objevily v průrvě mlhy grónské břehy. Dalekohledem ozbrojený doktor mohl na chvíli rozpoznat řadu vrcholů rozbrázděných širokými ledovci. Ale tento obraz mu rychle zakryla mlha jako divadelní opona snášející se v nejzajímavější části představení.

Konečně příštího dne za polední teploty -11°C spatřili mys Farawell. Připluli přesně v určený den. Kdyby se teď objevil tajemný kapitán na palubě a převzal velení, nemohl by si na nic stěžovat.

KAPITOLA VII – D AVI SŮV PRŮLIV

Během toho dne si *Forward* lehce razil cestu ledovou tříští. Vítr byl příznivý, ale teplota velmi nízká. Vzduch přinášel od ledového pole pronikavý chlad.

Noc si vyžádala největší pozornost. Plovoucí ledové hory se v úzkém průlivu srážely a na obzoru jich lodníci napočítali někdy až sto. Uvolňovaly se od vysokých břehů vlivem rušivé činnosti vln a dubnového počasí, aby roztály daleko na oceánu. Loď se často setkávala s dlouhými pásy kmenů, kterým se musela vyhýbat. Proto dal Shandon vytáhnout na přední stožár „havraní hnízdo“. Byl to sud, z něhož mohla před větrem chráněná hlídka pozorovat moře a hlásit zahlédnuté překážky. V případě potřeby mohla také řídit lodní manévry.

Noci byly krátké. Slunce se objevilo 31. ledna a vlivem refrakce se odráželo na obloze stále déle. Sníh však omezoval rozhled, a i když světlo netlumil, plavbu velmi ztěžoval.

Dne 21. dubna se v mlze objevil mys Zoufalství. Řízení lodi už posádku unavovalo. Od chvíle, co briga vnikla mezi ledy, neměli lidé ani chvíli klidu. Brzy museli přejít na páru, aby si nahromaděným ledem prorazili cestu.

Doktor a kormidelník Johnson spolu hovořili na zádi, zatímco Shandon si šel do své kajuty na pár hodin lehnout. Clawbonny rád vyhledával hovor se starým námořníkem, kterému četné plavby daly zajímavou a moudrou školu. Doktor se s ním velmi spřátelil a kormidelník mu oplácel stejným.

„Jak vidíte, pane Clawbonny, tento kraj není jako jiný,“ řekl Johnson. „Říkají mu Greenland, zelená země, ale takové jméno si zaslouží jen několik dní v roce.“

„Kdo ví, Johnsone, zda v desátém století neměl tento kraj na to jméno nárok?“ řekl doktor. „Na zemi došlo k mnoha revolučním změnám a asi vás udivím sdělením, že podle islandských kronik kvetlo v těchto zemích před osmi až devíti sty lety na dvě stě osad.“

„To mě skutečně udivuje, pane Clawbonny. V tak pustém kraji to je k neuvěření.“

„Je to skutečně pustý kraj, ale přesto skýtá dostatečný útluk mnohým obyvatelům, dokonce i civilizovaným Evropanům.“

„To jistě. V Upernawiku na ostrově Disco se setkáváme s lidmi, kterým život v takovém prostředí vyhovuje. Ale stejně si myslím, že tam jsou spíš z donucení.“

„Tomu rád věřím. Ale člověk si zvykne na vše a mně se zdejší lidé nezdají politováníhodnější než dělníci v městech. I když nemají výhody mírného pásma, jistě i oni znají nějaké radosti, které my nemůžeme pochopit.“

„Taky si to myslím, pane Clawbonny. Mne k těmto břehům přivedlo mnoho plaveb, ale pokaždé se mi při pohledu na tu smutnou samotu sevřelo srdce. Lidé však měli mysy, zálivy a průlivy nazvat veselejšími jmény, protože mys Rozloučení a záliv Zoufalství nejsou názvy schopné plavce lákat. Kéž bychom na naší plavbě nacházeli spíš zálivy Úspěchu než Zoufalství.“

„I já bych si to přál, Johnsone. Ale řekněte mi, jestli se už posádka zbavila trochu svých obav.“

„Trochu ano. Ale přesto musím říci, že od vplutí do průlivu začínají se zas víc zajímat o tajemného kapitána. Mnozí čekali, že se nám objeví na březích Grónska, ale až dosud nikde nic. A mezi námi, pane Clawbonny, vás to ani trochu neudivuje?“

„Ale ano, Johnsone.“

„Věříte v existenci toho muže?“

„Samozřejmě.“

„Ale jaké důvody ho mohly vést k takovému jednání?“

„Mám-li říci vše, co si myslím, pak tedy věřím, že ten člověk chtěl dostat posádku tak daleko, aby se už nemohla vrátit. Kdyby se byl objevil na palubě ve chvíli vyplutí, všichni by byli chtěli znát cíl plavby, a to by ho bylo přivedlo do rozpaků.“

„Pročpak?“

„Jestliže se chce opravdu pokusit o nějaký nadlidský úkol, chce-li proniknout tam, kam se dosud nikdo nedostal, myslíte, že by byl svou posádku získal? Ale teď, když už jsme na cestě, můžeme se dostat daleko, až tam, kde se stává cesta vpřed nezbytností.“

„To je možné,“ řekl Johnson. „Já jsem poznal dost podobných dobrodruhů a myslím si, že náš kapitán mezi ně patří. Ostatně uvidíme. Předpokládám, že v Upernawiku se neznámý klidně objeví na palubě a řekne nám, kam až chce jeho fantazie tuhle loď hnát.“

„Také tomu věřím, Johnstone, ale bude obtížné se tam dostat. Už teď nás ze všech stran obklopují ledy. A to se lidé do těchto vod odvažovali ještě dříve, než měli na pohon páru. Jak možno věřit, že se mohla plachetnice mezi tou ledovou spoustou prodat?“

„A přece se tak dělo, pane Clawbonny. Ovšem tehdy taková plavba trvala někdy celé měsíce, tam, kde by bylo při troše štěstí stačilo několik dní.“

„Zdá se mi, že teplota ještě klesá.“

„To by bylo mrzuté,“ odpověděl Johnson, „protože k uvolnění ledu a k jeho odchodu do Atlantiku je potřebí oblevy. A v Davisově průlivu je ledů ještě víc. Ovšem nad sedmašedesátou rovnoběžkou najdeme v květnu a v červnu moře už splavnější.“

„Ano, ale napřed se tam musíme dostat.“

„To musíme, pane Clawbonny. V červnu a v červenci bychom tam našli volné moře. A náš kapitán je jistě velmi tvrdý chlap, který má něco za lubem. Vyplouvá tak brzy jen proto, aby se dostal dál.“

Teploměr ukazoval v poledne -14°C . Vanul severozápadní vítr, který vyčistil oblohu a pomohl nakupit proudy plovoucí ledy do cesty *Forwardu*.

Lze pochopit obtíže takové plavby. Strojníci neměli ani chvilku odpočinku. Brzy bylo třeba proniknout průrvou mezi ledy, brzy zas bojovat rychlostí s ledovou horou, která hrozila uzavřít jediný průchod. Po proudy se nesly a hlučně na sebe narážely kusy dřeva. K lodi se přiblížilo několik vorvaňů s obrovskými hlavami. Na lov však nikdo nepomýšlel, i když harpunáři Simpsonovi chuť nechyběla.

Dne 22. dubna teplota ještě poklesla. *Forward* zvýšil tlak páry, aby se dostal do příhodnějších průlivů. Vítr se ustálil v severozápadním směru. Posádka skasala plachty.

Během neděle neměli námořníci moc práce. Ve tři hodiny odpoledne dosáhl *Forward* místa na $65^{\circ} 20'$ šířky a na $54^{\circ} 22'$ délky. Potřebovali zdolat ještě dva stupně, aby se dostali k lepší plavbě na volnější moři.

Další tři dny byly naplněny bojem s ledy. Obsluha parního stroje byla nesmírně únavná. Posádka musela pomáhat lodi vlečením lany po kraji ledového pole a odstrkováním ker dlouhými tyčemi. Nakonec byl *Forward* 27. dubna zastaven na nepřekonatelné hranici polárního kruhu.

KAPITOLA VIII – HOVORY POSÁDKY

Tam se *Forward* nemohl nepříteli vyhnout; musel ho napadnout. Na lodi byly připraveny pily na led, aby se jich dalo okamžitě použít. Část posádky přijala tuto tvrdou práci filozoficky, ale jiní reptali, a dokonce odpírali poslušnost.

Při přípravě náradí si Garry, Bolton, Pen a Gripper vyměňovali své názory.

„K čertu, nevím proč, ale napadlo mi, že ve Vodní ulici je moc pěkná hospoda,“ řekl Bolton. „Tam by se nasedělo špatně u sklenice ginu a láhve porteru. Vidím to až odtud. Ty ne, Gripper?“

„Nevidím odtud nic,“ odpověděl mrzutě Gripper.

„V těchhle ledových městech, které pan Clawbonny tak obdivuje, není ani ta nejmenší hospůdka, kde by se mohl statečný námořník osvěžit pintou whisky.“

„Měl bys dodat, že se tu nelze osvěžit vůbec ničím, je to ale pitomý nápad zbavit alkoholu lidi, kteří plují severními vodami!“

„Zapomínáš, co říkal doktor?“ připomněl Garry. „Člověk se má zříkat všeho pití, nechce-li dostat kurděje a má-li se dostat hodně daleko.“

„Ale já se nechci dostat daleko, Garry. Myslím si, že je dost dobré dostat se až sem a že bychom neměli lézt tam, kam d'ábel nechce, abychom lezli.“

„Však tam nepolezeme,“ ozval se Pen. „Božíčku, když si pomyslím, že už jsem zapomněl, jak chutná džin!“

„Jen si vzpomeň, co řekl doktor,“ přidal se Bolton.

„Ach, to jsou jen řečičky,“ odsekl hrubým tónem Perí. „Jen aby se páni pod záminkou zdraví nebavili šetřením chlastu pro sebe!“

„Ten čertovský Pen má možná pravdu,“ ozval se Gripper.

„Já si myslím,“ řekl Waren, „že ti na zádi se alkoholu nezříkají.“

„Dobrá,“ řekl Pen. „Požádáme tedy velitele o dávku džinu. Zasloužili jsme si to a uvidíme, co nám odpoví.“

„Říkám vám, abyste to nedělali,“ varoval Garry.

„A proč?“ zvolali Pen a Gripper.

„Protože vás velitel vyhodí. O režimu na lodi jste věděli před vstupem na palubu. O tom jste měli přemýšlet už tehdy.“

„Shandon není ostatně na palubě pánem a musí poslouchat stejně jako my.“

„Ale koho?“

„Kapitána!“

„Kdo tu mluví o kapitánovi?“ ozval se nový příchozí. Byl to námořník Clifton, velmi pověřivý a velmi závistivý muž.

„Ví se snad o kapitánovi něco nového?“

„Ne,“ zazněla společná odpověď.

„Ale já čekám, že ho jednoho rána najdu v jeho kajutě, aniž by kdo věděl, jak a kdy tam přišel.“

„Ale jdi, Cliftone,“ řekl Bolton. „Myslíš si snad, že ten chlapík je nějaký šotek nebo skřítek ze skotských hor?“

„Směj se jak chceš, Boltone, ale mé mínění to nezmění. Pokaždé když jdu kolem jeho kajuty, mrknu se dovnitř klíčovou dírkou a jednoho dne vám přijdu oznámit, komu se kapitán podobá a jak vypadá.“

„Bude vypadat jako každý jiný, ten tvůj kapitán. A bude-li nás chtít vést tam, kde se nám to nebude líbit, řekneme mu své.“

„Pen ho ještě nezná a už s ním vyhledává hádku,“ řekl Bolton.

„Že ho nezná?“ zvolal Clifton hlasem velmi zasvěceného člověka. „To by bylo, aby ho neznal!“

„Co tím, k čertu míníš?“

„Já vím své.“

„Ale my nic nevíme.“

„Copak s ním už neměl Pen mrzutost?“

„S kapitánem?“

„Ano, s psím kapitánem.“

Námořníci se na sebe podívali a netroufali si odpovědět.

„Člověk, nebo pes,“ procedil Pen mezi zuby. „Říkám vám, že ta bestie se jednou projeví.“

„Poslyš, Cliftone, chceš snad tvrdit, že ten pes je skutečně kapitán, jak to ze žertu řekl Johnson?“ zeptal se Bolton.

„Jistě,“ odpověděl pevně Clifton. „A kdybyste se dovedli dívat jako já, byli byste si už dávno všimli podivného chování toho psa.“

„Jakého chování? Mluv!“

„Což Jste neviděli, jak se prochází pánovitě po můstku a že si prohlíží plachty jako důstojník směny?“

„To je pravda,“ potvrdil Gripper. „Jednou večer jsem ho dokonce viděl, jak se opírá prackami o kormidlo.“

„To není možné.“ zvolal Bolton.

„A což neopouští v noci palubu, aby se prošel po ledovém poli bez obav z medvědů a mrazu?“ pokračoval Clifton.

„To je také pravda,“ řekl Bolton.

„Vyhledává snad to zvíře jako pořádný pes společnost lidí? A viděli jste je někdy žrát? Od nikoho si nic nevezme. Jeho žrádlo je vždy netknuté. Jestli ho ovšem nějaká ruka nekrmí tajně. Jinak mám právo tvrdit, že to zvíře žije bez žrádla. Jestli to není fantastické, ať jsem úplný pitomec!“

„Na tom opravdu něco je,“ řekl tesař Bell, když vyslechl Cliftonovy důvody. Ostatní námořníci však mlčeli.

„Ale kam vlastně s *Forwardem* plujeme?“ zeptal se Bolton.

„To nevím,“ odpověděl Bell. „Ale Shandon dostane v pravý čas své instrukce.“

„Ale od koho? Jak?“

„To vůbec nevím,“ odpověděl tesař v rozpacích.

„Přece od psího kapitána!“ zvolal Clifton. „Ten mu to už jednou napsal a může mu napsat podruhé. Ach, kdybych tak věděl polovičku toho, co ví to zvíře! Pak by mě nepřivedla do rozpaků ani funkce lorda admirality.“

„Ty tedy trváš na svém mínění, že kapitánem je tu ten pes?“ uzavřel Bolton.

„Ano, jak jsem řekl.“

A Pen temným hlasem dodal:

„Nu, jestli to zvíře nechce zdechnout ve psí kůži, musí si pospíšet s proměnou v člověka, nebo si to s ním vyřídím.“

„Tak už dost těch řečí,“ zvolal mistr Johnson, když se hovor nebezpečně stácel. „Do práce, a ať jsou pily připraveny. Musíme se pustit do toho ledového pole.“

„Dobrá, ale jednoho dne uvidíte, že za polární kruh se tak lehce nedostáném,“ odpověděl Clifton s pokrčením ramen.

Buď jak buď, úsilí posádky bylo toho dne marné. *Forward* vržený plnou parou proti ledovému poli je nedokázal rozrazit. Museli loď na noc zakotvit.

Teplota ještě poklesla a v sedm hodin ráno ukazoval teploměr -21°C .

Doktor chtěl původně zůstat ve své kajutě při čtení cestopisů z Arktidy, ale podle svého zvyku si položil otázku, co by mu bylo v této chvíli nejnejpříjemnější. Odpověděl si, že výstup na palubu a pomoc těm lidem nahoře. Věren svým zásadám opustil teplou kajutu a šel pomáhat při vlečení lodi.

K večeru se dostal *Forward* o několik mil k severu. O půlnoci přeplul šestašedesátou rovnoběžku a sondou zjistili hloubku devětašedesáti metrů. Shandon si uvědomil, že se ocitl na mělčině, třicet mil západně od nejbližší země.

Tady se ledové pole rozdělilo. Briga se octla mezi plovoucími ledy. Mužstvo posádky bylo rozděleno do dvou skupin. Každá skupina na jednom boku odrážela tyčemi kry, které loď ohrožovaly. *Forward* se však brzy dostal do křivolaké soutěsky, v níž na sebe se zlověstným praskotem narážely ledové hory. Brzy bylo jasné, že z tohoto hrdla není východ. Do kanálu vnikla obrovská ledová hora a rychle se blížila k *Forwardu*. Bylo nemožné vyhnout se a nebylo možné vrátit se zataraseným hrdlem zpět.

Shandon a Johnson na přídí zvažovali své postavení. Shandon ukazoval pravou rukou kormidelníkovi směr a levou předával rozkazy k řízení stroje Wallovi, který stál u strojníka.

„Jak tohle skončí?“ ptal se doktor Johnsona.

„Jak se osudu zlíbí,“ odpověděl kormidelník.

Třicet metrů vysoký ledový blok byl už jen několik desítek metrů od *Forwardu*. Bylo nebezpečí, že pod sebou loď pohrbí.

„Zatraceně!“ vykřikl Pen.

„Ticho!“ ozval se hlas, který v té bouři nikdo nepoznal.

Zdalo se, že se hora už na loď kácí. Všechny přepadla nevýslovná hrůza. Muži odhazovali sochory a přes Shandonovy rozkazy utíkali na zád’.

Náhle se rozlehl strašný hukot. Na palubu dopadla skutečná vodní smršť z obrovské vlny. Posádka vyrazila zděšený výkřik. Garry u kormidla však udržel loď navzdory vychýlení ve správném směru. Když se vyděšené zraky zdvihly k ledové hoře, nespátřily ji. Zmizela. Hrdlo bylo volné. Sluncem zalitý průliv nabízel brize volnou cestu.

„Tak co, pane Clawbonny,“ ozval se Johnson. „Vysvětlíte mi ten jev?“

„Je to docela prosté, příteli,“ odpověděl doktor. „To se stává často. V jižnějších vodách se základ ledové hory teplejší vodou naruší, hora ztratí rovnováhu a překotí se. Kdyby se byla překotila o pár minut později, byla by briga rozdrtila.“

KAPITOLA IX – NOVÁ ZPRÁVA

Konečně přepluli polární kruh. Stalo se to 30. dubna v poledne. Na východním obzoru se tyčily malebné hory. Moře bylo téměř bez ledu. Vítr se stočil na jihozápad a briga pod plachtami vplula do Baffinova moře.

Toho dne bylo zvláště klidné počasí a posádka si mohla trochu odpočinout. Ale na palubě došlo k velmi podivné události. Ráno v šest hodin vracel se Shandon po své směně do kajuty a našel tam na stole dopis s tímto textem:

Veliteli Richardu Shandonovi na palubě Forwardu, Baffinovo moře

Shandon nemohl uvěřit vlastním očím. Dříve než si podivný dopis přečetl, dal zavolat doktora, Walla a kormidelníka. Dopis jim ukázal.

„To je divné.“ řekl Johnson.

„Konečně se snad to tajemství dozvíme,“ řekl Shandon. Rychle roztrhl obálku a četl:

Veliteli,

kapitán Forwardu je spokojen s chladnokrevností, obratností a odvahou vaší posádky, důstojníků i Vás samotného, vlastnostmi, které jste všichni prokázali za posledních okolností. Prosím, abyste tlumočil posádce mou vděčnost.

Račte nyní zamířit přímo k severu k Melvillovu zálivu a odtud se pokuste proniknout do Smithova průlivu.

Kapitán Forwardu K. Z.

Dáno v pondělí 30. dubna při plavbě podle mysu

Walsinghamu.

„A to je vše?“ zvolal doktor.

„Vše,“ řekl Shandon.

A dopis mu vypadl z rukou.

„Nu,“ řekl Wall, „ten přízračný kapitán o svém příchodu na palubu nemluví. Vyvozuji z toho, že na ni nikdy nepřijde.“

„Ale jak se sem ten dopis dostal?“ zeptal se Johnson. Shandon mlčel.

„Pan Wall má pravdu,“ prohlásil doktor, který dopis zvedl a prohlížel si jej ze všech stran. „Kapitán na palubu nepřijde z jednoduchého důvodu ...“

„Z jakého?“ zeptal se rychle Shandon.

„Protože už na ní je,“ odpověděl prostě doktor.

„Cože?“ zvolal Shandon.

„A jak si jinak chcete vysvětlit přítomnost tohoto dopisu zde?“

Johnson na znamení souhlasu přikývl.

„To není možné,“ řekl prudce Shandon. „Znám všechny muže posádky. Museli bychom předpokládat, že kapitán je mezi nimi od chvíle vyplutí. A to je nemožné. Říkám vám, že není mezi nimi ani jeden, kterého bych nespasil v posledních dvou letech v Liverpoolu aspoň stokrát. Váš předpoklad nelze připustit, doktore.“

„Tak co připouštíte vy, Shandone?“

„Vše, kromě toho. Připouštím, že kapitán – nebo nějaký jeho člověk – mohl využít tmy nebo mlhy či čehokoli chcete, aby proklouzl na palubu. Nejsme daleko od země. A mezi krami mohou nepozorovaně proklouznout kajaky Eskymáků. Někdo mohl přijít na loď a položit sem ten dopis ...“

„Tomu nevěřím,“ řekl doktor. „Vracím se proto ke své domněnce.“

„Já zas nevěřím, že ten člověk je na palubě,“ prohlásil Shandon.

„Možná že je v posádce člověk, který dostal od kapitána instrukce,“ míní Wall.

„Ale kdo?“ ptal se Shandon. „Říkám vám, že své lidi znám už dlouho.“

„Jestli se nám tu ten kapitán ukáže, ať je to člověk, nebo ďábel, přijmeme ho,“ prohlásil Johnson.

„Ale z toho dopisu vyplývá ještě jedno poučení. Že musíme totiž zamířit nejen k Melvillově zálivu, ale ještě dál ke Smithovu průlivu.“

„Máte pravdu,“ řekl doktor.

„Je tedy jasné,“ pokračoval Johnson, „že *Forward* nemá hledat severozápadní cestu, protože jsme nechali Lancasterský průliv vlevo, a to je jediná cesta, která tam vede. Vidím v tom předzvěst obtížné plavby neznámými končinami.“

„Vraťme se však ke kapitánovi,“ řekl Wall. „Jestli existuje, pak na grónských březích znám jen stanici Upernawik, kde nás může očekávat. Za několik dní už budeme vědět, na čem jsme.“

„Přečtete ten dopis posádce?“ zeptal se doktor Shandona.

„Já bych to nedělal,“ řekl Johnson.

„Proč?“ zeptal se Shandon.

„Protože je to všechno tak zvláštní a fantastické, že by to vzalo lidem odvahu. Už dnes jsou velmi zneklidnění osudem této výpravy. A přivedeme-li je k něčemu nadpřirozenému, může to vyvolat neblahé účinky a my bychom se nemohli v kritických chvílích na ně spolehnout. Co tomu říkáte, veliteli?“

„Co myslíte vy, doktore?“ zeptal se Shandon.

„Mně se zdá,“ odpověděl doktor, „že mistr Johnson uvažuje správně.“

Shandon chvíli přemýšlel a pak si přečetl pozorně dopis podruhé.

„Pánové,“ řekl pak, „vaše mínění je velmi správné, ale já s ním nemohu souhlasit. Příkazy tohoto dopisu jsou jasné. Nařizují mi tlumočit posádce kapitánovo uznání. A já jsem dosud slepě poslouchal všechny rozkazy, ať mi byly předány kýmkoli, a nemohu proto ...“

„Ale přesto ...“,“ přerušil ho Johnson, který se bál účinku takového sdělení na duše námořníků.

„Milý Johnstone,“ pokračoval Shandon, „chápu vaše naléhání. Vaše důvody jsou na místě, ale já dostal jasný rozkaz.“

„Jedněte tedy podle něho,“ řekl Johnson, který sám byl přísným dodržovatelem kázně. „Dáte shromáždit posádku na palubě?“

„Proveďte to!“

Lodí se okamžitě rozšířila zpráva o novém kapitánově sdělení.

Námořníci se bez prodlení shromáždili na místě srazu a velitel jim silným hlasem tajemný dopis přečetl.

Odpovědělo mu pochmurné ticho. Posádku napadly tisíce domněnek. Clifton mohl uvolnit všechnu svou pověřivou fantazii. V ní hrál pozoruhodnou roli psí kapitán. Toho také nikdy nezapomněl pozdravit, když se s ním setkal.

„Říkal jsem vám přece, že to zvíře umí psát,“ říkal námořníkům.

Každému bylo jasné, že i když tu kapitán není, jeho stín a duše na palubě hlídají. I nejrozumnější z nich se napříště vyhýbali výměně svých domněnek.

V poledne 1. května byla zjištěna poloha: 68° šířky a 58° 32' délky. Teplota stoupla, teploměr ukazoval -4°C.

Mys Chidley obepluli v noci za příznivého větru. Na obzoru se jim brzy objevily hory ostrova Disco. Při březích bylo mnoho ledových hor, které ani nejsilnější tání nedokáže uvolnit. A v noci z 3. na 4. května mohl doktor poprvé spatřit slunce, které se obzoru jen dotklo a neponořilo se pod něj. Od 31. ledna se jeho oblouk denně prodlužoval a teď vládlo kraji ustavičné světlo.

Dne 5. května překročil *Forward* dvaasedmdesátou rovnoběžku. O dva měsíce později by se tu už setkal s četnými velrybářskými loďmi, vydávajícími se do těchto šířek na lov. Ale průliv nebyl ještě volný, takže tyto lodi nemohly do Baffinova moře proniknout.

Nazítíř minula briga Ženský ostrov a dostala se na dohled k Upernawiku, k nejsevernější dánské osadě na těchto březích.

KAPITOLA X – NEBEZPEČNÁ PLAVBA

Shandon, doktor, Johnson, Foker a kuchař Strong nasedli do velrybářského člunu a odpluli na břeh.

Guvernér, jeho žena a pět dětí, všichni Eskymáci, vyšli zdvořile návštěvě naproti. Doktor jako filolog hovořil trochu dánsky, což mu umožnilo navázat přátelské styky.

Guvernér se narodil na ostrově Disco a rodnou zem nikdy neopustil. Přivítal teď hosty svého města, které se skládalo ze tří dřevěných domů pro něho a pro luteránského pastora, pro školu a pro sklad zásobovaný ztroskotanými loďmi. Zbytek byly sněhové chýše, do nichž lezou Eskymáci jediným otvorem.

Většina obyvatel se pustila naproti *Forwardu* a nejeden domorodec se pustil na kajaku až do středu zálivu.

Luteránský pastor a jeho žena byli na objíždce jižně od Upernawiku a doktor se musel spokojit s guvernérem. První úředník kraje nebyl zřejmě příliš vzdělaný. Uměl sice číst, ale jinak to byl úplný osel.

Doktor se ho přesto vyptával na obchody, zvyky a mravy Eskymáků. Chtěl si také doplnit vzdělání návštěvou eskymácké chýše. Bohužel otvor do ní byl příliš úzký a zvědavostí posedlý vědec jím nemohl prolézt.

Během doktorových národopisných studií zabýval se Shandon podle svých instrukcí obstaráváním dopravních prostředků po ledu. Musel zaplatit čtyři libry za saně a za šest psů, a to se ještě domorodci zdráhali je prodat.

Nyní šlo hlavně o to, zda v Upernawiku čeká nějaký cizinec, pravděpodobně Angličan. Guvernér však prohlásil, že za posledních deset měsíců se na tomto pobřeží žádný cizinec nevyloдил.

„Musíte uznat, doktore, že to je nepochopitelné“ řekl

Shandon svému společníkovi. „Nikdo na mysu Farawell, nikdo na ostrově Disco, nikdo v Upernawiku!“

„Opakujte mi za několik dní ještě: ‚Nikdo v Melvillově zálivu,‘ a já vás pozdravím jako jediného kapitána *Forwardu*.“

Velrybářský člun se vrátil večer k brize. Strong nakoupil nové zásoby.

Nazítří se zvedl příznivý vítr, ale Shandon rozkaz k vyplutí nevydal. Chtěl ještě den počkat a pro klid svědomí dát možnost každé bytosti lidské rasy dostat se na *Forward*. Dal dokonce každou hodinu vystřelit z palubního děla. Podařilo se mu však jen vyplašit hejna racků a alkounů.

V noci dal vystřelit několik raket, vše nadarmo. Musel se rozhodnout pro vyplutí.

Dne 8. května v šest hodin ráno ztrácel už *Forward Upernawik* z dohledu. Vanul jihovýchodní vítr a teplota stoupla na nulu. Mlhou proniklo slunce a ledy se jeho vlivem trochu uvolňovaly. Ale odraz bílých paprsků působil nepříjemně na zrak některých členů posádky. Zbrojír Wolsten, Gripper, Clifton a Bell trpěli sněžnou slepotou. Doktor nemocným i všem ostatním poradil, „aby si zakryli tvář zelenou rouškou a sám se jako první řídil vlastním příkazem.“

Psi koupení v Upernawiku byli velmi divocí tvorové. Na palubě si však zvykli a Kapitán nepřijal nové kamarády nijak špatně. Zdálo se, že jejich zvyky zná. Clifton nebyl posledním, kdo si všiml, že Kapitán se už musel někdy s grónskými psy setkat.

Dne 9. května míjel *Forward* ve vzdálenosti několika set metrů nejzápadnější z Baffinových ostrovů.

Od Upernawiku se kraj velmi změnil. Na obzoru se táhly obrovské ledové hory. Shandon dal zapálit pod kotli a *Forward* se až do 11. května plazil křivolakými průlivy a černým dýmem vykresloval na nebi svou cestu.

Brzy se však naskytly nové překážky. Tlakem ledových ker se průlivy ucpaly. Každou chvíli hrozilo, že loď už nenajde před přídílí vodu. A bude-li krami sevřena, jen těžko se bude uvolňovat.

Na palubě této lodi bez cíle a bez určení, která se pošetile snažila dostat se na sever, počaly se projevovat příznaky nerozhodnosti. Mezi těmito lidmi, zvyklými na nebezpečné zaměstnání, mnozí zapomínali na nabídnuté výhody a litovali už, že se pustili tak daleko. Docházelo u nich k demoralizaci, zvětšované ještě vydešeným Cliftonem a řečmi několika našeptávačů, jako byli Pen, Waren, Gripper a Wolsten.

K duševnímu znepokojení posádky se ještě připojila nesmírná únava, protože 12. května sevřel brigu za všech stran led. Její pára byla teď bezmocná. Musila si cestu ledovým polem prorážet. Ale práce s pilami byla vrcholně namáhavá, protože led byl šest až sedm stop silný. A tak práce s pilami, s vlečením, s vratidlem a s bidly, stále jen práce, namáhavá a nebezpečná práce v mlze nebo v husté vánici, poměrně nízká teplota, bolesti očí,

morální neklid, to vše vyvolávalo slábnutí posádky a zhoršovalo její morální odolnost.

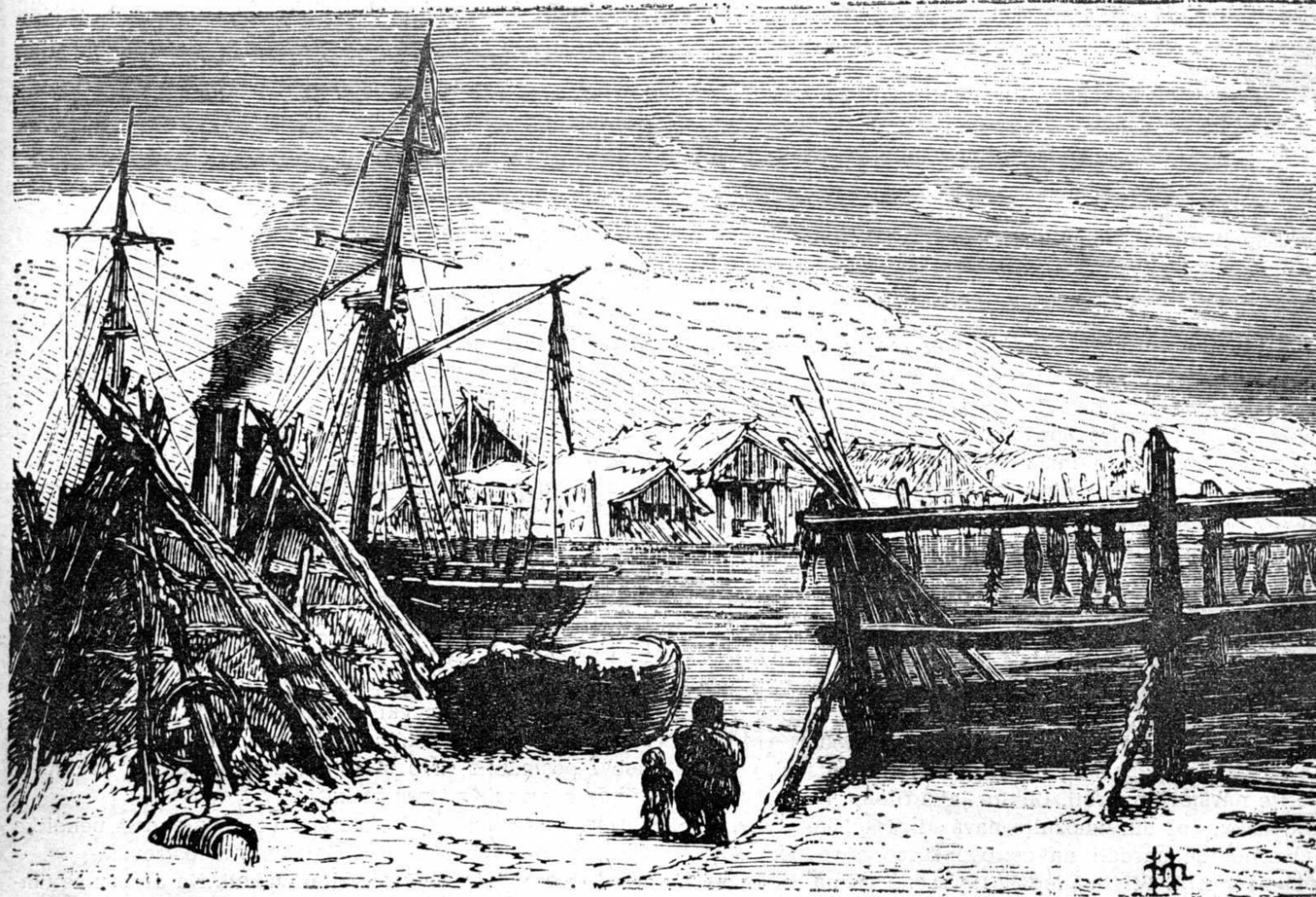
Když mají námořníci co dělat s energickým, odvážným a sebejistým velitelem, který ví, co chce, kam pluje a co chce dokázat, pak mu plně důvěřují. Jsou silni jeho silou, klidni jeho klidem. Ale na palubě brigy všichni vycítili, že jejich velitel není klidný, že před cílem neznámého určení váhá. Ač měl tak energickou povahu, nyní projevoval slabost bezděčně protichůdnými rozkazy, nedokončenými manévry a mnoha dalšími příznaky, které nemohly posádce ujít.

A pak: Shandon přece nebyl kapitán, první po bohu. A to byl dostačující důvod, aby se začalo o jeho rozkazech diskutovat. A od diskuse k vypovězení poslušnosti se přechází velmi rychle.

Dne 16. května dorazil *Forward* k ledovému poli. Dostal se tím jen o dvě míle k severu. Hrozilo mu zajetí v ledu až do příštího jara.

A to byla velmi vážná věc.

K osmé hodině večerní vydal se Shandon s doktorem a s námořníkem Garrym na průzkum severní plání. Snažil se nechodit daleko od lodi, protože bylo obtížné hledat orientační body v bílé pustině, jejíž vzhled se neustále měnil. Odraz světla vyvolával podivné úkazy. Doktor nevycházal z údivu. Tam, kde mu zdánlivě stačilo udělat jeden krok, musil jich udělat šest. A ve dvou případech došlo i k pádu, naštěstí ne nebezpečnému.

Shandon se vydal hledat volný průliv. Tři míle od lodi se jim podařilo vylézt na ledovou horu, dobrých tři sta stop vysokou. Odtud obhlédli bezútěšnou směsici ledů, podobnou troskám obrovského města.

„Jak tudy proplujeme?“ zeptal se doktor.

„Nevím,“ odpověděl Shandon, „ale proplujeme, i kdybychom měli použít střelného prachu a vyhodit všechny ty hory do vzduchu. Rozhodně se tu nenechám zajmout ledem až do příštího jara.“

„Jsme tu v situaci lidí, kteří jdou neznámou chodbou, jejíž dveře se za nimi zavírají,“ řekl doktor.

„Radíte mi návrat?“ zeptal se Shandon s pohledem upřeným do doktorových očí.

„Já? Nikdy jsem nedokázal couvnout, a i když bychom se už neměli vrátit, říkám, že musíme stále vpřed.“

„A co si myslíte vy, Garry?“ zeptal se Shandon námořníka.

„Já půjdu vpřed, veliteli. Souhlasím s panem Clawbonnym a udělám, co budete chtít. Dejte rozkaz a my poslechneme.“

„Všichni však nemluví tak jako vy, Garry,“ odpověděl Shandon. „Všichni nejsou ochotni poslouchat. Co když odmítnou mé rozkazy vykonávat?“

„Řekl jsem vám jen své mínění,“ řekl chladně Garry, „protože jste se mě na ně zeptal. Nejste však povinen se jím řídit.“

Shandon neodpověděl. Prohlédl si pozorně obzor a sestoupil s oběma společníky na ledové pole.

KAPITOLA XI – ĎÁBLŮV PALEC

Během velitelovy nepřítomnosti provádělo mužstvo různá opatření, aby chránilo loď před ledovým sevřením. Trudnou prací se zabývali Pen, Clifton, Bolton, Gripper a Simpson. Topič a oba strojníci musili kamarádům pomáhat, protože od chvíle, kdy stroje nepotřebovaly jejich přítomnost, stáli se z nich námořníci a jako takoví musili být pohotově ke všem palubním službám. Práce se však neobešla bez mrzutostí. „Už toho mám všeho dost!“ prohlásil Pen. „Nedojde-li do tří dnů k oblevě, přísámboh, že si založím ruce!“

„Založíš si ruce?“ zvolal Gripper. „Nebylo by lepší požit je k návratu? Myslíš, že mám chuť přezimovat tady do příštího roku?“

„To by bylo smutné přezimování,“ řekl Plover, „když loď je ohrožena ze všech stran.“

„A kdoví, zda v příštím jaro bude moře volnější než teď,“ dodal Brunton.

„Nejde mi o příští jaro,“ namítl mu Pen. „Dnes je čtyřek a nebude-li v neděli ráno moře volné, vrátíme se na jih.“

„Správně,“ souhlasil Clifton.

„Aspoň se nebudeme muset dít s vlečením lodi,“ řekl Waren.

„Uvidíme v neděli,“ dodal Wolsten.

„Stačí mi dát rozkaz a budu mít pod kotly zatopeno,“ prohlásil Brunton.

„Pod těmi si zatopíme sami,“ ozval se Clifton. „Jestli některý z důstojníků si tu chce dopřát radost přezimování,“ ozval se Pen, „klidně ho tady necháme.“

„To ne, Pene,“ namítl mu Brunton, „nikoho tu nebudeme nechávat. Slyšíte všichni? Myslím si ostatně, že velitel nebude mít rozhodování těžké. Zdá se mi, že už je dost znepokojen, a když mu v klidu navrhneme ...“

„Jen aby!“ namítl Pen. „Shandon je tvrdý chlap a často umíněný. Bude třeba jednat s ním šikovně.“

„Správně,“ řekl opatrný Clifton. „Když se vrátíme s velitelem, budeme jednat pod jeho odpovědností a neztratíme odměnu. Kdybychom se vrátili sami, nebylo by to tak jisté.“

„Ale co když důstojníci odmítnou jít s námi?“ pokračoval Pen.

„Uvidíme, až se to stane,“ řekl Bolton. „Stačí ostatně získat pro náš návrh Shandona a já si myslím, že to nebude těžké.“

„Ale někoho bych tu přece jen nechal,“ řekl Pen s hrubým zaklením. „I kdyby mi měl ukousnout ruku!“

„Máš pravdu,“ vrátil se Clifton ke své oblíbené myšlence. „Vždyť ten pes je příčinou všech našich obtíží.“

„Vypořádám se s ním hned,“ prohlásil vztekle Pen. „Teď spí u uhelného skladiště ...“

„Dej si pozor, Pene! Má zuby, že by překousl železnou tyč!“

„Hne-li se, rozpáru mu břicho,“ řekl Pen a vytáhl nůž.

Pak se rozběhl do mezípalubí, sledován Warenem, který mu chtěl pomáhat.

Brzy se oba vrátili se psem, kterému pevně svázali čenich a nohy.

„Hurá Penovi!“ vykřikl Plover. „A co chceš dělat teď?“

„Utopit ho ... A ať se někdy vrátí!“ odpověděl Pen s úšklebkem krutého uspokojení.

Na dvě stě kroků od lodi byla v ledu tulení díra. Pen a Waren k ní zamířili a přes zoufalý odpor zvířete hodili je nemilosrdně do moře. Pak přisunuli na otvor velkou kru a uvěznili psa v mokrému vězení.

„Šťastnou cestu, Kapitáne!“ zvolal surový námořník.

Po hodině se na loď vrátil Shandon s doktorem a s Garrym.

Shandon objevil na severovýchodě volný průliv a vydal hned patřičné rozkazy. Posádka celkem ochotně poslechla. Chtěla, aby Shandon sám poznal nemožnost další plavby – a nadto jí zbývaly ještě tři dny poslušnosti.

Po část noci a příští den pokračovaly práce s pilami a s vlečením lodi. *Forward* postoupil o dvě míle k severu. 18. května se octl na dohled země. Ve vzdálenosti několika set metrů se tyčil zvláštní útvar, který pro svůj podivný vzhled dostal jméno *Ďáblův palec*.

Prapodivný tvar *Ďáblova palce*, pusté a bezútěšné okolí, kruh ledových hor, chmurný a ozvěnou zesilovaný praskot ker, to vše zavalovalo posádku nevýslovným smutkem.

Shandon pochopil, že musí loď dostat dál. Přepadly ho obavy a bezvýchodná situace ochromila jeho energii. Aby vyhověl rozkazu plout vpřed, dostal loď do nesmírně nebezpečného postavení.

Tři hodiny mu trvalo vyhloubení šestimetrového průkopu v ledu. A zdraví posádky se počínalo zhoršovat. Shandona přitom překvapil klid mužstva a jeho neobvyklá píle.

Bál se, že tento klid je předzvěstí blízké bouře.

Lze si proto představit jeho zklamání a zoufalství, když zjistil, že pohybem ledového pole ztratil *Forward* vše, co za cenu takové námahy získal. V sobotu ráno se zas octl u hrozivého *Ďáblova palce* v situaci ještě kritičtější.

Srdce toho statečného muže i srdcí posádky se zmocnila hrůza. Shandon se také doslechl o ztrátě psa. Neodvážil se však viníky potrestat; bál se, že tím vyvolá vzpouru.

Počasí bylo toho rána hrozné. Sníh zahalil brigu neproniknutelnou rouškou. Mlha se občas nárazem vichru protrhla a vyděšené zraky zahlédly na pevnině Ďáblův palec jako hrozivý přízrak. Loď zakotvená u obrovské kry nemohla nic dělat. Šero houstlo a muž u kormidla neviděl přední hlídku.

Shandon odešel pln neklidu do své kajuty. Doktor si pořádal své cestovní poznámky.

Ve chvíli, kdy vichřice zdvojila svou prudkost, vynořil se Ďáblův palec z roztrhané mlhy v nesmírné velikosti. Zároveň se ze všech stran ozvaly výkřiky:

„Rozdrť nás! Jsme ztraceni! Je s námi konec! Veliteli, veliteli!“

Zdalo se, že Ďáblův palec se v mlze přiblížil až k lodi. Na jeho vrcholu se špičkou dolů kymácela ledová hora a hrozila lodi rozdrčením. Někteří námořníci seskočili na led a utíkali od lodi.

„Nikdo ani hnout!“ vykřikl Shandon. „Všichni na svá místa!“

„Přátelé, nebojte se!“ volal doktor. „Je to jen zrcadlení vzduchu.“

Po doktorových slovech se většina posádky vrátila a strach byl vystřídán obdivem nádherného jevu, který se brzy rozplynul.

„On tomu říká zrcadlení,“ bručel Clifton, „ale můžete mi věřit, že v tom má prsty sám ďábel!“

Ale vtom se v průrvě mlhy objevil široký a volný průchod a táhl se od pevniny dál. Shandon se rozhodl příznivé náhody okamžitě využít. Rozestavěl mužstvo po obou stranách průrvy, hodil lidem lana a posádka počala loď vléci k severu. Shandon dal také zatopit pod kotly, aby postup lodi urychlil.

Vtom byl postup brigy náhle zastaven.

„Co je?“ zvolal Shandon.

„Lidé se vracejí,“ hlásil mu Wall. „Šplhají na loď a jsou zřejmě něčím vyděšeni.“

„Co se děje?“ křičel Shandon a přeběhl na před.

„Na“ palubu! Na palubu!“ volali námořníci s výrazem krajní hrůzy.

Shandon se otočil k severu a proti své vůli se zachvěl.

Několik desítek metrů od lodi skákalo podivné zvíře úděsných rozměrů. Bylo dobře dvacet stop vysoké. Se zježenou srstí se pustilo za námořníky a přitom vířilo sněh. Pohled na tu příšeru zmrazil hrůzou i ty nejstatečnější.

Shandon se vrhl do své kajuty pro pušku. I doktor se chopil zbraně, aby příšeře čelil.

Ta se obrovskými skoky blížila. Shandon a doktor vystřelili současně. Doktor se však podíval pozorněji a náhle se dal do smíchu.

„Refrakce!“ řekl.

„Refrakce!“ opakoval Shandon.

Přehlušil je však strašný výkřik posádky.

„Pes!“ křičel Clifton.

„Psí kapitán!“ volali námořníci.

„On sám!“ vyděsil se Pen. „Stále jen on!“

Byl to opravdu on. Strhal svá pouta a dokázal se jediným otvorem dostat zpět na ledové pole. Refrakce, běžné zrcadlení vzduchu v těchto končinách, mu na chvíli dodala strašné rozměry, které otřes atmosféry uvedl do normálu. Tím se však nezmenšil děsivý účín toho jevu na mysl námořníků, neschopných připustit vysvětlení tohoto úkazu důvody ryze fyzikálními. Příběh od Ďáblova palce, návrat psa za tak fantastických okolností dokončily jejich morální úpadek. Na všech stranách se ozývalo reptání.

KAPITOLA XII – KAPITÁN HATTERAS

Forward postupoval pod parou rychle ledovým polem. Johnson se chopil sám kormidla. Shandon pozoroval obzor sněžným dalekohledem, ale jeho radost trvala jen krátce, protože zjistil, že průchod končí v kruhu ledových hor.

Přesto proti strádání zpáteční cesty zvolil možnost postupu vpřed.

Pes během po ledové pláni sledoval brigu, ale držel se ve značné vzdálenosti. Když se někdy opozdil, ozvalo se vždy zapísknutí, které ho okamžitě přivolalo.

Když se písknutí ozvalo poprvé, rozhlédli se námořníci kolem sebe. Na tajné schůzi byli na palubě sami. Nikdo cizí, nikdo neznámý tam nebyl, a přece se pískot ozval ještě několikrát.

„Slyšíte? A vidíte, jak ten pes poskočí, když to hvízdnutí zaslechne?“ řekl Clifton, který si toho všiml první.

„To je neuvěřitelné,“ divil se Gripper.

„To znamená konec,“ řekl Brunton.
 „Z toho už se nedostaneme,“ dodal sklesle Bolton.
 V posádce došlo k nejvyššímu stupni rozkladu. „Už ani krok!“ zvolal Wolsten.
 „Pojďme za velitelem!“ vyzval ostatní Bolton. „Pohovor s ním si беру na starost já.“
Forward právě vnikl do rozlehlé zátoky, zcela uzavřené, kromě průchodu, kterým tam loď vnikla.
 Shandon pochopil, že tu uvízne. Ale co dělat? Jak se vrátit zpět? Plně si uvědomil svou odpovědnost.
 Ruka se mu sevřela na dalekohledu.
 Doktor se beze slova rozhlížel.
 V té chvíli oslovil Bolton Shandona.
 „Veliteli,“ řekl vzrušeně, „my už nechceme plout dál.“
 „Co říkáte?“ zvolal Shandon, jemuž vědomí porušené autority vehnalo krev do tváří.
 „Říkám, veliteli, že jsme už pro toho neviditelného kapitána udělali dost a že jsme rozhodnutí dál už nepostupovat.“
 „Vy jste tedy rozhodnutí?“ zvolal Shandon. „Jak to se mnou mluvíte? Dejte si pozor, Boltone!“
 „Vaše výhrůžka to nezmění,“ řekl hrubě Pen. „Dále už nejedeme.“
 Shandon postoupil ke vzbouřencům, ale kormidelník se k němu přiklonil a pošeptal mu:
 „Veliteli, chceme-li se odtud dostat, nesmíme ztrácet ani minutu! Vidíte tu ledovou horu, co se blíží k volnému průchodu? Mohla by jej zahradit a nás tu uvěznit.“
 Shandon obhlédl situaci a obrátil se ke vzbouřencům:
 „Své chování si zodpovíte později. Ale teď rychle otočit loď!“
 Námořníci se vrhli na svá místa. *Forward* se rychle otáčel. Topič přidal pod kotel uhlí. Musili být rychlejší než ledová hora. Loď plula k jihu, aby unikla, hora se sunula k severu, aby únikovou cestu uzavřela.
 „Topte! Topte!“ volal Shandon. „Plnou parou, Bruntone! Slyšíte?“
Forward pronikal mezi krami, které přídí rozrážel. Prací lodního šroubu se celý trup brigy chvěl. Manometr ukazoval úžasný tlak páry. m
 „Zatížit záklopky!“ nařídil Shandon.
 Strojník poslechl, ač hrozilo nebezpečí, že loď vylétne do povětří.
 Ale všechna ta zoufalá snaha měla být marná. Ledová hora stržená podmořským proudem se blížila rychle k průchodu. Briga od něho byla několik desítek metrů, když hora vnikla do volného prostoru, přimkla se těsně k sousedním ledům a zátoku uzavřela.
 „Jsme ztraceni!“ zvolal Shandon, který se tak neopatrným slovům neubránil.
 „Zachraň se, kdo můžeš!“ volali někteří námořníci.
 „Na moře s čluny!“ křičeli druzí.
 „Do špižírny!“ hulákal Pen. „Když se máme utopit, tak aspoň v džinu!“
 Zmatek v posádce zbavené všech zábran vrcholil. Shandon se cítil zaskočen. Chtěl velet, ale jen koktal. Jeho myšlenky se nedokázaly projevit slovy.
 A vtom se ozval silný, energický a pánovitý hlas:
 „Všichni na svá místa! Loď otočit!“
 Johnson se zachvěl a aniž si to uvědomil, začal rychle otáčet kormidelním kolem.
 Byl nejvyšší čas. Briga by byla nejvyšší rychlostí vrazila do stěn svého vězení.
 Ale zatímco Johnson pudově uposlechl, Shandon, doktor Clawbonny i celá posádka na palubě spatřili, jak z kapitánovy kajuty vychází jakýsi muž.
 A tím mužem byl námořník Garry!
 „To jste vy, Garry?“ zvolal zbledlý Shandon. „V y ... ? A jakým právem tady velíte?“
 „Duku!“ křikl Garry a zapískal způsobem, který kdysi posádku tak překvapil.
 Když pes zaslechl své pravé jméno, seběhl klidně z můstku a sedl si k nohám svého pána.
 Posádka neřekla jediné slovo. Klíč, který mohl mít jedině kapitán *Forwardu*, pes, poslaný na loď kapitánem, který teď jaksí potvrdil jeho totožnost, ten velitelský tón, v němž se nemohl nikdo mýlit, to vše zapůsobilo na duše námořníků tak, že to Garrymu stačilo k okamžitému získání autority.
 Garryho by byli ostatně nepoznali. Oholil si dlouhé licousy, takže teď vypadal přísněji, energičtěji, pánovitěji. A v kapitánské uniformě se tu před všemi objevil se všemi znaky velitele.
 Posádka *Forwardu* i při své vrtkavosti byla stržena a jednohlasně zvolala:
 „Hurá! Hurá! Hurá kapitánovi!“

„Shandone,“ řekl kapitán svému prvnímu důstojníkovi, „svolejte posádku k přehlídce!“

Shandon poslechl a vydal vzrušeným hlasem rozkaz. Kapitán postoupil před důstojníky a mužstvo a každému řekl, co bylo nutné vzhledem k jeho dosavadnímu chování říci.

Když přehlídku skončil, vystoupil na můstek a tichým hlasem prohlásil:

„Důstojníci a lodníci, jsem Angličan jako vy a mým heslem je heslo admirála Nelsona: Anglie očekává, že každý splní svou povinnost.

Jako Angličan nechci, aby někdo odvážnější došel tam, kam jsme nedošli my. Jako Angličan nestrpím, aby slávu z dalšího proniknutí na sever měl někdo jiný. Má-li se někdy lidská noha dotknout severního pólu, musí to být noha Angličana. Zde je vlajka naší vlasti. Já jsem tuto loď postavil, obětoval jsem na to celé své jmění a obětuji třeba i svůj a váš život, ale tato vlajka zavlaje nad severním pólem světa! Důvěřujte v to! Od tohoto dne získáte překročením každého šířkového stupně tisíc liber. Teď jsme na dvaasedmdesátém stupni a je jich devadesát. Za mne vám ručí mé jméno. Jsem kapitán Hatteras!“

„Kapitán Hatteras!“ zvolal Shandon.

Jméno známého anglického námořníka proběhlo celou posádkou.

A Hatteras pokračoval:

„Nyní zakotvíte brigu na led, uhasíte oheň a vrátíte se k obvyklé práci. S vámi, Shandone, si promluvíme o situaci na palubě. Přijďte do mé kajuty s doktorem, s Wallem a s kormidelníkem. Teď dejte rozchod!“

Klidný a chladný Hatteras sestoupil z můstku, zatímco Shandon řídil zakotvení brigy.

John Hatteras, jediný syn londýnského sládky, který zemřel roku 1852 jako mnohonásobný milionář, zvolil si jako mladý hoch námořnické povolání. Už ve dvaceti letech měl pevnou konstituci, železné svaly a povahu člověka, který před ničím neustoupí a který je schopen hrát o životy jiných se stejným zaujetím jako o svůj vlastní.

Jeho největší touhou bylo získat pro Anglii monopol na zeměpisné objevy. A smyslem života se mu stalo dosažení severního pólu.

Po řadě úspěšných plaveb v jižních mořích pokusil se Hatteras roku 1846 proplout Baffinovým mořem na sever a dosáhnout pólu. Nepodařilo se mu však překročit čtyřasedmdesátou rovnoběžku. Plul na lodi *Halifax*, ale jeho posádka tak strašně trpěla a Hatteras se pustil na své dobrodružné plavbě tak daleko, že napříště se žádný námořník nepokoušel o účast na nové podobné výpravě a pod takovým velitelem.

Přesto se roku 1850 podařilo Hatterasovi najmout na goeletu *Farewell* dvacet odhodlaných mužů, odhodlaných ovšem především díky vysoké ceně nabídnuté za jejich odvahu. Při této příležitosti se s Hatterasem seznámil doktor Clawbonny a požádal ho o zařazení do výpravy. Místo lékaře však už bylo obsazeno a v tom bylo doktorovo štěstí. Z výpravy se totiž vrátil jediný muž – Hatteras sám!

Jeho otec zatím zemřel a John se stal vlastníkem obrovského jmění. Dva roky žil v Liverpoolu na zapřenou jako prostý námořník. V Richardu Shandonovi poznal muže, kterého potřeboval. Poslal mu anonymně svůj návrh stejně jako doktorovi. *Forward* byl postaven, vystrojen. a opatřen posádkou.

Hatteras se střelil prozradit své jméno. Nebyl by totiž získal jediného muže jako doprovod. Rozhodl se ujmout velení na lodi až v naléhavém případě a až bude posádka tak daleko, že už nebude moci zpět. A poznali jsme, že měl ještě v záloze takovou peněžní odměnu, že nikdo z mužstva by byl neodmítl jít s ním až na konec světa.

Když došlo k těm kritickým okolnostem, Hatteras už neváhal a prohlásil se.

KAPITOLA XIII – HATTERASOVY PLÁNY

Objevení toho odvážného muže bylo přijato posádkou různě. Někteří se za něho plně postavili buď ze statečnosti, nebo z touhy po penězích, jiní se dobrodružství zúčastnili s tím, že si pro budoucnost ponechávají právo protestu. Ostatně vzdorovat takovému muži bylo teď obtížné. Každý se proto vrátil na své místo.

Dne 20. května byla neděle, den odpočinku celé posádky. U kapitána byla porada důstojníků. Se Shandonem tam přišli Wall, Johnson a doktor.

„Pánové,“ řekl kapitán klidným, ale přesto důrazným hlasem, „znáte můj plán dosáhnout pólu. Chci znát vaše mínění o tomto projektu. Co si myslíte vy, Shandone?“

„Já si nemám co myslet, kapitáne,“ řekl chladně Shandon, „ale poslouchat.“

Hatterase ta odpověď neudivila.

„Richarde Shandone,“ pokračoval méně chladně, „prosím vás, abyste se vyjádřil o našich nadějích na úspěch.“

„Nu, kapitáne, za mne mluví fakta,“ odpověděl Shandon. „Všechny snahy tohoto druhu až dosud ztroskotaly. Přál bych si, abychom byli šťastnější.“

„To budeme. A co si myslíte vy, pánové?“

„Co mne se týče,“ začal doktor, „pokládám váš plán za uskutečnitelný. A protože je jasné, že jednoho dne se plavci na pól dostanou, nevím, proč bychom to nemohli být my.“

„A jsou tu důvody, abychom to my byli,“ odpověděl Hatteras, „protože jsme k tomu udělali všechna opatření. A když už o tom mluvíme, Shandone, přijměte můj dík za péči, kterou jste věnoval posádce lodi. Jsou v ní sice některé horké hlavy, ale já už je dokážu přivést k rozumu. Celkem mám pro vás jen slova chvály.“

Shandon se chladně uklonil. Jeho pozice na lodi, kde doufal velet, se zhatila. Hatteras to chápal a dál už nenaléhal.

„Co se vás týče, pánové,“ obrátil se k Wallovi a Johnsonovi, „sám bych nedokázal zajistit důstojníky tak odvážné a tak zkušené.“

„Jdu opravdu s vámi, kapitáne,“ odpověděl Johnson. „A i když se mi zdá váš úmysl být trochu odvážný, můžete se mnou počítat až do konce.“

„Stejně i se mnou,“ doplnil kormidelníka James Wall.

„A vaši cenu znám, doktore.“

„Tak toho asi víte víc než já,“ řekl živě doktor.

A Hatteras pokračoval:

„Nyní uvažme naši současnou situaci. Jsme v zajetí ledu. Zdá se mi nemožné dostat se do Smirhova průlivu ještě letos. Řeknu vám, co musíte udělat.“

A Hatteras rozložil na stole jednu ze skvělých map, vydaných roku 1850 na příkaz Admirality.

„Sledujte mě, prosím. Je-li nám Smithův průliv uzavřen, zůstává volný průliv Lancasterský na západním břehu Baffinova moře. Podle mne musíme proplout tímto průlivem až k průlivu Barrowovu a odtud k ostrovu Beechey. Tou cestou už propluly stovky plachetnic. My s motorovou brigou se tedy nedostaneme do rozpaků. Jakmile budeme u ostrova Beechey, proplujeme co možno nejdál k severu Wellingtonovým průlivem až k ústí průlivu, který vede na místo, kde bylo zjištěno volné moře. Za příznivých okolností se tam můžeme dostat za měsíc a odtamtud zamíříme k pólu. Co si o tom myslíte, pánové?“

„To je jasné,“ řekl Johnson. „Je to jediná možná cesta.“

„Nuže, vydáme se po ní hned zítra. Neděli ponecháme odpočinku.“

„Dobrá, kapitáne,“ řekl Shandon a odešel s poručíkem s kormidelníkem z kajuty.

„Doktore,“ řekl Hatteras, ukazuje za Shandonem, „tohle je uražený a v pýše zasažený člověk. S tím už nemohu počítat.“

Druhého dne dal kapitán hned ráno spustit na moře člun. Chtěl si prohlédnout ledové hory v uzavřeném volném bazénu. Musil nezbytně udělat někde průlom, aby loď nebyla ve svěráku ledových hor rozdracena. Dal proto napřed v ledové stěně vytesat chodby a vylezl až na vrchol ledové hory. Odtud zjistil, že si bude moci snadno prorazit cestu na jihozápadě. Na jeho rozkaz vyvrtali lodici otvor skoro až do středu ledovce. Do otvoru vložili tisíc liber střelného prachu. Kapitán pečlivě vypočetl měr výbuchu a od nálože vyvedl dlouhou zápalnici ven. Otvor k náloži ucpal sněhem a kusy ledu, kterým mráz příští noci dodal tvrdost žuly. Teplota za východního větru klesla na -11°C .

Nazítří v sedm hodin ráno byl už *Forward* pod parou, připraven využít sebemenšího průlomu v ledu. Zažehnuto zápalnice byl pověřen Johnson. Její délka byla zvolna tak, aby se oheň dostal k prachu za půl hodiny. Johnson tak měl dost času k návratu na palubu. Za deset minut o vykonání Hatterasových rozkazů se vrátil na palubu. V osm pětatřicet se ozval temný výbuch, mnohem slabší, než předpokládali. Obrys ledovce se jako při zemětřesení zčistajasna změnil. Hustý bílý dým vyrazil do pozoruhodné výše a boky ledovce se rozevřely širokými puklinami. Horní část byla rozmetána široko daleko a ledové tříšti padala kolem *Forwardu* do vody. Průchod se tím však neuvolnil. Obrovské bloky ledu jako opery sousedních ledovců zůstaly trčet ve výši. Byly obavy, že se zřítí a ledový kruh zase uzavřou. Hatteras jediným pohledem situaci posoudil.

„Wolstene,“ zavolal, „nabijte přední dělo trojitou dávkou prachu bez koule a co nejpevněji je ucpěte!“

Za několik minut bylo dělo nabito.

„Co chce dělat bez náboje?“ bručel si Shandon.

„To uvidíme,“ řekl doktor.

„Jsme hotovi, kapitáne,“ hlásil Wolsten.

„Dobrá,“ řekl Hatteras. „Bruntone, pozor! Loď o trochu vpřed!“

Brunton otevřel přívod páry a lodní šroub se roztočil. *Forward* se přiblížil k podminované ledové hoře.

„Mířte dobře na průchod!“ volal kapitán na zbrojře.

Když byla loď pár desítek metrů od hory, Hatteras velel:

„Pal!“

Po povelu se ozval strašný výbuch a ledový blok skácený otřesem vzduchu zmizel v moři. Stačil k tomu jen tlak vzduchu.

„Plnou parou, Bruntone!“ zvolal Hatteras. „Přímo k průchodu, Johnstone“

Johnson stál u kormidla. Šroubem hnaná briga zamířila ke středu volného průchodu. Byl nejvyšší čas. Sotva *Forward* proplul, vězení se za ním znova zavřelo.

Byl to vzrušující okamžik. Na palubě zůstalo klidné jen jedno srdce, srdce kapitánovo. Tímto manévrem okouzlená posádka se neubránila zvolání: „Hurá kapitánu Hatterasovi!“

KAPITOLA XIV – DALŠÍ PLAVBA

Ve středu 23. května pokračoval *Forward* v dobrodružné plavbě obratným kličkováním mezi krami a ledovými horami. Postupoval díky páře, která tolika polárním plavcům chyběla. Zdálo se, že si loď mezi pohyblivými ledy jen hraje. Jako by byla poznala zkušeného mistra a jako kůň pod obratným jezdcem poslouchala i myšlenky svého kapitána.

Teplota stoupala. Teploměr ukazoval o půlnoci -4°C . Vanul slabý jihovýchodní vítr.

Ve čtvrtek ke třetí hodině ranní se *Forward* octl na dohled amerických břehů u začátku Lancasterského průlivu. Brzy poté zahlédli plavci mys Burney. K lodi zamířilo několik Eskymáků. Hatteras však neměl čas na ně čekat.

Štíty nad Liverpoolským mysem se ztratily vlevo ve večerní mlze. Ve velkém počtu se tu objevovaly alky, kachny a bílí rackové. Měřením byla zjištěna poloha: $74^{\circ} 01'$ šířky a podle chronometru délka $77^{\circ} 15'$.

Hatteras chtěl plout dál podle severních břehů, aby se dostal blíž k ostrovu Beechey a k ústí Wellingtonova průlivu, ale souvislé ledové pole ho k velké jeho mrzutosti přinutilo k plavbě jižním průlivem.

Z těchto důvodů se *Forward* octl 26. května v husté mlze a ve vánici u mysu York. Počasí se trochu zlepšilo. K polednímu se objevilo slunce a umožnilo dobré pozorování. Byli na $74^{\circ} 04'$ šířky a $84^{\circ} 23'$ délky. *Forward* se tedy nacházel na konci Lancasterského průlivu.

Hatteras ukázal doktorovi na svých mapách dosavadní i budoucí cestu. Poloha brigy byla teď velmi zajímavá.

„Byl bych se chtěl dostat severněji,“ řekl kapitán, „ale nebylo to možné. Ted' jsme uprostřed křižovatky, otevřené všem větrům a spojující ústí Lancasterského průlivu a průlivu Barrowova, Wellingtonova a Regentova. Je to místo, na něž se nezbytně dostanou všichni plavci plující těmito vodami.“

„Je to podivný kraj,“ řekl doktor s pohledem na mapu. „Všechno je tu rozerváno, roztrháno, na kousky rozcupováno, bez jakéhokoli řádu, bez jakékoli logiky.“

„Tak tomu musilo být, protože vše na zemi má svou logiku a nic se neděje bez příčin, které osud dovoluje někdy vědcům poznat. Využijte toho proto i vy, doktore.“

„Budu bohužel skromný, kapitáne. Ale co je to tady za strašný vítr?“

„Tady řadí hlavně severák a strhává nás z cesty.“

„Měl by raději vytlačit ledy a uvolnit nám cestu.“

„To by měl, doktore, ale vítr nedělá vždy to, co by měl. Hleďte! Tohle ledové pole se nedá zřejmě zdolat. Pokusím se proto obeplout ostrov Cornwallis a dostat se do Královnina průlivu. Musím se stůj co stůj dostat k ostrovu Beechey, abych tam doplnil zásobu uhlí.“

„Jak to?“ zvolal doktor udiveně.

„Dobře. Na tom ostrově byl na příkaz Admirality zřízen sklad, aby mohl zásobit příští výpravy. A i když si tam kapitán Mac Clintock v srpnu 1859 zásoby nabral, ujišťuji vás, že jich tam zůstalo dost i pro nás. Proto se tam musíme dostat.“

K večeru se vyjasnilo. Moře u ústí Regentova průlivu bylo volné. Ale za Leopoldovým přístavem se vytvořilo ledové pole, jako by chtělo zahradit *Forwardu* cestu k severu.

Hatteras, který nedal své zklamání nijak najevo, musel si vjezd do přístavu vynutit výstřely z děla. Tam dal brigu pevně zakotvit u velkých vyvážených ledových hor, tvrdých a pevných jako skála.

Kapitán vystoupil ihned na břeh, doprovázen doktorem, Johnsonem a psem Dukem. Duk skákal radostí. Od setkání s kapitánem se stal velmi přítulným, ale plně si zachoval zášť vůči některým členům posádky, které jeho pán nemiloval o nic víc než on.

Přístav byl zbaven ker. Ostře rozeklané břehy nesly na vrcholech sněhové závěje. Stavení a maják, postavené zde Jamesem Rossem, byly ještě trochu zachovalé, ale zásoby byly zřejmě vypleněny liškami a medvědy, kteří tu zanechali čerstvé stopy. Plenění se musela zúčastnit i lidská ruka, protože na břehu stály zbytky několika eskymáckých chýší.

Doktor při prvním vkročení na severskou půdu pocítil silné dojetí. Nelze si představit pocity, které zaplaví mysl při pohledu na zbytky staveb, chýší a skladů, jež příroda v chladných krajích tak dokonale uchovává.

Zatímco doktor se zaujatostí sběratele starožitností shledával zbytky někdejších prezimování, zabýval se Hatteras shromažďováním zásob potravin a paliva. Našel toho však jen málo.

Příští den věnovali dopravě všeho na loď. Doktor procházel krajem. Nepouštěl se daleko od lodi a zakresloval si nejvýznamnější body. Teplota trochu stoupla. Nakupený sníh počal tát.

Doktora napadlo postavit u Leopoldova přístavu mohylu se zprávou o plavbě *Forwardu* a o jeho cíli. Hatteras se však tomu vzepřel. Nechtěl za sebou nechávat stopy, kterých by nějaký konkurent mohl využít. Navzdory svému dobrému úmyslu musel doktor kapitánově vůli ustoupit. Shandon teď nebyl jediný, kdo odsuzoval kapitánovu umíněnost. Vždyť v případě katastrofy nemohla přijít *Forwardu* na pomoc žádná loď. Hatteras však tyto důvody nechtěl uznat.

Nakládání skončilo v pondělí večer a Hatteras se znovu pokoušel vyplout na sever rozrážením ledového pole. Ale po nebezpečném úsilí se toho musel vzdát a vrátit se do Regentova průlivu. V Leopoldově přístavu nechtěl rozhodně zůstat. Dnes byl otevřen, ale už zítra mohl být uzavřen náhlým posunem ledů, což se v těchto vodách stává velmi často a mořeplavci se musejí mít před tím na pozoru.

I když nedal Hatteras svůj neklid najevo, v hloubi duše jej cítil velmi silně. Chtěl na sever a musel plout na jih. Kam se tak dostane? Má se vrátit do Viktoriina přístavu, kde roku 1833 prezimoval James Ross? Najde v Bellotově průlivu v této době volné moře? Nebo bude zajat na několik měsíců jako jeho předchůdci a přinucen vyčerpat tím své síly i zásoby?

Tyto obavy mu vířily hlavou. Ale pro něco se musel rozhodnout.

Otočil loď a vydal se na jih.

Posádka byla ústupem ze severních krajů náramně spokojena. Plán na dosažení pólu se jí zřejmě nezamlouval. Často ji děsila rozhodnutí kapitána Hatterase, v jehož pověsti nebylo nic uklidňujícího. Hatteras se rozhodl využít každé možnosti pro cestu vpřed. V polárních vodách je sice dobré postupovat vpřed, ale přitom je nutné svou pozici zajišťovat a nevystavovat ji nebezpečí ztráty.

Forward plul plnou parou. Jeho černý kouř se spirálami stácel kolem jiskřivých vrcholků ledových hor. Počasí se stále měnilo. Suchý mráz přecházel nesmírně rychle v mlhu a ve sněžení. Briga při malém ponoru plula těsně při západním břehu. Hatteras nechtěl minout vjezd do Bellotova průlivu, protože záliv Boothia nemá na jihu žádný výjezd kromě této málo známé úžiny. Mine-li Bellotův průliv nebo shledá-li ho nesjízdným, bude záliv Boothia neprůjezdný.

Večer se loď octla v dohledu Elwinova zálivu, který poznali podle strmých břehů. O tento pustý kraj se zajímali snad jen doktor a mistr Johnson. Hatteras se stále skláněl nad své mapy a hovořil jen málo. Jeho zamlklost se postupem k jihu zvětšovala. Často vystupoval na můstek se založenýma rukama a zahleděn do prostoru pozoroval celé hodiny obzor. Pokud vydával rozkazy, byly krátké a strohé. Shandon zachovával chladné mlčení, stáhl se do sebe a s Hatterasem udržoval jen styky dané potřebami služby. James Wall byl oddán Shandonovi a své chování řídil podle něho. Zbytek posádky čekal, aby příštích událostí využil ve svůj prospěch. Na palubě už nebyla jednota myslí, tak potřebná ke splnění velkého úkolu. A Hatteras to dobře věděl.

Ve středu ráno propluli koncem Regentova průlivu. Západní břeh tam pokračoval velkým obloukem. Doktor nahlédnutím do mapy zjistil zde mys Fury. Během prvního června proplul *Forward* napříč Greswellovým zálivem. Od mysu Fury se pobřeží stácelo k severu strmými stometrovými stěnami. Na jihu se snižovalo. Během dne se oteplilo. Teploměr vystoupil na nulu. Tu a tam přelétlo několik racků a k severu mířila hejna divokých husí. Posádka se musela zbavit části obleku. I v těchto arktických krajích se už projevoval vliv letního období.

K večeru obeplul *Forward* mys Gary čtvrt míle od pobřeží. Odtud plul podle břehů až do Brentfordova zálivu, těchto místech měl Hatteras najít Bellotův průliv.

KAPITOLA XV – MAGNETICKÝ PÓL

Hatterasův neklid v blízkosti tohoto průlivu ještě vzrostl. Vždyť tady se měl rozhodnout osud jeho výpravy. Až dosud vykonal víc než jeho předchůdci, z nichž ten nejšťastnější, Mac Clintock, potřeboval k dosažení této oblasti polárního moře patnáct měsíců. Ale pro Hatterase to bylo málo, skoro nic. A nepodaří-li se mu proplout Belloovým průlivem, nebude se moci vrátit a bude až do příštího roku zablokován v ledu. Ve výzkumu pobřeží se proto hodlal spolehnout jen sám na sebe. Vylezl do hlídkového koše a strávil v něm v tichu rána několik hodin. Posádka si plně uvědomovala situaci lodi. Na palubě vládlo naprosté ticho. Stroje zpomalily chod. *Forward* se držel co nejbliž k pobřeží. Země byla pokryta ledem, který ani nejteplejší léto nedokáže rozpustit. Najít zde ústí průlivu mohlo jen cvičené oko.

Hatteras porovnával břehy se svými mapami. K polednímu se ukázalo na chvilí slunce. Kapitán dal Shandonovi zjistit přesnou polohu, kterou mu nahoru ohlásili.

Všichni prožili úzkostný půlden. Ale ve dvě hodiny zazněla z vrcholu stožáru slova:

„Mys na západě! Zrychlit chod stroje!“

Briga okamžitě poslechla. Stočila se přidí do naznačeného směru, moře se lopatkami šroubu rozvířilo a *Forward* vnikl plnou rychlostí mezi kry.

Cesta byla objevena. Hatteras sestoupil dolů a jeho místo zaujala hlídka.

„Nu, kapitáne, konečně jsme se dostali do toho bájného průlivu,“ řekl doktor.

„Ano,“ odpověděl Hatteras tiše. „Ale vplout do něho není všechno. Nutno se z něj také dostat.“

A po těch slovech odešel do své kajuty.

„Má pravdu,“ pomyslí si doktor. „Jsme tady jako v myší pasti, bez manévrovacího prostoru. A kdybychom museli v tom průlivu přezimovat...! Nu, nebyli bychom první, kterým by se to přihodilo. A ti před námi se z toho dostali. Dostali bychom se z toho také.“

Forward postupoval Bellotovým průlivem opatrně vpřed. Hatteras dal stáhnout plachty a položit stožáry. Přesto byla loď nesmírně zmítána. S dešťovým přívalem ji napadalo i moře. Tlakoměr klesl na devatenáct palců. Bylo nesnadné udržet se na palubě. Většina posádky zůstala proto v kajutách,

Hatteras, Johnson a Shandon zůstali na můstku navzdory vířícímu sněhu a dešti. A nutno dodat, že doktor, který si položil obvyklou otázku, co by mu bylo nejméně příjemné, vystoupil ihned na palubu. Tam se však nemohli slyšet a sotva se viděli. Tak si musel doktor nechat své úvahy pro sebe.

Hatteras se snažil proniknout zrakem mlžnou clonu. Podle jeho odhadu byli k šesté hodině večerní na konci průlivu. Tam však byl výjezd uzavřen. Hatteras se musel zastavit a zakotvit loď u ledové hory. Ale po celou noc nechal stroje pod tlakem.

Bylo strašné počasí. *Forward* mohl každou chvíli přervat kotevní řetězy. Byly také obavy, že západním větrem narušené základy ledovce se i s lodí pustí po proudu. Důstojníci zůstali v krajních obavách trvale na stráži. Ke sněžné vánici se připojilo krupobití, strhávané vichřicí z ledových plání.

Za té strašné noci teplota neobyčejně stoupla. Teploměr ukazoval 14°C a doktora překvapilo na jihu několik blesků se vzdáleným zahřměním. K páté hodině ranní se počasí s překvapující rychlostí změnilo. Teplota náhle klesla na nulu, vítr se stočil k severu a ztišil se. Teď mohli spatřit západní břehy průlivu, ale byly zatarasené ledem.

Hatteras přehlížel lačným pohledem pobřeží, zda tu bude moci někudy proniknout.

Briga se opět s plnými plachtami pustila mezi kry, které pod lodním obložením praskaly. V poledne mohli poprvé obdivovat nádherný sluneční jev, světelné halo se dvěma slunečními obrazy v mracích.

Námořníci zvyklí na polární moře pokládají obvykle tento úkaz za předzvěst silného sněžení. Jestliže k němu dojde, stane se situace *Forwardu* velmi obtížnou. Hatteras se rozhodl pro plavbu vpřed. Po zbytek dne a v následující noci si ani na okamžik neodpočinul. Pozoroval dalekohledem obzor, šplhal do lanoví a využil každé příležitosti, aby se dostal z průlivu.

Ale ráno se musel zastavit před neprostupným ledovým polem. Doktor se k němu na můstku připojil. Hatteras ho odvedl na zád', aby si tam s ním pohovořil bez obav, že je někdo uslyší.

„Jsme zajati,“ řekl tam. „Dál nemůžeme. Ani všecken střelný prach z *Forwardu* by nám neumožnil získat čtvrt míle.“

„Ale co dělat?“ zeptal se doktor.

„Což vím? Ať je proklet tenhle rok, který nám přináší tolik nepříjemností!“

„Nu, kapitáne, máme-li přezimovat, přezimujme! A spíš tady než někde jinde.“

„Snad,“ řekl tiše Hatteras. „Ale v červnu není ještě třeba přezimovat. Zimní pobyt zde přináší spoustu fyzických i morálních nebezpečí. Duch posádky dlouhým klidem a skutečným utrpením rychle upadá. Počítal jsem se zastavením na šířce blíže pólu.“

„Ano, ale osud chtěl, aby Baffinův záliv byl uzavřen.“

„A přitom jiným byl otevřen!“ zvolal hněvivě Hatteras. „Američané tudy propluli. Ach, jak je nenávídím!“

„Hleďte, Hatterasi,“ přerušil ho rychle doktor. „Je teprve 5. června. Nezoufejte tedy. Může se před námi otevřít náhle průchod, zvláště za klidného počasí. Tak můžeme každou chvíli najít volné moře.“

„Objeví-li se, pustíme se tam. Je docela možné, že za Bellotovým průlivem budeme moci proniknout k severu..., a pak...“

„Kapitáne!“ přiběhl v té chvíli James Wall. „Je nebezpečí, že přijdeme v ledu o kormidlo.“

„Riskněte to,“ řekl Hatteras. „Nedám je zdvihnout. Chci být každou denní i noční dobu připraven. Dohlédněte na to, aby bylo co nejlépe chráněno a kry od něho odstrkujte. Ale necháte je na místě! Rozumíte?“

„Ale přece ...“, začal Wall.

„Nechci slyšet žádné poznámky, pane,“ řekl přísně Hatteras. „Jděte!“

Wall se vrátil na své místo.

„Dal bych pět let života, kdybych se octl na severu,“ řekl Hatteras v záchvatu zlosti. „Neznám nebezpečnější průliv. A k dovršení obtíží nám kompas v blízkosti magnetického pólu stávkuje. Ručička je buď líná, nebo blázní a neustále mění směr.“

„Uznávám, že tohle je nebezpečná plavba,“ odpověděl doktor. „Ale ti, kteří ji podnikli, musili s nebezpečím počítat. Není v tom nic překvapivého.“

„Ach doktore, má posádka se hodně změnila. A sám teď vidíte, že i důstojníci mají námitky. Nikdo mi v mé snaze nepomáhá. Neuspějí-li, nebude to vinou toho či onoho námořníka, s nímž se lze domluvit, ale vinou zlovůle některých důstojníků. Ale to mi draze zaplatí!“

„Přeháníte, Hatterasi.“

„Vůbec nepřeháním. Myslíte, že posádku mrzí překážky, na něž cestou narážíme? Naopak! Doufají, že mě přinutí vzdát se mého plánu. Proto lidé nereptají. A pokud *Forward* popluje k jihu, bude tomu stejně. Ale podaří-li se mi obrátit k severu, uvidíte, jak se lidé změní! Přisahám vám však, že žádná lidská bytost mě nepřinutí odchýlit se od vytčené dráhy. Jen mít průchod, skulinku, do níž bych s brigou vklouzl, i kdybych v tom měl nechat měděné obložení. Poradím si se vším.“

Kapitánovo přání mělo být aspoň částečně splněno. Podle doktorova předpokladu došlo večer k náhlé změně. Účinkem větru nebo proudu se ledové pole rozestoupilo. *Forward* se pustil odvážně vpřed a rozrážel svým ocelovým hrotem ledové kry. Plul tak celou noc a v úterý v šest hodin večer z Bellotova průlivu konečně vyplul.

Ale k nové kapitánově zlosti našli cestu na sever zatarasenou. Hatteras musel vynaložit velkou mravní sílu, aby potlačil své zoufalství. Pak se rozhodl obeplout zemi Prince Waleského, aby se dostal do Mac Clintockova průlivu. Dobře však věděl, že Shandon a Wall o jeho zklamané naději vědí.

Během šestého června nedošlo k žádné zvláštní události. Nebe bylo plné sněhu. Předpověď slunečního hala se splnila.

Po šestatřicet hodin sledoval *Forward* křivolaké pobřeží Boothie, aniž se mu podařilo dostat blíž k zemi Prince Waleského. Hatteras zvýšil tlak páry a marnotratně pálil uhlí. Stále počítal s doplněním uhelných zásob na ostrově Beechey. Ve čtvrtek dosáhl konce Franklinova průlivu a našel znovu cestu k severu zatarasenou.

Bylo to k zoufání. Nemohl se ani vrátit zpět. Ledy ho unášely dál a za ním se cesta stále uzavírala, jako by nikdy nebylo existovalo moře tam, kde ještě před hodinou proplouval. *Forward* tak nejenže nemohl zamířit k severu, ale nemohl se ani na chvíli zastavit, aby v ledu nezamrzl. Musel před ledem prchat jako loď před bouří. V pátek 8. června se dostal k břehům Boothie u vjezdu o Rossova průlivu, kterému se chtěl stůj co stůj vyhnout, protože vede na západ a končí u americké pevniny. Poledním měřením zjištěna poloha 70° 05' 17" šířky a 6° 46' 45" délky. Když se doktor ta čísla dověděl, přenesl je na mapu a zjistil, že loď se nachází na magnetickém pólu.

Země tu byla u břehů plochá. Teprve ve vzdálenosti jedné míle od moře se asi o šedesát stop zvedala. Kotle *Forwardu* potřebovaly vyčistit; kapitán dal proto zastavit u ledového pole a doktorovi dovolil sestoupit s kormidelníkem na pevninu. On sám se nezajímal o nic, co nesouviselo s jeho plánem. Uzavřel se ve své kajutě a hltal pohledem mapu pólu.

Doktor s Johnsonem dosáhli lehce země. Doktor si vzal s sebou kompas. Na tomto místě volně zavěšená magnetická jehla zaujala ihned vertikální polohu. Střed přitažlivosti nebyl tedy daleko, ne-li

přímo pod kompasem. Po pečlivém provedení pokusu v malé vzdálenosti odtud byl plně uspokojen výchylkou o 90°.

„Tak přesně tady je světový magnetický pól!“ zvolal a dupnul na místě nohou.

„Ach pane Clawbonny, jak by byl kapitán šťasten, kdyby mohl totéž říci o severním pólu zemském!“ řekl kormidelník.

„On to jednou řekne.“

„Kéž by!“

Doktor a kormidelník postavili přesně na tom místě z kamenů mohyly a v pět hodin večer se vrátili na palubu.

Hatteras zde právem počítal s volnějším mořem. Pohyb ledů k jihu se děl zřejmě východními průlivy, protože tento průliv byl zcela bez ledu. *Forward* si tak mohl vynahradit ztracený čas. Kapitán zvýšil tlak páry a 14. června minul záliv Osborne a nejzazší body dosažené předešlými výpravami. V průlivu bylo ledu ještě dost, ale před kýlem *Forwardu* se už ukazovalo volné moře.

KAPITOLA XVI – CESTOU K SEVERU

Zdalo se, že posádka se zas vrátila k obvyklé kázni a poslušnosti. Nečetné a nenamáhavé lodní manévry jí ponechávaly dost volného času. Teplota se držela nad nulou a tání si mělo poradit i s největšími překážkami této plavby.

Posádka nabyla zas staré důvěry a chovala se dobře.

„Zdá se mi,“ řekl jednou Wall Shandonovi, „že naši lidé vzali kapitánova slova vážně. Zřejmě už o úspěchu nepochybují.“

„A mýlí se,“ odpověděl Shandon. „Kdyby přemýšleli a uvážili svou situaci, pochopili by, že jdeme od pošetilosti k pošetilosti.“

„Ale vždyť už jsme na volném moři,“ pokračoval Wall, „a plujeme po známých cestách. Nepřeháníte, Shandone?“

„Vůbec nepřeháním, Walle. Nenávist, či chcete-li žárlivost, kterou ve mně Hatteras vzbudil, mě nikterak nezaslepuje. Řekněte mi však, jestli jste se byl podívat na naše zásoby uhlí.“

„Nebyl,“ odpověděl Wall.

„Tak se tam podívejte a uvidíte, s jakou rychlostí se naše zásoba zmenšuje. Měli jsme zásadně plout hlavně s plachtami. Lodní šroub jsme si měli nechat na zdolávání proudu nebo na zdolávání nepříznivých větrů. Topiva jsme měli používat s nejpřísnější šetrností. Kdo totiž ví, kde a na kolik let můžeme uvíznout? Ale Hatteras hnaný zběsilou snahou plout stále vpřed až k nedostupnému pólu vůbec se o takový detail nezajímá. Ať je vítr příznivý či nepříznivý, pluje stále pod párou. Půjde-li to tak dál, budeme brzy v úzkých, ne-li ztraceni.“

„Je-li tomu tak, Shandone, pak je to opravdu vážné.“

„Ano, vážné. A nejen pro stroje, které nám pak nebudou nic platné. Je to vážné i pro případ přezimování, ke kterému dříve nebo později dojde. Musíme přece trochu počítat s mrazem v kraji, kde často zamrzá i rtuť v teploměru.“

„Kapitán chce však doplnit zásoby uhlí na ostrově Beechey. Tam má být přece velký sklad.“

„Dá se však v těchto mořích plout, kam chceme, Walle? Můžeme počítat s nějakým průlivem bez ledu? A jestliže ostrov Beechey mineme, nebo se tam nebudeme moci dostat, co se s námi stane?“

„Máte pravdu, Shandone. Hatteras mi připadá jako pošetilec. Ale proč si s ním o tom nepromluvíte?“

„To ne, Walle,“ odpověděl Shandon se špatně skrývanou hořkostí, „rozhodl jsem se mlčet. Nenesu už za loď odpovědnost. Čekám, k čemu dojde. Dostávám rozkazy a plním je. Ale své mínění si nechávám pro sebe.“

„Dovolte mi říci, Shandone, že nejednáte správně. Vždyť jde o zájem nás všech a kapitánova pošetilost by mohla nás všechny přijít hodně draho.“

„A když si s ním budu chtít pohovořit, vyslechne mě, Walle?“

„Vyslechl by snad zástupce posádky.“

„Posádky? Což jste si nevšiml, že ta je posedlá jinou myšlenkou než myšlenkou na záchranu? Všichni vědí, že jsme na dvaasedmdesáté rovnoběžce a že každý dostane za každý stupeň nad touto šířkou tisíc liber.“

„Máte pravdu, Shandone. Kapitán užil nejlepšího prostředku jak mužstvo udržet.“

„To jistě. Aspoň pro tuto dobu. Na volném moři bez nebezpečí a bez námahy půjde vše samo. Hatteras je nachytal na peníze. Ale to, co se dělá pro peníze, dělá se špatně. Přicházejí přece obtížné situace, nebezpečí, strádání, nemoci, malomyslnost, mráz. A do toho ty pošetilce ženeme. Uvidíte, jestli si pak lidé na prémii vzpomenou.“

„Podle vás nebude mít tedy Hatteras úspěch?“

„Nebude, Walle. Při takovém podniku musí být mezi veliteli naprostá shoda myslí a sympatií, což zde neexistuje. Říkám, že Hatteras je šílenec. Dokazuje to celá jeho minulost. Ostatně uvidíme. Možná že přijde chvíle, kdy bude nutné předat velení na lodi kapitánovi méně dobrodružnému.“

Wall pokýval pochybovačně hlavou: „A přece budou za Hatterasem stát...“

„Ano, bude za ním stát doktor Clawbonny, vědec, který prahne po vědění, Johnson, který je otrokem kázně a který se nenamáhá úvahami, a pak ještě dva tři námořníci jako tesař Bell. Ale na palubě je nás osmnáct. Ne, Walle, Hatteras nemá důvěru posádky a on to dobře ví. Používá jako vnadidla peněz. Ale říkám vám, že nepodaří-li se mu přistát u ostrova Beechey, jsme ztraceni.“

„Kdyby tohle posádka věděla ...“

„Žádám vás, abyste o tom s nikým nemluvil. Přijdou na to sami. Ostatně dnes je lepší pokračovat v cestě na sever. Kdoví, zda to, co Hatteras pokládá za cestu k pólu, není cesta k návratu?“

Z těchto slov bylo jasné, jaký byl Shandonův postoj. Kapitán v něm právem tušil zrádce.

Shandon ovšem uvažoval správně. Méně odvážné námořníky držela v poslušnosti jen touha po penězích. Když vynechal kapitána a doktora, kteří se o prémii dělit nemohli, zbylo na lodi šestnáct mužů. Dosáhnou-li pólu, připadne každému z mužstva tisíc sto pětadvacet liber. Tedy celé jmění. Ten nápad by stál kapitána osmnáct tisíc liber. Byl však dost bohatý, aby si mohl takovou procházku k pólu zaplatit?

Tento výpočet musil nezbytně chtivost posádky povzbudit. Většina toužila po překročení té pozlacené rovnoběžky, ač před čtrnácti dny se všichni radovali z cesty na jih.

Forward minul 16. června mys Aworth. Tam se tyčila k nebi Rawlinsonova hora. Mlha a sníh jí dodaly kolosální velikost. Teplota se udržovala na několika stupních nad nulou. Na úbočích hor vznikaly bystřiny a vodopády. S rachotem podobným dělové palbě řítily se dolů laviny. Široké pásy ledu vrhaly do prostoru oslnivý odraz.

Briga plula těsně při pobřeží.

Na některých chráněných skalách rostl řídký vřes spolu s červenavým lišejníkem a s keříky zakrslé vrby, která se plazila po zemi.

Konečně 19. června obepluli na vytoužené dvaasedmdesáté rovnoběžce mys Minto a briga vnikla do Melvillova zálivu. Plavba *Forwardu* navzdory silnému severovýchodnímu větru byla celkem snadná, takže 23. června překročili čtyřasedmdesátý šířkový stupeň. Clifton při této příležitosti poznamenal, že tento postup o dva stupně dělá na jeho účtu už sto pětadvacet liber. Ostatní ho však upozornili, že majetek v těchto mořích nic neznamená a že by bylo vhodnější počkat si na chvíli, až se bude povalovat v nějaké liverpoolské hospodě.

KAPITOLA XVII – VELRYBA V DOHLEDU

Melvillův záliv byl splavný, ale bez ledu nebyl. Spatřili tam obrovské, až k obzoru se táhnoucí ledové pole. Tu a tam se objevovaly nehybné ledové hory, jako by byly uprostřed ledového pole zakotveny.

Forward se pustil plnou parou jednou ze širokých trhlín, kde celkem snadno manévroval. Vítr se neustále měnil a stácel se od jednoho bodu kompasu k druhému. Proměnlivost větru v arktických krajích je význačná. Často jen několik minut odděluje naprostý klid od mimořádné bouře. To zakusil 23. června i Hatteras uprostřed rozlehlého zálivu. Toho dne klesl teploměr o několik stupňů. Vítr se stočil k jihu a nad ledové pole se snesla prudká vichřice. Hatteras dal okamžitě stáhnout plachty, ale než byl jeho příkaz splněn, stačil mu víchr přední plachtu odnést.

Hatteras řídil s největší chladnokrevností lodní manévry a během bouře neopouštěl můstek. Musil před víchrem prchat na západ. Vítr zdvihal obrovské vlny, na nichž se houpaly kry všech tvarů, vyrvané ze sousedních ledových polí. Briga se zmítala jako dětská hračka chvílemi až na vrcholu vln. Pak se zas řítila předí do propasti uprostřed vírů kouře, zatímco šroub se nad vodou točil v prázdnu a s chmurným svistem tepal vnořenými lopatkami vzduch.

Doktor při takové podívané nemohl chybět. Na kost promáčen zůstal pln vzrušeného obdivu na palubě. Protože by byl jeho hlas neslyšel ani nejbližší soused, mlčel tedy a jen se díval.

Bouře však byla omezena jen na malý prostor v šíři tří až čtyř mil. Občas za vyjasnění zahlédl doktor za ledovým polem čisté nebe a klidné moře. Kdyby se *Forward* podařilo tam doplout, ocitl by se v tišině. Hrozilo mu jen nebezpečí, že najede na větrem hnané kry. Ale Hatteras přece jen dokázal zavést loď po několika hodinách do tišiny, zatímco na obzoru zuřila divoká bouře dál a několik set metrů od *Forwardu* uléhala.

Melvillův záliv teď změnil vzhled. Pod tlakem vln a větru se uvolnilo od břehů množství ker a zamířilo k severu. Cestou se setkávaly a ve všech směrech na sebe narážely. Záliv je však široký a briga se jim lehce vyhýbala.

V té chvíli přistoupil k doktorovi harpunář Simpson a upozornil ho na změnu barvy moře. Od severu k jihu se táhly dlouhé barevné pruhy s ostře ohraničenými okraji. Místy se světlé pruhy střídaly s pruhy zcela temnými.

„Tak co téhle zvláštnosti říkáte, pane Clawbonny?“ zeptal se harpunář.

„Myslím si,“ odpověděl doktor, „že v modré vodě nejsou ty miliardy drobných organismů, kterými oplývají vody zelené ... To bylo různě vyzkoušeno a já tomu věřím.“

„Pane doktore, z tohoto zbarvení moře vyplývá ještě jedno poučení.“

„Opravdu?“

„Ano, pane Clawbonny. A na mou harpunářskou čest, kdyby byl *Forward* velrybářská loď, věřím, že bychom si přišli na své.“

„Já tu ale žádnou velrybu nevidím,“ řekl doktor.

„Já vám však slibuji, že ji brzy uvidíme. Pro lovce znamená setkání se zelenými pásy v těchto šířkách báječné štěstí.“

„Proč?“ zeptal se doktor, kterého poznatky odborníků nesmírně zajímaly.

„Protože právě v zelených vodách se uloví nejvíce velryb.“

„A důvod?“

„Je v nich nejvíce velrybí potravy.“

„Jste si tím jist?“

„Ach, to jsem si ověřil v Baffinově moři, pane Clawbonny. A nevím, proč by tomu mělo být v Melvillově zálivu jinak.“

Harpunář se vyklonil přes lodní pažení a spolu s doktorem obhlížel pozorně hladinu moře. A zanedlouho se Simpsonova předpověď splnila. Z vrcholu stožáru se ozval Fokerův hlas:

„Velryba po větru před námi!“

Všechny zraky se obrátily udaným směrem. Na míli od brigy spatřili všichni vysoký sloup vody.

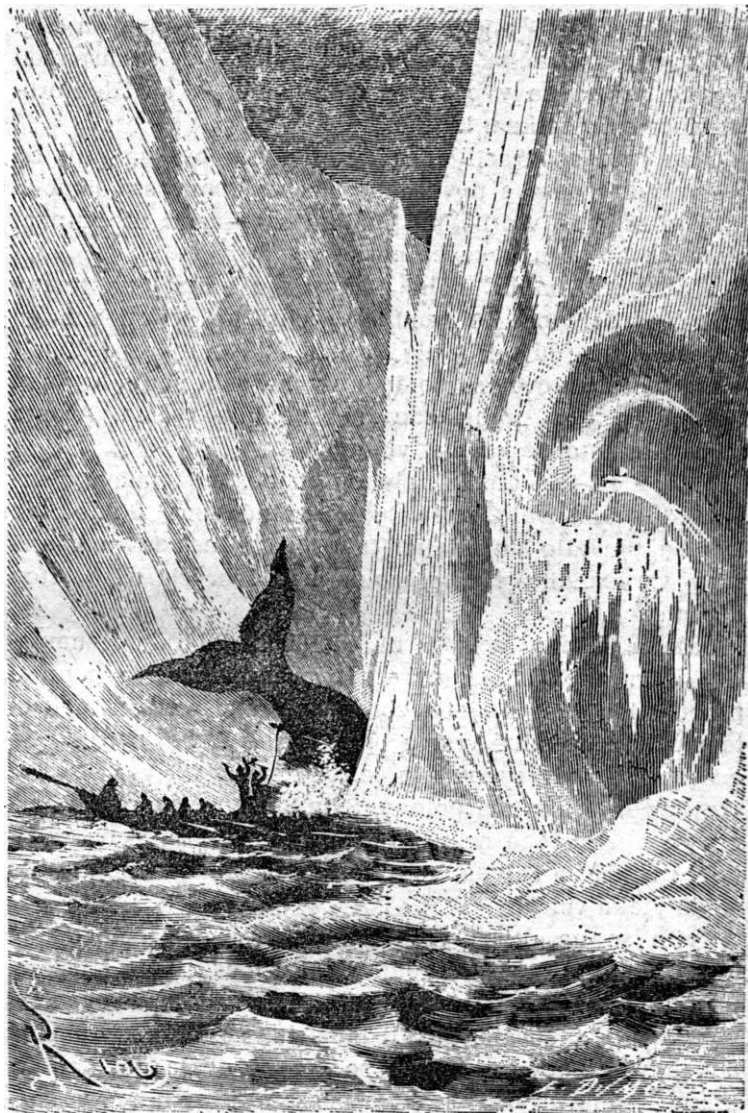
„Tamhle je! Tamhle je!“ vykřikl Simpson.

„Zmizela!“ ozval se zklamaně doktor.

„Však bychom ji našli, kdyby to bylo nutné.“ řekl Simpson s nádechem lítosti.

Ale k jeho velkému údivu a ač o to nikdo nepožádal, nařídil Hatteras vyzbrojit velrybářský člun. Nebylo špatné opatřit posádce takové rozptýlení, a dokonce získat několik beček rybiho tuku. Povolení k lovu přijali všichni s uspokojením.

V člunu zaujali místa čtyři námořníci. Johnson na zádi byl pověřen řízením. Simpson stál na přídi s harpunou v ruce. Účast na výpravě nemohli odepřít ani doktorovi. Moře bylo celkem klidné. I Člun

rychle odrazil a za deset minut byl na míli od brigy. Velryba se s novou zásobou vzduchu zase ponořila. Ale brzy se vrátila na hladinu a vyrazila na patnáct stop vysoko páru ze svých nozder.

„Tamhle! Tamhle“ volal Simpson a ukázal na temný bod před šalupou. Ta zamířila rychle ke zvířeti a briga pod malou párou se rozjela za ní.

Obrovský kytovec se potápěl a vynořoval podle hry vln. Není-li velryba pronásledována, nepluje rychle. A tato se dávala netečně kolébat vlnami.

Šalupa se tiše blížila zelenou vodou, jejíž tmavé zbarvení znemožňovalo zvířeti člun zahlédnout. Pohled na křehké plavidlo napadající takovou příšeru je podívaná vždy vzrušující. Velryba mohla být dobrých třicet stop dlouhá.

Šalupa se brzy octla u ní. Simpson dal rukou znamení, vesla znehybněla, obratný lovec sevřel harpunu a plnou silou ji vrhl. Jeho zbraň opatřená ozubeným hrotem vnikla do silné vrstvy tuku. Zraněná velryba udeřila ocasem do vody a potopila se. Všechna čtyři vesla se rázem zvedla do svislé polohy. Svinuté lano spojené s harpunou a upevněné na přídi se počalo s nesmírnou rychlostí roztáčet a šalupa, obratně řízená Johnsonem, dostala se do vleku velryby.

Zvíře se na útěku vzdalovalo od brigy k plovoucím krám. Plulo tak asi půl hodiny. Muži musili lano harpuny vlhčit, aby se třením nevznítlo. Když se zdálo, že rychlost velryby se zmenšuje, počali muži lano zvolna přitahovat a pečlivě svinovat. Velryba se brzy ukázala na hladině, kterou tepala svým strašným ocasem. Na šalupu se snášel příval vzduté vody. Zvíře se rychle blížilo. Simpson popadl dlouhé kopí a chystal se k boji zblízka.

Velryba se však pustila plnou rychlostí mezerou mezi dvěma ledovými horami. Pronásledování se tím stalo nesmírně nebezpečným. „U d'ábla,“ zvolal Johnson.

„Kupředu! Kupředu! Vytrvat, přátelé!“ křičel Simpson posedlý loveckou vášní. „Ta velryba je naše!“

„Ale mezi ledovci ji nemůžeme pronásledovat,“ namítl Johnson, který šalupu řídil. „Ne! Ne!“ ozvalo se několik námořníků. „Ano!“ volali druzí.

Během hádky se velryba dostala mezi ledové hory, které se ve větru k sobě přibližovaly. Vlečené šalupě hrozilo, že bude vtažena do nebezpečné soutěsky. Ale vtom se Johnson vrhl se sekerou v ruce na příd' a lano přesekl.

„Je ztracena!“ vykřikl Simpson. „Jsme zachráněni!“ odpověděl Johnson. „Na mou věru,“ řekl doktor bez mrknutí, „tohle stálo za vidění!“

Drtivá síla ledových hor je strašná. A velryba se stala obětí příhody, k jaké dochází v těchto vodách velmi často.

Zanedlouho přirazila šalupa k *Forwardu* a zaujala zas na palubě své obvyklé místo.

„Tohle je poučení pro pošetilce, kteří se pouštějí mezi ledy!“ řekl hlasitě Shandon.

KAPITOLA XVIII – OSTROV BEECHEY

Dne 25. června se *Forward* octl u mysu Dundas na severozápadním cípu země prince Waleského. Tam mezi četnějšími ledovci obtíže rostly. Moře se tam zužovalo a linie ostrovů jako pevnůstky před kotvištěm nutila ledy v průlivu ke zhušťování. To, co by byla briga za jiných okolností dokázala za den, to jí trvalo od 25. do 30. června. Musela se stále zastavovat, vracet se, čekat na vhodnou příležitost, aby neminula ostrov Beechey. Vyplývala mnoho uhlí, protože i během zastávek nepřestával Hatteras topit. Dával oheň jen ztlumit, aby měl loď dnem i nocí pod tlakem.

Kapitán znal stejně jako Shandon stav svých zásob. Byl si však jist, že na ostrově Beechey palivo najde, a nechťel proto ztrácet ani minutu. V jeho přesvědčení ho utvrdil Johnson, který byl členem skupiny zařizující na ostrově skladiště zásob pro polární výpravy. Ačkoli Hatteras vyplul z Anglie z opatrnosti už počátkem dubna, nebyl teď o nic dál než předešlé výpravy ve stejném období.

Dne 30. června spatřili na severovýchodním cípu země Prince Waleského Walkerův mys. K večeru spatřili Bellotův mys, oddělený od Walkerova mysu Mac Leonovým zálivem. Ten se však ztratil posádce brzy z očí a *Forward* se pustil Barrowovým průlivem k ostrovu Beechey.

Hatteras se rozhodl plout přímo, aby ho ledy nezanesly za ostrov. V dalších dnech neopustil své místo. Neustále vystupoval do přídního koše, aby si vybíral nejpříhodnější cestu. Udělal během plavby vše, co může udělat obratnost, chladnokrevnost, odvaha a námořnický génius. Je ovšem pravda, že štěstí mu nepřálo, protože v této době tu měl najít volné moře. Ale nakonec nešetřel ani páru, ani posádku, ani sebe, k cíli přece jen dorazil.

Dne 3. července v jedenáct hodin dopoledne ohlásila hlídka na severu zemi. Hatteras si ji prohlédl a poznal ostrov Beechey, hlavní zastávku všech arktických mořeplavců. Tam přistávaly skoro všechny lodi, které se odvážily do těchto končin.

Kormidelníkovo srdce se při pohledu na tento ostrov rozbušilo. Když jej navštívil poprvé, byl kormidelníkem na palubě lodi *Fénix*, která tam zřídila zásobovací sklad.

„Tak co, Johnstone,“ ptal se ho kapitán, „poznáváte to tady?“

„Ano, kapitáne. Je to skutečně ostrov Beechey. Musíme se však dát trochu severněji. Tam je břeh přístupnější.“

„Ale co skladiště?“ řekl Hatteras.

„To můžeme spatřit až po vystoupení na břeh. Zakrývají je pahorky, které tamhle vidíte.“

„Dopravili jste sem velké zásoby?“

„Velké, kapitáne. Admiralita nás sem vyslala se zásobami pro celou výpravu.“

„Ale pokud vím, tak roku 1855 si tu hodně zásob vybrala loď *Fox*“

„Buďte klidný, kapitáne. Zbylo tam toho i pro vás dost. Mráz vše dokonale konzervuje a my tam určitě najdeme vše zcela čerstvé a v dobrém stavu.“

„Potraviny mě nezajímají,“ odpověděl Hatteras. „Těch mám na palubě na několik let. Potřebuji uhlí.“

„Toho jsme tam nechali několik tisíc tun. I v tomto ohledu můžete být klidný.“

„Plujme tam tedy,“ řekl Hatteras, který s dalekohledem u očí nepřestával pozorovat pobřeží.

„Až obeplujeme tamtu výspu,“ pokračoval Johnson, „budeme zcela blízko našeho tehdejšího kotviště.“

Zanedlouho už *Forward* vplouval do malé zátoky chráněné před severním, východním a jižním větrem.

„Pane Walle,“ řekl Hatteras, „dejte připravit šalupu a pošlete ji se šesti muži, aby dopravili uhlí na brigu! Já odjedu na břeh v malém člunu s doktorem a s kormidelníkem. Chcete jít s námi, pane Shandone?“

„Podle rozkazu,“ odpověděl Shandon.

Za chvíli se doktor s loveckou a vědeckou výzbrojí usadil vedle svých společníků v člunu. Po deseti minutách vystoupili na břeh.

„Ved'te nás, Johnstone!“ řekl Hatteras. „Vyznáte se tady?“

„Dokonale, kapitáne.“

Hatteras vystoupil rychle na dost vysoký pahorek, téměř zbavený sněhu.

„Odtud už uvidíme skladiště,“ řekl mu Johnson, který šel za ním.

Shandon a doktor je dostihli ve chvíli, když se octli na vrcholu pahorku. Ale jejich pohled se ztrácel v pusté pláni, na níž nebyly žádné náznaky staveb. „To je divné,“ řekl kormidelník. „Tak kde je to skladiště?“ řekl vzrušený Hatteras. „Já nevím ... nevidím ...“, koktal Johnson. „Asi jste se zmýlil v místě,“ mínil doktor. „A přece se mi zdá,“ pokračoval zamýšlený Johnson, „že právě na tomto místě ...“

„Tak kam máme jít?“ naléhal netrpělivý Hatteras. „Sejděme dolů,“ řekl kormidelník. „Je možné, že se mýlím. Třeba mi to místo vypadlo po sedmi letech z paměti.“

„Zvlášť když je tu kraj tak jednotvárný,“ dodal doktor. „Ale přesto ...“, bručel si Johnson. Po několikaminutové chůzi se kormidelník zastavil. „Ne!“ zvolal. „Nemýlím se!“

„Z čeho tak soudíte?“ zeptal se doktor. „Vidíte tenhle pahrbek? Sto kroků od něj musíme to skladiště najít. Není-li zde, pak ...“

Neodvážil se svou myšlenku dokončit. Hatteras vyrazil kupředu. Zmocnil se ho prudký záchvat zoufalství. Tady opravdu mělo stát to vytoužené skladiště se zásobami všeho druhu, s nimiž tak počítal. Ale tam, kde civilizované ruce shromáždily nesmírné zásoby pro vyčerpané mořeplavce, zbyly po vyloupení jen trosky a rozvaliny. Kdo to tu vyloupil? Polární zvířata, lišky a medvědi? Ne. Ta by byla zničila jen potraviny. Ale zde nezbyl ani cár ze stanu, ani kus dřeva, ani kousek železa, ani úlomek jiného kovu. A nejhroznější pro posádku *Forwardu* bylo, že tu nezůstala ani stopa po palivu.

To zřejmě Eskymáci, kteří často navazovali styky s evropskými loděmi, poznali nakonec cenu těch věcí, které jim zcela chybí. Po odplutí lodi *Fox* se na místo hojnosti vraceli a neustále kradli a loupili se záměrem nenechat tu žádnou stopu. Teď tady půdu pokrýval jen sněhový koberec.

Hatteras byl zmaten. Doktor se s potřásáním hlavou rozhlížel. Shandon mlčel a dobrý pozorovatel by byl býval překvapen zlým úsměvem na jeho rtech.

V té chvíli k nim dorazili lidé vedení poručíkem Wallem. Rázem vše pochopili. Shandon přistoupil ke kapitánovi se slovy:

„Pane Hatterasi, myslím, že není třeba zoufat. Jsme naštěstí u vjezdu do Barrowova průlivu, kterým se dostaneme do Baffinova moře.“

„Pane Shandone,“ odpověděl Hatteras, „jsme naštěstí u vjezdu do Wellingtonova průlivu, který vede na sever.“

„Ale jak teď poplujeme, kapitáne?“

„Pod plachtami, pane. Máme ještě palivo na dva měsíce, a to je víc, než budeme pro přezimování potřebovat.“

„Dovolte mi říci...“, začal Shandon.

„Dovoluji vám jít se mnou na mou loď,“ přerušil ho Hatteras.

Otočil se ke svému společníku zády, vrátil se na brigu a zavřel se ve své kajutě.

Po šest dní vanul nepříznivý vítr. Kapitán se na palubě neobjevil. Doktor využil nuceného pobytu k prohlídce ostrova.

Fauna tam byla bohatší než rostlinstvo. Doktor zahlédl velká hejna hus a jeřábů i množství nejružnějších druhů arktických ptáků. Měl to štěstí, že zastřelil několik zajíců, kteří ještě neoblékli zimní kožešinu. Získal také modrou lišku, kterou s neobyčejným talentem uštvál Duk. Několik medvědů, zřejmě zvyklých na lidi, nedovolilo mu přiblížit se až k nim. Stejně plaší byli i tuleni. Jako znalec měkkýšů neměl už doktor takové štěstí. Musel se spokojit jen s jedním druhem slávek a s několika lasturami.

KAPITOLA XIX – OBTÍŽE NARŮSTAJÍ

Ve dnech 3. a 4. července se držela teplota na 14°C. Byla to nejvyšší teplota zjištěná během této výpravy. Ale ve čtvrtek se vítr stočil k jihovýchodu, doprovázen prudkými sněhovými víry. V noci teplota o pět stupňů klesla. Hatteras bez ohledu na špatný morální stav posádky dal rozkaz k vyplutí. Po celých třináct dní nemohl se *Forward* dostat o další stupeň k severu. Proto byla Cliftonova skupina tak zklamaná. Její přání bylo teď shodné s kapitánovým rozhodnutím proplout Wellingtonovým průlivem, a proto nedělala při práci potíže.

Briga se jen s obtížemi vydala na plavbu pod plachtami. Ale po vytažení hlavních plachet se Hatteras pustil odvázně do změti ker, které proud hnal k jihu. Posádku křivolaká plavba velmi unavovala, protože ji nutila neustále měnit postavení plachet.

Hatteras věděl, že poručík Stewart se dostal roku 1851 se svou lodí *Sophia* k mysu Beechey a našel tam volné moře.

„To, co našel Stewart, najdu i já,“ řekl doktorovi. „A pak budu moci plout pod plachtami k pólu.“

„Nebojíte se však, že naše posádka ...“

„Moje posádka?“ řekl tvrdě Hatteras. A k doktorovu překvapení tiše dodal: „Ubožáci!“

To byl první projev citu, který doktora u kapitána překvapil.

„Ach ne,“ pokračoval hned Hatteras energicky, „musí jít se mnou! A půjde se mnou!“

I když se už *Forward* nemusel bát srážek s rozptýlenými krami, postupoval k severu velmi pomalu, protože nepříznivý vítr ho často nutil k zastavení. Tak jen s obtížemi se v úterý 10. července dostal konečně k velké Cliftonově radosti přes pětasedmdesátou rovnoběžku.

Druhého dne nechali za pravým bokem Griffinův záliv a po dvou dnech i mys Grinnelův. A konečně 14. června zakotvila briga v Baringově zálivu. Plavba nebyla příliš namáhavá. Hatteras tam našel skoro volné moře. Posádka mohla být spokojená, ale Shandon zaskočil kapitána tím, že lidem vypravoval o katastrofách, k nimž v minulosti v těchto vodách došlo.

Věděl či nevěděl Hatteras o zradě svého prvního důstojníka? Nelze to říci; rozhodně však o tom mlčel.

Na výši Baringova zálivu je úzký průliv, který spojuje Wellingtonův průliv s průlivem Královním. Tam docházelo k nahromadění ledů. Hatteras se marně snažil proniknout severně od Hamiltonova ostrova. Bránil mu v tom vítr. Marným úsilím ztratil pět cenných dnů. Teplota začínala klesat a 19. července dosáhla čtyř stupňů pod nulou. Druhého dne se sice trochu zvedla, ale tato předčasná hrozba arktickou zimou musela Hatterase přimět, aby déle nečekal. Rozhodl se proto proplout stůj co stůj průlivem. Vítr vanul proti lodi, která sice mohla proti němu bojovat lodním šroubem, ale Hatteras musel šetřit palivem. A nadto byl průliv příliš široký, takže vlečení lodi odpadlo. Hatteras bez ohledu na únavu posádky použil prostředku, kterého za takových okolností používají velrybáři. Dal spustit čluny při

lodních bocích těsně nad hladinu a pevně je přídí i zádí přivázat. Pravý bok jednoho a levý bok druhého člunu dal osadit vesly a mužstvo se střídalo na lavicích veslařů, aby usilovným veslováním vedlo loď proti větru.

Forward tak postupoval zvolna průlivem. Tento způsob práce vyvolal pochopitelně únavu. Lidé počínali reptat. Tak pluli čtyři dny, až do 23. června, kdy se jim podařilo dosáhnout Baringova ostrova.

Vítr byl stále nepříznivý. Posádka už dál nemohla. Doktor shledal, že zdraví mužstva se velmi zhoršilo. U některých se objevily první příznaky kurdějí. Nezanedbal však v boji s touto strašnou chorobou pranic. Měl k dispozici dostatečnou zásobu citrónové šťávy.

Hatteras poznal, že se svou posádkou už nemůže počítat. Mírnost a přesvědčování by se minulo účinkem. Rozhodl se proto bojovat s přísností a příležitostně se projevit zcela nelítostně. Báł se především Richarda Shandona, a dokonce i Jamese Walla, který se však neodvážil mluvit příliš hlasitě. Na své straně měl Hatteras doktora, Johnsona, Bella a Simpsona. Mezi váhající patřili Foker, Bolton, zbrojír Wolsten a první strojník Brunton, který se mohl v určitou dobu obrátit proti němu. Co se ostatních týče, pak Pen, Gripper, Clifton a Waren hovořili otevřeně o svých plánech na vzpouru. Chtěli přimět své druhy, aby násilím donutili kapitána k návratu do Anglie.

Hatteras dobře věděl, že únavou vyčerpanou posádku nedonutí už k dalšímu pokračování v tomto způsobu plavby. Po čtyřiaadvacet hodin zůstal v dohledu Baringova ostrova, aniž se dostal o krok kupředu. Teplota zatím klesla a začal; se už projevovat vliv příští zimy. Dne 24. července klesl teploměr na -6°C . V noci se vytvořil nový, šest až osm palců silný led. Moře dostávalo špinavé zabarvení, prozrazující tvorbu nového ledu.

Hatteras se v těchto znepokojujících příznacích nemohl mýlit. Jestliže budou průlivy zataraseny, bude musit v těchto místech přezimovat, daleko od cíle své plavby, a aniž zahlédl ono volné moře, kterému už měl být tak blízko. Rozhodl se proto dostat podle zpráv svých předchůdců stůj co stůj o několik stupňů k severu. Když viděl, že s vysílenou posádkou už nebude moci použít vesel a při nepříznivém větru ani plachet, dal rozkaz zatopit pod kotly.

KAPITOLA XX – POČÁTEK VZPOURY

Nečekaný rozkaz vyvolal na palubě *Forwardu* velký údiv.

„Vždyť máme zásobu uhlí jen na dva měsíce!“ zvolal Pen.

„A jak si budeme topit v zimě?“ dodal Clifton.

„Budeme muset spálit loď až k čáře ponoru,“ pokračoval Gripper.

„A cpát do kamen stožáry!“ ušklíbl se Waren.

Shandon upřel zrak na Walla. Překvapení strojníci váhali vstoupit do strojovny.

„Slyšeli jste?“ zvolal kapitán hněvivým hlasem.

Brunton zamířil k palubním schůdkům, ale před sestupem se náhle zastavil.

„Nechod' tam, Bruntone!“ ozval se hlas.

„Kdo to řekl?“ zeptal se Hatteras.

„Já!“ odpověděl Pen a vystoupil proti kapitánovi.

„Co jste to řekl?“ zvolal Hatteras.

„Říkám, že už toho máme dost,“ odpověděl se zaklením Pen, „a že už dál plout nechceme. Nechceme v zimě chcípnout mrazem a únavou a nechceme zatápět v pech.“

„Pane Shandone,“ řekl chladně Hatteras, „dejte nasadit tomu chlapovi železa!“

„Kapitáne,“ odpověděl Shandon, „ale to, co ten muž řekl...“

„Budete-li opakovat to, co ten ničema řekl,“ prohlásil Hatteras, „dám vás zavřít ve vaší kajutě a hlídat! A teď chopte toho člověka! Slyšíte?“

Johnson, Bell a Simpson zamířili k námořníkovi, který byl vzteky bez sebe.

„První, kdo se mne dotkne ...,“ vykřikl, popadl těžký sochor a zdvihl jej nad hlavu.

Hatteras proti němu vykročil.

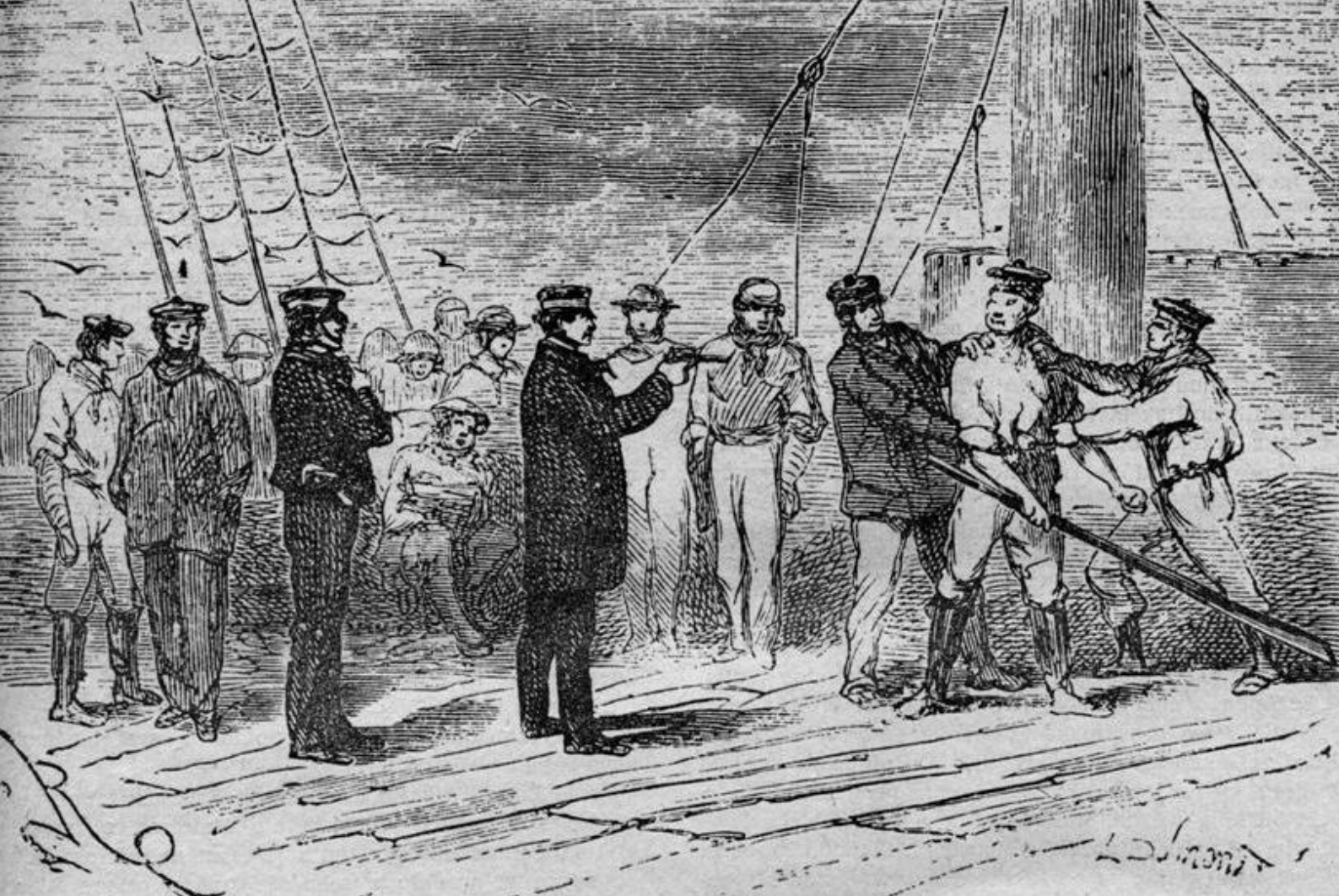
„Pene,“ řekl klidným hlasem, „ještě jediný pohyb a prostřelím ti mozek!“

Při těch slovech vytáhl pistoli a namířil ji na námořníka.

Ozvalo se reptání.

„Ani slovo, vy ostatní!“ křikl Hatteras. „Jinak tento muž zemře!“

V tu chvíli Johnson a Bell Pena odzbrojili. Ten se nebránil a nechal se odvést do podpalubí. „Jděte, Bruntone!“ řekl Hatteras.

Strojník sledovaný Ploverem a Warenem sestoupil na své místo. Hatteras se vrátil na můstek.

„Ten Pen je ničema,“ řekl mu tam.doktor.

„Žádný člověk nebyl nikdy tak blízko smrti,“ odpověděl prostě Hatteras.

Pára měla brzy dostatečný tlak. *Forward* zvedl kotvy a zamířil na jih a začal prorážet svým hrotem právě utvořený mladý led. Proplouval s nesmírnými obtížemi za prudkého sněžení. Chvillemi se objevovalo slunce s proměnlivostí pro tyto kraje tak charakteristickou. Teplota se o několik stupňů zvedla. Jako kouzlem vyvstávala napohled klidná vodní hladina tam, kde ještě před chvílí ucpával led všechny průchody.

Ve čtvrtek 26. července minul *Forward* mys Dundas a stočil se přídíl severněji. Octl se však přímo proti ledovému poli vysokému osm až devět stop a plnému ledových hor, urvaných od břehů. Byl nucen vyhnout se mu dlouhým obloukem k západu. Nepřetržitý praskot ledu se mísil se skřípěním lodi v chmurný zvuk, podobný nářku. Konečně našla briga volný průchod a za značných obtíží do něho zamířila. Často jí dlouhé hodiny bránila v plavbě obrovská ledová hora. A mlha omezovala zrak hlídky. Pokud je viditelnost na míli dopředu, lze se snadno překázkám vyhnout. Ale za husté mlhy pronikne zrak sotva na několik desítek metrů daleko. A to nesmírně unavuje.

Oblaka vracela odlesk ledových polí, ale byly i dny, kdy žluté sluneční paprsky hustou mlhou vůbec nepronikly.

Konečně po šesti dnech pomalé plavby objevil se 1. srpna na severu mys Beechey. Hatteras strávil polední hodiny v ráhnech. Volné moře nemohlo už být daleko. Ale ač dohlédl velmi daleko, nespatriil žádný příznak ledu zbaveného polárního moře. Beze, slova sestoupil dolů.

„Vy v to volné moře věříte?“ zeptal se Shandon Walla.

„Počínám o něm pochybovat,“ odpověděl Wall.

„Neměl jsem pravdu, když jsem ten údajný objev pokládal za domněnku a za přízrak? Ale nikdo mi nechtěl věřit, ani vy ne, Walle. Postavil jste se proti mně.“

„Příště vám uvěřím, Shandone.“

„Ano, až už bude pozdě,“ odpověděl Shandon a odešel do své kajuty, kde se od hádky s kapitánem téměř neustále zdržoval.

Vítr se večer stočil k jihu. Hatteras dal vytáhnout plachty a uhasit oheň. Po několik dní prováděla posádka nejnamáhavější manévry. Každou chvíli museli křížovat proti větru nebo přirazit ke břehu a plavbu zbrzdit. Lana ráhen byla ztuhlá mrazem a procházela špatně kladkami, což únavu ještě zvyšovalo. Více než týden jim trvala plavba k Barrowovu mysu. V deseti dnech zdolal *Forward* sotva deset mil.

U mysu se vítr znovu stočil k severu, a tak se zas musel roztočit šroub. Hatteras doufal najít překážek zbavené moře nad sedmasedmdesátou rovnoběžkou. A přece podle různých zpráv mělo být moře, kterým teď pluli, volné. Má snad kapitán pokládat tyto zprávy za podvrh? Nebo snad napadla tyto polární kraje předčasná zima?

Dne 15. srpna vynikl z mlhy zasněžený štít Percyho hory. Prudká vichřice hnala před sebou s hlučným rachotem smršť ledových krup. Nazítří slunce poprvé zapadlo a ukončilo tak dlouhou řadu čtyřadvacetihodinových dní bez noci. Mužstvo si nakonec na trvalé světlo zvyklo. Zvířata jeho vliv nevnímala. Grónští psi v obvyklou hodinu usínali. I Duk se pravidelně každý večer ukládal ke spánku, jako by se byla snesla tma.

Ale v nocích po patnáctém říjnu nebyla nikdy úplná tma. I když slunce zapadlo, odrazem dávalo ještě dost světla. Dne 19. srpna spatřili na východním břehu Franklinův mys a na břehu západním mys lady Franklinové.

Doktor se na Johnsonovu radu připravoval už na nízké teploty. Zůstával téměř trvale na palubě a čelil chladu, větru i sněhu. Jeho tělesná kondice i při částečném zhubnutí nijak těmi nárazy drsného podnebí netrpěla. Čekal ostatně i jiná nebezpečí a docela vesele přijímal i příznaky předčasné zimy.

„Vidíte ta hejna ptáků?“ ptal se jednou Johnsona. „Táhnou k jihu a křičí nám na rozloučenou.“

„Asi jim něco řeklo, pane Clawbonny, že už mají odletět.“

„A já věřím, Johnstone, že ne jeden z posádky se je bude snažit napodobit.“

„To jsou slaboši, pane Clawbonny. Vždyť ta zvířata nemají zásoby potravin jako my a musejí si hledat obživu jinde. Ale námořníci s dobrou lodí pod nohama se musejí dostat až na konec světa.“

„Vy tedy doufáte, že Hatteras bude mít se svými plány úspěch?“

„Bude, pane Clawbonny.“

„Já si myslím totéž Johnstone. I kdyby ho měl následovat jen jediný z věrných společníků...“

„Budeme dva ...“

„Ano, Johnstone,“ odpověděl doktor a sevřel námořníkovu ruku.

Země Prince Alberta, kterou teď *Forward* míjel, nazývá se také země Grinnelova, ale Hatteras z nenávisti k Američanům nikdy s tímto jménem nesouhlasil. Dvojí pojmenování vzniklo z toho, že jméno prince Alberta zvolil Angličan Penny, kdežto zemí Grinnelovou pojmenoval tuto zemi Američan de Haven.

Briga při plavbě podle břehů narážela na řadu nesmírných obtíží. Brzy plula pod plachtami, brzy pod parou. Dne 18. srpna spatřili horu Britannia a *Forward* druhého dne zakotvil v Northumberlandském zálivu. Ze všech stran tam byl sevřen ledy.

KAPITOLA XXI – ÚTOK KER

Hatteras řídil přistání lodi a vrátil se pak do své kajuty, vzal si mapu a zanesl na ni svou polohu. Byl na 76° 57' severní šířky a na 99° 20' východní délky, což znamenalo jen tři minuty od sedmasedmdesáté rovnoběžky.

Vzrušeně studoval tuto část námořní mapy, na níž bylo v této oblasti bílé místo. Jeho oči se neustále vracely k těmto polárním vodám, které měly být zcela bez ledu. Říkal si, že po tolika svědectvích svých předchůdců o tom už nemůže pochybovat. Musí tomu tak být! Ti stateční námořníci to viděli na vlastní oči! Lze o jejich tvrzeních pochybovat? Ne! Vždyť ten poznatek byl několikrát opakován. To volné moře existuje a on je najde!

Hatteras vystoupil na můstek. *Forward* obklopovala hustá mlha. Z paluby bylo vidět sotva vrcholy stožárů. Hatteras přesto odvolal hlídku a zaujal její místo. Chtěl využít i nejmenšího vyjasnění k obhlídce severozápadního obzoru.

Shandon využil této příležitosti k hovoru s poručíkem.

„Tak co, Walle? Co je s volným mořem?“

„Měl jste pravdu, Shandone. A my máme v podpalubí uhlí jen na šest týdnů.“

„Doktor přijde na nějaký vědecký způsob, jak nás zahrát bez paliva. Slyšel jsem, že se pomocí ohně vyrábí led. Třeba si uděláme oheň z ledu.“ Shandon pokrčil rameny a odešel zas do své kajuty.

Nazítří, 20. srpna, se mlha na chvíli roztrhala. Posádka spatřila Hatterase, jak ze svého vyvýšeného místa vrhá lačné pohledy k obzoru. Pak beze slova sestoupil a dal rozkaz k vyplutí. Ale bylo zcela zřejmé, že byl ve své naději znovu zklamán.

Forward zdvihl kotvu a pokračoval v plavbě k severu. Hatteras dal stáhnout plachty a stožáry položit. S proměnlivým větrem už nemohl počítat. Ostatně křivolakost úžin to nepřipouštěla. Na moři se objevovaly příznaky velmi brzkého úplného zamrznutí. Jakmile vítr ulehl, moře téměř okamžitě zamrzalo. Ale s návratem větru se mladý led lámal a rozpouštěl. K večeru klesl teploměr na -7°C .

Když se briga dostala v průlivu k ledovému uzávěru, přejímala práci berana a vrhala se plnou parou na překážku, kterou prolomila. Několikrát se zdálo, že je natrvalo ztracena, ale nečekaný pohyb ledu jí otevřel nový průchod, do něhož se odvážně vrhala. Během zastávek unikala pára zpod záklopek a padala jako sníh na palubu. Briga se však zastavovala ještě z jiného důvodu. Na lopatkách šroubu často ulpíval led tak tvrdý, že ani největší výkon strojů jej nedokázal rozlámat. Pak musili páru zastavit, odejít na zád' a očistit šroub páčidly a sochory.

Ale to vždy znamenalo potíže, únavu a zdržení. Tak to trvalo třináct dní. *Forward* se vlekl průlivem Pennyho. Posádka reptala, ale poslouchala. Pochopila, že vracet se zpátky je teď nemožné. V plavbě k severu bylo méně nebezpečí než v návratu na jih. Musili přemýšlet o přezimování.

Námořníci hovořili o nové situaci se Shandonem, o němž věděli, že stojí na jejich straně. Shandon bez ohledu na své povinnosti důstojníka nechával mužstvo ve své přítomnosti zpochybňovat kapitánovu autoritu.

„Vy tedy myslíte, pane Shandone,“ řekl Gripper, „že zpátky se vrátit nemůžeme?“

„Na to je už pozdě,“ odpověděl Shandon. „Takže musíme pomýšlet na přezimování?“ zeptal se jiný námořník. „To je jediná možnost. Ale nikdo mi to nechtěl věřit.“

„Jednou vám to uvěří,“ řekl Pen,

„Ale to už bude možná pozdě...“, namítl Shandon. „Kdo ví? John Hatteras si může jít tak daleko, jak se mu zlíbí. Ale nikdo z nás není nucen jít s ním,“ prohlásil Pen.

„Stačí si vzpomenout na jeho první plavbu do Baffinova moře,“ pokračoval Gripper, „a na to, co z toho vzešlo.“

„A na plavbu lodi *Farewell*,“ dodal Clifton, „která se pod jeho velením ztratila u Špicberk.“

„A odkud se vrátil sám,“ doplnil ho Gripper.

„Nemám chuť obětovat se pro takového člověka,“ prohlásil Pen.

„A ztrácet prémie, které jsme si zasloužili!“ Podle této poznámky bylo možno poznat Cliftona, který dodal:

„Až překročíme osmasedmdesátou rovnoběžku,– bude to dělat pro každého přesně tři sta pětasedmdesát liber.“

„Ale nepřijdeme o ně, když se vrátíme bez kapitána?“ zeptal se Gripper.

„Ne,“ odpověděl Clifton, „bude-li prokázáno, že návrat se stal nezbytností.“

„Ale kapitán ... přece ...“

„Bud' klidný, Grippere,“ odpověděl Pen, „budeme mít kapitána – a dobrého! Pan Shandon ho zná. Když se velitel zblázní, musí být zbaven velení a někdo musí být jmenován na jeho místo. Je to tak, pane Shandone?“

„Přátelé,“ řekl Shandon vyhybavě, „máte ve mně vždy oddaného druha. Ale počkejme, jak se vše vyvine.“

Nad Hatterasovou hlavou se zřejmě schylovalo k bouři. Kapitán však tvrdě, energicky, neochvějně a s důvěrou plul dál. Ač nemohl určovat směr své plavby, držela se jeho loď statečně. Její plavba během pěti měsíců odpovídala cestě, k níž jiní mořeplavci potřebovali dva až tři roky. A teď byl Hatteras nucen přezimovat. Ale taková situace nemohla zkrušit silnou a rozhodnou povahu, zkušeného a zoceleného muže.

Při jednom hovoru s doktorem Hatteras řekl:

„Kdybych byl mohl proniknout Smithovým průlivem, byl bych teď na pólu.“

„Dobrá,“ odpověděl doktor, který podle potřeby vymýšlel důvody k důvěře, „však se tam dostaneme, kapitáne, třeba na devětadevadesátém poledníku místo na pětasedmdesátém. Ale co na tom? Jestliže všechny cesty vedou do Říma, je ještě nespornější, že všechny poledníky vedou na pól.“

Dne 31. srpna ukazoval teploměr -10°C . Blížil se konec plavební sezóny. *Forward* po třech dnech minul Tabulový mys v Belcherově průlivu. V méně pokročilé době by se byl mohl odtud dostat do

Baffinova moře, ale na to se teď nedalo pomýšlet. Tato část moře byla celá pokryta ledem a nenabízela *Forwardu* ani palec volné vody.

Naštěstí se mohli dostat ještě o několik minut k severu, ovšem jen tím, že led trhali střelným prachem. Při nízké teplotě se museli obávat bezvětrí, při němž pukliny v ledu rychle zamrzaly. Proto vítali s radostí i nepříznivý vítr. Stačila klidná noc a všechno zamrzlo.

Na tomto místě nemohl *Forward* přezimovat. Byl tam vystaven větrům a ledovým horám sunoucím se průlivem.

Především musili najít bezpečné místo. Hatteras doufal dosáhnout břehů Nového Cornwallisu a najít si tam ochrannou zátoku. Pokračoval proto v plavbě na sever.

Ale 8. září se před ním octlo souvislé, neproniknutelné ledové pole. Teplota klesla na -12°C . Zneklidněný Hatteras marně hledal volný průchod. Stokrát ohrozil svou loď a z nebezpečných akcí se dostával jen díky své úžasné obratnosti. Mohl být nařčen z lehkovážnosti, z neuvážlivosti, z pomatení, ze zaslepenosti. Byl však dobrým námořníkem, jedním z nejlepších.

Situace *Forwardu* se stala skutečně nebezpečnou. Moře se za lodí uzavíralo a led během několika hodin nabyl takové síly, že lidé po něm mohli chodit a loď zcela bezpečně vléci.

Když se nemohl Hatteras překážkám vyhnout, rozhodl se napadnout je přímo. Použil k tomu svých největších nábojů s osmi až deseti librami prachu. Napřed dal prorazit celou vrstvu ledu, umístil pod něj nálož a zapálil ji doutnákem v gumové izolaci.

Tak zdolával ledové pole, které nemohl řezat pilami, protože řezy okamžitě zamrzaly, a doufal, že příštího dne vypluje.

Ale v noci se strhla zuřivá vichřice. Moře se pod ledovým krunýřem zdvihlo jako po podmořském otřesu. Hlídka vyděšeným hlasem zvolala: „Pozor na zád! Pozor na zád!“

Hatteras se tam otočil. To, co v soumraku spatřil, bylo strašné. Od severu se rychlostí laviny řítila na loď vysoká hradba vytlačeného ledu.

„Všichni muži na palubu!“ zvolal kapitán.

Valící se hradba byla půl míle daleko. Obrovské kry se zvedaly, překlápěly přes sebe a plnily ovzduší pekelným rachotem.

„Tohle je jedno z největších nebezpečí, pane Clawbonny, která nás mohla ohrozit,“ řekl Johnson, „ten strašný útok musíme odrazit.“

Oba se vrhli na zád, kde se posádka vyzbrojená sochory a háky chystala k zoufalému zápasu.

Lavina se blížila a zvětšovala o okolní kry, které strhávala s sebou. Na Hatterasův rozkaz se snažili ledovou hradbu rozrazit palbou z děla. Ale ta se už přihnala a vrhla se na brigu. Náraz na pravý bok lodí prolomil část pažení. Menší kry byly vytlačovány až do plachtoví, padaly na palubu a přetrhávaly lana. Posádka se pokoušela ledy odrážet a ne jeden z mužstva byl ostrými hranami ker zraněn.

Hluk nabýval strašné intenzity. Duk na nového nepřítele zuřivě štěkal. Noční temno situaci ještě zhoršilo. Během tohoto podivného, nemožného, nesmírného boje mužů s ledovými krami zaznívaly stále Hatterasovy povely. Loď podlehla obrovskému tlaku a začala se naklánět na levý bok. Konec velkého ráhna se už blížil k ledovému poli. Hrozilo nebezpečí, že se zlomí stožár.

Hatteras si to uvědomil; byl to strašný okamžik. Briga se mohla celá zvrátit a přijít o svou výstroj.

Ale vtom se podle trupu zdvihl ledový blok, velký jako sama loď. Stoupal s neodolatelnou silou a přečníval už lodní můstek. Zřítí-li se na *Forward*, bude všemu konec. Náhle se zvedl až nad ráhna předního stožáru a ve své základně se rozkolébal.

Ze všech hrudí zazněly výkřiky hrůzy. Celá posádka se vrhla k pravému boku. Ale v té chvíli se celá loď zdvihla jakoby nadnesena nesmírnou silou, naklonila se a dopadla zpět na led za praskotu celého pažení. Co se to vlastně dělo?

Zdvižena vzdutým mořem a odražena ledem za svou zádí dopadla za překážkou na ledové pole, vlastní hmotou je prolomila a octla se ve svém přirozeném živlu.

„Ledová bariéra je za námi!“ zvolal Johnson.

„Bohudík!“ odpověděl Hatteras.

Briga se octla uprostřed moře ker, které ji obklopovaly ze všech stran. Ačkoli se její kýl nořil do vody, nemohla se ani hnout. Zůstala nehybná, ale ledové pole se pohybovalo i s ní.

„Led nás unáší!“ zvolal Johnson. „Nechme se tedy unášet.“

Jak se také unášení bránit?

Rozednilo se a Hatteras zjistil, že ledové pole je hnáno podmořským proudem k severu. Plující ledová masa unášela *Forward* vbitý doprostřed ledového pole, jehož konce nebylo vidět. Pro případ katastrofy, že by byla briga vržena na břeh nebo rozdrčena tlakem ledu, dal Hatteras vynést na palubu velké množství potravin, tábornické potřeby a pokrývky posádky.

Za teploty -14°C začal led sílit a loď byla brzy potažena ledovou vrstvou. Tak plula briga sedm dní. Dne 20. září zahlédli na západním cípu Nového Cornwallisu Albertův mys, který zas brzy zmizel. Od tohoto místa se ledové pole stočilo k východu.

Kam se tak dostane? Zastaví se snad? Kdo to může předvídat!

Posádka se založenýma rukama čekala. Konečně 25. září ke třetí hodině odpolední narazily ledy na jiné ledové pole a zastavily se. Lodí oťrásl prudký náraz. Hatteras změřil toho dne polohu. Byl na $95^{\circ} 35'$ východní délky a na $78^{\circ} 35'$ severní šířky. Nahlédnutím do mapy zjistil, že je na severu mimo dohled nějaké země, ve středu nesmírného oceánu, do něhož geografové umístili severní pól.

KAPITOLA XXII – PŘÍPRAVY K PŘEZIMOVÁNÍ

Hatteras se teď nacházel na pólu mrazu, za oblastí, kterou ještě zahlédli jeho předchůdci. Čekala ho tu strašná zima na lodi ztracené uprostřed ledů a s posádkou napůl vzbouřenou. Rozhodl se bojovat proti všem nebezpečím s obvyklou energií. Podíval se situaci do tváře a nesklopil zrak.

S využitím Johnsonových zkušeností počal provádět všechna potřebná opatření k přezimování. Podle jeho výpočtů byl *Forward* zavléčen na dvě stě padesát mil od poslední známé země. Byl sevřen v ledovém poli jako v žulovém loži, odkud ho žádná lidská moc nemohla vyrvat. V těchto mořích zasažených arktickou zimou nebyla už ani kapka volné vody. Do nedozírna se táhlo ledové pole zježené ledovými horami, které chránily *Forward* ze tří světových stran. Jen jihovýchodní vítr se mohl dostat až k němu. A kolem dokola truchlivá pustina, vyvolávající nejchmurnější představy.

Ač byla loď nehybná, musili ji pevně zajistit kotvami. Hrozil pohyb ledu nebo podmořské dmутí. Když se Johnson dověděl o poloze *Forwardu* na pólu mrazu, prováděl přípravy k přezimování ještě přísněji.

„Tohle bude trudné,“ řekl doktorovi. „Kapitán má pořádnou smůlu. Nechá se skřípnout na nejhorším místě zeměkoule. Ale uvidíte, že se z toho dostaneme.“

Doktor byl této situaci z hloubi duše rád. Nebyl by ji měnil za žádnou jinou. Přezimovat na pólu mrazu! Jaké štěstí!

Posádka se zprvu zabývala pracemi mimo loď. Plachty zůstaly na ráhnech. Nepoložili ani stožáry, takže hlídkový koš zůstal na svém místě. Byla to důležitá pozorovatelná. Jen běžné lanoví bylo staženo.

Kolem lodi však museli led rozbít, aby jeho tlakem nebyly narušeny lodní boky. Loď neměla svůj obvyklý ponor. Byla to krušná práce, ale po několika dnech byla briga uvolněna. Díky své pevné konstrukci až dosud příliš neutrpěla. Jen dvojité měděné obložení bylo částečně strženo. Uvolněná loď se o devět palců zdvihla. Mužstvo pak odsekalo led šikmo podle boků, ledové pole se pod lodí spojilo a samo tak bránilo jakémukoli posunu tlakem.

Práci se zúčastnil i doktor. Obratně zacházel s nožem na sníh a svou dobrou náladou námořníky povzbuzoval. Poučoval je a zároveň se učil. A velmi si pochvaloval spojení ledu pod lodí.

„Nebýt toho, pane Clawbonny,“ řekl mu Johnson, „nemohla by loď vzdorovat. Teď můžeme bez obav až do výše paluby navršit stěnu ze sněhu. A může být silná na šest stop, protože materiálu máme dost.“

„To je výborný nápad,“ odpověděl doktor. „Sníh je špatný vodič tepla. Místo aby je pohlcoval, odráží je. A vnitřní teplota nebude tak moci unikat ven.“

„To je pravda,“ pokračoval Johnson. „Postavíme hradby proti zimě a také proti zvířatům. Až bude vše hotovo, bude to docela pěkně vypadat, uvidíte.“

Loď měla skutečně zmizet pod vrstvou, od níž požadovali uchování vnitřního tepla. Proto i celou palubu potáhli dehtovanou plachtou pokrytou sněhem. Plachta spadala i hluboko podle lodních boků. Paluba chráněná před jakýmkoli tlakem stala se jakýmsi krytým ochozem.

„Ještě trochu zlepšení a pár stromů,“ řekl doktor, „a cítil bych se jako v Hyde Parku nebo v babylónských visutých zahradách.“

Nedaleko brigy prorazili v ledu kruhový; otvor, jakousi studnu, v níž každé ráno rozbíjeli led, aby měli vždy po ruce vodu pro případ požáru a pro časté koupele posádky, nařizované ze zdravotních důvodů.

Uvnitř lodi bylo vše připraveno k boji s mrazem a s vlhkostí. *Forward*, určený k plavbě arktickými vodami, byl co nejlépe zařízen k přezimování. Kajuty byly potaženy daňčími kůžemi a vytápěny velkými kamny.

Život na palubě se stal předmětem vážných úvah. Hatteras přesně stanovil domácí řád a vyvěsil jej ve společné kajutě. Vstávalo se v šest hodin. Lůžka vynášeli třikrát týdně na vzduch. Potravu po týdnu měnili. Kuchyně byla mimo společnou kajutu. Zbavilo je to sice jejího tepla, ale příprava pokrmů je vždy zdrojem výparů a vlhkosti. Při sestavování stravovacího programu předsedal vždy doktor Clawbonny.

„Musíme si vzít příklad z Eskymáků,“ říkal. „Jestliže Arabové se mohou spokojit několika datlemi a Asiati hrstí rýže, tady musíme jíst – a hodně jíst! Potřebujeme zkrátka uhlík, a tak jezme uhlík! Je dobré dávat uhlí do kamen, ale nezapomínejme je dodávat i jemnému stroji, který máme v sobě!“

Posádka musela dodržovat úzkostlivě čistotu. Když je práce, lov nebo průzkum zavedly do velkého mrazu, museli dávat pozor, aby neomrzli. Byli ostatně dobře oblečeni na celém těle do vlny, nosili kapuce z daňčí kůže a kalhoty z kůže tuleňů, kterou žádný vítr nepronikne.

Různé výpravy a zařizování trvaly asi tři týdny. Tak bez zvláštních příhod přišel den desátého října.

KAPITOLA XXIII – LOVECKÁ VÝPRAVA

Toho dne klesl teploměr na -16°C . Počasí bylo klidné, mráz se za bezvětrí dal lehko snést. Hatteras využil jasného ovzduší a vydal se na průzkum okolní planiny. Vystoupil na jednu z ledových hor a dalekohledem spatřil jen sled ledových polí. Žádná země v dohledu, jen nesmírný chaos nejsmutnějšího vzhledu. Vrátil se na palubu a pokoušel se vypočítat pravděpodobnou délku svého uvěznění.

Lovci – doktor, Wall, Simpson a Johnson – nemeškali zásobit loď čerstvým masem. Stříleli koroptvím příbuzné ptáky a počet úlovků sliboval velkou zásobu zvěřiny. Nechyběli tu ani zajáci, hranostajové, lišky a medvědi. Často spatřili různé druhy tuleňů, které lovili pro kůži i pro tuk; ten se hodí jako palivo. Ostatně v případě potřeby je i maso tuleňů vhodnou potravou.

Jakmile slunce 23. září překročí bod podzimní rovnodennosti, dá se v arktických krajích říci, že začíná zima. Doktor naposledy pozdravil dobrodějnou hvězdu, kterou měl znovu spatřit až v únoru.

Ovšem za dlouhé nepřítomnosti slunce není úplná tma. Nahrazuje je, jak nejlépe umí, luna. Hvězdy neobyčejně září a kraj osvětluje častá polární zář. Slunce se ostatně i při svém největším odklonu 21. prosince přibližuje ještě na třináct stupňů k polárnímu obzoru. Každý den je proto několikahodinové šero. Bohužel mlhy a vánice zahalují často tyto chladné kraje úplnou tmou.

Zatím však bylo počasí až dosud příznivé. Jen bělokurové a zajáci si mohli stěžovat, protože lovci je nenechali ani na chvíli v klidu. Nalíčili také několik pastí na lišky, ale tato podezřívavá zvířata se nedala chytit. Dokonce několikrát vyhrabala zpod pastí sníh a bez nebezpečí se návnady zmocnila. Doktor je posílal k čertu, ale zbytečně se namáhal.

Dne 25. října ukazoval teploměr -25°C . Rozpoutala se strašná vichřice. Sněžilo tak hustě, že *Forward* se octl v úplné tmě. Posádka se několik hodin strachovala o osud Bella a Simpsona, které lov zavedl příliš daleko, takže se vrátili až druhý den, když celou noc strávili zabalení do daňčích kůží, zatímco vichřice zametala prostor kolem nich a zasypala je pět stop vysokou vrstvou sněhu. Málem by byli zmrzli a doktor měl s nimi velkou práci, než jim obnovil oběh krve.

Bouře trvala bez přerušení osm dlouhých dnů. Ven nemohli ani nos vystrčit. Během nucené zahálky žili všichni stranou. Někteří pospávali, jiní kouřili a další spolu tiše hovořili, ale v blízkosti Johnsona a doktora zmlkali. Mezi muži posádky nebyly žádné otevřené vztahy.

Clifton si přesně vypočítal, že po překročení osmasedmdesáté rovnoběžky stoupla jeho premie na tři sta sedmdesát pět liber. Pokládal to za slušný obnos a jeho chamtivost už dál po ničem netoužila. Ostatní byli stejného mínění a těšili se, jak využijí peněz získaných za cenu takové námahy.

Hatteras zůstával téměř neviditelný. Nezúčastňoval se ani lovů, ani vycházek. Vůbec se nezajímal o projevy severské přírody, které doktor tak obdivoval. Žil pro jedinou myšlenku, vyjádřenou dvěma slovy. Severní pól! Myslel jen na chvíli, kdy konečně volný *Forward* bude pokračovat ve své dobrodružné plavbě.

Hlavním pocitem na palubě byl smutek. Nejvíc mužstvo skličoval pohled na zajatou loď, která nespočívala ve svém přirozeném živlu a jejíž ušlechtilé tvary měnila silná vrstva ledu. Postavena pro plavbu, změnila se v dřevěné obydlí, ve skladiště, v trvalý domov těch, kdož na ní dokázali čelit větru, bouřím a vlnám. Tato nepřirozená situace zavalovala všechna srdce nepopsatelným pocitem neklidu a lítosti.

Během lenošných hodin dával si doktor do pořádku své cestovní poznámky, jejichž věrnou reprodukcí je toto vyprávění. Nikdy nezahálel a jeho vyrovnaná povaha se nikdy neměnila. S velkým uspokojením uvítal konec bouře a chystal se pokračovat v obvyklých lovech.

Dne 3. prosince v šest hodin za teploty -21°C vyšel si doktor ve společnosti Johnsona a Bella na lov. Vzal s sebou i Duka. Při lovu mu dával přednost před grónskými psy, kteří byli k lovu nepoužitelní. Duk pobíhal s čenichem u země a zastavoval se nad každou medvědí stopou. Po dvouhodinové chůzi nepřišli ale lovci ani na zajíce.

„Že by se byla zvěř odstěhovala na jih?“ řekl doktor, když se zastavil u paty velké ledové hory.

„Já si to nemyslím,“ prohlásil Johnson. „Zajíci, lišky a medvědi jsou na tohle počasí zvyklí. Podle mne zmizeli za té poslední bouře. Ale s jižním větrem se zas brzy vrátí.“

„Kdybychom se tak mohli zásobit medvědí masem!“ vzdychl si Bell.

„V tom je právě potíže,“ odpověděl doktor. „Medvěďů je tu zřejmě málo a jsou velmi plaší. Ještě nejsou natolik zcivilizovaní, aby přišli naproti našim puškám.“

„Bell hovoří o medvědí masě,“ řekl Johnson, „ale my bychom teď potřebovali spíš medvědí tuk než jeho maso a kůži.“

„Ty pořád myslíš na palivo, Johnstone,“ odpověděl Bell.

„A jak na ně nemyslit? I při největší šetrnosti ho máme už jen na tři týdny!“

„Ano,“ dodal doktor, „v tom je skutečně nebezpečí, protože je teprve počátek listopadu a únor je v polární oblasti nejchladnější měsíc. Nicméně při nedostatku medvědího tuku můžeme počítat s tukem tulením.“

„Ne nadlouho, pane Clawbonny,“ namítl Johnson. „Ta zvířata nás brzy opustí. Mráz a naše přítomnost je zaženou jinam.“

„Vidím, že budeme moci počítat jen s medvědy,“ pokračoval doktor. „Přiznávám, že to je nejužitečnější zvíře těchto krajů. Poskytuje nám potravu, oděv, světlo a palivo, tedy věci člověku nejpotřebnější. Slyšíš, Duku? Potřebujeme medvědy, příteli. Hledej tedy, hledej!“

Duk, který v té chvíli očichával led, vyrazil náhle skokem vpřed. Zuřivě štěkal a rozběhl se po ledovém poli.

Lovci vedení vzdáleným štěkotem pustili se za psem. Když ušli asi míli, spatřili Duka, který se zastavil asi na padesát kroků před obrovským zvířetem, které se pohybovalo na ledovém pahorku.

„Tady máme, co jsme si přáli!“ zvolal doktor a nabil si pušku.

„Opravdu, medvěd! A jaký krásný!“ řekl Bell a také nabil zbraň.

„Ale nějaký divný medvěd,“ zabručel si Johnson, který chtěl vystřelit až po svých přátelích.

Bell postoupil o dvacet kroků a vystřelil. Zvíře však nezasáhl.

Také Johnson stiskl spoušť své pušky.

„No tohle!“ zvolal doktor. „Zase nic! Ach, prokletá refrakce! Jsme mimo dostřel! Nikdy si na to nezvykneme! Ten medvěd je aspoň tisíc kroků od nás!“

Všichni vyrazili rychle kupředu. Zvíře ta palba zatím nijak nevyrušila. Lovci nedbali nebezpečí a pustili se k němu. Když se octli v rozumné vzdálenosti, vystřelili. Medvěd, zřejmě smrtelně zraněný, udělal obrovský skok a spadl k úpatí pahorku. Duk se na něj vrhl.

„Toho medvěda jsme dostali nějak lehce,“ řekl doktor.

„Jen tři rány – a je na zemi,“ dodal pohrdavě Johnson.

„Jestli jsme ovšem nevystřelili ve chvíli, kdy už umíral stářím,“ smál se doktor.

„Ať starý či mladý, nebude tím o nic horší kořistí,“ prohlásil Bell.

Za tohoto hovoru došli lovci až k pahorku a ke svému překvapení spatřili Duka zuřícího nad mrtvolou polární lišky.

„No tohle už je moc!“ zvolal Bell.

„Opravdu,“ smál se doktor. „Zastřelíme medvěda a padne liška!“

Johnson nevěděl, co si o tom myslet.

„Nu, zase ta refrakce,“ řekl doktor. „Zmýlila nás ve velikosti i ve vzdálenosti. Ukázala nám medvěda v kůži lišky. Podobný klam zmýlil už lovce mnohokrát. Pojďme!“

„Na mou věru,“ zvolal kormidelník, „ať medvěd nebo liška, sníme to. Vezměme si ji!“

Johnson si přehodil lišku přes rameno a všichni zamířili zpět k lodi. Jejich výprava nebyla ostatně zcela neplodná. Podařilo se jim zastřelit ještě několik párů bělokurů.

Hodinu před příchodem k *Forwardu* vzbudil doktorův údiv náhlý úkaz. Došlo ke skutečnému dešti meteorů. Bylo to jako nádherný ohňostroj, při němž i svit měsíce pobledl. Ještě po návratu na loď strávil doktor noc pozorováním tohoto jevu, který skončil až k sedmé hodině ranní za naprostého klidu v ovzduší.

KAPITOLA XXIV – POSLEDNÍ KUS UHLÍ

Medvědi byli zřejmě nepostižitelní. Ve dnech od 4. do 6. listopadu ulovili lovci jen několik tuleňů. Pak se změnil vítr a teplota o několik stupňů stoupla. Ale docházelo k nesrovnatelně prudkým sněhovým bouřím. Nebylo možné loď opustit. Pak se 15. listopadu počasí znovu změnilo. Teploměr sestoupil na – 31 °C. To byla nejnižší dosud zaznamenaná teplota. Za klidného ovzduší by to bylo bývalo snesitelné, ale zvedl se vítr, s nímž mráz pronikal až ke kostem.

Doktor si stěžoval na nové uvěznění právě teď, kdy mrazem ztuhlý sníh nabízel pevný podklad k delším vycházkám.

Na lodi uzavřená posádka se musela spokojit jen s dvouhodinovou procházkou na kryté palubě, kde směla kouřit, protože ve společné kajutě to kapitán zakázal.

Jakmile se v kajutě oheň trochu ztlumil, stěny se pokrývaly ledem. Všechny kovové svorníky, hřeby a pláty se okamžitě potahovaly jinovatkou.

Doktor všem radil, aby si zvykali na sníženou teplotu, která jistě neřekla ještě své poslední slovo, a sám předcházel příkladem. Ale lenost nebo otupění přibíjely muže na jejich místa. Nechtěli se ani hnout a za špatného počasí dávali přednost pospávání.

Zdalo se, že na Hatterase mráz vůbec nepůsobí. Byl snad svou fixní ideou natolik obrněn, že nepodléhal pocitům z vnějška? Posádka ho s největším údivem viděla čelit největším mrazům, když na celé hodiny opouštěl loď a vracel se bez nejmenšího příznaku omrznutí.

„Je to podivný člověk,“ říkal doktor Johnsonovi. „Velmi mě udivuje. Je to jedna z nejsilnějších povah, jaké jsem kdy poznal.“

„On si chodí venku na mrazu a není oblečen o nic tepleji než v červnu,“ dodal Johnson.

„Ach, otázka oděvu není důležitá,“ řekl doktor. „Není nic platné oblékat teple tělo, které nemá svůj vnitřní oheň. To by bylo jako pokoušet se roztavit kus ledu zabalením do vlněné pokrývky.“

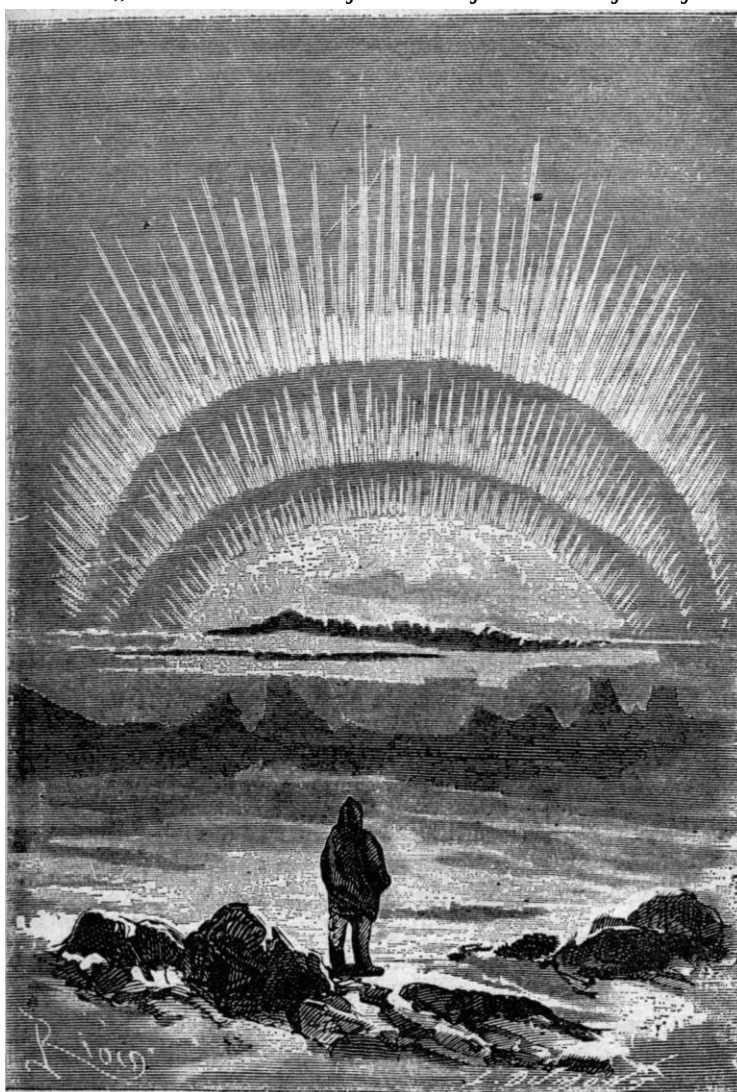
Johnson, který každé ráno obnovoval díru v ledu, zjistil, že led je už deset stop silný.

Doktor teď mohl každou noc pozorovat nádhernou polární zář. Za měsíčních nocí se často objevovaly nepravé měsíce, jejichž několikere obrazy zesilovaly měsíční světlo.

Dne 26. listopadu nastal velký příliv a voda prudce vyrazila otvory v ledu. Silná ledová vrstva jako by se vzdutým mořem rozkmitala. Podmořský boj se prozrazoval chmurným praskotem. Loď však naštěstí seděla pevně ve svém, ledovém loži. Se skřípěním se ozývaly jen její řetězy. Hatteras však zdvih hladiny předvídal a dal loď zajistit.

V posledních dnech se ještě víc ochladilo. Nebe se zahalilo mlhou. Posádka se zabývala různými pracemi v lodi. Především šlo o zpracování tuku z tuleňů. Dělali z něho cihly, které se po zmrznutí musely sekat sekerou. Získali tak několik beček tuku.

Dne 28. listopadu ukázal teploměr –

36°C. A to měli uhlí už jen na deset dní! Všichni čekali s hrůzou na chvíli, kdy jim palivo dojde.

Hatteras dal z úsporných důvodů zhasnout oheň v kajutách důstojníků. Od té doby Shandon, doktor a Hatteras museli sdílet společnou kajutu s posádkou. Hatteras teď byl v užším styku se svými lidmi, kteří po něm vrhali vzteklé pohledy. Slyšel jejich výčitky a vyhrůžky, dokonce i hrozby, ale nemohl je potrestat. Zdálo se ostatně, že je ke všem poznámkám hluchý. Nevyžadoval ani lepší místo u ohně. Zůstával mlčky se založenýma rukama v koutě.

Přes doktorovo doporučení odmítali Pen a jeho přátelé jakékoli cvičení. Trávili celé dny u kamen nebo pod příkrývkami na lůžkách. Ale to se brzy začalo projevovat na jejich zdraví. Nemohli se bránit neblahému vlivu podnebí a na palubě se objevily strašné kurděje.

Doktor sice každý den rozdělával lidem citrónovou šťávu, ale tato jindy účinná prevence měla u nemocných nepatrný účinek. Nemoc probíhala obvyklým postupem a projevila se brzy těmi nejhoršími příznaky.

Byl to hrozný pohled na nešťastníky, jejichž svaly stahovala bolestná křeč. Nohy jim nesmírně otekly a pokryly se velkými černými skvrnami. Krvácející dásně a zduřené rty propouštěly jen neclánkované zvuky.

Jako prvního napadla tato krutá choroba Cliftona. A brzy po něm museli zůstat na lůžkách i Gripper, Brunton a Strong. Ti, které nemoc dosud ušetřila, nemohli uniknout pohledu na utrpení nemocných! Jediným útlukem všech byla společná kajuta. Tam teď museli zřít i nemocníci, protože z osmnácti námořníků jich bylo v několika dnech postiženo kurdějemi třináct. Pen chorobě zřejmě unikl; chránila ho silná tělesná konstrukce.

I Shandon pocítil první příznaky nemoci, ale choroba u něho dál nepostupovala a tělesná cvičení ji nakonec udržovala ve snesitelném stavu.

Doktor ošetřoval nemocné nesmírně obětavě. Srdce se mu svíralo při pohledu na bolest, kterou nemohl zmírnit. Přesto dokázal křísit v myslích zoufalé posádky trochu veselejších myšlenek. Jeho vyprávění, útěšná slova a filozofické úvahy odstraňovaly jednotvárnost dlouhých a bolestných dnů. Předčítal lidem z knih a jeho úžasná paměť ho zásobila veselými historkami, když s dosud zdravými lidmi usedal kolem kamen. Často je však rušilo sténání, nárek a zoufalé výkřiky nemocných. To pak doktor přerušoval vyprávění a stával se pozorným a obětavým lékařem.

Ještě že jeho zdraví vzdorovalo! Vůbec nezhubl a jeho tělnatost vydala za nejteplejší oblek.

Hatteras netrpěl ničím ani fyzicky, ani duševně. Dokonce ani utrpení posádky jako by se ho netýkalo. Ale dobrý pozorovatel by byl přesto býval překvapen některými příznaky, které dokazovaly, že pod tvrdým obalem tluč lidské srdce.

Doktor ho pozoroval a studoval, ale nedokázal tu podivnou bytost nikam zařadit.

Teploměr ještě poklesl. Procházký po palubě odpadly. Pobíhali tam se zoufalým vytím jen grónští psi. U kamen byl stále jeden muž na hlídce a staral se o přikládání. Oheň nesměl uhasnout.

Za těchto nevýslovných muk přišel osmý prosinec. Toho rána vyšel doktor jako obvykle podívat se na vnější teploměr.

Zjistil, že rtuť v něm zamrzla.

„Čtyřiačtyřicet stupňů pod nulou!“ zvolal s hrůzou. V ten den hodili do kamen poslední kus uhlí!

KAPITOLA XXV – VELKÉ VÁNOČNÍ MRAZY

To byl strašný okamžik. Všem vyvstala v plné hrůze myšlenka na smrt mrazem. Poslední kus uhlí s chmurným praskotem dohořival. Teplota v kajutě už znatelně poklesla. Johnson odešel pro několik cihel tuleního tuku a hodil je do ohně. Přihodil ještě chomáč koudele nasáklé olejem. Pach tuku byl však nesnesitelný, ale jak se ho zbavit?

„Ale něco dobrého ten odporný zápach přece jen přinese,“ řekl kormidelník. „Přiláká k nám všechny medvědy z okolí.“

„Dobrá,“ řekl Bell. „Ale k čemu potřebujeme medvědy?“

„Ale příteli Belle,“ zvolal Johnson, „mají přece pro nás větší význam než tulení. Ti nadlouho zmizeli a jestli nám nepřijdou medvědi odevzdat svůj díl paliva, nevím, co se s námi stane.“

„Máš pravdu, Johnstone. Jsme v hrozné situaci, a bude-li nám chybět palivo... neznám jiný prostředek.“

„A přesto je ještě jeden ... Používá se ho v zoufalých případech... ale kapitán by nikdy... A přesto to asi budeme muset udělat.“

Starý Johnson potřásl smutně hlavou. Věděl, že ty kousky tuku nevydrží i při největší šetrnosti ani týden.

Kormidelník se nemýlil. Po větru od *Forwardu* se objevilo několik medvědů, které přilákal ten smrdutý pach. Zdraví loďníci se vydali ihned na lov. Ale medvědi jsou neobyčejně rychlí a bystře unikají všem lstivým nástrahám. Nebylo možné přiblížit se až k nim a ani nejobratnější střelci je nezasáhli.

Posádka brigy byla vážně ohrožena smrtí mrazem. Chladu ve společné kajutě nemohli vzdorovat ani dva dny. Všichni s hrůzou sledovali oheň z posledních kusů paliva.

Přišel den 20. prosince. Ve tři hodiny odpoledne oheň vyhasl. Námořníci natažení kolem kamen se dívali s vyřeštěnými zraky do kamen. Hatteras zůstal bez pohnutí ve svém koutě. Doktor podle svého zvyku se rychle procházel. Nevěděl, co si vymyslet.

Teplota v kajutě klesla na -22°C .

Ale i když doktor byl na konci s rozumem a nevěděl, co dělat, věděli to jiní. Chladnokrevný a rozhodný Shandon, Pen s hněvivým pohledem a dva tři námořníci přistoupili k Hatterasovi.

„Kapitáne ...“, začal Shandon.

Hatteras, pohroužený do svých myšlenek, neodpověděl.

„Kapitáne“, opakoval Shandon a dotkl se Hatterasovy ruky.

„Prosím?“ řekl Hatteras. „Kapitáne, nemáme už čím topit.“

„Nu a ...?“ odpověděl Hatteras.

„Je-li vašim přáním umořit nás tu mrazem, prosíme vás, abyste nám to řekl,“ pokračoval Shandon se sžíravou ironií.

„Mám jediné přání,“ odpověděl Hatteras vážně, „a to, aby každý z vás konal svou povinnost až do konce.“

„Jsou však některé věci mimo povinnost, kapitáne,“ odpověděl Shandon. „Je to právo na záchranu života. Opakuji vám, že jsme bez topiva a půjde-li to tak dál, do dvou dnů tu nezůstane naživu nikdo!“

„Já dříví nemám,“ řekl Hatteras.

„No, když dříví není, půjdeme si pro ně tam, kde roste!“ zvolal vztekle Pen. Hatteras zbledl zlosti: „Kampak?“

„Na palubu!“ odpověděl drze námořník. Hatteras popadl sekeru a zvedl ji nad hlavu. „Ty ničemo!“ vykřikl.

Doktor se vrhl před Pena a odstrčil ho. Sekera se zasekla hluboko do podlahy. Johnson, Bell a Simpson se seskupili kolem Hatterase, rozhodnutí mu pomáhat. Ale z lůžek změněných ve smrtelné postele se ozval žalostný, bolestný hlas:

„Zatopte! Zatopte!“

Hatteras se násilím ovládl a po chvíli řekl docela klidným hlasem:

„A jak se dostaneme zpátky do Anglie, když svou loď zničíme?“

„Pane kapitáne,“ odpověděl Johnson, „mohli bychom spálit méně potřebné části: palubní prkna ... pažení...“

„A zbudou nám ještě čluny,“ dodal Simpson. „A co nám ostatně brání postavit si ze zbytků lodi loď menší?“

„Nikdy!“ zvolal Hatteras.

„Pak ale ...“, ozvalo se několik námořníků zvýšeným hlasem.

„Máme zde velké množství lihu,“ prohlásil Hatteras. „Spalme ho do poslední kapky.“

„Dobrá, vezmeme si líh,“ řekl Johnson s předstíranou důvěrou, která mu nešla od srdce.

Pomocí dlouhých, v lihu namočených knotů, jejichž dlouhé plameny olizovaly stěny kamen, podařilo se jim teplotu o několik stupňů zvýšit.

Ve dnech, které následovaly po této kormutlivé scéně, stočil se vítr k jihu a teploměr začal stoupat. Několik mužů mohlo v denních hodinách opustit loď. Ale oslepení a kurděje držely většinu posádky na lodi. Ryby a zvíř se ostatně nedaly lovit. Ale to vše znamenalo jen odklad strašného utrpení. Dne 20. prosince po náhlé změně větru zmizela zas rtuť v kuličce teploměru. Ted' se musili spolehnout na teploměr lihový, který ani v největších mrazech nezamrzá.

Vydešený doktor zjistil teplotu -52°C . Takový mráz musel sotvakdo někdy snášet. Na podlaze se vytvořil ledový povlak. Nebylo na krok vidět. Tělní teplota se stáhla z okrajových částí těla. Ruce a nohy modraly. Hlava jako by byla stažena železem. Nejstrašnější příznak byl však v tom, že jazyk nedokázal vyslovit jediné slovo.

Ode dne, kdy Hatterasovi hrozilo spálení jeho lodi, trávil kapitán dlouhé hodiny na palubě. Hlídal tam a bděl. To dřevo jako by bylo částí jeho těla. Byl ozbrojen a stále na stráž, necitelný k mrazu, ke sněhu a k ledu.

Ale po několika dnech sestoupil do společné kajuty. Doktor využil zbytku energie a obrátil se na něho přímo:

„Kapitáne, bez ohně zemřeme!“

„Nikdy!“ řekl kapitán, který dobře věděl, na jakou otázku odpovídá.

„Je to nutné,“ řekl tiše doktor.

„Nikdy!“ opakoval Hatteras důrazněji. „S tím nebudu nikdy souhlasit. Ale nechtějí-li mě poslouchat, buď si!“

To znamenalo volnost jednání. Johnson a Bell se vrhli na palubu. Hatteras zaslechl praskot dřeva pod údery seker a rozplakal se.

Přišel Štědrý večer, svátek rodiny a dětí. Jak hořká byla vzpomínka na děti kolem stromku, když zde vládly jen bolest, zoufalství, největší muka a když místo vánočních polen tu měli jen kusy prken z lodi ztracené v hloubi ledových krajů. A přesto vlivem ohně se do srdcí námoníků vracely lepší city a nová síla. Horká káva a čaj se projevíly okamžitým účinkem. A naděje je v duši tak pevně zakotvená, že všichni počali opět doufat.

A 1. ledna 1861 došlo k nečekanému objevu. Bylo méně chladno a doktor se pustil do svých obvyklých studií. Četl si zprávu sira Edwarda Belchera o výpravě do polárních moří. Náhle ho udivila jedna pasáž, které si dosud nevšiml. Přečetl si ji znovu. Ne, nemohl se mýlit.

Sir Edward Belcher líčil, jak na konci Královnina průlivu objevil důležité stopy o cestě a pobytu lidí. Napsal:

„Jsou to zbytky mnohem dokonalejších staveb, než jaké si stavějí kmeny kočovných Eskymáků. Zdi jsou pevně zapuštěny do hlubokých základů. Vnitřek je pokryt silnou vrstvou šterku a vydlážděn. A byla tam spousta mrožích a tuleních kostí. *Našli jsem tam i uhlí!*“

Doktor popadl knihu a šel s ní ke kapitánovi.

„Uhlí?“ zvolal Hatteras.

„Ano, Hatterasi. Uhlí. To znamená naši záchranu!“

„Uhlí – na tomto ztraceném místě? To není možné,“ divil se Hatteras.

„Proč o tom pochybovat, Hatterasi? Belcher by to neuváděl, kdyby si tím nebyl jist a kdyby to byl na vlastní oči neviděl.“

„Dobrá doktore, a co dál?“

„Nejsme ani sto mil od místa, kde Belcher to uhlí viděl. A co je pro nás výprava na vzdálenost sta mil? Nic! Pojdme tam tedy, kapitáne!“

„Půjdeme!“ zvolal Hatteras, který se rychle rozhodl, když v tom při tvé fantazii spatřil možnost záchrany.

Okamžitě řekl o svém rozhodnutí Johnsonovi. Ten s plánem souhlasil a řekl o tom také svým druhům. Někteří to přijali s nadšením, jiní lhostejně.

„Uhlí na těchto březích?“ divil se Wall, ležící v bolestech na loži.

„Jen ať se do toho dají!“ řekl záhadně Shandon.

Ale dříve než byly vykonány přípravy k cestě, chtěl si Hatteras co nejpřesněji zjistit polohu *Forwardu*. Lze snadno pochopit, proč měla být poloha lodi změřena matematicky přesně. Jakmile se octnou-daleko od ní, bez přesných čísel by se k ní už nedostali.

Hatteras proto vystoupil na palubu. V různých časových intervalech změřil lunární vzdálenost hvězd a jejich poledníkovou výšku. Tato pozorování přinášela vážné potíže. Za takového mrazu se skla přístrojů pokrývala pod Hatterasovým dechem vrstvou ledu. Několikrát si kapitán přiložením měděného dalekohledu k očím spálil oční víčka. Přesto se mu podařilo získat velmi přesné podklady k výpočtům, s nimiž se vrátil do kajuty. Když byl s prací hotov, zdvihl překvapeně hlavu a podíval se na doktora:

„Na jaké šířce jsme byli na počátku prezimování?“ zeptal se ho.

„Přece na osmasedmdesátém stupni a patnácti minutách šířky a na pětadevadesátém stupni a pětaticeti minutách délky. Přesně na pólu mrazu.“

Hatteras tiše řekl:

„Nuže, naše ledové pole se pohybuje. Jsme o dva stupně severněji a západněji. To znamená tři sta mil od vašeho uhelného skladu!“

„A ti nebožáci to nevědí!“ zvolal doktor.

„Tiše!“ zvedl Hatteras prst k ústům.

KAPITOLA XXVI – PŘÍPRAVY K ODCHODU

Hatteras nechtěl posádku do nové situace zasvěcovat. Kdyby se ti ubožáci dověděli, že je neodolatelná síla zahнала k severu, byli by zoufalstvím zešíleli. Doktor to chápal a s kapitánem souhlasil.

Hatteras si vše nechal pro sebe. Pro něho to byla po měsících neustálého boje se živly první chvíle štěstí. Byl posunut o sto padesát mil k severu, sotva na osm stupňů od pólu. Svou radost však skryl tak dokonale, že doktor nic nepozoroval.

Forward přiblížením k cíli se však velmi vzdálil od uhlí zjištěného sirem Edwardem Belcherem. Místo o sto mil, musel se teď pro ně vrátit o dvě stě padesát mil k jihu.

A přesto po dlouhém rozhovoru Hatterase s Clawbonnym bylo o cestě rozhodnuto.

Měl-li Belcher pravdu – o čemž se nedalo pochybovat –, musely by se ty věci najít v tom stavu, v jakém je opustil. Od roku 1853 se do těch vzdálených oblastí žádná výprava nedostala. A v těchto šířkách se setkali jen s velmi málo Eskymáky, ne-li s žádnými. Smůla z ostrova Beechey se na březích Nového Cornwallisu nemohla opakovat. Mrazivé podnebí muselo konzervovat vše, co bylo vystaveno jeho vlivu. Všechny šance mluvily proto ve prospěch výpravy přes ledové pole.

Hatteras si vypočetl, že cesta potrvá nejvýš čtyřicet dní a nařídil Johnsonovi, aby provedl všechny přípravy. Kormidelník se postaral především o saně. Byly to grónské saně dlouhé čtyřiaadvacet stop. Přípřež tvořilo šest psů. Jejich postroje z daňčí kůže byly v dokonalém stavu. Šest takových zvířat mohlo utáhnout bez nadměrné námahy náklad dvou tisíc liber.

Z tábornických potřeb vzali stan, nepromokavé plátno k rozprostření na sněhu a několik vlněných pokrývek. Navíc si ještě vzali gumový člun.

Zásoby tvořilo pět beden pemikanu ve váze asi pěti set liber. Počítali s librou pemikanu na každého muže a psa denně. Pro čtyři muže výpravy naložili dvanáct galonů pálenky, čaj a dostatečné množství sucharů, přenosná kamna se zásobou promaštěné koudele. Samozřejmě i střelný prach, střelivo a čtyři dvouhlavňové pušky.

Johnson pečlivě dohlédl na výrobu sněžnic. Na ztvrdlém terénu je měly výhodně nahradit mokašiny z daňčí kůže.

Přípravy trvaly čtyři dny. Hatteras vždy v poledne zjišťoval pozorně polohu lodi. Už se neměnila, ale kapitán to potřeboval vědět naprosto přesně, aby mohl řídit návrat.

Pak se věnoval výběru mužů, kteří měli jít s ním. Bylo to vážné rozhodování. Někteří nebyli tak dobří, aby si je vybral, ale musel také rozhodnout, koho nechá na palubě. Ovšem na výsledku výpravy závisela záchrana všech. Pokládal proto za nutné vybrat si společníky spolehlivé a vyzkoušené. Shandon byl samozřejmě vyloučen. Neprojevil ostatně žádnou lítost. A vážně nemocný Wall se výpravy zúčastnit nemohl.

Stav nemocných se zatím nezhoršoval. A jednoduchost léčby přítomnost lékaře nevyžadovala. Proto se doktor postavil do čela výpravy a jeho rozhodnutí nevyvolalo žádné protesty.

Johnsona by si byl Hatteras velmi rád vzal na výpravu s sebou, ale nakonec si ho zavolal stranou a téměř dojatým hlasem mu řekl:

„Johnsone, důvěřuji tady jen vám. Jste jediný důstojník, který dokáže mou loď řídit. A já musím vědět, že tady hlídáte Shandona a ty druhé. Kdo ví, jakých rozhodnutí by byli ve své zlobě schopni? Dostanete mé instrukce písemně. Odevzdám velení do vašich rukou. Budete potřebovat dřevo, Johnsone, to vím. Ale pokud to bude možné, šetřte mou loď!“

„Rozumím, kapitáne,“ odpověděl starý námořník. „Potřebujete mě tady a já tu zůstanu.“

„Děkuji,“ řekl Hatteras a sevřel kormidelníkovi ruku. „Jestliže se nevrátím, čekejte do příštího tání a snažte se vést výzkum dál k severu. Budou-li ostatní proti tomu, nemyslete už na nás a vraťte se s *Forwardem* do Anglie.“

„Je to vaše vůle, kapitáne?“

„Má pevná vůle, Johnsone.“

Po tomto rozhodnutí doktor neúčasti svého přítele litoval, ale musel uznat, že to Hatteras zařídil dobře.

Dalšími dvěma členy výpravy byli tesař Bell a Simpson. První z nich jako statečný-a oddaný muž mohl konat velké služby při táboření na sněhu, druhý, ač méně rozhodný, mohl výpravě prospět jako lovec a rybář. S výpravou šel samozřejmě i Duk.

V prvních dnech ledna se teplota udržovala na -37°C . Hatteras už nedočkavě čekal na změnu počasí. Konečně 5. ledna přivodil východní vítr vzestup teploty na -28°C . Hatteras se rozhodl nazítří vyrazit. Nechtěl se dívat na to, jak mu jeho lidé rozebírají loď. V kamnech už zmizel celý můstek.

Tak 6. ledna vydal za sněhové vichřice rozkaz k odjezdu. Doktor ještě naposledy prohlédl všechny nemocné. Hatteras se chtěl se všemi rozloučit, ale setkal se jen se zlými pohledy. Zdálo se mu, že na Shandonových rtech zahlédl ironický úsměv. Možná že nad odjezdem na chvíli zaváhal, ale své rozhodnutí nemohl už odvolat. Na ledovém poli už čekalo spřežení s naloženými saněmi. Bell se vydal na cestu jako první. Johnson doprovázel členy výpravy na čtvrt míle daleko. Pak ho Hatteras požádal, aby se vrátil na loď.

V té chvíli se Hatteras naposledy ohlédl na loď. Spatřil však jen vrcholy stožárů mizející ve sněhových mračnách.

KAPITOLA XXVII – NAPŘÍČ LEDOVÝM POLEM

Malá skupina se pustila k jihovýchodu. Simpson řídil spřežení. Duk mu pilně pomáhal. Hatteras a doktor kráčeli vzadu, zatímco Bell, pověřený zkoumáním podkladu, šel v čele a koncem okované hole neustále zkoušel led. Tlakoměr předpovídal blízké sněžení. To na sebe nedalo dlouho čekat a projevilo se brzy velkými vločkami. Musili jít rychle, protože počítali s průměrem tří mil za hodinu.

Nekonečná pláň se táhla do dálky s únavnou jednotvárností. V měkkém podkladu nechával Bell otisky svých nohou a ostatní je pozorně sledovali. Tam, kde prošel Bell, mohla se bez obav pustit celá skupina.

Všemi směry se tu křížily stopy lišek a medvědů. V prvních dnech však nebylo možné něco zahlédnout. Lov byl ostatně zbytečný, protože saně nemohli přetěžovat.

V poledne se Hatteras zastavil v závětrí ledové stěny. Oběd se skládal z pemikanu a z horkého čaje. Po hodinovém odpočinku se zas vydali na cestu. Během prvního dne zdolali asi dvacet mil. Ale večer už byli lidé i psi vyčerpaní. Přesto navzdory únavě si museli postavit z ledu přístřeší. Za půldruhé hodiny byli s prací hotovi. Bell při tom plně prokázal svou obratnost.

Doktor se s námahou protáhl úzkým otvorem do ledové chýše. Ostatní ho následovali. Na kamnech připravili rychle večeři, Teplota byla uvnitř zcela snesitelná. Venku zuřící vítr dovnitř nepronikl. Po večeři se zabalili do vlněných pokrývek a postupně usnuli.

Duk s nimi sdílel společný prostor. Psí spřežení zůstalo venku a po večeři se zahrabalo do sněhu, který jim skýtal dokonalou pokrývku.

Druhého dne pokračovali v jednotvárném pochodu. Teplota zatím o několik stupňů poklesla a ztuhlý sníh usnadnil poutníkům rychlejší pochod.

Hatteras cestou doktorovi řekl:

„Neměl jsem *Forward* opouštět. Byla to chyba. Kapitánovo místo je na palubě a nikde jinde.“

„Vždyť je tam Johnson.“

„Zajisté. Ale stejně spěchám, abych už byl zase zpět.“

Spřežení postupovalo rychle. Doktor se držel vpředu, ale ve chvíli, kdy přeskakoval jednu kru, zmizel náhle společníkům z očí. Bell tam ihned přispěchal. „Kde jste?“ zvolal.

„Tady!“ ozval se klidný hlas z dutiny v ledu. „Podejte mi provaz, abych se zas dostal na povrch zeměkoule.“ Podali doktorovi lano.

Uvázal si je kolem pasu a společníci ho se značnou námahou vytáhli. „Jste zraněn?“ zeptal se Hatteras.

„Vůbec ne. Nehrozilo mi žádné nebezpečí,“ odpověděl doktor a stíral si z dobrácké tváře sníh. „Jak se to mohlo stát?“

„Zase ta refrakce! Stále ta refrakce. Myslel jsem, že překračuji díru na stopu širokou a spadl jsem do hloubky deseti stop. Zas ten optický klam! Ale pro nás je to poučení, že nemáme udělat jediný krok bez prošetření terénu. Na smysly se tu nemůžeme spoléhat. Uši tu slyší, co nezvučí, a oči vidí, co není. Je to náramně líbezný kraj!“

Vydali se dál jihovýchodním směrem a večer po zdolání pětadvaceti mil se zastavili.

Byli značně utmáceni, ale doktorovi to nezabránilo ve výstupu na ledovou horu, zatímco ostatní stavěli chýši z ledu. Doktor zůstal v dlouhém zamyšlení, z něhož ho přátelé stěží vyburcovali. Ale i on musel pomýšlet na odpočinek. Chýše byla postavena, čtyři muži do ní vlezli jako krtci a brzy usnuli.

Nazítří a v dalších dnech nedošlo k žádné zvláštní příhodě. Cesta ubíhala tu lehce, tu namáhavě, někdy pomalu, někdy rychle, podle rozmarů teploty a terénu. Tak to šlo až do 15. ledna. Bell kráčel stále vpředu, za ním Hatteras, Simpson a doktor. Snažili se kráčet v přímé linii, ale přesto se častokrát vychýlili. Pak museli směr znovu stanovit kompasem.

V neděli 15. ledna odhadoval Hatteras ušlou cestu k jihu skoro na sto mil. To jitro věnovali opravě obleků a tábornických potřeb. V poledne se vydali zas na cestu. Bylo chladno. Teploměr ukazoval -36°C v naprosto jasném ovzduší.

Pojednou bez jakékoli předzvěsti došlo k náhlé změně počasí. Od země se zvedla hustá mlha až do výše devadesáti stop. Cestující překvapené tou náhlostí napadla jediná myšlenka: seskupit se dohromady. Jednali zcela pudově. Hatteras se zastavil a se založenýma rukama čekal. Simpson se spokojil se zastavením saní. Bell se vrátil zpátky po vlastních stopách. Doktor vrazil do vysoké kry a upadl. Když vstal, přecházel vlevo i vpravo, neustále křížil vlastní stopy a bloudil tím víc. Po pěti minutách řekl: „Tak to nemůže jít dál. Podivné podnebí! Trochu nečekané, hrome! Člověk neví, s čím počítat. Hej, kapitáne!“

Nedostal však odpověď. Náhle se mu zdálo, že zahlédl nejasný tvar, který se pohyboval na několik kroků za ním.

„No konečně!“ zvolal. „Hatterasi, Belle, Simpsono! Jste to vy? Odpovězte!“

Ozvalo se temné zamručení.

No copak to je? pomyslí si doktor.

Stín se blížil. Ztratil nepřesný tvar a jeho obrys se zostřil. Doktorovou hlavou bleskla strašná myšlenka.

„Medvěd!“ vykřikl.

Byl to skutečně obrovský medvěd. Zabloudil v mlze a teď tu přecházel sem a tam. Každou chvíli mohl narazit na některého z cestujících, kteří o něm určitě nevěděli.

Tohle už je horší, pomyslí si doktor a zůstal stát. Brzy ucítil dech zvířete, které se zas v mlze ztratilo. Ale náhle se octlo těsně u doktora a mávnutím tlapy mu roztrhlo kabát. Doktor uskočil nazad a pohybující se stín zmizel jako přízračný zjev. Doktor odskokem zjistil, že se půda za ním zvedá. Zavěsil se rukama na výstupek kry a vysoukal se nahoru. Podařilo se mu vylézt až na vrchol, kde se už hlavou octl nad mlžnou clonou.

Výborně! pomyslí si, když spatřil i své druhy vynořovat se nad mlhu.

Hatterasi! Pane Clawbonny! Belle! Simpsono!

Čtyři výkřiky zazněly současně.

„A co saně?“ zvolal Hatteras.

„Jsou osmdesát stop pod námi,“ odpověděl Simpson. „A co medvěd?“ zeptal se doktor. „Jaký medvěd?“ podivil se Bell.

„Medvěd, s kterým jsem se setkal a který mi málem rozbil lebku.“

„Pak tedy rychle dolů!“ zvolal Hatteras.

„Raději ne,“ namítl doktor, „zase bychom se ztratili a všechno by začalo znova.“

„A co když se to zvíře vrhne na naše psy?“ řekl Hatteras.

V tom okamžiku se ozval Dukův štěkot. Vycházel zdola z mlhy.

„To je Duk!“ zvolal Hatteras. „Jistě na něco přišel. Jdu dolů!“

Vtom se z mlhy ozvalo řvaní a zuřivý psí štěkot. Dalo se uhodnout, co se dole děje. Zároveň počala mlha klesat dolů. Cestující brzy spatřili saně i psí spřežení, asi třicet dalších zvířat a velké zmítající se postavy. A mezi nimi skákal Duk.

„Lišky!“ zvolal Bell.

„Medvědi!“ vykřikl doktor. „Jeden... tři... pět...!“

„Naši psi! Naše zásoby!“ zabědoval Simpson.

Smečka lišek a tlupa medvědů napadly saně a plenyly zásoby. Loupeživý pud je v dokonalé shodě spojil. Psi zuřivě štěkali, ale šelmy na to nedbaly a pokračovaly v ničivé činnosti.

„Palte!“ vykřikl kapitán a vystřelil.

Jeho přátelé učinili totéž. Po čtyřnásobném výstřelu zdvihli medvědi hlavy a s komickým bručením se dali na ústup. Brzy zmizeli i se smečkou lišek mezi krami na severu.

KAPITOLA XXVIII – KAMENNÁ STAVBA

Zvláštní jev polárního podnebí trval tři čtvrtě hodiny. Medvědi a lišky měli možnost plně toho využít. Plachta na saních byla roztržená, krabice s pemikanem rozbité, sáčky se suchary vyloupené, čaj rozházený po sněhu, soudek s lihem naplň prázdný, tábornické potřeby rozptýlené a zdemolované.

„To je neštěstí!“ bědoval Bell při pohledu na tu spoušť. „A patrně nenapravitelné,“ dodal Simpson. „Napřed zjistíme škody a pak mluvmě!“ řekl Hatteras a mlčky sbíral rozházené krabice a sáčky, ještě použitelný pemikan a suchary. Ztráta části zásob lihu byla velmi mrzutá věc. Bez lihu nebudou teplé nápoje, káva a čaj. Po soupisu zachráněných zásob doktor zjistil ztrátu dvou set liber pemikanu a sto padesáti liber sucharů. Budou-li pokračovat v cestě, budou se muset nutně spokojit jen s polovičními dávkami.

Rozhovořili se, co za těchto okolností dělat. Mají se vrátit k lodi a vydat se na výpravu znovu? Návrat bez tolik potřebného paliva by však měl na ducha posádky strašný účinek. Odvážil by se ještě někdo na novou cestu ledovou plání? Bylo by rozhodně lepší jít dále vpřed, i za cenu nejkrutějších strádání.

Doktor, Hatteras a Bell byli pro druhou možnost. Simpson naléhal na návrat. Otrapy cesty oslabily jeho zdraví. Vůčihledně slábl. Když však viděl, že je se svým návrhem sám, postavil se zas v čelo saní a malá karavana pokračovala v cestě k jihu.

V dalších třech dnech, od 15. do 17. ledna, stále stejná jednotvárnost pochodu. Teď postupovali pomaleji. Nohy jim slábly. Psi táhli mnohem namáhavěji. Nedostatečná potrava nemohla lidi ani zvířata posilnit. Počasí se s obvyklou vrtkavostí stále měnilo a přecházelo od silných mrazů k vlhkým mlhám.

Dne 18. ledna se vzhled ledového pole náhle změnil. Cestující konečně kráčeli po pevné zemi a tato země musela být podle jejich odhadu Novým Cornwallisem.

Doktor neodolal a dupl si do země, pln radosti z pevného podkladu. Teď jim k Belcherovu mysu zbývalo jen sto mil. Ale jejich únava neustále vzrůstala. S lítostí vzpomínali na hladké, sjízdné ledové pole. Teď museli psům usilovně pomáhat. Utrmácení psi už na to nestačili. Častokrát museli celý náklad složit, aby se dostali přes strmé pahorky. Někdy postup o několik stop trval celé hodiny. Tak v prvním dnu na Novém Cornwallisu zdolali sotva pět mil.

Nazítří se dostaly saně na horní část pobřežních srázů. Cestující byli už u konce sil. Nedokázali si ani postavit chýši a museli strávit noc pod stanem, zabalení do buvolích kůží. Teploměr klesl v té noci na – 42°C a rtuť v něm zmrzla.

Simpsonovo zdraví se znepokojivě zhoršovalo. Nesnesitelné bolesti ho nutily lehat si na saně, které už nemohl řídit. Zastoupil ho Bell, který trpěl také, ale nemusel ležet. I doktor už pociťoval vliv této pouti strašným mrazem. Přesto se mu nevydral z hrudi jediný vzdech. Chladnokrevný, neproniknutelný a únavu neznající Hatteras, zdravý jako v první den pochodu, krácel mlčky za saněmi.

Dne 20. ledna byl tak krutý mráz, že i nejmenší námaha vyvolávala ihned úplné vysílení. Navíc prudký náraz zlomil čelo saní, které museli pracně opravovat. A k podobným zdržením docházelo několikrát denně.

Postupovali teď hlubokou roklí. Brodili se po pás sněhem, navzdory krutému mrazu celí zpocení. Nikdo nepromluvil. Vedle Clawbonnyho kráčejíci Bell se najednou na doktora s hrůzou podíval. Pak beze slova sebral hrst sněhu a začal zuřivě třít doktorovy tváře.

„Co to děláte, Belle?“ zvolal doktor a chtěl se Bellovi vyškubnout.

„Budete-li mít ještě nos, budete za to vděčit mně!“ odpověděl Bell. „Všiml jsem si, že ho máte celý bílý. Bez mého zásahu byste přišel o ozdabu, která je na cestách nepohodlná, ale pro život nezbytná.“

Doktor měl opravdu nos omrzlý. Ale krevní oběh se naštěstí včas obnovil a nebezpečí bylo zažehnáno.

„Děkuji, Belle!“ řekl doktor. „A na revanš.“

„S tím počítám, pane Clawbonny. A děj bůh, abychom se nemuseli bát ještě něčeho horšího!“

„Myslíte tím asi Simpsona, že? Ten ubohý hoch strašně trpí.“

„Bojíte se o něho?“ zeptal se živě Hatteras.

„Ano, kapitáne. Bojím se prudké ataky kurdějí. Už mu otékají nohy a dásně se mu podbírají. Nárazy saní jeho bolesti ještě zvyšují. Ale ulevit mu nijak nemohu. Snad bychom se měli na den na dva zastavit.“

„Zastavit?“ zvolal Hatteras. „Když na našem návratu závisí život osmnácti mužů?“

„A přece ...“,“ začal doktor.

„Pane Clawbonny, Belle, vyslechněte mě!“ přerušil ho Hatteras. „Zbývá nám potravy sotva na dvacet dní. Sud'te sami, můžeme-li ztratit jediný okamžik.“

Ani doktor, ani Bell neodpověděli a saně pokračovaly v přerušené cestě.

Večer se zastavili u paty ledového pahorku, v němž Bell ihned vysekal dutinu. Poutníci se do ní uchýlili. Doktor strávil noc ošetřováním Simpsona. Kurděje ho už strašně postihly a utrpení ho nutilo k neustálému nářku.

„Odvahu, chlapče!“ uklidňoval ho doktor.

„Já se už nevrátím. Cítím to. Už nemohu. Raději zemru!“ Doktor dělal, co mohl, ale citrónová šťáva už nezabírala a ani masáže nezabránilly šíření kurdějí.

Druhého dne museli zas ubožáka naložit na saně, ačkoli prosil, aby ho tam nechali v klidu zemřít. Tak se znovu vydali na strašný pochod, plný stále se hromadících nesnází.

Během rána 25. ledna za naprosté tmy běžel Duk před nimi. Na několik hodin ho ztratili. Hatteras zneklidněl, protože sníh brázdily četné medvědí stopy. Nevěděl, co má dělat, když náhle zaslechl zuřivý štěkot. Hatteras uspisil pochod a brzy věrné zvíře na dně rokle dostihl.

Duk stál jako zkamenělý a štěkal na jakousi chatrč postavenou z několika vápnem natřených kamenů, pokrytých vrstvou ledu.

„Tohle je skutečně nějaká stavba. Omyl je vyloučen,“ řekl doktor.

„A co na tom?“ zeptal se kapitán.

„Kapitáne, je-li to chatrč, může v ní být nějaký důležitý doklad. Možná že i sklad potravin. A to už by stálo za prohlédnutí!“

„Ale který Evropan by se byl dostal až sem?“ pokrčil rameny Hatteras.

„Mohli to zde postavit i Eskymáci a uložit si tu výsledky lovu a rybolovu. Myslím, že to mívají ve zvyku.“

„Tak se podívejte, Clawbonny,“ řekl Hatteras. „Bojím se však, že to nebude stát za námahu.“

Clawbonny a Bell vzali krumpáče a zamířili k chatrči. Duk stále zuřivě štěkal. Vápnem natřené kameny byly spojeny ledem, ale několik ran krumpáčem stačilo, aby se sesuly na zem.

Rychle chatrč rozbořili. Brzy přišli na obálku a z ní vytáhli zcela vlhký papír. Doktor si ho s tlukoucím srdcem vzal. Hatteras k němu přistoupil a četl:

„Altam ..., Porpoise, 13. pros 1860 12 ...° délky ...,
8 .., ° 35' šíř ...“

„Lod' *Porpoise!*“ opakoval Hatteras. „Nikdy jsem neslyšel o lodi tohoto jména v těchto mořích.“

„Je jasné,“ řekl doktor, „že mořeplavci, patrně trosečníci, tudy prošli nejméně před dvěma měsíci.“

„To je jisté,“ mínil Bell.

„Co budeme dělat?“ zeptal se doktor.

„Pokračovat v cestě,“ odpověděl chladně Hatteras. „Nevím, co je *Porpoise* za loď, ale vím, že *Forward* čeká na náš návrat.“

KAPITOLA XXIX – SIMPSONOVA SMRT

Vydali se zas na cestu. Mysl všech byla plna nových myšlenek, protože takový nález v severských končinách je nejvážnější událost, k jaké může dojít.

Zneklidněný Hatteras se mračil. „*Porpoise!*“ opakoval si. „Co je to za loď a co ji přivedlo tak blízko k pólu?“

Při té myšlence ho zamrazilo. Doktor a Bell mysleli na dvě možnosti, které nález tohoto dokladu přivodil: buď zachránit své bližní, nebo být zachráněni jimi.

Ale obtíže, překážky a únava se rychle vrátily a oni museli myslet jen na vlastní nebezpečnou situaci.

Simpsonův stav se stále horšil. Doktor se nemohl mýlit v příznacích blízké smrti. Ale nemohl nic dělat. Sám krutě trpěl bolestným zánětem spojivek, který mohl při nepozornosti vést k oslepnutí. Doktor a Bell se střídali v řízení saní. Ty se však na opotřebovaných skluznicích pohybovaly velmi špatně. Obtíže terénu se nezmenšovaly.

Všichni teď trpěli chorobou z oslnění. Neustálý lesk omamoval a způsoboval závrať. Všichni měli stejný pocit jako námořníci na rozkymácené lodi. Přepadala je ospalost a všichni občas kráčeli jako napůl ve snu. Jen klopýtnutí, nečekaný náraz, nebo dokonce pád je vytrhly z otupělosti, která se o chvíli později zas vracela.

Od 25. ledna počali sestupovat po prudkém svahu. Jejich únava na hladkém povrchu ještě vzrůstala. Jediný chybný krok je mohl srazit do hluboké rokle, kde by byli bez cizí pomoci ztraceni.

Večer Bell s velkou námahou postavil chýši, v níž našli útulek. Pojedli několik soust pemikanu a trochu teplého čaje. Zbývaly jim už jen čtyři galóny lihu. Ale museli ho použít k roztavení sněhu, aby uhasili žízeň.

Ve tři hodiny ráno za nejprudší bouře převzal hlídku doktor. Seděl v koutě chýše, když přilákal jeho pozornost žalostný Simpsonův nárek. Vstal, aby nemocného ošetřil. Narazil silně na strop chýše, nedbal však a sklonil se nad Simpsonem, aby mu provedl masáž nohou. Když chtěl vstát, uhodil se podruhé, až klečel. Zdvihl ruku nad hlavu a zjistil, že strop chýše se značně snížil.

„Bože můj!“ vykřikl. „Vstávejte, přátelé!“

Na jeho pokřik všichni vstali a také se uhodili do hlavy. Byli v naprosté tmě.

„Rozdrtí nás to!“ volal doktor. „Ven! Ven!“

Všichni tři vytáhli Simpsona otvorem ven a nebezpečný útulek vyklidili. Byl nejvyšší čas, protože špatně zajištěný strop se s hlukem propadl.

Nešťastníci se octli uprostřed bouře bez přístřeší, napospas krutému mrazu. Hatteras si pospíšil se stavbou stanu. Ten však nemohli v prudké vichřici udržet, takže se musili uchýlit pod záhyby plachty, která se brzy pokryla vrstvou sněhu. Ale sníh aspoň zamezil vyzařování tepla a chránil cestující před zmraznutím.

Vichřice trvala až do rána. Když Bell zapráhl nedostatečně živé psy, zjistil, že tři z nich už začali ohryzávat své kožené řemení. Dva byli zřejmě nemocní a nemohli už dál. Přesto však karavana pokračovala v cestě. K vytčenému cíli jí zbývalo ještě šedesát mil.

Dne 26. ledna vpředu kráčející Bell zavolal na své druhy. Ti k němu došli a on jim ukázal s udiveným pohledem na pušku, opřenou o kru.

„Puška!“ zvolal doktor.

Hatteras ji zvedl. Byla nabitá a v dobrém stavu.

„Lidé z *Porpoise* nemohou být daleko,“ řekl doktor.

Hatteras zjistil, že zbraň je amerického původu. Jeho prsty se na lesklé hlavní sevřely. „Na cestu! Na cestu!“ řekl temným hlasem.

Pokračovali v sestupu po svahu hor. Simpson už zřejmě nic nevnímal. Nenaříkal ani; chyběly mu k tomu už síly.

Bouře neustávala. Jízda saní byla stále pomalejší. Zdolali za čtyřicet hodin sotva několik mil. Potraviny i při nejpřísnější šetrnosti viditelně ubývalo. Ale až jí nebylo ani zdaleka tolik, aby stačila na zpáteční cestu, Hatteras šel dál.

Dne 27. ledna našli ve sněhu zapadlý sextant a pak polní láhev. Hatteras zřejmě nevědomky sledoval stopy velké katastrofy. Postupoval jedinou sjízdnou cestou a sbíral stopy nějakého strašného ztroskotání. Doktor se pečlivě rozhlížel, nezahledne-li nějaké nové chatrče, ale marně. Napadaly ho smutné myšlenky. Jestli ty nešťastníky skutečně objeví, jakou pomoc jim poskytnou? Jemu a jeho druhům už počínalo chybět vše. Oděvy měli potrhane a potravin málo. A co když těch trosečníků je mnoho a umírají hladem? Hatteras se jim chtěl zřejmě vyhnout. A nebyl snad v právu, když na něm závisela záchrana jeho posádky? Měl snad přivedením cizinců na palubu ohrozit životy všech? Ale ti cizinci byli lidé, jejich bližní, snad dokonce krajaní! I když měli tak slabou naději na záchranu, mohli jim tu naději vzít?

Doktor chtěl vědět, co si o tom myslí Bell. Bell mu však neodpověděl. Jeho vlastní utrpení mu zatvrdilo srdce. Hatterase se doktor neodvážil zeptat, a tak se oddal osudu.

Toho dne večer byl Simpson zřejmě na konci sil. Nohy měl ztuhlé a studené; těžký dech a křečovitě záškuby věštily jeho poslední hodinku. Výraz jeho tváře byl hrozný. Jeho oči vrhaly po kapitánovi nenávislné pohledy. Byla v nich obžaloba, nemá výčitka a oprávněná stížnost.

Hatteras k umírajícímu nešel. Vyhýbal se mu, zamlklejší a pohrouženější do sebe více než jindy.

Následující noc byla strašná. Bouře zvýšila svou prudkost. Třikrát jim strhla stan a víchr je oslepoval a zraňoval ostrými úlomky ker. Psi žalostně vyli. Simpson zůstal bez ochrany před mrazem. Bellovi se sice podařilo vytvořit z plachty jakési přístřeší, které jim bylo záštitou proti větru, ale před mrazem je nechránilo. Prudký víchr jim však strhl plachtu počtvrté a za strašného hukotu ji odnesl.

„To už nelze vydržet!“ zvolal Bell.

„Odvalu!“ uklidňoval ho doktor a zadržel ho před pádem do rokle.

Simpson chroptěl. Náhle se v posledním úsilí napůl zvedl, vztáhl zaťatou pěst k Hatterasovi, který na něho klidně hleděl, a s pronikavým výkřikem se s nevyslovenou hrozbou zvrátil mrtev nazad.

„Mrtev!“ zvolal doktor.

Hatteras přistoupil k mrtvole, ale pod nápoem vichru couvl. Simpson jako první z posádky podlehl vražednému podnebí, první, který se už nevrátí do přístavu, první, kdo po nevýslovném utrpení zaplatil životem za kapitánovu neústupnou umíněnost. Ten mrtvý ho obžaloval z vraždy, ale Hatteras se před žalobou nesklonil. A přece mu zpod víčka vytryskla slza a na jeho bledé tváři zmrzla.

Doktor a Bell se na něho s hrůzou podívali. Opřen o svou dlouhou hůl vypadal jako duch těchto severských krajů, vzpřímený v rozpoutaném živlu, zlověstný ve své strašné nehybnosti.

KAPITOLA XXX – NÁVRAT K *FORWARDU*

K šesté hodině ranní se víchr utišil, stočil se mírně k severu a rozehnal na obloze mraky. Teploměr ukazoval -37°C . Obzor ostříbřila první zář svítání.

Hatteras přistoupil k oběma zničeným druhům a smutným hlasem tiše řekl:

„Přátelé, od místa uvedeného sirem Edwardem Belcherem nás dělí ještě přes sedmdesát mil. Máme však potravin jen na cestu zpět k lodi. Jít dál by znamenalo vydat se zbytečně na jistou smrt. Vrátime se proto zpět.“

„To je správné rozhodnutí, Hatterasi,“ řekl doktor. „Šel bych s vámi všude, kam byste mě chtěl vést, ale naše zdraví se děn ze dne horší. Vždyť už sotva jdeme. Plně vaše rozhodnutí schvaluji.“

„Je to i váš názor, Belle?“ zeptal se Hatteras.

„Ano, kapitáne,“ odpověděl tesař.

„Pak si tedy dva dny odpočineme. Není to moc, ale saně vyžadují opravu. Myslím, že si musíme postavit chýši, kde bychom načerpali nové síly.“

Po tomto rozhodnutí se tři muži pustili horlivě do práce. Bell se postaral o stavbu a na dně rokle brzy stála chýše pro poslední zastávku.

Hatteras musel sám sebe se strašnou silou donutit k přerušení cesty. Tolik strádání a tolik únavy pro nic! Marná výprava zaplacená smrtí jednoho člověka! Vracet se na loď bez jediného kousku uhlí! Co se stane s posádkou? Co ta tam bude s Shandonovým podněcováním dělat? Ale Hatteras už dál bojovat nemohl.

Všechnu péči teď věnoval přípravě k návratu. Především opravili saně. Jejich náklad se ostatně tak zmenšil, že nevážil ani dvě stě liber. Spravili si i potrháný oděv a novými mokašiny a sněžnicemi nahradili nepotřebné staré. Tyto práce zabraly celý devětadvacátý leden. Dopoledne 30. ledna si všichni co možno nejlépe odpočinuli a posilnili se pro příští dny.

Během odpočinkové doby pozoroval doktor Duka, jehož chování nebylo nijak přirozené. Zvíře neustále obcházelo v kruzích kolem jednoho místa. Byla to jakási vyvýšenina, u níž Duk stále štěkal, vrtěl ocasem a díval se jakoby tázavě na svého pána.

Doktor přičítal jeho neklid přítomnosti Simpsonovy mrtvoly, kterou neměli ještě čas pohřbít. Rozhodl se proto provést tuto smutnou práci ještě téhož dne. Nazítří za svítání měli odejít.

Bell a doktor se ozbrojili krumpáči a zamířili ke konci rokle. Museli mrtvého zakopat hluboko, aby se nedostal do medvědích spárů. Napřed odstranili vrstvu měkkého sněhu a pak se pustili do ztvrdlého ledu. Při třetím kopnutí narazil doktor na tvrdý předmět, který se rozbil. Byla to skleněná láhev. Bell zas vykopl zkornatělý vak, v něm byly kousky dokonale zachovaných sucharů.

„Co to?“ zvolal doktor a kývnul na Hatterase, který ihned přišel. Duk se silně rozštěkal a snažil se tlapami rozhrabat silnou vrstvu ledu.

„Že bychom se byli dostali na zásobárnu potravin?“ podivil se doktor.

„Pokračujte!“ ozval se Hatteras.

Vykopali ještě několik zbytků potravy a krabici do poloviny naplněnou pemikanem.

„Je-li to skrýš, pak ji jistě už navštívili medvědi. Tyhle potraviny nejsou netknuté,“ řekl Hatteras.

„Pak tedy pozor,“ varoval doktor, „protože...“

Nedokončil, protože ho přerušil Bellův výkřik. Tesař narazil na velmi tvrdý předmět a teď druhům ukázal na zmrzlou lidskou nohu, vyčnívající z mezery mezi krami. „Mrtvola!“ zvolal doktor.

„Tak to není skrýš,“ řekl Hatteras, „ale hrob!“

Vytáhli mrtvolu z ledu. Byl to asi třicetiletý námořník v dokonale zachovaném stavu. Na sobě měl polárnický oblek. Doktor však nemohl určit, kdy asi zemřel.

Ale po první mrtvole objevil Bell druhou. To byl padesátiletý muž, na tváři se stopami utrpení, kterému podlehl.

„To nejsou pohřbená těla!“ zvolal doktor. „Ti nešťastníci byli překvapení smrtí v poloze, v jaké jsme je našli.“

„Pokračujte! Pokračujte!“ naléhal Hatteras.

„Ti lidé se stali obětí neštěstí, které se málem přihodilo i nám,“ řekl doktor. „Jejich ledová chýše se propadla. Podívejme se, zda některý ještě dýchá!“

Rychle místo uvolnili a Bell vyprostil třetí tělo. Tentokrát to byl muž asi čtyřicetiletý. Neměl však vzhled mrtvoly jako ti druzí. Doktor se k němu sklonil. Zdálo se mu, že u něho nachází jisté známky života.

„Žije! Žije!“ zvolal.

Odnesl s Bellem tělo do chýše, zatímco nehybný Hatteras pozoroval zřícenou stavbu.

Doktor nešťastníka svlékl. S Bellovou pomocí ho třel koudelí namočenou v lihu. Brzy cítil, že do těla neznámého se vrací život. Muž však byl zcela vyčerpán a neschopen řeči. Jazyk měl přitisklý k patru jako přimrzlý. Doktor prohledal kapsy jeho oděvu. Byly prázdné. Nechal Bella dále třít a odešel k Hatterasovi. Ten sestoupil do dutiny propadlé chýše, prohledal pečlivě podlahu a vrátil s útržkem dopisní obálky, na níž přečetl neúplná slova: ... tamont, ... orpoise ... N. York.

„Altamont!“ zvolal doktor. „A loď *Porpoise* z New Yorku!“

„Američan!“ řekl Hatteras a zachvěl se.

„Já ho zachráním,“ prohlásil doktor. „Ručím za to. A budeme mít klíč k té strašné záhadě.“

Vrátil se k Altamontovu tělu, zatímco Hatteras zůstal zamyšlen stát. Díky doktorově péči přišel nešťastník k sobě, ale ne k plnému vědomí. Neviděl, neslyšel, nemluvil, ale žil!

Nazítří ráno řekl Hatteras doktorovi: „Musíme odejít.“

„Dobrá, Hatterasi, saně jsou teď volné. Naložíme na ně toho nešťastníka a vrátíme se k lodi!“

Oba neznámé námořníky pak uložili pod trosky ledové chýše. A Simpsonova mrtvola nahradila tělo Altamontovo.

Tři polárníci se pak vydali v sedm hodin ráno na cestu. Dva psi ze spřežení byli mrtvi. Duk je musel nahradit, což s rozhodností a svědomitostí udělal.

Až do 19. února měla zpáteční cesta stejný charakter jako cesta vpřed. Jenomže v únoru, v nejstudenějším zimním měsíci, byl všude pevný ledový povrch. Polárníci nesmírně trpěli mrazem, ale ne už větrnými víry. Slunce se poprvé objevilo 31. ledna. Každým dnem pak vystupovalo nad obzor výš. Bell i doktor už byli na konci sil, skoro oslepeni a napůl zchromlí. Tesař už nemohl bez berlí jít.

Altamont žil, ale stále ve stavu naprostého znečitlivění. Častokrát už nad ním zoufali, ale důmyslná péče ho vždy zas vrátila k životu. Hatteras myslel na *Forward*, na svou brigu. V jakém stavu ji najde? Co se zatím na palubě stalo? Mohl Johnson vzdorovat Shandonovi a jeho lidem? Byly strašné mrazy. Nespálili už celou loď? Nechali stožáry a kýl?

Dne 24. února se Hatteras náhle zastavil. Na tři sta kroků před ním se objevila růžová zář, nad níž se vznášel obrovský sloup černého dýmu.

„Co je to za kouř?“ zvolal.

Srdce se mu div nerozskočilo.

„Pohleďte na ten dým!“ řekl svým druhům, když k němu došli. „To hoří má loď!“

„Ale vždyť jsme ještě dobré tři míle od ní,“ namítl Bell. „To nemůže být *Forward*!“

„Může!“ zvolal doktor. „Je to on. I v tomhle je zase to zrcadlení, které nám vše přiblížilo.“

„Poběžme!“ zvolal Hatteras a předešel své druhy.

Po hodině přišli k lodi: na dohled. Jak strašná podívaná! Briga uprostřed ledu hořela a led kolem ní tál. Plameny obklopovaly celý trup a jižní vítr přinášel od lodi zvláštní praskot.

Na pět set kroků od lodi zdvihal ruce v zoufalém gestu jakýsi muž. Stál tam bezmocně tváří k požáru, který zahálil *Forward* plameny.

Byl to starý Johnson.

Hatteras se k němu rozběhl.

„Moje loď! Co se stalo s mou lodí?“ volal zcela změněným hlasem.

„To jste vy, kapitáne?“ otočil se Johnson. „Stůjte!“

„Co je?“ zvolal Hatteras se strašnou hrozbou v hlase, „ti ničemové před dvěma dny zapálili loď a odešli,“ řekl Johnson.

„Bídáci!“ vykřikl Hatteras.

A vtom došlo ke strašnému výbuchu. Země se zachvěla, ledové hory se zvrátily a sloup dýmu vylétl až do oblak. *Forward* po výbuchu prachárny zmizel v moři plamenů.

Doktor a Bell právě dorazili k Hatterasovi. Ten se v záchvatu zoufalství náhle vztyčil.

„Přátelé,“ řekl pevným hlasem, „ti zbabělci utekli. Silní však zvítězí. Johnstone,

Belle, vy máte odvahy. Doktore, vy jste vědec. A já mám svou víru! Severní pól je tímto směrem. Vzhůru na cestu k pólu!“

Hatterasovi společníci po těch mužných slovech znovu ožili. A přece ti čtyři muži a jeden umírající se ocitli ve strašné situaci, opuštění, sami, bez pomoci, ztraceni pod osmdesátou rovnoběžkou v hloubi polární oblasti.

DÍL DRUHÝ LEDOVÁ POUŠŤ

KAPITOLA I – DOKTORŮV INVENTÁŘ

Hatteras měl opravdu odvážný plán, chtěl-li se dostat na sever a získat Anglii, své vlasti, slávu z dobytí severního pólu. Jako odvážný námořník udělal už vše, co bylo v lidských silách. Když devět měsíců bojoval proti proudům, proti bouřím, když čelil mrazům polární zimy, když se dostal se svou brigou tam, kam se dosud nikdo nedostal, byly náhle všechny jeho plány zmařeny. Zrada a zbabělost strádáním oslabené posádky a zločinné šílenství několika vůdců ho přivedly do strašné situace. Z osmnácti mužů posádky mu zůstali jen. čtyři, bez lodi a bez prostředků k návratu do vlasti vzdálené přes dva tisíce pět set mil!

Výbuch *Forwardu* jim vzal poslední možnost existence. A přesto Hatterasova odvaha nezeslábla ani po tak hrozném katastrofě. Zbylí společníci byli ti nejlepší z posádky a Hatteras se odvážil hovořit o naději i v této zoufalé situaci. Jeho stateční společníci mu rozuměli a jejich minulost byla i příslibem pro budoucnost.

Doktor se po kapitánových slovech rozhodl provést přesný rozbor situace. Opustil své druhy a zamířil k jevišti katastrofy.

Z *Forwardu* postaveného s takovou péčí nezůstalo nic. Jen beztvaré trosky a v dáli několik kotoučů kouře válejících se po ledovém poli. Led v okolí byl pokryt zbytky všeho druhu. Doktor si se smutkem v srdci vzpomněl na svou zničenou kajutu, na své sbírky, na své přístroje a na knihy obrácené v popel. Sledoval vlhkým zrakem strašnou pohromu. Nemyslel na budoucnost, ale na ztráty, které ho potkaly.

Brzy se k němu přidal Johnson. Tvář starého námořníka nesla stopy nedávného utrpení.

Doktor mu podal ruku, kterou kormidelník smutně stiskl.

„Co se s námi stane?“ zeptal se doktor.

„Kdo to může předvídat?“ odpověděl Johnson.

„Především nesmíme propadnout zoufalství.“

„Ano, pane Clawbonny. Octli jsme se v nesnázích a musíme uvážit, jak se z nich dostat.“

„Ubohá loď!“ vzdychl si doktor. „Přilnul jsem k ní. A teď z ní nezbývá jediný neporušený kus. Ale co šalupa? Což ani ta neunikla zkáze?“

„Unikla, pane Clawbonny. Ale Shandon si ji vzal s sebou“

„A co člun?“

„Rozbit na tisíc kousků. Ať peklo pohltí ty zrádce, kteří utekli!“

„Johnsone,“ řekl mírně doktor, „nesmíme zapomínat, jak nesmírně trpěli. Litujme proto svých nešťastných společníků a neproklínejme je!“

Po těch slovech se doktor rozhlédl po okolním kraji.

„Co se stalo se saněmi?“ zeptal se Johnson. „Zůstaly pod Simpsonovým dozorem?“

„Ne, příteli. Ubohý Simpson podlehl vyčerpání.“

„Mrtev?“ vykřikl kormidelník. „Ale kdo ví, zda mu jeho osud nebudeme brzy závidět!“

„Ale za mrtvého, kterého jsme tam nechali, přivážíme umírajícího,“ pokračoval doktor.

„Cože? A koho?“

„Kapitána Altamonta.“ A doktor několika slovy řekl kormidelníkovi o onom setkání.

„Tak Američan!“ řekl zamyšleně Johnson.

„Ano. Všechno nasvědčuje tomu, že ten muž je občan Unie. Ale co to bylo za loď, ta *Porpoise*, která zřejmě ztroskotala? A co v těchto končinách dělala?“

„Připlula sem ztroskotat,“ řekl Johnson. „Zavedla svou posádku na smrt. Ale dosáhli jste aspoň svého cíle, pane Clawbonny? Toho skladiště uhlí?“

Doktor zavrtěl smutně hlavou: „Došly nám potraviny a únava nás oslabila. Nedošli jsme ani na místo označené Edwardem Belcherem.“

„Takže palivo nemáme,“ pokračoval kormidelník.

„Nemáme ani palivo, ani potraviny, ani loď k plavbě do Anglie.“

Doktor a Johnson se odmlčeli. V tak hrozně situaci bylo zapotřebí hodně odvahy.

„Ale aspoň víme, na čem jsme,“ pokračoval kormidelník. „Přejdeme teď k tomu nejnutnějšímu. Je hrozný mráz. Musíme si proto postavit chýši z ledu.“

„S Bellovou pomocí to bude snadné,“ řekl doktor. „Pak půjdeme pro saně a přivezeme toho Američana. S Hatterasem se pak poradíme co dál.“

Hatteras stál se založenýma rukama a mlčky uvažoval o budoucnosti. Ve tváři se mu objevil rys obvyklé uzavřenosti. Na co ten podivný člověk myslel? Zabýval se svou současnou situací, nebo svými nesplněnými plány? Pomýšlel snad na návrat, když se lidé i živly proti jeho snahám spikli? Nikdo by byl jeho myšlenky neuhodl. Věrný Duk byl po jeho boku a čelil mrazu, který klesl na -36°C .

Bell ležel bez pohybu na ledu. Jeho otupení ho mohlo stát v takovém mrazu život. Johnson jím prudce zatřásl. Nakonec se mu podařilo nešťastníka z jeho strnulosti vyburcovat.

„Odvahu, Belle,“ řekl mu. „Nepoddávej se tomu! Musíme si zřídit přístřeší. Pojď mi pomoci! Dejme se do práce!“

Bell se po těch slovech trochu sebral a dal se starým námořníkem odvést.

„Já zatím dojdou pro saně,“ prohlásil doktor. „Za hodinu jsem zpátky.“

„Doprovodíte doktora, kapitáne?“ zeptal se Hatterase Johnson.

„Ne, příteli, ať se toho ujme doktor ... Je třeba do večera se rozhodnout a já potřebuji být při uvažování sám. Udělejte zatím vše, co pokládáte za vhodné. Já myslím na budoucnost.“

„Kapitán nabyl zas své chladnokrevnosti,“ řekl doktor Johnsonovi. „Uvidíte, že bude schopen nás zachránit.“

A doktor s nasazenou kapuci a s holí v ruce se vydal k saním.

Johnson a Bell se dali hned do práce. Nešlo vlastně o stavbu, ale o vyhloubení dutiny v ledovém bloku. Byla to práce v tvrdém ledu nesmírně namáhavá, ale tvrdost ledu zajišťovala pevnost přístřeší. Za chvíli už mohli oba muži pracovat uvnitř dutiny. Hatteras k nim občas přicházel a nakrátko se zastavoval.

Doktor se brzy vrátil. Přivezl na saních Altamonta zabaleného do stanového plátna. Vyhublí a vyčerpaní psi se sotva vlekli. Byl nejvyšší čas, aby se lidé i psi najedli a odpočinuli si. Zatímco Johnson a Bell hloubili přístřeší, našel doktor nedaleko malá kamínka a s vítězným pohledem je přivlekl. Po třech hodinách byl ledový dům obyvatelný. Umístili tam kamna a naložili do nich rozlámané dřevo. Brzy se rozhučela a šířila kolem blahodárné teplo.

Američana uložili v koutě na pokrývky. Čtyři Angličané se sesedli u kamen. Poslední zásoby ze saní je pak posílily. Hatteras nemluvil a ostatní jeho mlčení respektovali.

Po jídle dal doktor Johnsonovi znamení, aby s ním šel ven.

„Teď si uděláme soupis všeho, co nám zůstalo,“ řekl mu. „Musíme vše sebrat. Každou chvíli může začít sněžit a pak bychom už nic nenašli. Hledejme každý z jiné strany, abychom prošli celým prostorem exploze.“

Oba muži se vydali k ledovému loži, na němž kdysi spočíval *Forward*. Při slabém svitu luny prohlíželi pečlivě lodní trosky. Byl to skutečný lov. Většina beden však byla prázdná nebo ledové pole kryly jen jejich zbytky. Přece jen však se jim podařilo najít asi patnáct liber pemikanu a čtyři kameninové láhve s obsahem pěti až šesti pint lihu. Po dvou hodinách se oba muži zas sešli. Ukázali si navzájem své nálezy. V potravinách byly naneštěstí bezvýznamné. Sotva pár kousků nasoleného masa, trochu čokolády, líh a asi dvě libry kávy. Žádné přikrývky, žádná lůžka, žádné oděvy. Oheň zřejmě všechno strávil. Celkem sebrali potravin nejvýš na tři týdny. K posílení vyčerpaných mužů to bylo málo. A tak po řadě katastrof a zklamání stál Hatteras před nedostatkem potravin.

Palivo z lodních trosk jim mohlo vydržet asi tři týdny. Doktor se však dříve zeptal Johnsona, zda by bylo možné postavit z trosk loď nebo aspoň člun.

„To ne, pane Clawbonny,“ odpověděl kormidelník. „Na to nelze pomýšlet. To dřevo se hodí jen na topení.“

Po sepsání inventáře se vrátili oba k saním. S námahou zapřáhli vysílené psy a vrátili se k dějišti výbuchu, aby naložili ubohé, ale nesmírně cenné zbytky lodního nákladu. Napůl zmrzlí si pak přisedli ke svým druhům.

KAPITOLA II – PRVNÍ ALTAMONTOVA SLOVA

K osmé hodině večerní pronikla ovzduším jasná zář hvězd. Hatteras toho využil ke změření výšky několika z nich. Chtěl stanovit místní poledník a zjistit, zda se ledové pole nepohnulo. Po půlhodině se vrátil a usedl v koutě v hlubokém zamyšlení, které nemohlo být spánkem.

Nazítří začalo hustě sněžit. Během dne nabylo možné vyjít ven. Přístřeší však bylo pohodlné, jak se to aspoň trosečníkům zdálo, a oheň jim zajistil horké nápoje, jejichž vliv byl přímo zázračný.

Trosečníci (to jméno jim můžeme dávat) pociťovali úlevu, jakou už dlouho nepoznali. Mysleli teď jen na přítomnost a na odpočinek. Skoro zapomněli na budoucnost, která jim hrozila blízkou smrtí.

Američan už trpěl méně a pomalu přicházel k sobě. Otvíral oči, ale mluvit ještě nemohl. Jeho rty nesly znaky kurdějí a nedokázaly formovat hlas. Slyšel však a byl zasvěcen do situace. Zakýval hlavou na znamení díků. Dověděl se, jak byl zachráněn z ledového hrobu, ale doktor mu docela moudře neřekl, že se jeho smrt jen na nějaký čas oddálila.

K polednímu se Hatteras probral ze své strnulosti. Přistoupil k doktorovi a k Bellovi se slovy:

„Přátelé, musíme se společně dohodnout, co dělat. Ale dříve požádám Johnsona, aby mi řekl, jak došlo k té zradě, která zavinila naši zkázu.“

„Ale k čemu by to bylo?“ zeptal se doktor. „Stalo se to a není už třeba na to myslet.“

„Já na to naopak myslím,“ odpověděl Hatteras. „Ale po Johnsonově zprávě už na to myslet nebudu.“

„Řeknu vám tedy, co se stalo,“ začal Johnson. „Po vašem odchodu poručík Shandon, velmi na vás rozezlený, převzal se souhlasem celé posádky velení na lodi. Chtěl jsem odporovat, ale bylo to marné. Od té doby si každý dělal, co chtěl. A Shandon je nechal. Chtěl posádce dokázat, že doba běd a strádání už minula. Přestalo také všechno šetření. V kamnech rozdělali velký oheň. Pálili brigu. Zásoby potravin a

nápojů byly uvolněny. A dovedete si představit, jak to dopadlo s lidmi zbavenými tak dlouho lihových nápojů. Tak to šlo od 7. do 15. ledna.“

„Vzpouru tedy podnítl Shandon?“ zeptal se Hatteras.

„Ano, kapitáne. A pak ve dnech 24. a 25. ledna je napadlo loď opustit. Rozhodli se vydat k západním břehům Baffinova moře. Odtud chtěli vyhledat na šalupě nějakou velrybářskou loď. Potravin měli dostatek. Nemocným, povzbuzeným nadějí na návrat, se vedlo lip. Postavili si saně pro dopravu potravin, paliva a šalupy. Táhnout je měli sami. K tomu došlo 15. února. Já stále doufal ve váš návrat, kapitáne, ale přitom jsem se vaší přítomnosti bál. Než zůstat zde, byli by vás raději zabili. Bral jsem si jednoho po druhém stranou, ale nic jsem nedokázal. Odchod byl stanoven na 22. února. Shandon už byl netrpělivý. Naložili vše, co z potravin a nápojů mohli pobrat a k tomu ještě značný náklad dřeva. Pravý bok lodi byl rozebrán až k čáře ponoru. A ten den vypukly pravé orgie. Všechno rozmlátili a zpustošili a Pen s několika kamarády v opilosti loď zapálil. Rval jsem se s nimi, bojoval, ale oni mě porazili a ztloukli. Pak ti ničemové se Shandonem v čele vyrazili k východu a zmizeli mi z očí. Zůstal jsem sám. Co jsem mohl zmocit proti požáru, který zachvátil celou loď? Za dva dny se *Forward* rozlétl v plamenech a ostatní už víte.“

Když domluvil, nastalo v ledovém příbytku dlouhé ticho. Ztráta tak potřebné brigy zapůsobila silně na duše trosečníků. Ted' byl návrat do Anglie nemožný. Neodvažovali se na sebe podívat z obavy, že najdou ve tváři toho druhého výraz naprosté beznaděje. Ozýval se jen zrychlený dech Američana.

Konečně promluvil Hatteras:

„Děkuji vám, Johnstone. Udělal jste pro záchranu mé lodi vše. Byl jste však sám a nemohl jste jim vzdorovat. Ale teď už o té katastrofě nemluvme! Jsme tady teď čtyři, čtyři přátelé, a naše životy mají stejnou cenu. Řekněte mi teď každý své mínění, co máme dělat.“

„Ptejte se nás, Hatterasi,“ řekl doktor. „Stojíme při vás a budeme mluvit upřímně. Máte sám nějaký návrh?“

„Já sám bych ho neměl uvádět. Mé mínění by mohlo být pokládáno za zaujaté. Chci znát proto napřed váš názor.“

„Kapitáne,“ začal Johnson, „dříve než se vyslovíme o tak závažné věci, chtěl bych vám položit důležitou otázku.“

„Mluvte, Johnstone!“

„Vy jste včera zjišťoval naši polohu. Pohnulo se ledové pole, nebo je na stejném místě?“

„Nepohnulo se,“ odpověděl Hatteras.

„Jak daleko jsme od nejbližšího moře na západě?“

„Asi šest set mil.“

„A jaké je to moře?“

„Smithův průliv.“

„Dobrá, kapitáne. Svou polohu teď známe, a proto se můžeme nějak rozhodnout.“

„Mluvte tedy,“ řekl Hatteras s hlavou v dlaních. Chtěl druhy vyslechnout, aniž se na ně díval.

„Co bychom měli dělat podle vás, Belle?“ zeptal se tesaře doktor.

„Není třeba dlouho přemýšlet,“ odpověděl Bell. „Musíme se vrátit a neztrácet čas. Buď na jihu, nebo na západě dosáhnout nejbližšího břehu... když můžeme využít dvou měsíců k cestě.“

„Máme však zásoby jen na tři týdny,“ odpověděl Hatteras bez zvednutí hlavy.

„Pak musíme tu cestu vykonat za tři týdny,“ odpověděl Johnson. „V tom je naše jediná spása. I kdybychom se měli plazit po kolenou, musíme vyrazit a za pětadvacet dní tam dojít.“

„Ale tuhle část severní oblasti neznáme,“ namítl Hatteras. „Můžeme narazit na překážky, které nám cestu zcela zatarasí.“

„Nevidím v tom dostatečný důvod k tomu, abychom se o to nepokusili,“ řekl doktor. „Budeme strádat... a hodně! To je jasné. V jídle se budeme muset omezit jen na nezbytné dávky, ledaže by náhodný úlovek...“

„Máme už jen tři libry prachu,“ řekl Hatteras.

„Poslyšte, Hatterasi,“ řekl doktor, „uznávám oprávněnost vašich námitek a nekojím se marnou nadějí. Myslím však, že čtu vaše myšlenky. Máte nějaký přijatelný plán?“

„Nemám,“ řekl Hatteras po chvíli váhání.

„Jistě nepochybujete o naší odvaze,“ pokračoval doktor. „Jsme ochotni jít s vámi až do konce, to víte. Ale není v této chvíli nutné vzdát se vší naděje na dosažení pólu? Zrada vaše plány zmařila. Mohl

jsste bojovat proti přírodním překážkám, ale nemůžete bojovat proti zradě; a lidské slabosti. Udělal jste vše, co bylo v lidských silách, a já jsem přesvědčen, že byste byl zvítězil. Nejste však v té to situaci nucen vzdát se svých plánů, abyste je – uskutečnil později? Nechcete se raději vrátit do Anglie?“

„Nu, kapitáne,“ naléhal Johnson na Hatterase, který zůstal dlouho bez odpovědi. Nakonec zdvihl kapitán hlavu a nepřírozeným hlasem řekl:

„Vy skutečně věříte, že dosáhneme břehů průlivu při tomto vyčerpání a skoro bez potravy?“

„Nevěřím,“ odpověděl doktor, „ale protože břeh nepřijde k nám, musíme jít k němu. Možná že jižněji najdeme eskymácké kmeny, s nimiž budeme moci navázat spojení.“

„A nemůžeme se ostatně setkat v průlivu s nějakou lodí, která tam musela přezimovat?“ dodal Johnson.

„A co když se nám podaří přejít přes zamrzlý průliv k západním břehům Grónska?“ pokračoval doktor. „A odtud do některé dánské stanice? Ale to vše na tomto ledovém poli není, Hatterasi. Cesta do Anglie vede tamtudy, na jihu, a ne na severu!“

„Ano,“ souhlasil Bell, „pan Clawbonny má pravdu. Musíme bez meškání odejít. Až dosud jsme příliš zapomínali na vlast.“

„Je to i váš názor, Johnstone?“ zeptal se Hatteras.

„Ano, kapitáne.“

„I váš, doktore?“

„Ano, Hatterasi.“

Hatteras zůstal zamlklý. Jeho tvář prozrazovala vnitřní boj. Na řešení, pro které se rozhodne, bude záviset celý jeho další život. Vráti-li se, zřekne se tím svých odvážných plánů. Nemohl už počítat s dalším pokusem tohoto druhu.

Když doktor viděl, že Hatteras mlčí, pokračoval: „Dodal bych, Hatterasi, že nesmíme ztrácet čas. Musíme naložit na saně všechny zásoby a vzít s sebou co nejvíc dřeva. Cesta za takových podmínek bude krušná, to přiznávám, ale ne neproveditelná.“

„Nemůžeme několik dní počkat?“ zeptal se Hatteras.

„S čím to počítáte?“ ozval se Johnson.

„Nevím. Kdo může předvídat budoucnost? Jen několik dní! A ani to nebude stačit k obnově vašich sil. Neujdete ani dvě etapy a padnete vysílením.“

„Ale tady nás čeká strašná smrt!“ zvolal Bell.

„Ach přátelé,“ pokračoval Hatteras téměř prosebným hlasem, „vy si zoufáte předem. Navrhl bych vám hledat záchranu cestou na sever, ale vy byste odmítli jít se mnou. Ale což u pólu nejsou eskymácké kmeny stejně jako u Smithova průlivu? Tamní volné moře, jehož existence je prokázána, musí omývat břehy pevnin. Musíme tedy věřit, že tam, kde končí mrazy, ujímá se vlády vegetace. Co když nás čeká na severu zaslíbená země, před kterou chcete couvnout?“

Hatteras se svou řečí rozohňoval. Jeho vzrušená fantazie předváděla kouzelné obrazy krajů tak pochybné existence.

„Jen jeden den!“ naléhal.

Doktor Clawbonny při své dobrodružné povaze a živé obrazotvornosti užuž podléhal, ale chladnokrevnější Johnson ho přivedl k rozumu a k povinnosti.

„K saním, Belle!“ zvolal.

Oba námořníci zamířili z ledového obydlí ven.

„Cože, Johnsone? Vy?“ vykřikl kapitán. „Tak si jděte! Ale já zůstanu! Já zůstanu! Pojd' sem, Duku! Zůstaneme tu oba.“

Statečný pes se připojil ke svému pánovi. Johnson pohlédl na doktora. Ten nevěděl, co má dělat. Snad by bylo nejlepší Hatterase uklidnit a obětovat jeden den jeho myšlence. Doktor se už chtěl vyslovit, když ucítil na ruce něčí dotek.

Otočil se. To Američan se právě vysoukal ze svých přikrývek a přisunul se po zemi k doktorovi, klekl si na kolena a z nemocných úst vyrazil jakési nesrozumitelné zvuky. Udivený doktor přistoupil s Hatterasem k Američanovi a pozorně ho sledoval. Pokoušel se rozumět jeho nezřetelným slovům. Konečně po několikaminutovém úsilí rozpoznal slovo *Porpoise*.

„Lod' *Porpoise*?“ zvolal Hatteras. „A v těchto mořích?“

Američan přikývl.

„Na severu?“

Nové přikývnutí.

„A vy znáte její polohu?“

Altamont zase kývl hlavou.

Nastalo ticho. Svědkům nečekané scény bušilo srdce.

„Poslouchejte dobře,“ řekl Hatteras nemocnému. „My potřebujeme znát polohu vaší lodi. Budu říkat čísla stupňů a vy mě včas zarazte.“

Američan kývl na souhlas.

Po delším provádění známé hry ano-ne dověděl se Hatteras polohu Altamontovy lodi: 120° 15' délky a 83° 35' šířky.

Když to ohlásil, Altamont přikývl na souhlas a klesl bez pohybu do doktorovy náruče. Úsilí ho vyčerpalo.

„Přátelé,“ zvolal Hatteras, „vidíte tedy, že spása je na severu, jediné na severu! Budeme zachráněni!“

Ale po prvních radostných slovech napadla Hatterase strašná myšlenka. Jeho tvář se zcela změnila a do srdce se mu zakousl had žárlivosti.

Na cestě k pólu ho předešel o tři stupně jiný člověk – a k tomu Američan! Proč? S jakým úmyslem?

KAPITOLA III – SEDMNÁCTI DEN NÍ POCHOD

Tato nová událost, první Altamontova slova, zcela změnila situaci trosečníků. Dosud neměli žádnou možnost záchrany, žádnou naději na dosažení Baffinova moře. Byli ohroženi nedostatkem potravy na cestě příliš dlouhé pro jejich utmácená těla. A nyní se jim nabízela loď s bohatými zásobami, pouhých čtyři sta mil od jejich ledové ho obydlí. A nadto jim ta loď třeba umožní pokračovat v odvážné plavbě k pólu. Hatteras, doktor, Johnson a Bell počali po tolikerém zoufalství opět doufat. Jejich radost stoupala až k deliriu.

Ale Altamontovy údaje nebyly ještě úplné. Po několikaminutovém odpočinku obnovil s ním doktor důležitý rozhovor. Kladl mu zase otázky tak, aby na ně mohl odpovídat buď ano, nebo ne, prostým pohybem hlavy. Tak se brzy dověděl, že *Porpoise* je americký trojstěžník z New Yorku, ztroskotaný uprostřed ledů a opatřený velkými zásobami potravin a paliva. Ač se položil na bok, bylo možné zásoby z něho zachránit.

Altamont s posádkou loď před dvěma měsíci opustil. S sebou vzal šalupu a saně. Chtěl se dostat do Smithova průlivu, počkat tam na nějakou velrybářskou loď a vrátit se s ní do Ameriky. Ale únava a nemoci posádku tak vyčerpaly, že jeden za druhým cestou padal. Z třicetičlenné posádky zůstal jen kapitán a dva námořníci. A Altamont přežil své druhy opravdu zázrakem.

Hatteras chtěl vědět, proč se Altamont pustil do tak velkých šířek. Altamont naznačil, že tam byl zavléčen ledy. Hatteras se ho s úzkostí zeptal na cíl jeho plavby. Altamont prohlásil, že se pokoušel o plavbu severozápadní cestou. Hatteras už dále nenaléhal.

Slova se ujal doktor:

„Teď se musí všechno naše úsilí zaměřit k vyhledání lodi *Porpoise*. Místo cestou k Baffinově moři můžeme se cestou o třetinu kratší dostat k lodi, která nám poskytne potřebné zásoby a možnost přezimování.“

„A řekl bych,“ dodal kormidelník, „že nesmíme ztrácet čas. Vzhledem k našim zásobám se musíme vydat na pochod co nejdříve.“

„Máte pravdu, Johnsone,“ souhlasil doktor. „Vyjdeme-li zítra, musíme dojít do 15. března k té lodi. Jinak zemřeme hladem. Co si o tom myslíte, Hatterasi?“

„Vykonejme přípravy a hned odejdeme. Možná že ta cesta potrvá déle, než si myslíme.“

„Proč?“ namítl doktor. „Altamont si je polohou své lodi zřejmě jist.“

„Ale co když se *Porpoise* s ledovým polem posunula, jako se to stalo s *Forwardem*?“

Ale Altamont, který pozorně naslouchal jejich rozhovoru, naznačil doktorovi, že by chtěl mluvit. Po čtvrt hodině domlouvání se doktor dověděl, že *Porpoise* ztroskotala u břehu a nemohla své skalnaté lůžko opustit. Tato zpráva čtyři Angličany uklidnila. Ale zároveň jim vzala naději, na návrat do Evropy. Ledaže by se Bellovi podařilo postavit z troskek loď menší. Buď jak buď, nejnutnější teď bylo odejít na místo ztroskotání.

Doktor položil Altamontovi ještě poslední otázku: Setkal se nad třiaosmdesátou rovnoběžkou s volným mořem?

„Ne,“ odpověděl Altamont.

Na tom zůstalo. Okamžitě byly zahájeny přípravy k odchodu. Opravili saně a Bell připravil z plátna pro Američana jakési lůžko. Nevelké zásoby potravin nemohly saně příliš zatížit, ale zato doplnili náklad velkou zásobou dříví. Přípravy byly přerušeny jen potřebou spánku a odpočinku. Před spaním se trosečníci sesedli u kamen, v nichž nešetřili palivem. Doprávali si přepychu tepla, kterému už dávno odvykli. Pemikan, několik sucharů a šálek kávy je přivedly brzy do dobré nálady.

V sedm hodin ráno práce pokračovaly a dokončeny byly ke třetí hodině odpolední. Nadešla chvíle odjezdu. Altamont přijal rozhodnutí o odchodu s radostí. Doktorovi dal najevo, že na palubě jeho lodi najdou i léky proti jeho kurdějím. Uložili ho co nejpohodlněji na saně, zapřáhli do nich psy včetně Duka a vrhli poslední pohled na ledové lože nešťastného *Forwardu*. V Hatterasově tváři se na chvíli objevily známky zuřivého hněvu, ale pak se rychle ovládl a malá skupina vyrazila za suchého počasí do mlhy na severoseverozápadě.

Každý zaujal své obvyklé místo. Bell v čele ukazoval cestu, doktor a kormidelník kráčeli vedle saní a podle potřeby tlačili, Hatteras vzadu ověřoval směr a řídil posádku v Bellových stopách.

Kráčeli dost rychle. Spřežení psů lehce utáhlo nezvyklý náklad. Přesto se však lidé i psi rychle unavovali.

Před nimi se táhla plochá, jednotvárná ledová poušť.

„Ta rozloha dokazuje,“ podotkl doktor Johnsonovi, „že jsme velmi daleko od všech pevnin. Blízkost země se obvykle projevuje hromaděním ker. Tady však nic takového nevidíme.“

„Víte však, pane Clawbonny, že procházka takovým krajem je velmi nebezpečná? Člověk si na ni zvykne a neuvědomuje si, že pod ním je bezedná propast.“

„Máte pravdu, příteli, ale my se bát nemusíme. Pevnost této ledové kůry ve velkém mrazu je úžasná. Pod námi je led nejméně třicet stop silný.“

Pochod byl v těchto dnech ztížen tím, že po sedmnáct hodin denně byla hluboká tma. Trosečníci se musili k sobě přivázat dlouhým lanem, aby se ve tmě neztratili. Za takových podmínek počali brzy umdlévat. Častěji se zastavovali, i když nesměli ztrácet ani hodinu, protože zásob potravin viditelně ubývalo. Hatteras určoval občas pomocí hvězd polohu. Jak dny plynuly, říkal si kapitán, zda *Porpoise* skutečně existuje, zda ten Američan nemá mozek utrpením narušený, nebo dokonce zda z nenávisti k Angličanům je nechce po ztrátě vlastních možností zavléct spolu se sebou samým na jistou smrt.

Svěřil se potají se svým podezřením doktorovi, který je ovšem rázně odmítl. Pochopil však, že mezi anglickým a americkým kapitánem došlo k nepříjemnému soupeřství.

Bude těžké udržet ty dva muže v dobrých vztazích pomyslel si.

Dne 14. března byli cestující po šestnáctidenním pochodu teprve na dvaosmdesáté rovnoběžce. S vyčerpanými silami byli ještě sto mil od lodi. A k dovršení útrap museli své dávky snížit na čtvrtinu, aby zachovali plné dávky psům. S výtěžky lovu nemohli bohužel počítat, proto ne měli už jen sedm dávek prachu a šest kulí. Marně stříleli po sněžných zajících a po polárních liškách. Žádné zvíře nezasáhli.

Přesto 15. března měl doktor štěstí, že přistihl tuleně spícího na ledu. Bez obtíží ho zabil. Byl to velký tuleň, kterého Johnson obratně vyvrhl. Ale úžasně hubený úlovek byl mužům jen k malému užítku.

Nazítří, 16. března, spatřili na obzoru ledové pahorky a hory. Byl to znak blízké pevniny, nebo projev vzdušného ledového pole?

Když došli k jedné z velkých ker, využili jí k prohloubení pohodlnějšího útulku, než byl stan. Po třech hodinách úporné práce s noži si mohli konečně sednout kolem kamen.

KAPITOLA IV – POSLEDNÍ DÁVKA PRACHU

Johnson musel poskytnout v ledovém domě útulek i psům, zcela vyčerpaným únavou. Nakrmil je tmavým tulením masem, které cestující nemohli pozřít. Pro psy však představovalo úplný hodokvas.

Před spaním si chtěl doktor s druhy pohovořit o současné situaci, aniž by zlehčoval její vážnost.

„Jsme teprve na dvaosmdesáté rovnoběžce,“ řekl, „a potraviny nám docházejí.“

„To je důvod, abychom neztráceli ani minutu,“ odpověděl Hatteras. „A silnější potáhnou na saních ty oslabené.“

„Ale najdeme na označeném místě vůbec nějakou loď?“ zeptal se Bell zkrušený únavným cestováním.

„Proč o tom pochybovat?“ odpověděl Johnson. „Záchrana Američana je i naší záchranou.“

Doktor se rozhodl pro větší jistotu znovu se na to Američana zeptat. Ten už mluvil snadněji, i když slabým hlasem. Potvrdil všechny své dřívější údaje. Opakoval, že jeho loď ztroskotala na žulovém útesu, kde se nemůže ani hnout, a že se nachází na 120° 15' délky a na 83° 35' šířky.

„O tom tvrzení nemůžeme pochybovat,“ řekl doktor. „Nesnáze nám způsobí spíš dosáhnout té lodi, než ji najít.“

„Kolik potravin nám ještě zbývá?“ zeptal se Hatteras. „Nejvýš na tři dny,“ odpověděl doktor. „Pak tam tedy musíme do tří dnů dojít!“ prohlásil rázně Hatteras.

„Nemohli bychom při troše štěstí a obratnosti využít poslední dávky prachu? Kdyby nám padl do rukou medvěd, získali bychom zásoby na zbytek cesty,“ mínil Johnson.

„To jistě,“ souhlasil doktor, „ale medvědů je tu málo a jsou příliš plaší. Nutno také uvážit důležitost výstřelu při zakaleném zraku a roztřesené ruce.“

„Vždyť jste obratný střelec,“ namítl Bell.

„Ano, když na mé obratnosti nezávisí oběd pro čtyři muže. Ale naskytne-li se příležitost, udělám, co mohu.“

Zatím se musíme spokojit s hubenými zbytky pemikanu. Snažme se usnout a ráno se vydáme na další cestu.“

Za chvíli je nesmírná únava zavedla k jiným úvahám a všichni upadli do hlubokého spánku.

V sobotu brzy ráno Johnson své druhy probudil. Psi už byli zapraženi do saní, které se vydaly na cestu k severu.

Doktor s puškou v ruce je asi na míli předešel. Zahlédl sice několik drobných zvířat, ale zbytečně přišel o jednu ku Ji a jednu dávku prachu.

Jeho přátelé, kteří se při výstřelu zachvěli nadějí, viděli, jak se vrací se svěšenou hlavou. Neřekli však nic. Večer jako obvykle ulehli, když předtím dali dvě čtvrtiny zásob stranou na další dva dny.

Nazítří jim připadala cesta stále namáhavější. Nešli už, jen se vlekli. Psi zhltili všechny tulení vnitřnosti a počali ohryzávat řemení.

Podle saní proběhlo několik lišek, ale doktor se po ztrátě další rány už neodvážil riskovat poslední kuli a předposlední dávku prachu.

Večer se zastavili velmi brzy. Nemohli už nohama hnout. Poslední jídlo v neděli večer pod ledovým přístřeškem bylo velmi smutné. Nepřijde-li nešťastníkům na pomoc samo nebe, budou ztraceni.

Hatteras mlčel, Bell už na nic nemyslel, Johnson beze slova o něčem uvažoval, ale doktor si stále ještě nezoufal

Johnsona napadlo vyhloubit na noc několik lapacích jam. Protože neměl návnadu, nepočítal s velkým úspěchem. A právem. Ráno našel u pastí stopy lišek, ale žádné zvíře se nedalo lapit,

Když se Johnson vracel, spatřil náhle obrovského medvěda, který na vzdálenost padesáti stop zvěřil pach saní. Starý námořník byl přesvědčen, že jim to zvíře posílá tak znenadání sama prozřetelnost. Aniž druhy vzbudil, chopil se doktorovy pušky a pustil se za medvědem.

Když se dostal na vhodnou vzdálenost, zalícil. Ale když chtěl stisknout spoušť, cítil, že se mu paže chvěje a že mu překáží hrubé kožené rukavice. Rychle je sundal a vzal pušku do jistějších rukou. Ale vtom mu unikl výkřik bolesti. Na hlavní pušky mu zůstala mrazem spálená kůže prstů, puška mu vypadla na zem a nárazem sama vypálila poslední ránu do vzduchu.

Po zvuku výstřelu přiběhl doktor. Rázem vše pochopil. Zvíře klidně ustupovalo a zoufalý Johnson na své zranění nemyslel.

„Pojďte zpátky, Johnstone,“ řekl mu doktor. „Vždyť zmrznete!“

A doktor dovedl starého námořníka do stanu, kde mu ponořil obě ruce do vody, kterou teplo kamen udržovalo v tekutém stavu, i když hodně studenou. „Byl opravdu čas vrátit se,“ prohlásil doktor. „Jinak bych vám musel ruce amputovat.“

Díky doktorově péči toto nebezpečí minulo. Tohoto rána se museli obejít bez snídaně. Z pemikanu a z nasoleného masa už nic nezbylo. Ani kousek sucharu a sotva půl libry kávy. Museli se spokojit jen s tímto horkým nápojem, po němž se vydali na cestu.

„A jsme bez jídla!“ řekl Bell Johnsonovi s nepopsatelným výrazem zoufalství. „Ten šílený Hatteras se aspoň mohl ze svých prvních výprav vrátit, ale z téhle se už nevrátí a ani my už svou vlast nespátíme.“

„Odvalu, Belle! Přiznávám, že kapitán je hazardér, ale s ním je tady člověk, který ví, jak nás dostat z nesnází. Doktor Clawbonny!“

„Ale co může v téhle situaci dělat?“ namítl Bell. „Změní snad tenhle led v kusy masa? Je snad bohem, který dělá zázraky?“

„Kdo ví?“ odpověděl kormidelník. „Já mu důvěřuji.“

Bell zavrtěl hlavou v jakémsi otupení, v němž vůbec nemyslel.

Toho dne ušli sotva tři míle. Večer už nic nejedli. Psi se div navzájem nesežrali a lidé pocítili krutá muka hladu. Johnson zahlédl asi míli po větru obrovského medvěda, který nešťastnou skupinu sledoval.

Jde po nás, napadlo mu. Vidí v nás jistou kořist. Druhům však nic neřekl.

K večeri měli jen kávu. Ubožáci cítili, jak se jim kalí zrak a zatemňuje mozek; v mukách hladu nezamhouřili oči.

V těchto šířkách, kde tělo potřebuje nezbytně posílení, přišlo po šestatřicetihodinovém hladovění úterní ráno. Vydali se na cestu oživení odvahou a nadlidskou vůlí, zapražení do saní, které psi už neutáhli. Po dvou hodinách vyčerpáním upadli.

Hatteras chtěl jít dál. Sám pln energie chtěl naléháním a prosbami přimět své, druhy, aby vstali. Žádal však nemožné. Vyhloubil proto s Johnsonovou pomocí v ledové hoře dutinu.

„Chci zemřít hladem, a ne zimou,“ řekl Hatteras.

Po strašné námaze bylo obydlí hotovo a celá skupina se do něho uchýlila. Strávili tam celý den. Večer měl Johnson jakousi halucinaci. Zdálo se mu, že vidí obrovského medvěda.

Několikrát opakované slovo medvěd probudilo doktora, který se probрал z otupení a zeptal se kormidelníka, proč mluví o medvědu a o jakého medvěda jde.

„O medvěda, který nás sleduje,“ řekl Johnson. „Už celé dva dny.“

„Proč jste nic neřekl?“

„A k čemu by to bylo?“

„To je pravda. Nemáme už žádný náboj.“

„Ani kus železa nebo nějaký hřebík,“ dodal Johnson.

Doktor po krátkém odmlčení řekl:

„Jste si jist, že to zvíře jde za námi?“

„Ano, pane Clawbonny. Počítá s porcí lidského masa. Ví, že mu nemůžeme uniknout. Má potravu zajištěnou a já nechápu, proč ho necháváme čekat.“

„Uklidněte se, Johnstone!“

„Ne, pane Clawbonny. Protože se to musí stát, nemá cenu prodlužovat muka toho zvířete. Má hlad jako my. A nemá k snědku žádného tuleně. Nebe mu tedy poslalo lidi. Nu, tím lépe pro něho!“

Starý Johnson se pomátl. Chtěl vyjít ven. Doktor ho jen s námahou zadržel. Podářilo se mu to spíš než silou několika slovy, která pronesl s přízvukem hlubokého přesvědčení:

„Zítra toho medvěda zabij!“

„Vždyť nemáte náboj!“

„Udělám si jej.“

„Nemáte olovo.“

„To ne, ale mám rtuť.“

Po těch slovech vzal doktor teploměr a položil jej venku na led. Vnější teplota byla -47°C .

„Teď spěte!“ řekl pak kormidelníkovi. „Počkáme si na východ slunce.“

Nazítří za prvního svitu vyšli doktor a kormidelník ven k teploměru. Všechna rtuť se stáhla do dolní baňky, kde zmrzla. Doktor přístroj rozbil a rukou v rukavici vyjmul ten kousek nekujného, ale velmi tvrdého kovu. Byl to skutečný náboj.

„Ach, pane doktore,“ zvolal kormidelník, „to je báječné! Vy jste skvělý člověk!“

„Vůbec ne, příteli. Jsem jen člověk s dobrou pamětí, který hodně četl. Vzpomněl jsem si na příběh uvedený kapitánem Rossem, který prostřelil na palec silné prkno nábojem zmrzlé rtuti. Teď tedy máme kus kovu, který nám může zachránit život.“

V té chvíli vyšel Hatteras, doktor mu ukázal rtuťový náboj a zasvětil ho do svého plánu. Kapitán mu stiskl ruku a tři lovci počali pozorovat obzor. Hatteras své druhy předešel a ve vzdálenosti asi šesti set sáhů medvěda zahlédl.

Když obrovská šelma lovce spatřila, ani se nehnula. Hleděla na ně beze strachu i bez podráždění. Přesto bylo velmi nebezpečné dostat se k ní blíž.

„Přátelé,“ řekl Hatteras, „tady jde o záchranu našich životů. Jednejme opatrně!“

„Ano,“ souhlasil doktor. Máme jen jediný výstřel. Nesmíme zvíře chybit. Uteče-li, bude pro nás ztraceno.“

„Musíme jít přímo proti němu,“ řekl Johnson. „Riskujeme život, ale co na tom? Žádám vás, abych mohl riskovat svůj.“

„Ne, budu to já,“ prohlásil doktor.

„Já!“ řekl klidně Hatteras.

„Ne, vy jste užitečnější pro záchranu nás všech než starý dědek mého věku!“ řekl Johnson.

„Ba ne, Johnson,“ pokračoval kapitán, „nechte jít mne! Nebudu riskovat víc, než bude třeba. Je ostatně možné, že si vás zavolám na pomoc.“

„Hatterasi, vy chcete jít na toho medvěda přímo?“ zeptal se doktor.

„Kdybych si byl jist, že ho zastřelím, i kdyby mi měl při tom rozbít lebku, udělal bych to, doktore. Ale on by mi mohl utéci. Je to prohnané zvíře. Snažme se být prohnanější než ono!“

„Co tedy chcete dělat?“

„Dostat se k medvědovi až na deset kroků, aniž by o tom věděl.“

„Ale jak?“

„Můj plán je odvážný, ale prostý. Vy jste si přece schoval kůži z tuleně, kterého jste zastřelil.“

„Je na saních.“

„Vraťme se teď k ledové chýši a Johnson tu zůstane, aby zvíře pozoroval.“

Kormidelník vklouzl za velkou kru, která ho kryla před pohledem medvěda. Ten seděl stále na stejném místě, kýval hlavou a věřil.

KAPITOLA V – TULEŇ A MEDVĚD

Hatteras se vrátil s doktorem do chýše.

„Víte přece, doktore, že lední medvědi loví tuleně. Proto se náš medvěd přítomností tuleně nemůže vylekat. Naopak!“

„Už váš plán chápu,“ řekl doktor, „ale je to nebezpečné.“

„Dává to však naději na úspěch,“ namítl Hatteras. „Musíme toho použít. Já na sebe navleču tulení kůži a poplazím se po ledě k medvědovi. Nabijte svou pušku a dejte mi ji!“

Doktor nemohl nic namítat. To, co chtěl udělat jeho druh, byl by udělal sám. Vzal dvě sekery, jednu pro Johnsona, druhou pro sebe a zamířil s Hatterasem k saním. Hatteras si tulení kůži upravil tak, že ho skoro celého kryla: Doktor zatím nabil pušku a vsunul do hlavně rtuťovou kouli, která měla tvrdost ocele a hmotnost olova. Pak podal zbraň Hatterasovi, který ji ukryl pod tulení kůží.

„Jděte k Johnsonovi,“ řekl doktorovi. „Já chvíli počkám, abych medvěda zmátl. Buďte klidný, a především se neobjevujte, dokud nevystřelím.“

Doktor rychle přešel za kru, kde se ukrýval Johnson. Byl velmi vzrušen. Pozoroval medvěda, který prozrazoval určitý neklid, jako by cítil blízké nebezpečí.

Asi po čtvrt hodině se objevil na ledě tuleň. Pohyboval se v krytu ker, aby medvěda oklamal. Tak se octl asi na padesát kroků od zvířete. To ho spatřilo a přikrčilo se ve snaze vytratit se.

Hatteras napodobil s velkou obratností pohyby tuleně. Kdyby byl doktor nevěděl, oč jde, byl by se býval dal oklamat.

Ploutvonožec se blížil bokem k medvědu. Zdálo se, že hledá nějakou puklinu v ledu, aby se mohl ponořit. Medvěd se na své kře otočil.

S krajní opatrností se počal k tuleni přibližovat. Zřejmě už dlouho hladověl a náhoda mu tady poslala jistou kořist.

Tuleň se brzy octl na deset kroků od svého nepřítele. Ten se náhle přikrčil, udělal obrovský skok, ale tři kroky před Hatterasem se překvapeně zastavil. Hatteras totiž odhodil tulení kůži a v pokleku namířil pušku medvědu na srdce.

Ozvala se rána a medvěd se skácel na led.

„Kupředu!“ vykřikl doktor. Obrovské zvíře vstalo a bilo tlapami do vzduchu. Hatteras se ani nehnul a s nožem v ruce čekal.

Ukázalo se však, že mířil dobře. Zasáhl medvěda jistou kulí. Než k němu druhové došli, vnořil svůj nůž do hrdla zvířete, které padlo, aby už nevstalo.

„Hurá!“ vykřikl Johnson.

„Hurá, Hatterasi, hurá!“ opakoval doktor.

Zcela klidný Hatteras pohlédl na obrovské tělo a založil si ruce.

„Teď je řada na mně,“ řekl Johnson. „Je dobré, že jsme ulovili zvěřinu, ale nelze čekat, až v mrazu ztvdne na kámen. Naše nože by s ní pak nic nesvedly.“

Johnson počal hned stahovat nestvůrné zvíře, které dosahovalo skoro velikosti vola. Bylo devět stop dlouhé a z dásní mu vyčnívaly dva obrovské špičáky.

Johnson medvěda vyvrhl, ale v žaludku mu našel jen vodu. Přesto byl velmi tučný. Lovci ho rozčtvrtili na kusy, z nichž každý dával dvě stě liber masa.

Všichni by se byli nejraději vrhli na syrové maso, ale doktor je zadržel a vyžádal si čas potřebný k upečení na rožni. Po návratu do chýše byl překvapen značnou zimou. Při tom ranním shonu Johnson zapomněl na kamna, o která obvykle pečoval. Doktor chtěl oheň rozdmýchat, ale nenašel v kamnech ani jiskřičku.

„Je to má chyba,“ doznal Johnson a sáhl do kapsy pro křesadlo. Ke svému překvapení je však nenašel.

Druhé křesadlo neměli a tato ztráta mohla mít pro ně nešťastné následky.

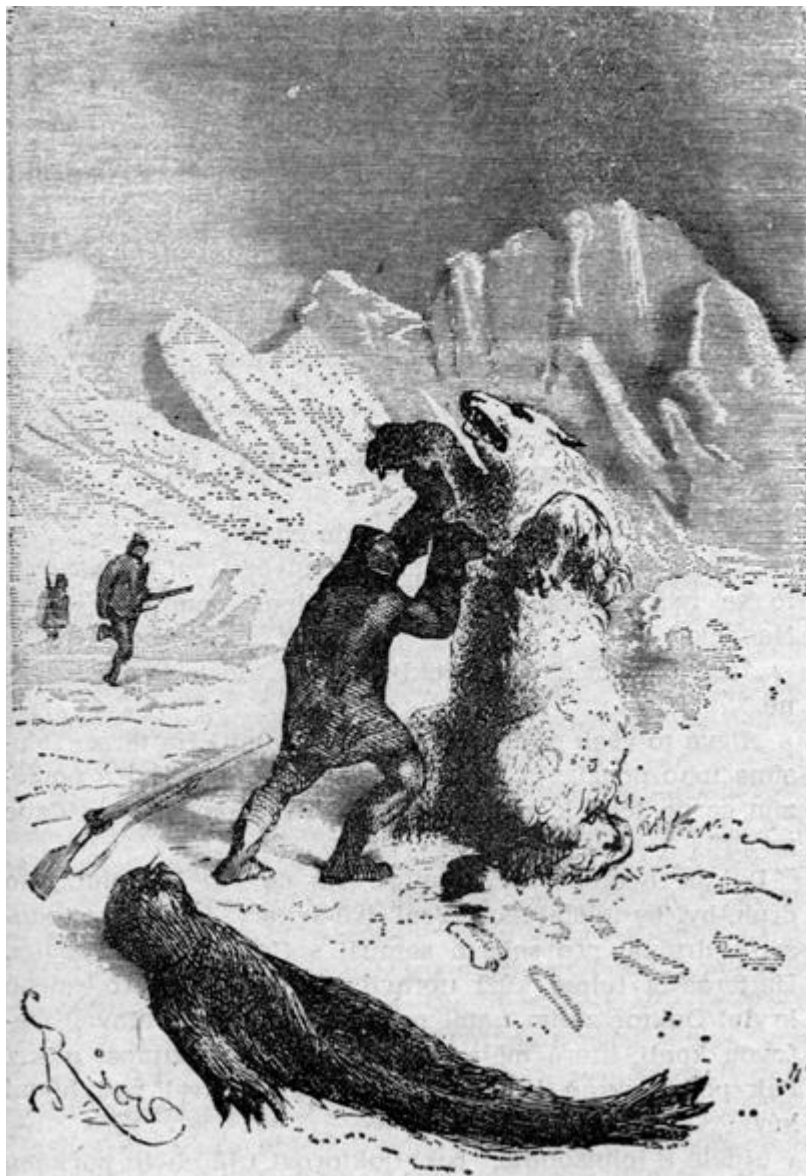
„Hleďte dobře, Johnstone!“ řekl doktor kormidelníkovi.

Ten běžel ke kře, za níž vyhlížel medvěda a pak na místo boje, kde zvíře vyvrhoval. Nenašel však nic. Pln zoufalství se vrátil k doktorovi. Hatteras na něho pohlédl bez jediného slova výčitky.

„To je vážné,“ řekl doktor, „nemáme ani žádný přístroj, z něhož bychom mohli vyjmout čochu. A sluneční paprsky by už měly k zapálení troudu síly dost.“

„Musíme ukojit hlad syrovým masem,“ řekl Hatteras. „Pak se vydáme zas na cestu a pokusíme se dojít k té lodi.“

„Počkejte! Něco mě napadlo,“ zvolal doktor. „Když nemáme čochu, tak si ji uděláme.“

„Jak?“ podivil se Johnson. „Vyřežeme si ji z kusu ledu.“

„Cožpak je to možné?“

„Potřebujeme soustředit sluneční paprsky a k tomu nám může posloužit led jako nejlepší křišťál.“

Tři muži zamířili k ledovému bloku, z něhož doktor odsekl kus o průměru jedné stopy. Nožem pak povrch vyhladil a rukou vyleštil. Získal tak čočku průhlednou jako sklo. Pak se vrátil k ledovému obydlí, vzal si tam kus troudu a soustředil na něj čočkou sluneční paprsky. Troud za několik minut vzplanul.

Starý námořník nedokázal utlumit svou radost. Vešel s doktorem do ledového domu, kde se za několik minut rozhučela kamna a nádherná vůně pečeně vytrhla i Bella z jeho otupení.

Lze si tu skvělou hostinu představit, ale doktor své přátele nabádal, aby se mírnili. Během jídla řekl:

„Máme dnes šťastný den. Získali jsme zásoby na zbytek cesty. Uděláme však dobře, když se hned vydáme na cestu.“

„K mé lodi se musíme dostat do čtyřadvaceti hodin,“ řekl Altamont. „Ztroskotala čtyři stupně od pólu, na místech, kam se neodvážil nikdo přede mnou.“

„Na cestu!“ řekl strohým hlasem Hatteras.

Síly cestujících se rychle obnovily, psi se velkým dílem podíleli na zbytcích medvěda, a tak všichni vyrazili rychle k severu.

Cestou chtěl doktor vytáhnout z Altamonta důvody, které Američana vedly tak daleko, ale kapitán odpovídal jen vyhýbavě.

„Musíme oba muže hlídat,“ řekl doktor starému námořníkovi. „Hatteras s Altamontem vůbec nemluví a ten zas není ochoten projevovat nějakou vděčnost. Naštěstí jsem tu já.“

„Pane Clawbonny, od té doby, co se ten Yankee zotavil, moc se mi jeho tvář nelíbí.“

„Snad se mýlím, ale zdá se mi, že uhořel Hatterasovy úmysly.“

„Myslíte, že i jeho úmysly jsou stejné?“

„Kdo ví, Johnson? Američané jsou odvážní. A o to, co chce udělat Angličan, může se Američan pokusit také.“

„Myslíte si, že ...“

„Nemyslím si vůbec nic, ale situace jeho lodi na cestě k pólu stojí za uvážení.“

„Ale vždyť Altamont říká, že tam byl zavlčen proti své vůli.“

„To říká on, ano. Ale já jsem přitom zahlédl na jeho rtech podezřelý úsměv.“

„K čertu, pane Clawbonny, to by bylo mrzuté soupeřství dvou mužů stejně tvrdých.“

„Kéž bych se mýlil! V té situaci by to mohlo mít vážné, ne-li katastrofální důsledky.“

„Doufám, že Altamont nezapomene, že jsme mu zachránili život.“

„Což nezachrání zase on životy naše? Bez nás by jistě už nežil, ale co by se stalo s námi bez něho a bez zásob z jeho lodi?“

Cesta ubíhala bez nehod. Medvědího masa bylo dost a v malé skupině zavládla dobrá nálada.

Během sobotního odpoledne se vzhled ledové pláně viditelně změnil. Častější a větší ledové bloky sladké vody prozrazovaly blízkost pevniny.

Večer zřídili tábor jako obvykle. V noci se všichni vystřídali na hlídce. V neděli po vydatné snídani zamířili dál k severu. Cesta už byla obtížnější, ale přesto postupovali rychle.

Altamont sledoval obzor ze saní s horečnou pozorností. Jeho společníci se bezděčně chvěli obavami. Posledním měřením zjistili svou přesnou polohu. Byli na 83° 35' šířky a na 120° 15' délky. A to bylo právě místo americké lodi. Během toho dne se měla tedy rozhodnout otázka jejich životů či smrti.

Ke druhé hodině odpolední se Altamont vztyčil, ostrým výkřikem skupinu zastavil, ukázal prstem na bílý tvar, který zprvu pokládal za jednu z ledových ker, a silným hlasem zvolal:

„*Porpoise!*“

KAPITOLA VI – *PORPOISE*

Tento den byl v tomto pustém kraji smutný a tichý, oživovaný jen studeným vichrem. A přesto se stal dnem radosti, protože naši poutníci našli potraviny, bez nichž by bývali odsouzeni k smrti.

Zrychlili krok. Psi táhli mnohem usilovněji. Za Dukova spokojeného štěkání dorazila skupina k lodi.

Porpoise byla celá zavalena ledem. Neměla ani stožáry, ani ráhnoví, ani lanoví. Všechna lodní výstroj byla zničena při ztroskotání. Loď byla vklíněna do skalního lůžka a s proraženým bokem byla zřejmě neobyvatelná. Zjistili to, když do ní s námahou vnikli. S radostí však konstatovali, že žádné zvíře se dovnitř nedostalo a že zásoby byly netknuty.

„Máme tu zásoby potravin i paliva, ale v tom trupu se ubytovat nemůžeme,“ řekl Johnson.

„Postavíme si na pevnině ledový dům,“ prohlásil Hatteras.

„Neukvapujme se však,“ řekl doktor. „Prozatím se uchýlíme do lodi a pak si postavíme obydlí pro nás i pro psy.“

„Musíme také sepsat vše, co na lodi najdeme,“ mínil Johnson.

„Nevidím tu však bohužel ani šalupu, ani člun a tyhle trosky nám nedovolí postavit nějaké plavidlo.“

„Teď jde především o trvalé obydlí,“ namítl doktor. „Navrhuji proto nedělat jiné plány a pustit se do všeho v pravý čas.“

Tři muži se vrátili k saním, kde sdělili své rozhodnutí Bellovi a Američanovi. Bell prohlásil, že je připraven k práci. Když se Američan dověděl, že se s jeho lodí nedá nic dělat, zavrtěl odmítavě hlavou. Ale protože diskuse o tom byla teď zbytečná, shodli se všichni na tom, že se napřed usadí v lodi a pak si postaví velké obydlí.

Ve čtyři hodiny odpoledne se všichni co nejlépe usadili v podpalubí. Z trosek trámů a ráhen sestavili vodorovnou podlahu a umístili tam lůžka. Altamont se s doktorovou pomocí usadil v koutě, který mu vyhradili. Když vstoupil na svou loď, unikl mu spokojený vzdech, který zapůsobil na kormidelníka jako předzvěst něčeho zlého.

Cítí se tu doma, pomyslel si starý námořník.

Zbytek dne věnovali odpočinku. Poryvy západního větru hrozily změnou počasí. Teploměr ukazoval -32°C .

Porpoise ležela za pólem mrazu a na šířce méně chladné, i když to bylo blíž pólu zemskému.

Toho dne dojedli zbytky medvěda se suchary z lodního skladiště. Pak se jich zmocnila únava a všichni usnuli hlubokým spánkem.

Ráno se probudili trochu později. Jejich hlavami teď probíhaly jiné myšlenky. Včerejší nejistota je už netrápila. Zabývali se teď co nejpohodlnějším ubytováním. Už nemysleli na útrapy cesty a zabývali se jen zajišťováním snesitelné budoucnosti.

„Měli bychom začít se soupisem zásob,“ navrhl Johnson.

Porpoise byla výborně zásobena na dlouhou dobu. Kromě velkého množství potravin našli ve skladišti i značnou zásobu střelného prachu a pozoruhodné množství uhlí a dříví. Doktor si pozorně prohlédl fyzikální a navigační přístroje i Bunsenovy elektrické články určené k pokusům s elektřinou. Celkem mohly zásoby stačit pěti mužům na dva roky. Všechny obavy ze smrti hladem a zimou tak zmizely.

„Teď už nám v cestě k pólu nic nebrání,“ řekl doktor Hatterasovi.

„Ne k pólu, ale na pól!“ opravil ho rozechvělý Hatteras.

„Nemohli bychom z trosek lodi postavit šalupu?“

„Americkou šalupu?“ řekl pohrdavě Hatteras. „A řízenou Američanem?“

Doktor raději změnil předmět hovoru.

„Teď víme, jak jsme na tom se zásobami,“ pokračoval. „Musíme přesto pro ně postavit skladiště a pro nás dům.“

„Jsem připraven k práci,“ ozval se Bell. „Nepřivede mě do rozpaků ani stavba celého města z ledových tvárnic.“

„Tolik nebudeme potřebovat. Jen dům a skladiště a kolem ochrannou hradbu. Především však musíme najít vhodné místo. Pojdme si proto obhlédnout terén. Půjdete také, Hatterasi?“

„Já se spoléhám na vás, doktore. Dejte se do toho a já zatím půjdu na břeh.“

Altamont byl na pomoc v práci ještě slabý, a tak ho nechali na lodi. Angličané se pak vydali na břeh.

Počasí bylo vlhké a teplota v poledne -23°C . Ale při bezvětří to bylo zcela snesitelné. Pobřeží zde tvořilo široký záliv plný nebezpečných útesů. Na nich právě *Porpoise* ztroskotala.

Na břehu si doktor všiml jakési kruhové plošiny o průměru dvou set stop. Ze tří stran uzavírala záliv a na čtvrté straně byla přehrazena strmou, dvacet sáhů vysokou stěnou. To bylo místo vhodné pro pevnou stavbu, která by se dala snadno opevnit. První práci už udělala příroda. Stačilo jen využít dispozic místa.

Doktor, Bell a Johnson vysekali v ledu sekerami schody a vystoupili na plošinu. Byla dokonale rovná. Doktor se ihned rozhodl odkopat na ní deset stop ledu, protože obydlí i skladiště musely stát na pevném podkladě.

Pracovali bez přerušení celé tři dny, než se objevila pevná zem. Doktor pak určil rozměry a plán sněhového domu. Měl být čtyřicet stop dlouhý, dvacet široký a deset vysoký. Byl rozdělen na tři místnosti: na místnost obývací, na ložnici a na kuchyni. Víc nepotřebovali.

Pět dní trvala další úporná práce. Ledové stěny musely vzdorovat tání, protože ani v létě nemohli riskovat pobyt bez přístřeší.

Tou měrou, jak dům rostl, nabýval stále lepšího vzhledu. V průčelí měl čtyři okna. Sklo nahradily tabule nádherně čirého ledu. Z haly vycházela krytá chodba, kterou se vstupovalo. Dveře z lodní kajuty ji neprodyšně uzavíraly.

Po dokončení stavby byl doktor svým dílem okouzlen. Když bylo veledílo hotovo, pustili se do vnitřního zařízení. Přestěhovali tam lůžka z lodi a v kuchyni umístili lodní kamna s kuchyňským náčiním. Dvě plachty rozprostřené na zem tvořily podlahu.

Vše bylo neobyčejně pevné. Mohl někdo chtít víc?

Zařizování ledového domu trvalo do 31. března. Pak se pustili do stavby skladiště. Byla to další práce na týden. Konečně 8. dubna byly. potraviny, palivo a střelivo na pevné zemi. Před skladištěm postavili útulek pro grónské psy. Doktor jej obdařil jménem Psí palác. Duk sdílel společné přístřeší s lidmi.

Pak se doktor pustil do obranného zařízení. Obehnal plošinu ledovou hradbou. Opevňovací práce skončily 15. dubna.

Ledová hradba mohla opravdu vzdorovat nějakému eskymáckému kmeni, kdyby se ovšem v těchto šířkách nějaký vyskytoval. Po lidských bytostech však nenašli na pobřeží jedinou stopu. Trosečníci z *Forwardu* a z *Porpoise* byli zřejmě první lidé, kteří se do tohoto neznámého kraje dostali. Ale i když se snad lidí nemuseli bát, mohla tu být nebezpečná zvířata. Ale před jejich útoky je mohla ledová tvrz chránit.

KAPITOLA VII – ZEMĚPISNÁ DISKUSE

Altamont během příprav k přezimování nabyl zas všechny síly a plné zdraví. Mohl dokonce pomáhat při vykládání z lodi. Vyklubal se z něho silný krevnatý chlapík, inteligentní a odvážný, všeho schopný Američan. Pocházel z New Yorku a už od dětství se plavil. Jeho loď byla postavena společností bohatých obchodníků z USA.

Hatteras a Altamont nepocítili žádné vzájemné sympatie. Jejich povahy z nich přátele nemohly udělat. Právě naopak. I když se Altamont choval zdánlivě upřímně, byl mnohem neupřímnější než Hatteras. Jeho otevřená povaha nebudila větší důvěru než Hatterasova uzavřenost. Hatteras po vyslovení myšlenky zas mlčel. Altamont mluvil hodně, ale často tím neřekl nic.

Doktor se právem obával budoucího nepřátelství, ne-li vzájemné nenávisti kapitánů *Forwardu* a *Porpoise*. A přitom z těch dvou velitelů mohl velet jen jeden. Jestliže však jeden stál v čele početnější skupiny, druhý byl na své lodi, a to se vyrovnalo.

Altamont se spíš sblížoval s doktorem. Clawbonny se proto rozhodl využít jeho náklonnosti a vyzvědět na něm skutečné důvody jeho pobytu v polárních mořích. Ale Američan stále opakoval svůj výklad o severozápadní cestě. Doktor ovšem přisuzoval jeho výpravě jiný důvod, stejně jako Hatteras. Rozhodl se proto nedovolit oběma soupeřům střetnutí na tento námět. Ale přesto k němu brzy došlo.

Dokončení stavby rozhodl se totiž doktor oslavit slavnostní hostinou. Došlo k tomu 14. dubna za krásného suchého počasí. Všichni výtečně poobědvali a na doktorův pokyn zapili hostinu džinem.

V té chvíli se doktor ozval se zajímavou otázkou:

„Přátelé, dostat se až sem není zdaleka všechno. Měli bychom teď pokřtít tuto zemi, na které jsme našli spásu. Je to zvyk všech mořeplavců světa. Po návratu pak podávají zprávu s udáním výškových bodů a se jmény mysů, zálivů, hor a výsep.“

„Správně řečeno!“ řekl Johnson. „Aspoň se nebudu pokládat za osamělého v neznámé zemi.“

„Nemluvě o tom,“ dodal Bell, „že to ulehčuje orientaci v kraji.“

„Když jsme se na tom dohodli,“ pokračoval doktor, „dohodněme se teď i na rozdělování jmen. Nezapomeňme přitom na naši vlast a na naše přátele.“

„Máte pravdu, doktore,“ řekl Američan.

Hatteras se hovoru dosud nezúčastnil. Když se však na něho upřely zraky jeho společníků, vstal a řekl:

„Nebude-li lepší návrh, zdá se mi správným nazvat tento dům jménem jeho stavitele a dát mu jméno Doktorův dům.“

„Správně!“ zvolal Bell.

„Nic lepšího nenajdeme,“ prohlásil Altamont. „Sláva doktoru Clawbonnymu!“

A Hatteras pokračoval: „Přejděme teď k nejdůležitějším bodům našich objevů.“

„Je tady to rozlehlé moře,“ ozval se doktor, „které žádná loď dosud nebrázdila.“

„Žádná loď?“ vybuchl Američan. „Mně se však zdá, že nelze zapomenout na *Porpoise*. Ledaže by se sem byla dostala po suchu,“ dodal ironicky.

„Dalo by se tomu věřit při pohledu na skaliska, po nichž pluje teď,“ řekl Hatteras.

„Opravdu, Hatterasi,“ řekl ostře Altamont. „Ale celkem vzato je to lepší než vylétnout do povětří jako *Forward*.“

„Ale přátelé,“ zakročil doktor, „tady přece nejde o loď, ale o moře!“

„To moře však není nové,“ namítl Altamont. „Má jméno Severní ledový oceán, a není proto třeba měnit jeho jméno.“

„Vraťme se tedy k zemi, na níž stojíme,“ pokračoval Hatteras. „Nevím, má-li na mapách nějaké jméno.“

A podíval se na Altamonta, který odpověděl:

„Znovu byste se mohl mýlit, Hatterasi. Tahle země už jméno má!“

„A jak se jmenuje?“ zeptal se doktor.

„Drahý pane Clawbonny, je přece právem každého mořeplavce pojmenovat pevninu, u níž jako první přistál.“

„Tento nárok nemohu uznat,“ řekl s přemáháním Hatteras. „Aby někdo nějakou zemi pojmenoval? musil by ji napřed objevit. A to vy jste právě neudělal. Kde byste byl, pane, bez nás, kterým tu vnucujete své podmínky? Dvacet stop pod sněhem!“

„A co byste byl v této chvíli vy, beze mne a bez mé lodi? Mrtev hladem a zimou!“

„Ale přátelé,“ vmísil se doktor, „jen klid a vše se vysvětlí. Vyslechněte mě!“

Altamont však ukázal na Hatterase a pokračoval: „Ten pán bude moci pojmenovat všechny země, které objeví, objeví-li je. Ale tato země patří mně! Přede mnou nenarazila na tyto břehy žádná jiná loď. Proto jsem dal této zemi jméno já a ona si je ponechá! Jmenuje se teď Nová Amerika!“

Hatteras sevřel ruce v pěst, ale pak se s obrovským úsilím ovládl.

„Můžete mi dokázat,“ pokračoval Altamont, „že Angličan vstoupil někam dříve než Američan?“

Johnson a Bell mlčeli, ač byli stejně rozrušení jako kapitán povýšeným sebevědomím mluvčího. Ale neměli co říci.

Doktor si vzal po chvíli trapného mlčení slovo: „Přátelé, prvním lidským zákonem je spravedlnost. Buďme tedy spravedliví a nepřipusťme projevy zlých citů. Altamontovo prvenství pokládám za nepopíratelné. Anglie bude mít velký podíl na našich příštích objevech. Altamont sice pokřtil tuto zemi, ale nedal jména zálivům a mysům. Nevím tedy, proč bychom nenazvali tento záliv zálivem Viktoriiným.“

„Souhlasím,“ řekl Altamont, „když ten dolní mys ponese jméno Washingtonovo.“

„Mohl jste opravdu vybrat jméno pro anglické uši méně odporné!“ zvolal Hatteras vzteky bez sebe.

„Ale tím je dražší uším Američanů!“ odpověděl hrdě Altamont.

„Ale, ale,“ zvolal doktor, „už dost hádek! Protože Altamont si už vybral, mluvmě teď o našich mužích. Ať náš kapitán Hatteras ...“

„Doktore,“ přerušil ho Hatteras, „tato země je země americká a já nechci, aby se na ní octlo mé jméno.“

„Je to vaše neodvolatelné rozhodnutí?“

„Naprosto.“

„Pak je teď na nás,“ obrátil se doktor ke kormidelníkovi a k tesaři.

A tak po delší poradě vznikla jména terénních útvarů a objektů, Johnsonův ostrov, Bellova hora, pevnost Prozřetelnosti.

„Ujednáno tedy,“ uzavřel poradu doktor. „Později během dalších objevů budeme přidělovat další jména, která však už nevyvolají nové hádky. Tady se musíme, přátelé, podporovat. Představujeme tu na kousku pobřeží celé lidstvo. Neoddávejme se proto vášním, které lidstvo vydražďují. Spojme se proti všem protivěnvstvím. Kdo ví, jaké nebezpečí nám osud ještě chystá. Nechrne stranou soupeřství, které tady nemá smysl. Slyšíte, Altamonte? A vy, Hatterasi?“

Žádný z oslovených neodpověděl, ale doktor se tvářil, jako by byli odpověděli.

Pak už se hovořilo o jiných věcech. Byla tu otázka lovu a doplnění zásob masa. S jarem se vrátí zajáci, lišky i medvědi. Rozhodli se také nevynechat jediný příznivý den k průzkumu Nové Ameriky.

KAPITOLA VIII – VÝPRAVA NA SEVER OD VIKTORIINA ZÁLIVU

Druhého dne vylezl doktor za prvního slunečního svitu nad strmou skalní stěnu, o níž se opíral Doktorův dům. Stěna končila jakýmsi komolým kuzelem. Obhlédl odtud celý kraj. Pevninu i moře kryla bílá pokrývka. Doktor tam přišel na myšlenku, kterou cestou do ledového domu upřesňoval a při návratu už měl hotový plán, s nímž se druhům svěřil.

„Napadlo mi,“ řekl jim, „postavit na vrcholu kužele maják. Bude to mít dvojí výhodu. Při návratu z našich výprav se jím budeme řídit a v zimních měsících nám bude plošinu osvětlovat.“

„Ale jak to chcete udělat?“ zeptal se Altamont. „A čím budete svítit?“

„Elektřinou! Což nemáte na palubě Bunsenův článek v dokonalém stavu?“

„To je výborné!“ zvolal kormidelník.

„Materiál tu máme,“ pokračoval doktor, „a za hodinu postavíme ledový sloup deset stop vysoký, což úplně postačí.“

Po těch slovech všichni vylezli na vrchol kužele. Sloup rychle rostl a nakonec byl korunován jednou z lodních svítilen. Z ledového domu pak vyvedl doktor drát až k lampě majáku.

Vše bylo provedeno rychle a teď už jen čekali na západ slunce, aby se potěšili výsledkem své práce. Po setmění zapojili proud a z majáku vyrazil světelný pruh, v němž bělost pláňe a ostré stíny vyvolaly potlesk kormidelníka.

„Nu, teď udělal pan Clawbonny i slunce!“ řekl. „Je třeba udělat od všeho trochu,“ odpověděl skromně doktor.

Život teď plynul zcela pravidelně. Počasí do 20. dubna bylo velmi nejisté a teplota náhle klesla až na -40°C . V sobotu však už mohli trosečníci vyjít ven. Rozhodli se věnovat celý den lovu. Ráno si doktor, Altamont a Bell vzali pušky a střelivo a pro případ přenocování venku i sekery a nože na stavbu ledové chýše. Hatteras chtěl za jejich nepřítomnosti prozkoumat pobřeží a provést některá měření.

Mráz byl značný, ale vzduch suchý a klidný. Lovci se pustili podle pobřeží. Kráčeli všude po zemi netknuté lidskou nohou. Ale lov měl být zřejmě neplodný. Jen stěží zjistili ojedinělou stopu zajíce nebo lišky. Zahlédli jen několik bělokurů, kteří oznamovali návrat jara, a arktických zvířat. Po delší chůzi se stočili k pobřeží. Moře bylo stále zamrzlé, ale stopy tuleňů prozrazovaly návrat ploutvonožců.

„Je možné,“ řekl doktor, „že se tu v létě setkáme se stovkami tuleňů. Zavazuji se, že vám z nich připravím velmi jemné kotlety.“

„Myslím, že to bude dřív, než předpokládáte, doktore,“ řekl náhle Altamont. „Jestli se nemýlím, pak tamhle na kře leží něco živého.“

„Je to mrož!“ zvolal doktor. „Tiše-vpřed!“

Byl to skutečně tento obrovský ploutvonožec, který tam blaženě vystavoval tělo hřejivým paprskům slunce.

Trojice lovců se rozdělila, aby zvířeti přešla ústupovou cestu. Tak se k němu dostali až na několik sáhů a z úkrytu za krou vystřelili. Mrož se obrátil a chtěl utéci, ale Altamont jej napadl sekerou a usekl mu hrudní ploutev. Další výstřel pak zvíře dorazil.

Byl to nádherný mrož. Měřil přes patnáct stop a musel mít v sobě několik beček tuku.

Doktor z něho vyřízl nejchutnější části a mršinu nechal napospas havranům, kteří tudy proletovali.

Blížila se však už noc, takže museli pomýšlet na návrat. Nebe se zcela vyčistilo a před východem měsíce se rozzářilo třpytem hvězd.

„Na cestu!“ zvolal doktor. „Když si lovec přináší něco k večeři, nemá právo na náрек– Pust’me se nejkratší cestou domů. Hvězdy nám budou ukazovat cestu.“

Ovšem v krajích, kde Polárka září nad hlavou poutníků, je těžké orientovat se podle světových stran. Ale Měsíc a velká souhvězdí pomohly doktorovi cestu najít. Zkrátil si ji tím, že zamířil přímo k ledovému domu, ale po několika hodinách malá skupinka dokonale zabloudila. Radili se, zda tu nemají přenocovat, ale doktor nechtěl znepokojovat Hatterase a naléhal, aby pokračovali v cestě.

„Vede nás Duk,“ řekl, „a ten se nemůže mýlit.“

Duk skutečně běžel vpředu a lovci se svěřili jeho inteligenci. Brzy se jim na obzoru objevila jakási zář. Hvězda to nemohla být, protože její světlo by bylo nízkou mlhou neproniklo.

„To je náš maják!“ zvolal doktor. „Jsem si tím jist.“

Jak se lovci blížili, světlo sílilo a brzy muže zalilo zářivým jasnem. Teď kráčeli plnou září a za půl hodiny už stoupali po ledovém svahu k ledovému domu.

Hatteras a Johnson čekali na lovce s jistým neklidem. Ti pak byli nesmírně rádi, že se konečně octli v teplém přibytku.

Teplota s večerem značně poklesla. Teploměr ukazoval venku -31°C .

Únavou vyčerpaní lovci byli napůl zmrzlí, ale kamna naštěstí plně hřála a čekala jen na výsledky lovu. Doktor se změnil v kuchaře a připravil několik mrožích kotlet. V devět hodin večer všichni zasedli k posilujícímu jídlu. Mroží kotlety byly shledány výtečnými, a to bylo pro doktora víc než všechna pochvala světa.

Po jídle připravil doktor horkou kávu, při níž se rozhovořili o tom, jak velkou teplotu nápojů snese člověk.

„To je všechno hezké,“ ozval se Hatteras, který dosud nepromluvil, „ale nebylo by rozumné místo o teple mluvit o mrazech, kterým jsme tu vystaveni!“

„Nic snadnějšího,“ odpověděl doktor.

„Jaké mrazy bývají zde za polárním kruhem?“ zeptal se Altamont.

„Já si opravdu myslím, že ty největší mrazy jsme už zakusili, když náš lihový teploměr ukazoval -58°C . Největším nepřítelem mrazu je ovšem slunce.“

„Ale co kdyby slunce náhle zhaslo?“ zeptal se Johnson. „Neoctla by se Země v náhlém chladu?“

„Slunce nezhasne,“ odpověděl doktor. – „A i kdyby zhaslo, teplota by pravděpodobně neklesla pod uvedený bod.“

„Víte, pane Clawbonny, že se krásně mluví o mrazu za okolností, v jakých jsme teď?“ zeptal se Johnson.

„To jistě, Johnsone, ale nezapomínejme na opatrnost. Jestliže vám nějaká část těla omrzne, dávejte pozor na oheň, protože byste spálení necítili. To pak znamená amputaci. Ale teď, přátelé, požádejme spánek o několik hodin odpočinku.“

„Rádi,“ odpověděli všichni.

„Kdo má službu u kamen?“

„Já,“ ozval se Bell.

„Tak dbejte, přáteli, aby oheň nevyhasl, protože dnes je ,d’ábelský mráz.“

„Buďte klidný, pane Clawbonny. Mráz je skutečně ostrý a nebe je v jednom plameni.“

„Ano,“ odpověděl doktor, „překrásná polární záře.“

A tak zatímco Bell u kamen bděl, ostatní na svých ložích usnuli klidným spánkem.

KAPITOLA IX – RADOSTI ZIMOVÁNÍ

Život u pólu je chmurný a stále stejný. Člověk je plně vydán napospas rozmarům přírody. Většinou se nedá vycházet. A tak plynou dlouhé měsíce, které vnucují přezimujícím opravdový život krtků.

Druhého dne teploměr ještě o několik stupňů klesl. Doktor musel zůstat doma, kde neměl co dělat, leda vymetat zavátou vstupní chodbu. Skladiště bylo v dobrém stavu. Ačkoli bylo jen šedesát kroků od domu, v některých dnech se tam nemohl nikdo dostat. Proto udržovali malé zásoby v kuchyni.

Ukázalo se, jak dobré bylo vyložení zásob z lodi, která se pod trvalým tlakem ledu zvolna rozpadala. Z jejích trosek se však nedalo už nic udělat. Doktor však přesto stále doufal, že postaví šalupu, na níž by se vrátili do Anglie. Jenže k této stavbě nebyla ještě vhodná doba.

Tak pět trosečníků trávil většinu času nečinností. Hatteras zůstal většinou na loži, Altamont popíjel nebo spal. Doktor se střezil burcovat je z jejich zamyšlení, protože se obával mrzutých hádek. Oba muži na sebe promluvili jen zřídka. Proto i při jídle dbal opatrný doktor na to, aby hovor nebudil jejich ješitnost. Ale jeho snaha ztlumit jejich podráždění a nedůtklivosti bývala marná.

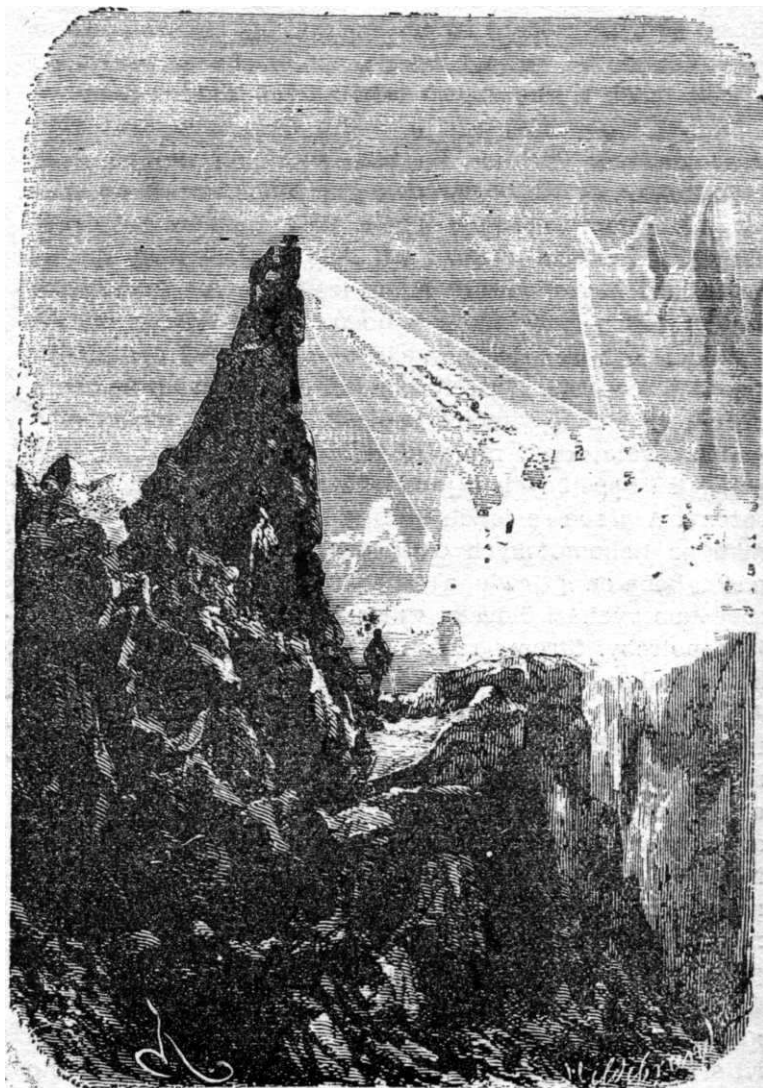
Pokud to bylo možno, snažil se doktor své společníky poučit a rozptýlit. Hovořil zábavně a zajímavě a ze všech příhod vyvozoval vhodné poučení. Byl duší celého toho malého světa, který mu plně důvěřoval. Dokázal, že těch pět mužů opuštěných u pólu pokládalo svůj život za přirozený. A přece se jejich situace lišila od situace trosečníků na tichomořských ostrovech. Ti nacházejí úrodnou půdu, bohatou přírodu a tisíce možností existence. Příroda tam vychází člověku vstříc. Lov a rybolov stačí krýt jeho potřeby. Stromy rostou pro něho a jeskyně mu nabízejí útočiště. V mírných zimách mu nikdy nehrozí mráz. A navíc se tyto ostrovy nacházejí při lodních cestách a trosečník může stále doufat, že ho někdo najde. Jaký to rozdíl proti tomu zde, na pobřeží Nové Ameriky! Doktor si to srovnání několikrát uvědomil, ale nechal si je pro sebe. Nejvíce huboval na neměnnou nečinnost. Žhavě toužil po oblevě, aby mohl pokračovat ve výpravách, ale zároveň na tu dobu čekal s obavami, protože předvídal vážná střetnutí Hatterase s Altamontem. Dostanou-li se na pól, co ze soupeřství obou mužů vyplyne?

Když doktor přemýšlel o nesmířitelném soupeřství dvou národností, neodbýval to lhostejností. Často o tom hovořil s Johnsonem. Oba uvažovali, jak docílit zmírnění této neudržitelné situace.

Špatné počasí trvalo dál. Ani na hodinu nemohli vycházet, dnem i nocí museli pobývat v ledovém domě, kde se nudili, kromě doktora ovšem, který se dovedl vždy něčím zabývat. Tak plynuly nekonečné dny, které trosečníky nesmírně skličovaly.

V noci z 26. na 27. dubna se počasí změnilo. Teplota značně poklesla a Altamont ve službě u kamen musel hodně přikládat, aby udržel vnitřní teplotu na deseti stupních. Ochlazení však znamenalo konec bouří a doktor tomu byl opravdu rád. Mohli zas vycházet na lov a konat výpravy za poznáním okolí. Tím také skončila nečinnost, v níž se i nejpevnější charaktery přirostají.

Druhého dne ráno vstal doktor velmi brzy a proházel zavátou cestu až k vrcholu kužele s majákem. Vítr se stočil k severu, vzduch byl čistý a dlouhé bílé plochy nabízely nohám pevnou oporu. Všech pět mužů opustilo brzy Doktorův dům. Pustili se do odstraňování navátého sněhu a po dvouhodinové práci

byl přístup ke skladu potravin a k prachárně volný. Trosečníci obnovili v kuchyni zásoby paliva i potravin a připravovali se k výpravě.

Konec dubna však ještě nepřinesl polární jaro. Z toho plynuly obavy z nedostatku zvěře. A přesto se na stůl dostalo několik párů opeřenců, a dokonce i mladá liška. Lovci se totiž rozhodli pálit úporně po všem, co se jim octne v dostřelu.

Doktor, Altamont a Bell chtěli v té době prozkoumat okolní kraj. Ukázalo se, že Altamont je odvážný lovec a výborný střelec, i když se někdy trochu chvástá.

Tři muži s Dukem vystoupili na kužel a vnořili se do nesmírné bílé planiny. Nemusili chodit daleko. Dvě míle od pevnosti narazili na četné stopy. Zavedly je k pobřeží Viktoriina zálivu, odkud obcházely kruhem pevnost Prozřetelnosti. Když lovci stopy prohlédli, udiveně se na sebe podívali.

„To jsou přece medvědí stopy!“ řekl Bell.

„Prozrazují výtečnou zvěřinu,“ řekl Altamont, „ale trochu to přehánějí.“

„Čím?“ zeptal se doktor.

„Množstvím,“ odpověděl Američan. „Jsou tu zřetelně otištěny stopy pěti medvědů a pět medvědů je na pět mužů moc.“

„Pak si musíme dát dobrý pozor. Ta zvířata jsou na konci zimy jistě vyhladovělá a mohou být nesmírně nebezpečná.“

„Myslíte, že objevili naši přítomnost?“ zeptal se Bell.

„Bezpochyby. Ale proč se ty stopy stácejí do kruhu, místo aby se vzdalovaly?“

„Ta zvířata přišla od severovýchodu a tady začala obhlížet terén,“ míní Altamont.

„Máte pravdu,“ řekl doktor. „Medvědi přišli asi dnes v noci.“

„A jistě i noci minulé,“ dodal Altamont. „Jenže sníh jejich staré stopy zakryl.“

„Chtěli asi na pobřeží ulovit nějakého tuleně a přitom nás zvětřili.“

„Musíme se přesvědčit, přijdou-li zas,“ řekl Altamont. „Jejich dnešní stopy smažeme a zítra uvidíme, objeví-li se tu stopy nové.“

Tři lovci se dali do práce. Odstraněním sněhu odstranili na ploše asi sto sáhů i medvědí stopy.

Pozorně se pak rozhlíželi. Medvědi se mohli schovat za ledové kry. Ale k jejich uspokojení nikde nic podezřelého nezahledli. Prošli i krajem od Washingtonova mysu až k Johnsonovu ostrovu, ale nespátřili nic. Vrátili se proto do Doktorova domu.

Tam zasvětili Hatterase a Johnsona do situace a rozhodli se zřídit stálé hlídky. V nastalé noci však nezaslechli nic, co by prozrazovalo blízké nebezpečí.

Druhého dne za svítání vyšel Hatteras s dobře vyzbrojenými druhy na obhlídku. Na sněhu našli stejné stopy jako včera, ale mnohem blíž. Nepřítel se zřejmě chystal k obléhání pevnosti.

„Nelze pochybovat, že nás chtějí medvědi napadnout,“ řekl doktor. „Nesmíme se moc ukazovat. K úspěšnému boji nemáme dost sil.“

„Ale kde ti prokletí medvědi mohou být?“ zvolal Bell.

„Za nějakou krou na východě, kde na nás číhají,“ míní doktor. „S lovem dnes nemůžeme počítat. Ty nové stopy zas odstraníme a zítra uvidíme, objeví-li se tu nové.“

Tak to také udělali a vrátili se do pevnosti. Přítomnost hrozných šelem znemožnila všechny vycházky. Lovci pozorně prohlédli okolí Viktoriina zálivu a zrušili maják. Mohl teď přilákat pozornost zvířat.

Znovu trpěli nudnou samotou. Ale co mohli dělat? Do tak nerovného boje se pouštět nemohli. Možná že když medvědi nikoho nespátřili, odešli pryč. A ukážou-li se jim při jejich vycházkách ojedinele, budou je moci lovci úspěšně napadnout.

Uplynul 28. duben a nepřítel svou přítomnost ničím neprojevil. Druhého dne se šli lovci podívat na stopy. Ke svému údivu žádné nenašli.

„Výborně!“ zvolal Altamont. „Medvědi odešli. Nebyli dost vytrvalí. Čekání je nudilo. Šťastnou cestu a my půjdeme teď na lov.“

„Kdo ví?“ zaváhal doktor. Počkejme pro jistotu ještě den, přátelé. Teď si dobře prohlédněme celou plošinu.“

Ale ani nejpečlivější prohlídkou nenašli v okruhu dvou mil jedinou stopu. Vrátili se proto do pevnosti, kde však pokračovali v hlídkování.

Když přišla řada na Altamonta, Hatteras k sobě všechny zavolal a řekl jim:

„Přátelé, využijme nepřítomnosti toho Američana a pohovořme si o naší záležitosti. Jsou tu jisté věci, které se ho netýkají a do nichž ho nechci zasvěcovat. Chci hovořit o našich příštích plánech. Za měsíc, nejvýš za šest neděl, přijde čas nové výpravy. Uvažovali jste o tom, co budeme dělat v létě?“

„A co vy, kapitáne?“ zeptal se Johnson.

„Já mohu říci, že neuplyne jediná hodina mého života, abych se nezabýval svou myšlenkou. Předpokládám, že žádný z vás nemá v úmyslu vrátit se zpět...“

Tato poznámka zůstala bez okamžité odpovědi.

„Já sám,“ pokračoval Hatteras, „půjdu až na pól, i kdybych tam měl jít sám. Jsme od něho tři sta šedesát mil. Dosud se nikdo nedostal tak blízko k vytouženému cíli. A já nehodlám propást takovou příležitost, aniž bych se pokusil třeba o nemožné, jaké plány máte vy?“

„Stejně s vámi,“ odpověděl živě doktor.

„Stejně i já,“ přidal se Johnson.

„Teď mluve vy, Belle.“

„Kapitáne,“ řekl Bell, „na nás sice v Anglii nečekají rodiny, ale je to přece jen naše vlast. Vy s návratem do vlasti nepočítáte?“

„Vrátit se můžeme stejně dobře i po dosažení pólu,“ odpověděl Hatteras. „Dokonce snadněji, protože se budeme vzdalovat od nejchladnějších míst země. Paliva i potravin máme na dlouhou dobu. Nic nás proto nemůže zastavit. A provinili bychom se, kdybychom nedošli až k cíli.“

„Pak tedy s vámi souhlasím, kapitáne,“ řekl Bell.

„Dobrá, nepochyboval jsem o vás. Budeme mít úspěch, přátelé! A Anglie bude mít z našeho úspěchu slávu.“

„Je však mezi námi Američan,“ připomněl Johnson.

Hatteras se při té poznámce neubráníl záchvatu hněvu.

„Nemůžeme ho přece opustit,“ řekl doktor.

„To vím, on půjde s námi. Ale velitelem této výpravy jsem já; a co když mi odepře poslušnost?“

„Nemyslím, že to udělá,“ řekl Johnson. „Ale jestliže se nepodřídí vašim rozkazům ...“

„Pak by to byla záležitost jen nás dvou!“

„Ale jak pocestujeme?“

„Pokud, možno podle pobřeží a najdeme-li volné moře, pustíme se přes ně.“

„Ale jak?“ zeptal se doktor. „Nemáme přece žádné plavidlo.“

„Snad by se dal z trosk Altamontovy lodi postavit člun,“ mínil Bell.

„To nikdy!“ zvolal Hatteras. „Člun postavený ze dřeva americké lodi by byl americký.“

Doktor Hatterasův odpor chápal, ale nesdílel jej. Rozhovořil se proto o možnosti jít od pobřeží přímo k severu. Odvedl zkrátka hovor z nebezpečných vod až do chvíle, kdy by přerušen Altamontovým příchodem.

Ten neměl k hlášení nic. Den tím skončil a noc uplynula v klidu. Medvědi zřejmě zmizeli.

KAPITOLA X – LEDOVÉ VĚZENÍ

Druhého dne se chystali na výpravu, které se měl zúčastnit Hatteras, Altamont a tesař. Znepokojivé stopy se už neobjevily. Medvědi se zřejmě vzdali útočných úmyslů, nebo zde přítomnost živých tvorů vůbec nezjistili.

Během nepřítomnosti tří lovců se měl doktor vydat až k Johnsonovu ostrovu, aby zjistil stav ledu a provedl některá hydrografická měření. Byl velký mráz, ale všichni jej snášeli dobře. Kormidelník měl zůstat v Doktorově domě na stráž.

Každý z lovců si vzal dvourannou pušku, malou zásobu pemikanu, nůž na led a za pasem kabátu z daňčí kůže sekeru. Takto vybaveni mohli jít daleko a při své obratnosti mohli počítat s dobrými výsledky lovu.

V osm hodin ráno vyrazili. Duk skákal před nimi. Vystoupili na plošinu, obešli maják a pustili se ledovou plání k Bellově hoře.

Doktor si zatím s Johnsonem smluvil poplachové znamení pro případ nebezpečí a sestoupil k pobřeží, aby se dostal k Viktoriinú zálivu.

Kormidelník zůstal v pevnosti sám, ale nezahálel. Pustil napřed grónské psy, aby se proběhli, a pak se zabýval různými domácími pracemi. Přitom přemýšlel o včerejší rozpravě. Pomyslel si, že bude

nesnadné dostat se přes moře bez plavidla, bude-li tam ovšem volné moře! Doufal však, že se doktorovi podaří přimět kapitána ke změně jeho plánu.

Až tam dospěl ve svých úvahách, když zaslechl silný a jasný výstřel dvě tři míle po větru.

Asi na něco přišli, pomyslel si starý námořník. Ale v tom se ozvaly rychle za sebou druhý a třetí výstřel. A hned na to další tři výstřely, už mnohem blíž.

„Šest ran!“ zvolal Johnson. „Teď mají pušky vybité. To už přihořívá! Že by ...?“

Při této myšlence zbledl a vyběhl na vrchol kužele. To, co spatřil, jím otrásl.

„Medvědi!“ vykřikl.

Tři lovci sledovaní Dukem se úprkem blížili, pronásledováni pěti obrovskými zvířaty. Jejich šest střel nestačilo. A medvědi je doháněli. Hatteras zůstal pozadu. Vzdálenost od medvědů udržoval jen tím, že odhazoval postupně čepici, sekeru, a dokonce i pušku. Medvědi se vždy zastavili, aby odhozený předmět očichali. Tím se trochu opozdili v terénu, na němž by předhonili i nejrychlejšího koně.

Konečně se lovci dostali téměř bez dechu k Johnsonovi, s nímž sklouzli po svahu do Doktorova domu, kde se ihned uzavřeli. Zvířata zůstala na plošině kužele.

„Konečně!“ zvolal Hatteras. „Teď se můžeme bránit lip. Pět proti pěti.“

„Čtyři proti pěti,“ opravil ho zděšeným hlasem Johnson a řekl jim, že doktor je u ostrova.

„Nemůžeme ho tam přece nechat!“ zvolal.

Všichni se vrhli k oknům. Zapomínali na vlastní nebezpečí a mysleli jen na doktora. Co strašného ho tam možná čeká? A oni nemají možnost ho varovat!

„Já myslím,“ řekl Johnson, „že je ve střehu. Vaše výstřely ho varovaly.“

„Byl však ještě daleko,“ upozornil Altamont. „A co když to nepochopil? Co když se vrací bez nejmenšího tušení o nebezpečí?“

„Musíme se těch zvířat zbavit, dříve než se doktor vrátí,“ řekl Hatteras. „Ale jak?“ zeptal se Bell.

Odpověď byla těžká. Pokus o výpad byl neproveditelný. S barikádou vstupní chodby si medvědi dokázali lehce poradit. Uvěznění se rozdělili do jednotlivých místností, aby zjistili každý pokus o vpád. Slyšeli zvenčí temné mručení a škrábání do ledových stěn. Ale čas ubíhal a bylo nutno jednat. Altamont se rozhodl udělat ve stěně střílnu. V několika minutách prorazil otvor a vystrčil jím pušku. Ale dříve než mohl vystřelit, neodolatelná síla mu ji vyrazila z rukou.

Tak to trvalo asi hodinu. Vězni uvažovali o možnosti výpadu. Ale možnost úspěchu byla slabá, protože nemohli napadnout medvědy jednotlivě. Zahanbení uvězněním, chtěli se pokusit o přímý útok, ale kapitán přišel na jiný způsob.

Vzal dlouhý pohrabáč a vložil jej na žhavé uhlí. Pak jím udělal díru v ledové stěně. Led se se sykotem měnil v páru. Dva medvědi přiběhli a mávli tlapami po žhavém železe. Vyrázili ihned strašný řev a v té chvíli zazněly dva výstřely.

„Zásah!“ přidal se Bell.

„Opakujme to,“ řekl Hatteras a ucpal hned díru ledem. Při druhém pokusu však pohrabáč narazil na tvrdý předmět.

„Ta prokletá zvířata nás zazdívají ledovými krami,“ zvolal Hatteras. „Pohrabáč nemůže projít. To bude nakonec zábavné.“

Situace se tím zhoršila. Medvědi kupili kry tak, aby věžňům znemožnili útěk.

Uběhly dvě hodiny. Na výpad nemohli pomýšlet. Zesílené stěny dusily všechny zvuky. Altamont byl zoufalý, že se octl v ohrožení, na které jeho odvahy nestačila. Hatteras myslel s hrůzou na doktora a na nebezpečí, které na něho při návratu čeká.

„Měli bychom se najíst,“ navrhl kormidelník. „Vsadím se, že po jídle přijdeme na nějaký nápad.“

Neodpověděli na to, ale sesedli se ke stolu.

Počínali už pociťovat nevolnost. V neprodyšně uzavřeném prostoru vzduch těžkl. Dýcháním a topením spotřebovaný kyslík byl nahrazován kyslíčnickem uhličitým.

Hatteras na to upozornil první.

„Měli bychom se dostat stůj co stůj ven,“ řekl Altamont.

„Počkejme na noc,“ odpověděl Hatteras. „Prorazíme ve stropě otvor a jeden z nás bude odtud na medvědy střílet.“

Na tom se dohodli.

Večer počínalo světlo lampy už blednout. Věžňové vykonali poslední přípravy a Bell se pustil do hloubení otvoru ve stropě. V tom přiběhl velmi znepokojený Johnson, který měl hlídku v ložnici.

„Co je?“ zeptal se ho kapitán Hatteras.

„Tiše! Neslyšíte nějaké podivné zvuky?“

„Odkud?“

„Od stěny ložnice.“ Všichni naslouchali. „Něco tam škrábe.“

„Asi medvědi,“ řekl Altamont.

„Změnili možná taktiku a vzdali se úmyslu udusit nás.“

„Nebo si myslí, že jsme se už zadusili a chystají se nás napadnout.“

„Pak je tedy přivítáme se sekerami a s noži v rukou!“

Hluk sílil. Bylo jasně slyšet škrábání drápů po ledu. Věžňové se sekerami v ruce se chystali k boji. Brzy dělila útočníky od obránců jen slabá vrstva ledu. A ta se náhle prolomila a do pološera místnosti vpadlo mohutné černé tělo.

Altamont se k němu vrhl, aby je svou zbraní napadl. „Proboha! Zadržte!“ ozval se známý hlas. „Doktor! Doktor!“ vykřikl Johnson.

Byl to skutečně doktor, který se tu vkulil do místnosti. Dojatý Hatteras ho sevřel v náručí.

„To jste vy, pane Clawbonny?“ ozval se radostně Johnson.

„Já sám, kamaráde. A jistě jsem měl větší obavy o vás než vy o mne!“

„Ale jak jste se dověděl, že nás napadla ta tlupa medvědů? My jsme se hrozně báli, že se budete klidně vracet bez nejmenšího tušení o nebezpečí.“

„Ach, vždyť jsem všechno viděl! Upozornily mě vaše výstřely. Byl jsem právě u vraku *Porpoise*, když jsem zahlédl pět medvědů, kteří vás pronásledovali. Měl jsem o vás strach. Ale váš rychlý útěk a zaváhání medvědů mě v té chvíli uklidnily. Pochopil jsem, že jste měli dost času se v domě zabarikádovat. Pak jsem se počal pomalu blížit. Dostal jsem se tak až k pevnosti a viděl jsem ta zvířata při práci. Odhrabávala sních a kupila ledové kry, aby vás zaživa zazdila. Ještě štěstí, že je nenapadlo vrhat ledové bloky z vrcholu kužele. To by vás bylo všechny rozdrtilo.“

„Ale vždyť vy sám jste byl ohrožen, pane Clawbonny,“ řekl Bell. „Nemohli se medvědi obrátit proti vám?“

„Naštěstí na ně doráželi grónští psi, které Johnson pustil ven. Když jsem taktiku medvědů pochopil, rozhodl jsem se prokopat se k vám. Musel jsem však počkat do noci. Tři hodiny jsem kutal, hloubil a pracoval. A teď tu jsem; vyhladovělý a utmácený, ale jsem tu! Dejte mi kus sucharu a porci masa! Padám vysílením.“

Když se posilnil, obrátil se k němu Bell se slovy:

„Když jste se dostal sem, můžeme se my dostat stejnou cestou ven.“

„To tak,“ řekl doktor. „A nechat té tlupě volné pole, aby mohla vyloupit naše skladiště?“

„Ale jak se těch bestií zbavíme?“ zeptal se Bell.

„Znám zcela jistý prostředek,“ řekl doktor. „Chodbu, kterou jsem se sem dostal, jsem pečlivě zahradil. Ale můžeme tudy projít nepozorovaně do prachárny. Ale zapomněl jsem vám říci, že jsem nepřišel sám. Musím vám představit svého společníka.“ A doktor vytáhl z brašny tělo čerstvě zastřelené lišky. „Vidíte, že nikdy žádná liška nebyla zastřelena v tak pravý čas.“

„Tak co máte vlastně v úmyslu?“

„Chci vyhodit všechny medvědy stem liber prachu do povětří. Prokopat jsem chodbu stěnou blíž domu, protože jsem sledoval určitou myšlenku.“

„A kde chcete tu nálož umístit?“

„Přímo proti náspu, co nejdál od domu, od prachárny a od skladiště. Ale dost řečí a do práce! Nejdéle za noc musíme prorazit chodbu sto stop dlouhou.“

Doktor se vnořil do temné chodby a Bell se pustil za ním. Oba muži vešli do prachárny, kde dal doktor Bellovi příslušné pokyny.

Bell pracoval hodinu, než byl vystřídán Altamontem. Vykopaný sních rozpouštěli na kamnech, aby jim nezabíral místo. Američana vystřídal Hatteras a Hatterase Johnson. K osmé hodině byla chodba hotová.

Medvědi své místo neopustili. S mručením přecházeli sem a tam a zdálo se, že jim už přechází trpělivost. Doktor je zahlédl, jak začali odvalovat nakupený led.

„Chtějí zřejmě své dílo zničit a dostat se k nám,“ řekl doktor, „ale pozor! Dříve budou zničeni oni!“

Doktor vklouzl na konec podkopy, kde chtěl umístit nálož. Dal tam chodbu rozšířit a zeslabený strop podepřel kulem. Nahoru uložil mrtvou lišku a přivázal tam konec lana, které natáhli až do prachárny.

Doktorovi společníci prováděli jeho příkazy, aniž je příliš chápali.

„Tady je vnařidlo!“ ukázal doktor na lišku. Pak dal přivalit soudek prachu. „A tohle je nálož!“ dodal.

„Nevylétneme však s medvědy do povětří i my?“ zeptal se Hatteras.

„Ne. Budeme od místa výbuchu dostatečně daleko.“

„A jak to chcete udělat?“ ptal se Altamont.

„Když zatáhnu za lano, podtrhnu kůl, který podpírá ledový strop nad náloží. Na náspu se tak objeví mrtvá liška. A jistě uznáte, že vyhladovělí medvědi se na nečekanou kořist ihned vrhnou. Nu a v té chvíli nálož odpálíme. Jedinou ranou vyhodíme do vzduchu jídlo i hodovníky.“

„Ale jak nálož zapálíte? Jak vypočtete délku doutnáku? Nebo snad chcete nasypat cestičku prachu až k bečce?“

„Ani jedno, ani druhé. K čemu by nám byla fyzika? Což nemáme elektrický článek a dostatečně dlouhý drát?“

„Hurá!“ vykřikli všichni.

Okamžitě natáhli dvojité vedení chodbou až k náloží. Jeden konec zapojili na článek a druhý uložili v bečce s prachem tak, aby oba dráty byly blízko sebe. V devět hodin ráno byli hotovi. A byl nejvyšší čas, protože medvědi už zuřivě odbourávali led.

Doktor usoudil, že přišel pravý čas. Johnson odešel do prachárny, odkud měl lanem podtrhnout kůl.

Doktor ostatním nařídil, aby si připravili zbraně. Kdyby nebyli medvědi zabiti hned, měli se střelci vrhnout ven. Všichni odešli do prachárny. U článku zůstal jen doktor. Za chvíli zaslechl z prachárny Johnsona:

„Pozor!“

„Vše připraveno!“ odpověděl mu.

Johnson trhl prudce lanem, které přilétlo i s kůlem až k němu. Pak se vrhl k otvoru a podíval se ven. Na roztržitém ledu leželo tělo lišky. Medvědi se v sevřené tlupě rozběhli k nové kořisti.

„Pal!“ vykřikl Johnson.

Doktor zapojil proud. Ozval se strašný výbuch. Dům se zatřásl jako při zemětřesení. Hatteras, Altamont a Bell byli připraveni k palbě. Ale jejich zbraně byly zbytečné. Čtyři z pěti medvědů roztrhala exploze a pátý, strašně popálený, ubíhal pryč.

„Hurá! Hurá! Hurá!“ zaznělo ze všech úst.

KAPITOLA XI – POLÁRNÍ JARO

Vězni byli osvobozeni. Svou radost dávali najevo jásosem a vřelými díky doktorovi. Jen Johnson trochu litoval rozervaných medvědíků kožichů, ale tato lítost nijak neovlivnila jeho dobrou náladu.

Den uplynul v opravách ledového domu, který výbuchem hodně utrpěl.

Druhého dne teplota neobyčejně stoupla. S náhlou změnou větru ukázal teploměr -9°C . Tak velký rozdíl se rychle projevil. Jižní vítr už přinášel první známky polárního jara.

Tato teplota trvala několik dní. V závětrí ukazoval teploměr dokonce -1°C , což byl příznak brzkého tání. Slunce opisovalo nad, obzorem stále větší oblouky. Noc trvala sotva tři hodiny.

Neméně významným příznakem byl návrat polárních ptáků. Vzduch se zvolna plnil ohlušujícím křikem, na který se plavci pamatovali ještě z loňského jara. Na pobřeží se objevili polární zajíci, které lovci s úspěchem stříleli. Ale s neútočnými zvířaty se vracely i šelmy za svou kořistí. Zásob čerstvého masa měli teď lovci dost, ale od Doktorova domu se daleko nevzdalovali.

Po příhodě s medvědy se trosečníci zabývali různými pracemi. Tání znatelně pokročilo. Teploměr vystoupil na nulu. Pak však jedné noci klesl náhle za prudkého severního větru na -22°C . Led zase nabyl tvrdosti žuly.

„Ach ta severská příroda!“ zvolal nakvašený doktor. „Tohle je opravdu pohroma.“

Hatteras, který tak spěchal s další cestou na sever, musel se s tím smířit. Po zbytek května trval značný mráz a lovci se museli lovu vzdát. Tak byli zase odsouzeni k nové nečinnosti. Jednotvárný život byl přerušen jen jedinou událostí. Bell vážně onemocněl. Doktor však nemoc brzy zažehnal. Za několik dní byl Bell zase na nohou.

Během období nečinnosti rozhodl se doktor promluvit s kapitánem. Chtěl, aby se Hatteras další cesty na sever vzdal. Vždyť neměli ani šalupu, ani člun a kapitán důrazně odmítl použít plavidla postaveného z trosek americké lodi. Tak si vzal doktor Jednoho dne Hatterase stranou a řekl mu:

„Hatterasi, pokládáte mě za svého přítele?“

„Zajisté. Za dobrého a jediného.“

„Co kdybych vám dal radu, o kterou nestojíte?“

„Co tím chcete říct?“

„Poslyšte, Hatterasi, chci se vás na něco zeptat. Pokládáte mě za dobrého Angličana, jakým jste vy, a za člověka, který chce svou vlast proslavit?“

Hatteras se na doktora překvapeně podíval.

„Chcete se dostat na severní pól,“ pokračoval doktor. „Já s vaším úmyslem souhlasím, ale abychom se dostali k cíli, musíme udělat nezbytná opatření.“

„Což jsem už neudělal pro úspěch vše?“

„Ne, Hatterasi! Nezavázal jste se osobních nechtů a jste hotov odmítnout nezbytný prostředek k dosažení pólu.“

„Ach, máte na mysli šalupu z trosek lodi toho člověka?“

„Uvažujte bez vášně, Hatterasi. Nic nám nedokazuje, že toto pobřeží není přerušeno. Podle zpráv tu musíme najít v létě volné moře. A to nám umožní cestu. Ale jak to provést, když nemáme prostředky k plavbě?“

Hatteras neodpověděl.

„Chcete se octnout na několik mil od pólu, aniž byste se na něj dostal? Podívejme se na to z morální stránky. Chápu, že Angličan obětuje jméno i existenci, aby Anglii proslavil. Ale proč by měl čest z objevu porušit člun z několika prken americké lodi? Kdybyste tu našel trup opuštěné lodi, odmítl byste ho použít? A já se vás ptám, zda šalupa postavená čtyřmi Angličany nebude anglická od kýlu až po palubu!“

Hatteras stále mlčel.

„Mluvme upřímně,“ pokračoval doktor. „Vám neleží na srdci šalupa, ale člověk!“

„Ano, doktore,“ odpověděl konečně Hatteras. „Ten Američan! Toho člověka, kterého nám osud postavil do cesty, nenávidím vši anglickou nenávisť.“

„Osud nám ho poslal, aby nás zachránil!“

„Ne, aby nás zničil! Zdá se mi, že mnou pohrdá a myslí si, že má můj osud v hrsti. Jistě uhodl mé plány. Neodhalil se, když šlo o pojmenování nových zemí? Přiznal někdy, proč připlul do těchto šířek? Nezbavíte mě přesvědčení, že ten člověk je velitel výpravy vyslané vládou Unie k pólu.“

„Což nemá Unie stejné právo jako Anglie hledat severozápadní cestu? Altamont rozhodně nezná vaše plány, protože nikdo z nás o nich před ním nemluvil. Ale nakonec se to stejně doví, protože ho tu nemůžeme nechat.“

„A proč ne?“ zvolal Hatteras prudce. „Nemůže snad zůstat v pevnosti Prozřetelnosti?“

„S tím nesouhlasím, Hatterasi. A nechat tu člověka, s nímž bychom se při návratu nemuseli setkat, bylo by nelidské. Altamont půjde s námi. Musí jít! Neříkejme mu však nic a postavme si šalupu určenou údajně pro průzkum nových pevnin.“

„A co když ten člověk nebude souhlasit s rozebráním své lodi?“

„Pak použijeme svého práva a postavíme si šalupu proti jeho vůli.“

„Kéž by to odmítl!“ řekl Hatteras.

„Ale než odmítne, musíme se ho zeptat. Beru si to na starost.“

Ještě téhož večera po večeři zavedl doktor hovor nachystanou letní výpravu. „Počítáme ,s vámi, Altamonte,“ řekl Američanovi.

„Zajisté,“ odpověděl Altamont. „Musíme zjistit, kam až se Nová Amerika táhne. A k tomu musíme co nejlíp využít trosek mé lodi. Postavme si pevnou šalupu, která nás dopraví daleko.“

„Slyšíte, Belle?“ řekl živě doktor. „Od zítřka se dáme do práce.“

Dne 29. května slunce poprvé nezapadlo. Jeho kotouč se obzoru jen dotkl a hned zase začal stoupat. Vcházeli do období čtyřadvacetihodinových bílých dnů. Brzy se zas objevil křiklavý ptačí národ. Sníh na všech stranách účinkem slunce tál. Nastalo skutečné teplo. Doktor 15. června naměřil teplotu +15 °C.

Polárníci se vypravili k Johnsonovu ostrovu. Hatteras přitom pečlivě prozkoumal pobřeží až k Washingtonovu mysu. Ledový dům a skladiště hrozily roztavením.

Ke dni 15. června stavba šalupy velmi pokročila a blížila se ke zdárnému konci. Zatímco Bell a Johnson pracovali na stavbě, podařilo se lovcům zastřelit pár sobů. Ale nejskvělejší zvěřinou bylo maso pižmoňů. Tito turové se zdržovali na březích Viktoriina zálivu. Lovci se rozhodli pro výpravu, aby nejen lovili tato zvířata, ale i prozkoumali východní země. Duk je samozřejmě doprovázel.

Ráno 17. června vyšli tři lovci ozbrojení puškami, sekerami a noži na sníh. Bylo krásné počasí a teploměr ukazoval 5°C. Připravili se na dvou až tří denní výpravu a vzali si s sebou patřičnou zásobu potravin.

Nový kraj jim ukázal rozlehlé pláně. Doktor cestou studoval terén a neustále hovořil. Altamont a Hatteras mlčeli. K desáté hodině se trochu najedli a pokračovali v cestě. Kraj jim předváděl jen holé pláně bez vegetace a bez jediného živého tvora.

„Nemáme s lovem štěstí,“ řekl Altamont doktorovi.

„Nezoufejte,“ odpověděl doktor. „Letní sezóna teprve začíná a já bych se vsadil, že zvěř se skrývá v roklicích, kde se uchytila nějaká vegetace.“

Během hovoru se dostali do široce rozevřeného údolí, jímž se vinula ledu téměř zbavená řeka. Za ohybem údolí spatřili stádo osmi nebo deseti sobů, kteří se pásli na lišejníku napůl pokrytém sněhem. Nezdáli se nijak postrašení přítomností lidí. Takový byl první vztah tvorů k člověku v mladém věku světa. Lovci tak došli až do středu stáda. Doktor jen s námahou tlumil Altamontův lovecký pud.

„Což jsme sem nešli lovit?“ horlil Američan.

„Šli jsme lovit pižmoně,“ odpověděl Clawbonny. „Co bychom s takovým množstvím zvěřiny dělali? Potěšme se raději pohledem na klidná zvířata, v nichž člověk nebudí žádný strach.“

„Dokazuje to, že člověka nikdy neviděla,“ řekl Hatteras.

„Správně,“ potvrdil doktor. „A z toho lze vyvodit, že tato zvířata nepocházejí z Ameriky.“

„Jak to?“ podivil se Altamont.

„Kdyby pocházela ze Severní Ameriky, věděla by, co si myslet o dvounohém savci, který si říká člověk. Tihle sobi však zřejmě přišli z pustých krajů severní Asie. Neznáte právo pokládat je za své krajany, Altamonte.“

„Ach, lovec to takhle nebere,“ řekl Altamont. „Ten je vždycky krajanem své kořisti.“

„Uklidněte se, statečný nimrode,“ chlácholil Altamonta doktor. „Já sám bych si raději už nikdy nevystřelil, než bych budil hrůzu v tomto půvabném stádu.“

V údolí strávili celý den. Doktor ten hezký kout nazval jménem Severská Arkádie, s čímž ostatní souhlasili. Po večeři, která nestála život žádného z obyvatel tohoto kraje, tři lovci usnuli ve skalní sluji, jež jim poskytla dokonalé útočiště.

KAPITOLA XII – ALTAMONT SPLÁCÍ DLUH

Ráno se probudili po dokonale klidné noci. Mráz trochu polevil, a lovci se proto rozhodli využít pěkného dne k průzkumu kraje a k vystopování pižmoňů.

Během prvních hodin se nestalo nic zvláštního. Ale pak vpředu pobíhající Duk narazil na stopy stáda pižmoňů. Pustil se po stopě a brzy zmizel lovcům z očí.

Ti si pospíšili za ním a po půlhodině spatřili dvě silná zvířata skutečně nebezpečného vzhledu. Pižmoni, překvapeni Dukovým štěkotem, se nijak nepoplašili a pásli se na mechovém porostu. Když však zahlédli lovce, dali se na útěk.

Tři muži se pustili během za nimi. Ale jak by byli mohli rychlá zvířata dohnat, když byli po půlhodině zcela bez dechu?

Když pižmoni zjistili, že honba ustala, zastavili se. Lovci poznali, že během je nedoženou, že je budou muset zaskočit. Nechali proto Duka na pižmoně dorážet a sestoupili do vedlejší strže, kde se Altamont a doktor skryli za skalní výstupek. Hatteras měl zatím vystoupit na protější svah a zvířata jim nadehnat.

Po půlhodině byl každý na svém místě.

„Doufám, že tentokrát nebudete nic namítat, když ta zvířata pozdravím ranou z pušky,“ řekl doktorovi Altamont.

„Ne, tentokrát je to rovný boj,“ odpověděl doktor, který navzdory své dobrotě byl vášnivý lovec.

Za tohoto rozhovoru se pižmoni s Dukem v patách pohnuli. Hatteras je hlasitým pokřikem hnal k doktorovi a Američanovi. Ti se vrhli nádherné kořisti vstříc.

Pižmoni se rázem zastavili a vyděšení silnějším nepřítelem, obrátili se proti Hatterasovi. Ten si vzal na mušku silnější z obou zvířat a vystřelil. Ale ani dobře mířená kulka pižmoně nedokázala zastavit. Druhý Hatterasův výstřel zvíře jen rozzuřil. Oba pižmoni se pak vrhli na ozbrojeného nepřítele a srazili ho k zemi.

„Je ztracen!“ vykřikl doktor.

V té chvíli se vrhl Altamont vpřed, aby Hatterasovi pomohl. Náhle se však zastavil. Bojoval sám proti sobě a proti svým předsudkům.

„Ne!“ zvolal. „Bylo by to zbabělé!“ A doběhl na místo boje.

Jeho zaváhání netrvalo ani sekundu. Doktor uhodl, co se děje v Altamontově duši a i Hatteras to pochopil. Byl by se dal raději zabít, než by prosil svého soka o pomoc. Měl však sotva čas si to uvědomit, protože Altamont už byl u něho.

Hatteras se na zemi snažil bránit proti rohům a kopytům obou zvířat. Ale takový boj nemohl vést dlouho.

Vtom zazněly dva výstřely. Hatterasovi prolétly kule kolem hlavy.

„Odvalu!“ vykřikl Altamont, odhodil vybitou pušku a vrhl se na rozzuřená zvířata. Jeden z býků byl zasažen do srdce a skácel se na zem. Druhý v nejvyšším stupni zuřivosti napadl nešťastného kapitána, aby ho rozpáral. Altamont však vrazil zvířeti do rozevřené tlamy svůj nůž a druhou rukou mu zasadil strašnou ránu sekerou. Provedl to s úžasnou rychlostí ve chvíli, kdy scénu ozářil záblesk výstřelu. Druhý pižmon klesl na přední nohy a padl mrtev na zem.

„Hurá!“ vykřikl Clawbonny.

Hatteras byl zachráněn.

A za svůj život vděčil muži, kterého na smrt nenáviděl. Co se v té chvíli dělo v jeho duši? Jaký nepotlačitelný lidský cit se v něm probudil?

Buď jak buď, Hatteras bez váhání vykročil ke svému soku a řekl mu vážným hlasem:

„Zachránil jste mi život, Altamonte.“

Chvíli bylo ticho a pak Altamont řekl:

„Jsme vyrovnáni, Hatterasi.“

„Nejsme, Altamonte,“ odpověděl kapitán. „Když vás doktor vyprostil z vašeho ledového hrobu, nevěděl jsem, kdo jste, ale vy jste mě zachránil s nasazením vlastního života, ač jste věděl, kdo jsem.“

„Jste můj bližní,“ odpověděl prostě Altamont. „A Američan není v žádném případě zbabělec.“

„Opravdu, Hatterasi, ten člověk je muž jako vy,“ zvolal doktor.

„A bude se se mnou dělit o slávu, která nás čeká,“ odpověděl Hatteras.

„Ano, o slávu z cesty na pól,“ dodal Altamont.

„Správně,“ řekl Hatteras hrdě.

„Uhodl jsem to tedy,“ zvolal Američan. „Vy jste se skutečně odvážil pojmout takový úmysl? Ach, to je krásné!“

„Což vy jste se nevydal stejně jako my na cestu k pólu?“

„Nuže ... ne! Dávám přednost pravdě před ješitností. Ne! Neměl jsem vaši nádhernou myšlenku, která vás zavedla až sem. Snažil jsem se jen proplout severozápadní cestou – a to je vše!“

Ruce obou mužů se pojily v upřímném stisku. Když se bývalí sokové obrátili k doktorovi, viděli, že pláče.

„Ach, přátelé,“ zašeptal, když si setřel slzy, „mé srdce nesneslo radost, kterou jste je naplnili. Drazí přátelé, zbavili jste se pro společný úspěch národnostní rivality. Uvědomili jste si, že Anglie a Amerika stojí v tom stranou a že k překonání všech nebezpečí naší výpravy nás musí pojít upřímné přátelství.“

Jestliže dobudeme severní pól, nebude přece záležet na tom, kdo ho objeví. Proč se snižovat zdůrazňováním anglické nebo americké příslušnosti, když můžeme být hrdi na to, že jsme lidé?“

Dobrý doktor stiskl usmířeným sokům ruce. Oba noví přátelé pak museli ještě vyslechnout doktorův výklad o škodlivosti a pošetilsti soupeřství a o nutnosti nezbytného souladu.

„A teď do práce!“ ukončil doktor. „Když jsem nebyl k ničemu jako lovec, využiji aspoň svých jiných schopností.“

A pustil se do čtvrcení pižmoně, kterého nazval „býkem usmíření“. Za několik minut vyřízl z těla zvířete na sto liber chutného masa. Každý si vzal třetinu a vydali se do pevnosti Prozřetelnosti, kde doktor připravil pro všechny výtečnou večeři.

Než však zasedli ke stolu, ukázal doktor na své dva společníky z lovu a vítězným hlasem řekl:

„Nu, Johnsone, ráno jsem odešel s Angličanem a s Američanem, že?“

„Ano, pane Clawbonny,“ odpověděl kormidelník.

„Nu ... a vrátil jsem se se dvěma bratry.“

Námořníci podali radostně ruku Altamontovi a doktor jim pak vypověděl, co udělal americký kapitán pro anglického.

Té noci chránil ledový dům pět dokonale šťastných mužů.

KAPITOLA XIII – POSLEDNÍ PŘÍPRAVY

Druhého dne se počasí změnilo. Nastaly zas mrazy a po několik dní se pak střídal sníh a déšť.

Bell dokončil stavbu šalupy. Odpovídala dokonale účelu, který měla plnit. S částečně krytou palubou mohla při dvou plachtách čelit moři zcela dobře. Její lehkost dovozovala přepravu na saních bez velkého zatěžování psího spřežení.

V polárním moři došlo konečně ke změně pro všechny velmi důležité. Uprostřed zálivu se hnuly ledy. Hatteras však nechtěl s výpravou čekat na rozpad ledového pole. Protože měli cestovat po zemi, nezáleželo mu na stavu moře. Odchod stanovil na den 25. června. Do té doby mohly být všechny přípravy skončeny. Johnson a Bell se postarali o dokonalý stav člunu. Pro výpravu chtěli využít těch několika týdnů pěkného počasí, které tam severská příroda poskytuje.

Několik dní před odjezdem se v ledu objevilo několik širokých trhlin, kterých využili k plavbě k Washingtonovu mysu. Ale ke zcela volnému moři bylo ještě daleko.

Půldenní plavba jim umožnila ocenit výborné plavební vlastnosti šalupy. A tak 22. června začali nakládat na člun tábornické potřeby, stan a zásoby potravin. Celkem dosáhl náklad patnácti set liber, což bylo pro čtyři psy velmi mnoho. Cestovatelé si však umínili psům podle potřeby pomáhat a počítali jen s krátkými denními etapami. Viktoriin záliv byl od pólu vzdálen nejvýš tři sta padesát mil. Při dvanácti milích za den potřebovali na cestu k pólu měsíc. A nepůjde-li to po zemi, umožní jim šalupa dokončit cestu bez námahy psů i lidí.

Všem se vedlo dobře. Zima přes svou krutost končila v dobrých zdravotních podmínkách. Jen trochu zhubli, což ovšem doktora jen potěšilo.

Teď se měli konečně vydat k cíli své cesty. Pak už půjde jen o návrat. Dobré bylo, že všech pět členů výpravy pojily vzájemné sympatie. A tak žádný z nich o úspěchu nepochyboval.

Dne 23. června byli všichni připraveni. Den odjezdu se blížil a obyvatelé Doktorova domu na něj čekali s jistým pohnutím. Bylo jim trochu líto, že opustí ledový dům, kde strávili poslední měsíce zimování. Najdou ještě po návratu své stavby? Celkem zde strávili šťastné hodiny.

Když přišla chvíle odjezdu, ulehli všichni dřív, aby ráno vstali hodně časně. Tak uplynula poslední noc v Doktorově domě.

KAPITOLA XIV – CESTA NA SEVER

Druhého dne za svítání dal Hatteras příkaz k odjezdu. Odpočatí a dobře vykrmení psi byli zapraženi do saní. Byla to dobrá zvířata. Jejich divoká povaha se velmi zmírnila. Zkrátka, -zcivilizovali se.

Lidé byli v stejně dobrém stavu jako psi. Všichni vyrazili v šest hodin ráno za krásného počasí. Když obešli

Washingtonův mys, zamířil Hatteras přímo k severu. V sedm hodin se jim na jihu ztratil kužel majáku a pevnost Prozřetelnosti.

Cesta začínala slibně, rozhodně lépe, než ona cesta za uhlím. Hatteras tehdy za sebou nechával loď, vzbouření a zoufalství, bez jistoty o cíli. Opustil mrazem polomrtvou posádku a on sám, člověk severu, vracel se tehdy na jih. Ted' byl naopak obklopen silnými muži a mířil k pólu, k cíli svého života.

Západní břehy Nové Ameriky se táhly řadou zátok. Cestující se velkým obloukům vyhnuli a od Bellovy hory zamířili přes náhorní plošinu k severu. Znamenalo to značné zkrácení cesty. Hatteras chtěl postupovat k pólu přímo, nenarazili ovšem na nějakou překážku. Cesta však byla zatím snadná. Lidé se sněžnicemi na nohou mohli kráčet jistě a rychle. Teploměr ukazoval 3°C. Počasí nebylo ovšem stálé, ale rozhodně postupující cestovatele nemohl zastavit ani mráz, ani víchř. Cestu určovali snadno kompasem. Je sice pravda, že se stáčela k magnetickému pólu, a ne k pólu zemskému, ale její údaje nemohly vést k žádným znepokojivým výpočtům.

V prvních dvou dnech kráčeli rychlostí dvaceti mil za dvanáct hodin. Zbytek času věnovali jídlu a odpočinku. Za spánku je stačil chránit před chladem stan.

Teplota měla stoupající tendenci. Sníh místy zcela roztál. I zvíř se už objevovala. Altamont a Bell zastřelili několik ptáků a sněžných zajíců. Hatteras jim však doporučil, aby se při lovu nevzdalovali dál než na jednu míli. Počítal jen s třemi měsíci dobrého počasí a nechtěl ztrácet ani hodinu. Na obtížných místech se všichni zapřahali do saní a pomáhali psům. Mnohokrát museli celý náklad složit a Bell musel jakžtakž pospravovat poškozené saně.

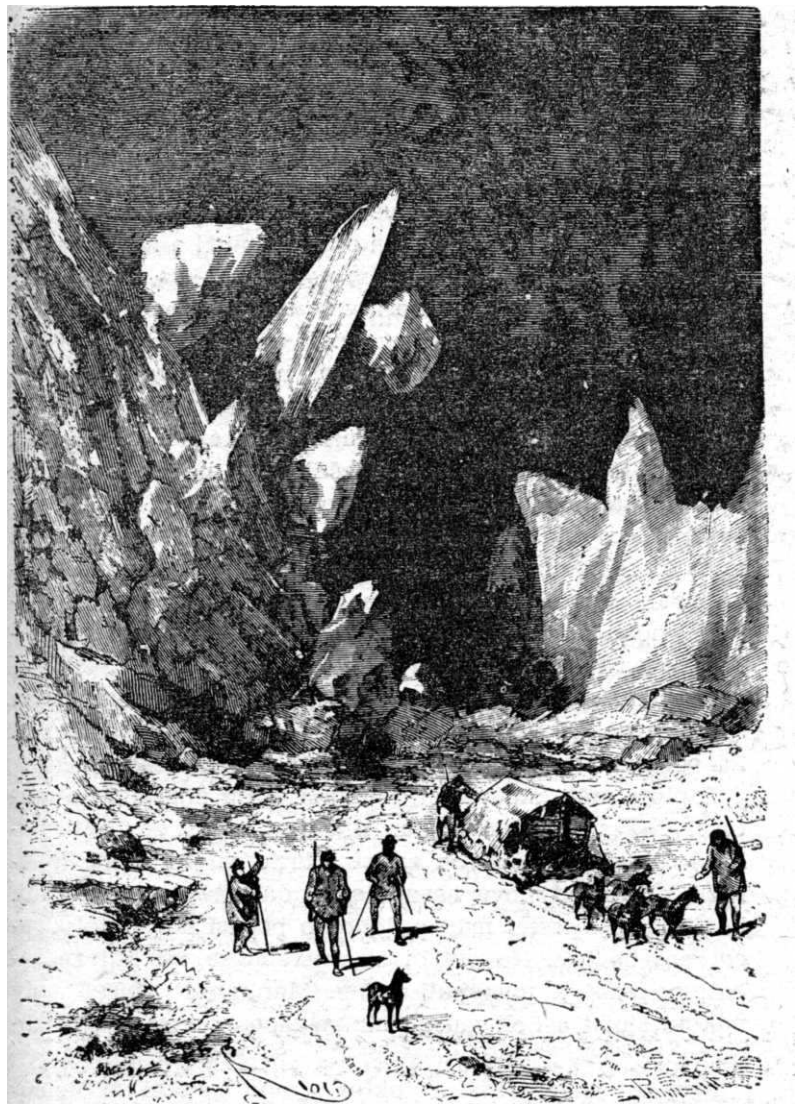
Kraj byl stále plošší a doktor z toho usoudil, že nemůže sahat daleko k severu. Bylo ostatně pravděpodobné, že Nová Amerika je jen ostrov, který se netáhne až k pólu.

Teplota stoupla 29. června na 7°C. Sněs se hustý déšť. Všichni ho přivítali, protože urychlil tání. Pochod se tím přirozeně zpomalil. Ale protože nenarazili na vážnější překážky, přece jen postupovali. Doktor cestou sebral několik ohlazených oblázků. Věřil, že už jsou blízko polárního moře. Krajina se však táhla do nedozírna dál a nikde nenašli žádné známky lidského osídlení. Ani grónští Eskymáci nepronikli zřejmě tak daleko.

Několikrát zahlédli stáda sobů. Doktor by byl rád některé chytil, aby jimi posílil psí spřežení, ale sobi byli příliš plaší. Zato se podařilo Altamontovi zastřelit pižmoně střední velikosti. Náhodné získání dobrého a výživného masa přijali všichni s radostí.

Dne 30. června se kraj počal proti předpokladu měnit ve velmi členitý terén, prozrazující dávnou sopečnou činnost. Ze všech stran se ozývalo praskání ledu a hukot bystrin. Zraky cestujících udivil v těchto místech zajímavý jev. Před nimi se táhl řetěz pahorků krytých ještě sněhem, ale tento sníh měl červenou barvu. Altamont se ptal po původu této barvy, v přírodě tak nezvyklé, a doktor mu vysvětlil, že tuto barvu dodávají sněhu mikroorganismy. Vědci zjistili, že patří do skupiny hub. A jak z pahorků stékal tající sníh, zdálo se, že k nohám cestujících stékají potoky krve.

„Krvavá země“, jak tento kraj nazvali, byla po tříhodinovém pochodu za nimi a kraj nabyl zas svého obvyklého vzhledu.

KAPITOLA XV – STOPA VE SNĚHU

Celý čtvrtý červenec uplynul za hustého zamlžení. Směr k severu udržovali cestující jen s velkými obtížemi. Každou chvíli si jej musili ověřovat kompasem.

„Já si na mou věru myslel,“ prohlásil Johnson, „že po zkušenostech s londýnskou mlhou si dovedu v mlze poradit, ale vidím, že jsem se mýlil.“

„Měli bychom si zapálit pochodně jako. kdysi v Londýně nebo v Liverpoolu,“ řekl Bell.

„A proč ne?“ ozval se doktor. „Je to dobrý nápad. Cestu to moc neosvětlí, ale viděli bychom aspoň vedoucího.“

„Ale jak si pochodně opatřit?“ zeptal se Bell.

„Napustíme cupaninu lihem a upevníme ji na konci hole.“

Po čtvrthodince pokračovala už skupina v cestě mlhou za světlem pochodně. Šli sice příměji, ale ne rychleji. Mlha se rozpustila až 6. července. Doktor ihned prověřil polohu a zjistil, že v té mlze šli rychlostí sotva osmi mil za den. Snažili se proto ztracený čas dohnat. Altamont s Bellem se vysunuli dopředu, zkoušeli terén a rozhlíželi se po zvěři. Nastalo suché a jasné počasí a doktor neztrácel oba přátele z dohledu, i když byli na dvě míle před saněmi.

Náhle si všiml, že se oba muži zastavili a něco si prohlížejí. „Co to tam dělají?“ řekl doktor Johnsonovi.

„Také je pozoruji, pane Clawbonny, a vůbec jejich chování nerozumím.“

„Snad našli stopy nějakých zvířat,“ mínil Hatteras.

„To nemůže být,“ řekl doktor. „Duk by přece štěkal.“

„Pojďme,“ vyzval druhy Hatteras. „Uvidíme, na čem jsme.“

Johnson pobídl psy a ti zrychlili běh.

Po dvaceti minutách bylo všech pět mužů pohromadě. Hatteras, Johnson a doktor byli teď stejně překvapeni jako Altamont a Bell.

Na sněhu byly skutečně stopy, lidské stopy, jasné a nepopíratelné stopy rozseté po sněhu a nejvýš dva dny staré.“

„To byli Eskymáci,“ řekl Hatteras.

„Opravdu,“ potvrdil doktor. „Tady jsou otisky jejich sněžnic.“

„A co tahle stopa?“ zeptal se Altamont. „Myslíte, že patří Eskymákovi?“

Doktor se podíval pozorněji a překvapením strnul. Byl to otisk evropské boty s ocvočkovanou podrážkou a podpatkem. Nedalo se pochybovat, že tudy prošel cizinec.

„Evropané – a tady?“ zvolal Hatteras.

„Určitě,“ řekl Johnson.

„A přece je to tak nepravděpodobné,“ ozval se doktor, který si stopu pozorně prohlédl a musel potvrdit její prazvláštní původ.

Robinson Crusoe nemohl být překvapenější, když našel v písku svého ostrova stopy lidských nohou. Jenže Robinson pocítil strach, kdežto Hatteras vztek. Evropan tak blízko pólu!

Vyrazili vpřed, aby stopy prozkoumali. Táhly se na čtvrt míle spolu s otisky sněžnic a mokašínů a pak zahnuly k západu.

Cestující se rozhodovali, mají-li je sledovat dál.

„Ne!“ řekl Hatteras. „Pojďme!“

Byl však zaražen doktorovým výkřikem. Clawbonny totiž zvedl ze sněhu předmět, který dokazoval svůj původ ještě přesvědčivěji. Byl to objektiv z dalekohledu.

„Tentokrát už o přítomnosti cizince v tomto kraji nemůžeme pochybovat,“ řekl doktor.

„Kupředu!“ zvolal Hatteras.

Pronesl to slovo tak rázně, že ho všichni následovali. Saně pak pokračovaly v cestě na chvíli přerušené.

Všichni pozorně sledovali obzor, kromě Hatterase, který v záchvatu temného hněvu nechtěl nic vidět. Ale protože mohli narazit na skupinu neznámých lidí, museli se mít na pozoru. Byla by to smůla, kdyby je na neznámé cestě někdo předstihl. Doktor, ač nesdílel kapitánův hněv, neubránil se jistě nevoli. Altamont byl zřejmě stejně mrzutý, Johnson a Bell brumlali výhrůžná slova.

„Pojďme!“ řekl nakonec doktor. „A neztrácejme odvahu!“

„Musíme si přiznat,“ řekl Johnson, „že najdeme-li místo obsazené, hezky nám to cestu k pólu znechutí.“

„A přesto nemůžeme pochybovat...“, začal Bell.

„To opravdu ne,“ přerušil ho doktor. „Přemýšlel jsem o tom, a i kdybych si řekl, že to je nepravděpodobné a nemožné, musel bych to odvolat. Ta bota, která se tu otiskla do sněhu, byla na konci nohy, ta noha musela být spojena s lidským tělem. Eskymáky bych ještě omluvil, ale Evropana ...“

„Fakt je,“ řekl Johnson, „že kdybychom našli v hospodě na konci světa obsazené postele, bylo by to mrzuté.“

„Nesmímě mrzuté,“ dodal Altamont.

„Nu, nakonec uvidíme,“ řekl doktor.

Všichni se vydali na další cestu.

Den skončil, aniž jakákoli událost potvrdila přítomnost nějakého cizince. Naši poutníci se konečně zastavili na nočním tábořišti. Provedli všechna opatření na zajištění stanu proti vichřici a po únavné cestě se snažili usnout.

Nebylo to však možné. Rozpoutala se strašná vichřice. Ovzduší jako by se stalo bojištěm rozpoutaných živlů. Předrážděné ucho rozeznávalo v hukotu vichru jasný praskot.

„Zní to jako nárazy ker na ledové pole,“ řekl doktor. „Kdybychom byli blíž k moři, pokládal bych to za praskání ledu.“

„Že bychom se byli dostali k pobřeží?“ divil se Hatteras.

„Nebylo by to nemožné,“ odpověděl doktor. „Zní to skutečně jako pukání ker. Musíme být už blízko oceánu.“

Uragán trval bez přerušení deset hodin. Pod stanem nikdo ani na chvíli neusnul. Noc uplynula ve velkém neklidu.

Za těchto okolností mohla každá nová událost vyvolat vážné zpoždění. Naštěstí vichřice v prvních ranních hodinách utichla. Konečně mohli opustit stan. Hatteras a Johnson zamířili k nedalekému pahorku, na který celkem snadno vylezli. Jejich zraky spočinuly na zcela změněném kraji dokonale zbaveném ledu. S vichřicí sem přišlo léto.

Hatteras upřel zrak k severu, kde se obzor nořil do tmavé mlhy.

„Tam musí být moře,“ řekl.

„Ten barevný odlesk pochází od volné vody,“ upozornil Johnson.

„Tak tedy k saním a vzhůru k novému oceánu!“ zvolal Hatteras.

Zrušili ihned tábor, připravili saně a vydali se na cestu. Báli se, že znovu narazí na včerejší stopy, ale ty se už nikde neobjevily.

Po třech hodinách došli k pobřeží.

„Moře! Moře!“ zvolali jednohlasně.

„A k tomu moře volné!“ zdůraznil Hatteras.

Až za dosah dohledu se táhl oceán bez jediného ostrova, ohraničený jen obzorem. Pobřeží se zde stáčelo k otevřenému zálivu, v němž skalní výběžek tvořil přirozený, ze tří stran chráněný přístav. Hatteras si pobřeží prohlédl a rozhodl se provést toho dne přípravy k odplutí. Saně chtěli po rozebrání naložit na člun pro případ příštích pochodů. Hatteras velmi spěchal. Chtěl získat náskok, kdyby se na moři objevila nějaká jiná výprava.

V pět hodin večer si mohli Johnson a Bell už založit ruce. Šalupa se půvabně houpala v malém přístavu se vztyčeným stožárem a vytaženou plachtou. Zásoby a saně už byly naloženy. Zbývalo už naložit jen několik tábornických potřeb. Doktor nakonec navrhl pokřtít tuto zátoku Altamontovým jménem. Nenarazil na obtíže; všichni shledali jeho návrh oprávněný.

Podle doktorova výpočtu se nacházeli na 118° 35' délky podle Greenwiche. To znamenalo, že jsou jen tři stupně od pólu. Od Viktoriina zálivu k Altamontově zátocce zdolali vzdálenost dvou set mil.

KAPITOLA XVI – VOLNÉ MOŘE

Druhého dne ráno naložili tábornické potřeby a v osm hodin dokončili přípravy k odplutí. Když opouštěli pevnou zem, vzpomněl si doktor na původce oněch záhadných stop, které je nepřestávaly znepokojovaly. Chtěli ti lidé dosáhnout severního pólu? Měli nějakou možnost k překonání polárního oceánu? Setkají se s nimi v těchto končinách znovu?

Ale ať to byli, kdo byli, k Altamontově zátocce se nedostali. Doktor se však přesto rozhodl, že si tento kraj ještě jednou obhlédne. Vystoupil na blízký pahorek a nasadil k očím dalekohled. Ke svému překvapení však zjistil, že nic nevidí. Pohlédl udiveně na dalekohled a vykřikl:

„Objektiv!“

Jeho dalekohledu chyběl objektiv!

Ten výkřik zaslechli jeho společníci. A když viděli doktora utíkat plnou rychlostí k nim, sevřela se jim srdce úzkostí.

„Co se stalo?“ zvolal Johnson.

Udýchaný doktor nebyl schopen slova. Konečně vyrazil:

„Stopy ... otisky ... ta skupina...“

„Nu, co je?“ naléhal Hatteras. „Ti cizinci jsou tady?“

„Ne ... ! NE ... ! Můj objektiv ... a ukázal na neúplný přístroj.“

„Ach, vy jste ho ztratil?“ zeptal se Američan. „Ale pak ty stopy..“

„Byly naše, přátelé. V té mlze jsme zabloudili, opsali jsme kruh a vrátili se na své vlastní stopy!“

„Ale co ten otisk boty?“ ozval se Hatteras.

„Byla to Bellova bota. Rozbil si přece sněžnice a šel celý den jen v botách.“

„To je pravda,“ potvrdil Bell.

Vše bylo tak zřejmé, že se dali do smíchu.

„Byli jsme směšní,“ řekl doktor. „Jaké domněnky jsme z toho vyvodili! Cizinci na tomto pobřeží! Ale když jsme teď zbaveni všech obav, nezbývá nám než odplout.“

„Na cestu!“ zvolal Hatteras.

Za čtvrt hodiny zaujali všichni svá místa na šalupě a vypluli. Cesta přes moře začala 10. července. Plavci už byli blízko pólu. Nebude-li jim stát v cestě žádná země, může být plavba velmi krátká.

Vítr byl slabý, ale příznivý. Teploměr ukazoval 10°C. Bylo skutečně teplo. Šalupa byla v dokonalém stavu a dala se lehce ovládat. Johnson se chopil kormidla. Hatteras seděl na přídi a díval se upřeně k tajemnému cíli, který ho přitahoval jako magnetický pól střelku kompasu. Je-li tu nějaký břeh, chtěl být první, kdo ho objeví.

Lze snadno pochopit, proč Hatteras toužil po objevu pevniny na pólu. Jak by byl zklamán, kdyby místo sebemenšího kousku země táhlo se tam nezměrné moře! Jak vztyčit na širém moři vlajku své vlasti? Jak zabrat jménem Ježího Veličenstva část vodního živlu? Proto s kompasem v ruce zrakem přímo hltal vodní pláň před sebou. Ale polární vody až k obzoru nic nepřerušovalo.

Nad povrchem vod létala četná hejna ptáků. Šalupa plula klidně s mírným větrem. Večer ztratili břehy Nové Ameriky z očí.

Druhého dne se na obzoru stále nic neukazovalo. V dohledu se stále stýkala linie vody s linií oblohy. Doktor už začínal pochybovat o existenci pevniny v těchto vysokých šířkách. Ale když o tom uvažoval, musel tu pevninu tady přece jen předpokládat.

Vždyť v prvních dobách země, po vychladnutí zemské kůry, musely vody vzniklé sražením atmosférických par podlehnout odstředivé síle a shromáždit se v rovníkovém pásmu. Z toho nezbytně vyplynulo vynoření polárních pevnin.

Stejně to chápal i Hatteras.

Proto se kapitán neustále snažil proniknout zrakem mlhy na obzoru. Dalekohled neodkládal od očí. V barvě vody, ve tvaru vln a ve vání větru hledal příznaky blízké země. Celé jeho chování prozrazovalo touhu a úzkostné očekávání.

KAPITOLA XVII – BLÍZKOST PÓLU

Tak v nejistotě plynul čas. Na obzoru se stále nic neobjevovalo. Ani ve vodě se neobjevilo jediné stébélko pozemní traviny, nad nímž se zachvělo srdce Kryštofa Kolumba za jeho plavby do Ameriky.

Hatteras stále vyhlížel. Konečně v šest hodin večer se nad hladinou moře zvedl obláček nejasného tvaru. Vypadalo to jako chochol dýmu. Nebe bylo dokonale čisté. Ten obláček se tedy nedal vysvětlit mračnem. Na chvíli zmizel, ale pak se zas objevil, jako by se pohyboval. Hatteras si toho jevu všiml první. Zachytil jen nejasný bod, ten nevysvětlitelný obláček do zorného pole dalekohledu a po celou hodinu jej nepřestával pozorovat. Náhle zahlédl jakýsi příznak, vztáhl ruku k obzoru a pronikavým hlasem vykřikl:

„Země! Země!“

Na ta slova všichni vylétli jako elektrinou zasažení. Nad mořem se zřetelně vznášel dým. „Vidím to!“ zvolal doktor.

„Je to oblak,“ řekl Altamont.

„Ne, je to země!“ opakoval Hatteras s nezlomným přesvědčením.

Náhle se doktoru zdálo, že zahlédl dvacet až pětadvacet mil severně rychlý záblesk.

„Je to sopka!“ zvolal.

„V takové šířce?“ podivil se Altamont.

„A proč ne?“ řekl doktor. „Což není Island sopečný ostrov?“

„Island ano,“ namítl Altamont. „Ale tady ... tak blízko pólu?“

„Teď to vidím docela jasně,“ pokračoval doktor.

O blízkosti pevniny už nemohli pochybovat. Tam byl cíl jejich plavby. Neuplyne snad ani pětadvacet hodin a na novém území spočine lidská noha. Ale za těchto okolností neprojevoval nikdo radost, kterou musel ten objev vyvolat. Každý se uzavřel do sebe a uvažoval, jaká země to může na pólu být. Překvapilo je, že ptáci večer odlétali k jihu, místo aby hledali útočiště na této zemi. Je to země tak nehostinná, že tam racek ani bělokur nenajdou úkryt? I ryby a velcí kytovci opouštěli tyto vody.

Z čeho pramenila snaha všech tvorů dostat se odtud pryč?

Plavci s přicházejícím večerem cítili, jak jim těžknou víčka. Hatteras zůstal na hlídce a ostatní se uložili ke spánku. Hatteras chtěl zprvu spánku vzdorovat, aby mu nic neušlo, ale nakonec podlehl ospalosti i on.

Loď se zatím zvolna pohybovala dál. Po dvou hodinách však vystoupil nad obzor obrovský, olivově zelený mrak a zatemnil celý oceán. Při prvním větrném poryvu se všichni plavci probudili. Moře se už zdvihalo vysokými vlnami.

Hatteras se chopil pevnou rukou kormidla, zatímco Johnson a Bell neustále vylévali vodu, kterou loď ve vlnách nabírala.

„S touhle bouří jsme ovšem nepočítali,“ řekl Altamont.

„Nutno počítat se vším,“ odpověděl doktor.

Bylo těžké udržovat směr k severu. Hustá mlha obklopovala člun ze všech stran a všechny orientační body zmizely.

Ta strašná bouře tak blízko cíle jako by byla pro ne přísnou výstrahou. Vzrušeným myslím připadala jako zákaz dalšího postupu. Chtěla snad příroda zamezit dosažení pólu? Nebyl tento bod zeměkoule chráněn hradbou vichřic a bouří?

Ale pohled do tváří těch energických mužů prozrazoval, že nikdo z nich neustoupí ani vichru, ani vlnám a že budou postupovat přímo k cíli.

Tak bojovali celý den, aniž by něco získali na cestě k severu, ale také nic neztratili. Ale po vyvrcholení zuřivosti vln nastalo k šesté hodině večerní náhlé ztišení. Moře bylo zas klidné a mírné, jako by tu nebylo k žádné bouři došlo. Pak se i mlha zvedla a ovzduší se naplnilo podivným světélkováním. Šalupa plula zónou elektrických výbojů. Stožár, plachta i ráhna zářily ohněm svatého Eliáše.

Hatteras s kompasem v ruce pokračoval v cestě k severu. Mlha se postupně zvedala, ale přihnál se nový vichr, tentokrát však přímo od jihu, takže šalupa mohla plout s větrem v zádech k severu. Řítila se vpřed úžasnou rychlostí, proti níž však nikdo z mužů nic nenamítal. Stravovala je touha po neznámém. Tu strašnou rychlost pokládali ještě za nedostatečnou.

Blízkost břehu už byla znatelná. Ve vzduchu už byly cítit její příznaky.

Náhle se mlha roztrhla jako větrem rozervaný závěs a na obzoru se objevil plamenný chochol šlehající k nebesům.

„Sopka! Sopka!“ vylétlo ze všech úst.

Fantastický obraz však zase zmizel. Vítr se stočil a strhl loď k jihovýchodu.

„Prokletě!“ vykřikl Hatteras a počal stáčet plachtu. „Nebyli jsme ani tři míle od pevniny!“

Náhle se jeho zrakům objevil strašný obraz. Asi tři sta metrů před šalupou se houpala na vlnách obrovská ledová hora. Povážlivě se nakláněla a hrozila lodi rozdrčením. A k tomuto nebezpečí se připojilo další, neméně strašné. Nazdařbůh plující kra byla obsazena ledními medvědy, sraženými dohromady a šílenými hrůzou. Jak se kra kymácela, převalovala se zvířata jedno přes druhé a vydávala při tom řev přehlušující i jek vichřice. Po celou čtvrt hodinu, dlouhou jako celé století, pluly šalupa a kra společně tak blízko, že se chvílemi div nesrazily. Hatterase však ani nenapadlo dostat se stočením kormidla od kry dál. S neměnnou úporností řídil loď stále k severu. Nakonec se kra vzdálila, ale síla bouře ještě vzrostla. Urvaná plachta zmizela v temnu jako velký bílý pták. Loď strhl prudký vír, v němž se počala závratnou rychlostí otáčet. Konečně se dostala na okraj víru a odstředivou silou odlétla směrem tečny rychlostí náboje z děla.

Altamont, doktor, Johnson a Bell upadli nazad na lávky člunu.

Když se zvedli, Hatteras tam nebyl. Byly dvě hodiny s půlnoci.

KAPITOLA XVIII – ANGLICKÁ VLAJKA

Po prvním okamžiku hrůzy vyrazil ze čtyř hrudí výkřik: „Hatterasi!“

„Zmizel!“ řekl Johnson a Bell.

Rozhlédli se kolem sebe. Na rozbouřeném moři nic neviděli. Duk zoufale štěkal a chtěl se vrhnout do moře. Bell ho jen stěží zadržel.

„Chopte se kormidla, Altamonte,“ řekl doktor, „a snažte se stůj co stůj nešťastného kapitána najít.“

Šalupa se pustila po větru.

Johnson a Bell počali zuřivě veslovat. Po celou hodinu neopouštěli místo katastrofy. Hledali, ale marně. Uragánem odnesený Hatteras byl ztracen.

Ztracen tak blízko pólu! Tak blízko cíle, který jen zahlédl!

Doktor volal, křičel, střílel z pušky. Ale nikdo mu neodpovídal. Doktor s hlavou v dlaních se dal do pláče. V této vzdálenosti od země, bez jediné opory, nemohl se dostat Hatteras živý k břehu.

Po hodinovém hledání museli pokračovat v cestě na sever a bojovat proti posledním zuřivostem bouře. V pět hodin ráno 11. července se vichr utiřil. Vlny uléhaly, nebe nabývalo zas polární jasnosti a ve vzdálenosti asi tří mil se objevila v plné nádheře země.

Nová země byl pouhý ostrov, vlastně jen sopka tyčící se jako maják na severním zemském pólu.

Hora v plné sopečné činnosti chrlila spousty žhavých kamenů a celé bloky skal. Vyvrhované hmoty vylétaly do obrovské výšky spolu s výšlehy plamenů a s výlevem lávy, která stékala po úbočích do moře.

Zdalo se, že sopka má jediný kráter. Nad vyšlehujícími plameny se vlnil obrovský chochol dýmu, naspodu rudý, nahoře černý. Sopka byla vysoká dobrých tisíc stop. Čára vedená od vrcholu k patě svírala s obzorem úhel asi jedenácti stupňů. Nikde nebyla žádná stopa po vegetaci. Ani pobřeží tam nebylo. Svahy sopky spadaly příkře do moře.

„Budeme tam moci přistát?“ zeptal se doktor. „Nevidím nikde ani kousek břehu, kde by se dalo vystoupit.“

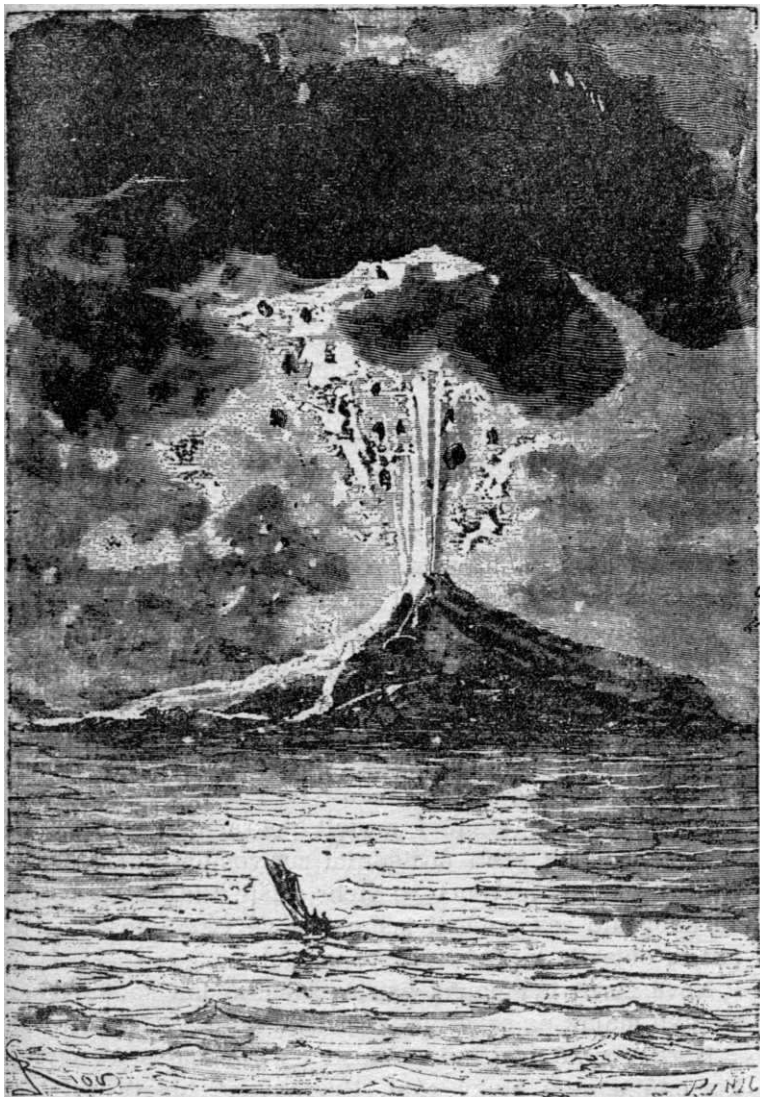
„Tak to vypadá zdálky,“ mínil Johnson. „Ale jistě tam najdeme místo k zakotvení. To je vše, co potřebujeme.“

Na pět set kroků od skal moře vřelo působením podzemního ohně. Ostrov byl zřejmě velmi blízko pólu, neprocházela-li jím přímo zemská osa.

V blízkosti ostrova si plavci všimli malého fjordu, schopného ochránit jejich plavidlo. Ihned tam zamířili s duší plnou obav, že tam najdou kapitánovo tělo. Šalupa posléze vklouzla mezi dva útesy a octlá se na místě dokonale chráněném před příbojem.

Vtom se ozvalo Dukovo zavytí. Věrný pes, jako by chtěl nahradit svého pána, vrhl se obrovským skokem jako první na skálu.

„Duku, sem!“ zavolal na psa doktor.

Duk však neposlechl a zmizel. Plavci s člunem přirazili a vystoupili na břeh, kde šalupu pevně přivázali. Altamont se už chystal vystoupit na kupu balvanů, když se z dálky ozval neobvyklou silou Dukův štěkot. Nevyjadřoval však zlost, nýbrž bolest.

„Vyčenichal nějaké zvíře,“ mínil Johnson.

„Ba ne,“ odpověděl doktor. „To je nárek, žalostný štěkot. Je tam Hatterasovo tělo!“

Všichni čtyři muži vyrazili po Dukových stopách. Na konci fjordu došli k plošině, na které zvolna uléhaly vlny. Duk tam štěkal u mrtvoly zahalené do anglické vlajky.

„Hatteras!“ zvolal doktor a vrhl se k tělu svého přítele. Ale zároveň vydal nepopsatelný výkřik. Zakrvácené a zdánlivě neživé tělo se mu pod rukama zachvělo.

„Žije! Žije!“ zvolal.

„Ano, žiji!“ odpověděl mu slabý hlas. „Žiji na území pólu, kam mě bouře vyvrhla. Žiji na Královnině ostrově!“

„Ať žije královna!“ vykřikli všichni jedním hlasem.

„A sláva Americe,“ dodal doktor.

V první chvíli byli ti stateční muži plni štěstí, že se shledali se svým kapitánem. Cítili, jak se jim oči zaplavují slzami.

Doktor si zjistil Hatterasův stav. Kapitán nebyl vážně zraněn. Vítr ho zahnal až sem, kde se mu po několika pokusech podařilo vysoukat mimo dosah vln. Tam se ještě stačil zahalit do anglické vlajky, ale pak ztratil vědomí a přišel k sobě až po Dukově příchodu. Po prvním ošetření mohl vstát a vydat se s doktorovou pomocí k šalupě.

„Pól! Severní pól“ opakoval stále cestou.

„Jste tedy šťasten,“ řekl doktor.

„Ano, šťasten. A vy, přáteli, nepociťujete snad štěstí a radost z toho, že jste se octl zde? Na této zemi, po které kráčíme? Je to země pólu! A moře, kterým jsme propluli, je moře pólu! Vzduch, který dýcháme, je vzduch pólu! Ach, severní pól! Severní pól!“

Hatteras se dostal do vášnivého vzrušení, do jakési horečky, kterou se doktor marně snažil utišit. Oči mu zářily neobvyklým leskem. Mozek mu přímo vřel myšlenkami. Clawbonny přisuzoval tento stav předráždění ze strašných nebezpečí, které kapitán prožil.

Hatteras očividně potřeboval odpočinek. Snažili se proto najít místo vhodné k utáboření. Altamont brzy našel mezi skálami průrvu, kterou spadlé balvany změnily v jeskyni. Bell tam přenesl zásoby a pustil grónské psy. K jedenácté hodině bylo vše připraveno. Všichni usedli k jídlu. Hatteras však dříve žádal, aby doktor s Johnsonem stanovili polohu ostrova. Ti po provedeném měření zapsali polohu jeskyně: 89° 59' 15" šířky. Délka v těchto místech neměla vůbec význam, protože všechny poledníky se protínaly o několik set stop severněji.

Ostrov se tedy skutečně nalézal na severním pólu a devadesátý stupeň byl jen pětáctýřicet vteřin odtud, přesně 1237 metrů směrem k vrcholu sopky.

Když se Hatteras tento výsledek dověděl, žádal, aby doktor sepsal dvojmo protokol a uložil jej v kamenné mohyle na břehu.

Doktor vzal ihned pero a navrhl dokument, jehož jeden exemplář je dnes v archívech Královské zeměpisné společnosti v Londýně:

„Dne 11. července 1861 byl na 89° 59' 15" severní šířky objeven na severním pólu Královnin ostrov kapitánem Hatterasem, velitelem brigy *Forward*, z Liverpoolu, který se zde se svými společníky podepisuje.

Prosíme nálezce tohoto dokladu, aby jej odevzdal Admiraltě. Podepsáni: John Hatteras, velitel *Forwardu*, doktor Clawbonny, Altamont, velitel *Porpoise*, kormidelník Johnson a tesař Bell.“

„A teď, přátelé, ke stolu!“ řekl vesele doktor.

KAPITOLA XIX – HORA HATTERASOVA

Po vydatné večeři se uložili, jak mohli nejlépe, a brzy usnuli. Všichni – kromě Hatterase. Proč ten neobyčejný člověk nespál? Nedosáhl snad svého životního cíle? Nesplnil své nejodvážnější plány? Neměly jeho napjaté nervy zatoužit po odpočinku? Ne! Hatterasovo vzrušení naopak neustále stoupalo. Nebyla to však myšlenka na návrat, co ho tak vzrušovalo. Buď jak buď, spát prostě nemohl. A přece první noc strávená na zemském pólu byla tichá a klidná. Jen z dálky se neslo dunění sopky, nad níž se stále zvedal chochol žhavého dýmu.

Když se Bell, doktor, Altamont a Johnson probudili, spatřili kapitána stát na skále. Hleděl upřeně na vrchol sopky. V ruce držel své přístroje. Zřejmě právě stanovil přesnou polohu místa. Doktor se k němu vydal, ale musel ho několikrát oslovit, než ho vytrhl ze zamyšlení. Konečně se zdálo, že ho kapitán vnímá.

„Půjdeme na obchůzku ostrova,“ řekl mu. „Jsme připraveni k poslední výpravě.“

„Ano, k poslední, ale k nejnádhernější,“ odpověděl mu Hatteras. Při hovoru si položil ruku na čelo, aby uklidnil vnitřní rozčilení.

V té chvíli je dostihli Bell, Johnson a Altamont. Hatteras se už zřejmě dostal ze svého halucinačního stavu.

„Přátelé,“ řekl jim, „děkuji vám za vaši odvahu, děkuji vám za vaši vytrvalost, děkuji vám za vaše nadlidské úsilí, které mi umožnilo vstoupit na tuto zem.“

„Kapitáne,“ odpověděl mu Johnson, „my jsme jen plnili rozkazy. Čest patří jedině vám.“

„Ne, ne,“ pokračoval Hatteras s vášnivým vzrušením. „Patří vám všem stejně jako mně! Nechte mě vyjavit mé city. Mé srdce už nedokáže pojmout všechnu tu radost a vděčnost.“

A Hatteras stiskl ruce všem svým statečným druhům, kteří ho obstoupili. Přecházel sem a tam, nedokázal se ovládat.

„Udělal jsem jen svou povinnost jako Angličané,“ řekl Bell.

„A jako přítel,“ dodal doktor.

„Ano,“ odpověděl Hatteras, „ale tuto povinnost nedokázali splnit všichni. Někteří podlehl. A přesto nutno odpustit těm, kteří zradili. Ubožáci! Odpouštím jim. Slyšíte, doktore?“

„Slyším,“ odpověděl doktor, kterého Hatterasovo vzrušení vážně znepokojilo.

„A nechci proto, aby přišli o to malé jmění, které šli hledat tak daleko. Ne! Své dispozice nezměním, .. Budou bohatí... , vrátí-li se kdy do Anglie.“

„Ach kapitáne,“ pokoušel se žertovat Johnson, „vypadá to, jako byste tu dělal svou závěť.“

„Snad,“ řekl Hatteras.

„Máte však před sebou nádherný a dlouhý život plný slávy,“ pokračoval starý námořník. „Kdo ví?“ řekl Hatteras.

Po těchto slovech nastalo dlouhé ticho. Doktor se neodvažoval vyložit si smysl posledních kapitánových slov.

Ale Hatteras jej vyložil brzy sám, když vzrušeným, těžko ovladatelným hlasem pokračoval:

„Poslouvejte, přátelé! Až dosud jsme vykonali mnoho, a přece toho ještě mnoho zbývá.“

Všichni se na sebe s největším podivením zahleděli.

„Ano, jsme na území pólu, ale ne přímo na pólu!“

„Jak to?“ zvolal Altamont.

„No tohle!“ ozval se doktor, který uhodl, oč asi kapitánovi jde.

„Ano,“ pokračoval Hatteras, „řekl jsem, že na zemský pól vstoupí Angličan. Řekl jsem to a Angličan to udělá. Jsme pětáctýřet sekund od pólu a já půjdu až na něj!“

„Ale to je přece vrchol sopky!“ zvolal doktor.

„Půjdu tedy tam.“

„Ale ten vrchol je nedostupný!“

„Půjdu tam!“

„Je to činný kráter v plamenech!“

„Půjdu tam!“

Přátelé byli Hatterasovým energickým důrazem ohromeni. Zahleděli se s hrůzou na sopku, nad níž šlehal do výše rudý chochol plamenů.

Teď promluvil doktor. Naléhal, nutil Hatterase, aby svůj úmysl změnil. Použil všechno, co mohl uvést, od pokorné prosby až po přátelskou výhrůžku. Ale nedokázal ovlivnit vzrušeného ducha kapitána, zachváceného jakýmsi šílenstvím. K zadržení toho šílence mohl použít jen násilí. Doufal ostatně, že nepřekonatelne překážky znemožní Hatterasovi šílený úmysl provést.

„Když je tomu tak,“ řekl, „půjdeme s vámi.“

„Ano,“ odpověděl kapitán, „ale jen do poloviny sopečného kužele. Musíte přece donést do Anglie dvojmo protokol o našem objevu, kdyby ...“

„Ale ...“

„To je rozhodnuto,“ řekl Hatteras pevným hlasem.

„Když nestačí prosba přítele, rozkazuje kapitán!“

Doktor nechtěl dál naléhat, a tak se skupina vydala za několik minut s Dukem vpředu na nesnadný výstup.

Hatteras kráčel vpředu, jeho přátelé za ním.

Jak jen popsat vzhled podivného ostrůvku! Sopka nebyla zřejmě stará. Na sebe nakupené skály se udržovaly jen zázrakem v rovnováze. Hora byla vlastně jen kupou balvanů spadlých z výšky. Tento osamělý ostrov vznikl jen postupným navršením vyvrženého kamení. Zcela tu chyběla voda. Výstup po kostrbatém terénu byl nesmírně obtížný. Svahy sopky byly stále strmější. Chvillemi skupinu zahalil dusivý oblak popela. Nad kráter občas vylétaly rozžhavené balvany, z nich některé vybuchovaly ve vzduchu jako bomby, a jejich zbytky se pak rozlétaly daleko do všech stran. O výstup za těchto podmínek se mohl pokoušet opravdu jen šílenec. Hatteras však stále stoupal s překvapující obratností, aniž používal své okované hole. Bez váhání zlézal i nejstrmější srázy.

Zanedlouho se octl na oblém skalisku s plošinou asi deset stop širokou. Obklopoval ho tam žhavý proud, který se nad horním výčnělkem plošiny rozděloval a ponechával volným jen úzký průchod. Hatteras se tedy odvážně pustil.

Nahoře se zastavil, aby ho mohli ostatní dojít. Nacházel se horizontálně tři sta sáhů od kráteru, byl tedy matematicky přesně na pólu, ale vertikálně musel ještě vystoupit o více než patnáct set stop.

Výstup už trval tři hodiny. Hatteras však nejevil známky únavy. Zato jeho společníci byli u konce sil.

Vrchol sopky byl zdánlivě nedostupný. Doktor se rozhodl stůj co stůj zabránit Hatterasovi v dalším výstupu. Hatterasovo vzrušení už hraničilo s delíriem. Během cesty se u něho projevovaly všechny znaky stoupajícího šílenství.

„Hatterasi,“ řekl mu doktor, „už dost! My už dál nemůžeme!“

„Tak si tu zůstaňte! Já jdu dál!“

„Je to zbytečné! Tady už jste na pólu!“

„Ne, ne, jen dál!“

„Hatterasi, my nestrpíme ...“

Doktor nedokončil. Hatteras se mohutným skokem přenesl přes lávový proud. Octl se tím z dosahu svých přátel.

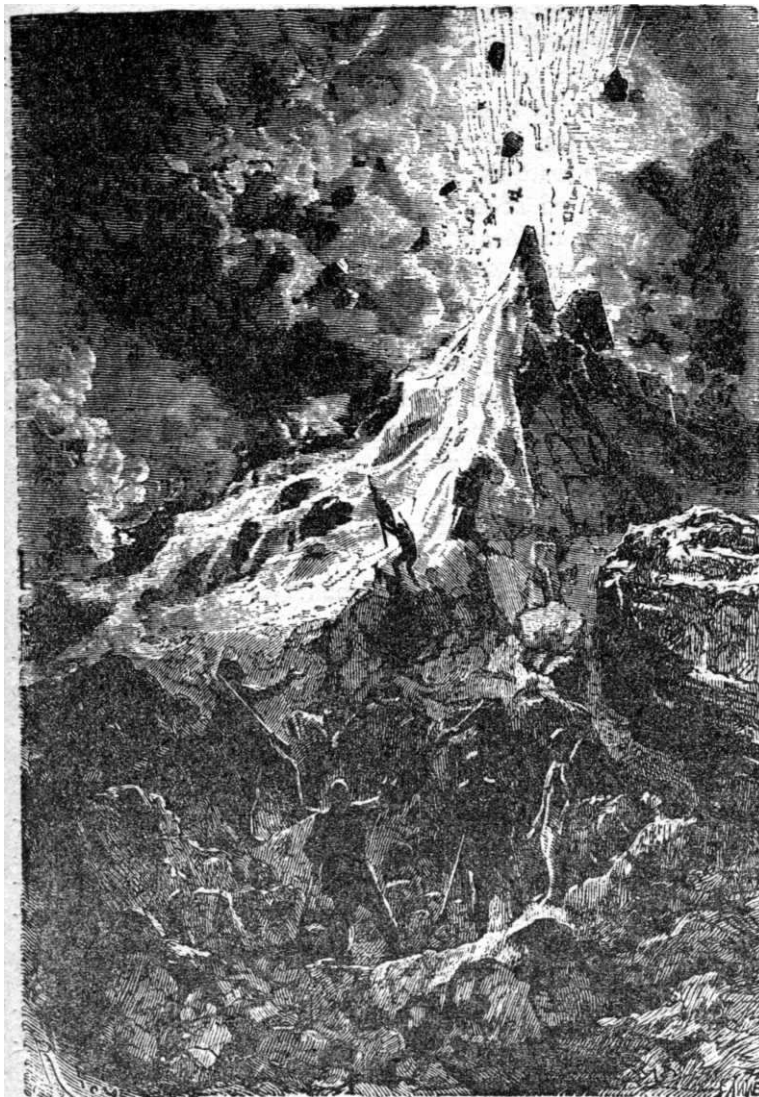
Těm se zdálo, že kapitána pohltil žhavý proud, ale Hatteras doskočil na druhou stranu, sledován Dukem, a zmizel za clonou dýmu. Jeho druhové zaslechli jen vzdáleností zeslabený hlas:

„Vzhůru na vrchol Hatterasovy hory! Připomeňte všem Hatterasovu horu!“

Za kapitánem nemohli. Ohnivou bystřinu nemohli ani přeskočit, ani obejít. Altamont se o to pokoušel, ale byl by málem zahynul. Přátelé ho museli zadržet.

„Hatterasi! Hatterasi!“ zvolal doktor.

Kapitán však neodpověděl. Ve skalách se ozval jen nezřetelný štěkot Duka. Přesto však kapitána občas zahlédli v průvrách dýmu a deště popela.

Ovzduším zněl temný hukot sopky. Stěny hory se chvěly, ale Hatteras stoupal dál. Občas se někde uvolnil skalní blok a s rachotem se zřítil po svahu do moře.

Hatteras se neotácel. Teď použil své hole jako žerdě, na niž upevnil anglickou vlajku. Zděšení přátelé sledovali každý jeho pohyb.

Hrůzný výstup trval hodinu. Byla to hodina zápasu s vratkými balvany a se žhavým popelem, do něhož odvážlivec zapadal místy až po pás. Ale přesto se konečně dostal na vrchol sopky, přímo k ústí kráteru. Doktor doufal, že se ten nešťastník po dosažení cíle vrátí. Zavolal: „Hatterasi! Hatterasi!“

„Já ho zachráním!“ vykřikl Altamont a jediným skokem se přenesl přes žhavý proud. Doktor už neměl čas ho zadržet.

Hatteras se zatím dostal až na vrchol sopky. Z přečnívajícího skaliska se sklonil nad propast. S vlajkou v jedné ruce ukazoval druhou vzhůru na světový pól. Zdálo se však, že váhá. Jako by hledal matematicky přesný bod, v němž se protínají všechny poledníky, a na který by se chtěl ve své umíněnosti postavit. Ale skalisko pod ním náhle povolilo a Hatteras zmizel. Strašný výkřik jeho přátel dolehl až k vrcholu sopky. Uplynula minuta – celé století! Clawbonny už věřil, že jeho přítel navždy zmizel v hlubinách sopky. Ale byli tam Altamont a Duk. Člověk a pes nešťastníka zadrželi, když se už řítí do propasti. Hatteras byl proti své vůli zachráněn.

Za půl hodiny ležel už kapitán *Forwardu* v náručí svých přátel bez známek vědomí. Když přišel k sobě, vyšetřil mu doktor zrak.

„Velký bože!“ zvolal Johnson. „Je slepý!“

„Není, přátelé, není,“ odpověděl doktor. „Zachránili jsme však jen Hatterasovo tělo. Jeho duch zůstal na vrcholu sopky. Jeho rozum zemřel!“

„Zešilel!“ zvolali společně Johnson a Altamont.

Z očí všech se vyřinuly slzy.

KAPITOLA XX – NÁVRAT K JIHU

Za tři hodiny po smutném rozuzlení dobrodružství kapitána Hatterase shromáždili se všichni v jeskyni při úpatí sopky. Tam se radili, co mají dělat.

„Přátelé,“ řekl doktor, „pobyt na Královnině ostrově už nemůžeme prodlužovat. Před námi je volné moře. Potravin máme dost. Musíme co nejrychleji dojít do pevnosti Prozřetelnosti, kde přezimujeme.“

Uplynul skličující den. Kapitánovo šílenství bylo chmurnou předzvěstí. Neohrožený Hatterasův duch bude všem chybět. Byli to však stateční muži a chystali se k novému boji proti živlům i proti sobě samým, podlehnou-li slabosti.

Nazítří naložili tábornické potřeby a připravili se k odplutí. Ale dříve než opustili skály, které už neměli nikdy spatřit, dal doktor podle Hatterasova přání navršíť mohyly, na niž do plochého kamene vytesal Bell prostý zápis:

JOHN HATTERAS 1861

Do mohyly vložili zprávu o velkém objevu, uzavřenou v ocelovém válci. Pak se všichni nalodili ke zpáteční cestě. Bylo deset hodin ráno, sobota 13. července. Šalupa s větrem v zádech opustila Královnin ostrov a večer dal doktor ze zádě poslední sbohem Hatterasově hoře, která planula na obzoru.

Plavba ubíhala rychle. Moře bylo stále volné. Zdálo se, že cesta od pólu bude snadnější než cesta k pólu. Hatteras však nebyl s to chápat, co se kolem něho děje. Ležel v šalupě s vyhaslým zrakem a se založenýma rukama. Duk mu seděl u nohou. Doktor se marně pokoušel s ním mluvit. Kapitán nerozuměl.

Dva dny vanul příznivý vítr a moře bylo klidné. Dne 15. července spatřili na jihu Altamontův záliv. Plavba byla rychlá. Čtrnáctidenní cestu k pólu vykonali od pólu za týden. Večer 23. července zakotvili šalupu ve Viktoriině zálivu a vydali se k pevnosti Prozřetelnosti. Ale s jakým zpustošením se tam setkali! Skladiště, prachárna, Doktorův dům i opevnění zmizely a zásoby byly vypleněny zvířaty. Jak smutný to pohled!

Plavci byli skoro u konce zásob, které tu chtěli doplnit. Teď tu na přezimování nemohli pomýšlet. Jako rozhodní lidé se okamžitě usnesli odplout ihned do Baffinova moře.

„Nic jiného nám nezbývá,“ řekl doktor. „Baffinovo moře je jen šest set mil daleko. Pokud budeme mít volnou vodu, dosáhneme Jonesova průlivu, kde už je dánská stanice.“

Pečlivým hledáním shromáždili zbytky zásob. Bylo to několik krabic pemikanu a dva soudky sušeného masa. Celkem měli zásoby na šest týdnů a dostatek střeliva. Vše rychle naložili a 24. července vypluli.

Šalupa plula bez větších nesnází. Doktor však počítal s možným zpožděním a omezil dávky potravin. Příliš je to však neoslabovalo a jejich zdraví bylo v dobrém stavu.

Několikrát získali lovem ptáků čerstvé maso. Pitnou vodu snadno získávali ze sladkovodních ker, které cestou potkávali. A protože se nevzdalovali daleko od pobřeží, nemusela šalupa čelit velkým vlnám.

V této roční době se teplota držela trvale pod bodem mrazu. Deštivé počasí se změnilo ve sněhové a slunce se už zas blížilo k obzoru. Dne 30. července je plavci ztratili poprvé z očí. Nastala několikaminutová noc.

Šalupa plula dál rychlostí šedesáti až pětadesáti mil za den. Plavci se nikde nezastavovali. Doktora však znepokojovaly první příznaky zimy. Dne 15. srpna narazili v úžinách na nahromaděný led. Dál už plout nemohli. Moře bylo všude zamrzlé a teploměr ukazoval -9°C . Na severu a na západě se však ukazovaly břehy a také sladkovodních ker tu bylo víc.

Altamont zjistil měřením polohu $77^{\circ} 15'$ šířky a $85^{\circ} 02'$ délky.

„Jsme u Jonesova průlivu,“ řekl doktor. „S trochou štěstí jsme jej mohli najít až do Baffinova moře volný. Ale nesmíme si naříkat.“

„Máme jedinou možnost,“ usoudil Altamont. „Opustit šalupu a pustit se se saněmi k Lincolnovu pobřeží.“

„Já však navrhuji,“ namítl doktor, „pustit se se saněmi po Lincolnově průlivu k průlivu Lancasterskému, kde se můžeme setkat s velrybáři.“

Vyložili šalupu a sestavili zase saně. Nazítří zapřáhli psy a pustili se podle břehu na ledové pole. Dne 24. srpna se dostali k ústí Lancasterského průlivu. Počasí však bylo strašné. Nastaly sněhové bouře, které muže nesmírně vysilovaly. A zásoba potravin byla už skoro vyčerpána. Museli se spokojit s třetinovými dávkami, aby mohli sobě i psům zajistit minimální obživu, odpovídající jejich práci.

Terén byl nesmírně únavný. Museli přecházet horské hřbety a bojovat proti rozpoutaným živlům. Všechno se počínalo zmocňovat zoufalství. Byli tělesně i duševně vyčerpáni. Nelze přece beztrestně podstoupit osmnáctiměsíční námahu a nervy vyčerpávající střídání naděje a zoufalství. Nešťastníci se sotva vlekli. Kráčeli už jen jako ve zvyku se zbytkem živočišné energie nezávislé na jejich vůli.

Tak se dostali 30. srpna do divokých hor, z nichž vyšli napůl mrtví a napůl zmrzlí. Doktor už nedokázal druhy povzbuzovat; sám téměř omdléval. Teplota klesla na -19°C a nikdo z nich neměl už sílu postavit stan. Potravin měli velmi málo. I při největší šetrnosti jim mohly vystačit nejvýš na týden. Před vyčerpanými lidmi vyvstával přízrak smrti hladem.

Altamont využil zbytku sil a rozhodl se opatřit potravu lovem. Vzal si pušku, zavolal Duka a pustil se k severu. Doktor a Johnson se za ním lhostejně dívali. Po celou hodinu neslyšeli výstřel a pak spatřili Američana přicházet s výrazem zděšení v obličeji.

„Co je?“ zeptal se doktor.

„Našel jsem nedaleko pod sněhem skupinu lidí,“ oznamoval Altamont s hrůzou v hlase. „Živých?“

„Mrtvých ... zmrzlých ... a dokonce ...“

Američan nedokončil, ale jeho výraz vyjadřoval nesmírné zděšení.

Doktor, Johnson a Bell, oživeni tou zprávou, dokázali vstát a vydat se po Altamontových stopách. Brzy došli na dno jakési bystřiny, kde se jim objevilo strašné divadlo.

Ztuhlé a napůl pohřbené mrtvolky tam ležely s hrůznými výrazy v obličejích. Doktor se k nim přiblížil a celý zbledlý ucouvl.

„Hrůza!“ řekl.

„Co je to za lidi?“ zeptal se Johnson.

„Což je nepoznáváte? Podívejte se!“

Rokle se stala dějištěm posledního zápasu lidí s podnebím, se zoufalstvím a s hladem. A podle strašných zbytků bylo zřejmé, že ti nešťastníci se živili i lidským masem. Doktor mezi nimi poznal Pena, Shandona a celou nešťastnou posádku *Forwardu*. Když jim došly síly a potraviny, když jejich šalupa patrně ztroskotala, nemohli využít volného moře a v neznámé zemi zabloudili. Ostatně lidé spojení vzpourou nemohou vytvořit nadlouho svazek, který umožňuje vykonat velké věci. Vůdce vzpoury má vždy jen pochybnou autoritu. A Shandon byl bezpochyby rychle odstaven.

Bud' jak bud', posádka jistě protrpěla tisícero útrap a zoufalství, než došlo k této strašné tragédii. Ale tajemství jejich neštěstí bylo i s nimi navždy pohřbeno ve sněhu.

„Rychle pryč!“ zvolal doktor a odvedl druhy z místa hrůzy. Úděs jim vrátil rychle všechnu bývalou energii. Vydali se ihned na cestu.

KAPITOLA XXI – ZÁVĚR

K čemu líčit útrapy, které stíhaly ty, kdo výpravu přežili? Oni sami si neuchovali v paměti podrobnosti z toho týdne, který uplynul od strašného nálezu zbytku posádky.

Zázrakem nové energie se octli 9. září u mysu Horsburgu. Umírali hladem. Poslední dva dny už nejedli. Jejich posledním jídlem bylo maso z posledního eskymáckého psa. Bell už nemohl jít dál a starý Johnson téměř umíral.

Octli se na břehu Baffinova moře, při lodní cestě do Evropy. V dálce tří mil narážely vlny volného moře na konec ledového pole.

Museli čekat na možný příjezd velrybářské lodi. Ale kolik dní ještě? Nebe se však nad nešťastníky smilovalo. Druhého dne zahlédl Altamont zřetelně na obzoru plachty.

Lze pochopit úzkost, s jakou loď po tolika zklamaných nadějích sledovali. Odešli až na okraj ledového pole, volali, ale loď jejich přítomnost nepostřehla. Volali nadarmo!

A tehdy doktor naposled použil svého vynalézavého génia, který všem až dosud tak dobře sloužil.

K okraji ledového pole přirazila velká kra.

„Na kru!“ zvolal doktor a ukázal na ni.

Rázem se všem vyjasnilo. Bell s Altamontovou pomocí přinesl ze saní dlouhou tyč, zarazil ji do středu kry jako stožár a zajistil ji provazy. Roztrženého stanu použil jako plachty. Vítr byl příznivý a trosečníci se na křehkém prámu pustili na širé moře.

Po dvou hodinách nesmírného úsilí přijala poslední muže z *Forwardu* paluba dánské lodi *Hans Christian*, plující Davisovým průlivem.

Dobrosrdečný kapitán přivítal na palubě tyto přízraky, které už neměly lidský vzhled. Věnoval jim nejpozornější péči, takže se mu podařilo zachovat všechny při životě.

Po deseti dnech Clawbonny, Johnson, Altamont, Bell a kapitán Hatteras vystoupili na dánský břeh. Parník je pak odvezl do Kielu a z Hamburku do Londýna, kam dorazili třináctého téhož měsíce.

První starostí doktora byla žádost o přijetí do Královské zeměpisné společnosti. Byl pozván na nejbližší zasedání.

Lze si představit překvapení učené společnosti a její nadšení po přečtení dokumentu o Hatterasovi.

Tato jedinečná výprava, bez obdoby v historických análech, shrnula všechny dosavadní objevy v polárních končinách a skončila na dosud nedostupném místě zeměkoule.

Dosud nikdy se nedostala do Anglie zpráva tak nečekaná. Novina se rozlétla telegrafní sítí rychlostí blesku po celé Británii. Noviny uváděly Hatterasovo jméno v čele svých článků jako jméno mučedníka a Anglie se chvěla pýchou.

Doktor a jeho druhové byli při oficiální audienci představeni lordem kancléřem Jejím Veličenstvu. Vláda potvrdila názvy Královnin ostrov, Hatterasova hora, Altamontův záliv a Nová Amerika.

Altamont se od svých druhů v utrpení i ve slávě už neodloučil. Následoval doktora, Bella a Johnsona do Liverpoolu, kde byli nadšeně uvítáni. Vždyť už bylo celé město přesvědčeno, že našli smrt ve věčném ledu.

Doktor Clawbonny však všechnu slávu obracel k tomu, kdo si ji zasloužil nejvíc. V následujícím roce vydal knihu nazvanou Angličan na severním pólu, v níž uváděl Hatterase jako největšího z cestovatelů, kteří se cele obětovali vědeckému pokroku.

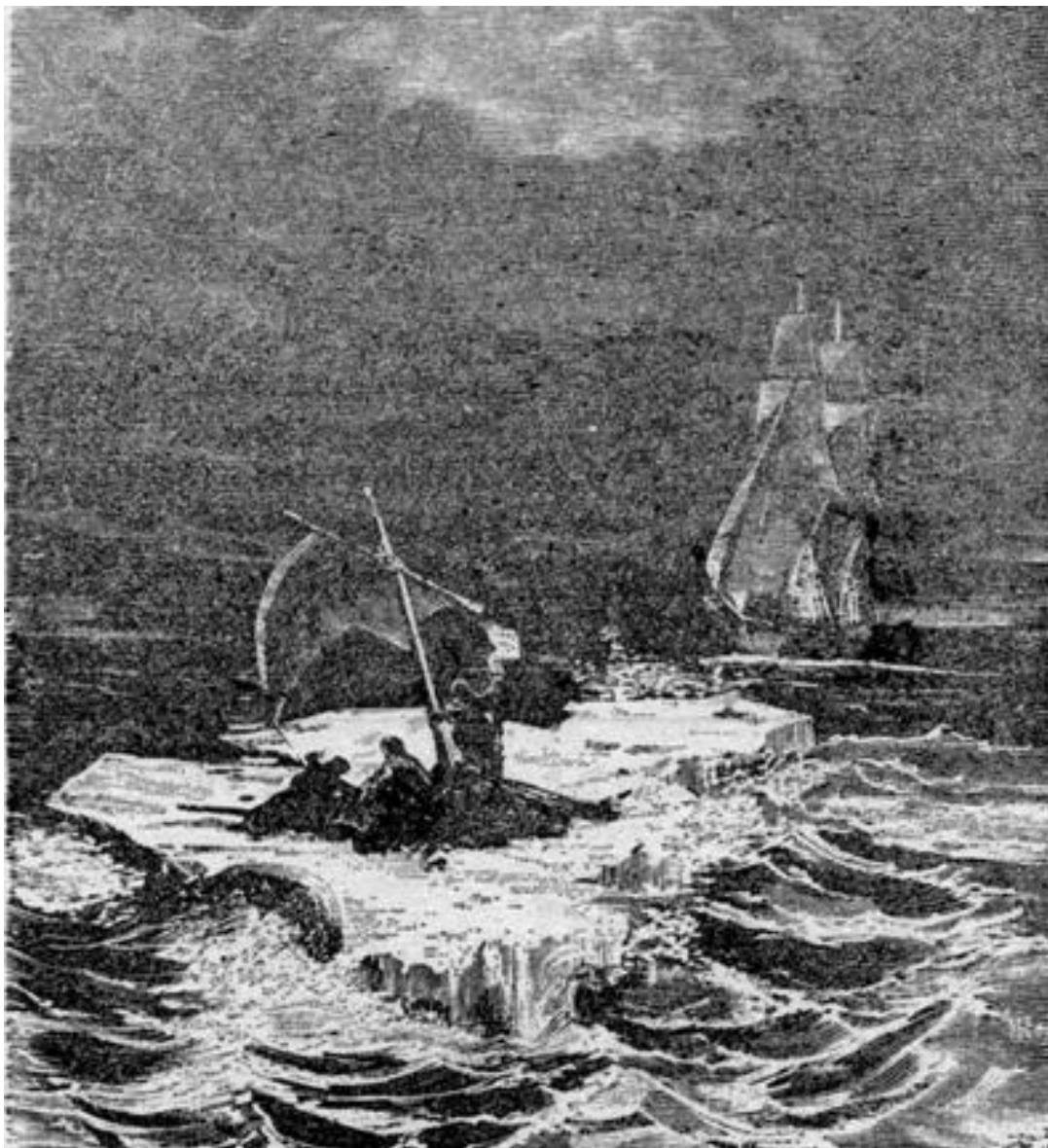
Nešťastná oběť ušlechtilé vášně žila v sanatoriu v Liverpoolu. Hatterasovo šílenství však bylo klidné. Kapitán nemluvil a nic nechápal. S rozumem ztratil i řeč. Se světem ho poutal jediný cit. Bylo to přátelství s Dukem, od něhož se nemohl odloučit.

Tato nemoc, polární šílenství, probíhala klidně, bez zvláštních příznaků. Ale když doktor nemocného jednou navštívil, byl překvapen jistou zvláštností v jeho chování.

Kapitán Hatteras se denně procházel s Dukem alej v parku sanatoria. Pokaždé, když došel na konec aleje, ucouvl. Co ho tam zastavovalo? Ukazoval prstem k určitému bodu na obloze. Když ho chtěli přinutit k obratu, rozčilil se. A Duk jeho zlost dotvrzoval zuřivým štěkotem.

Doktor pozorně sledoval jeho počínání a brzy pochopil příčinu té podivné umíněnosti. Pochopil, proč kapitán procházel vždy jedním směrem jakoby pod vlivem jakési magnetické síly.

Kapitán John Hatteras kráčet neustále k severu.

Adolfa Borna (narozen 12. června 1930 v Českých Velenicích) znají snad všichni čtenáři od těch nejmenších, kteří si jeho obrázky a kreslené seriály prohlížejí v Mateřídoušce, přes ty trochu odrostlejší, kteří si už umějí číst v knížkách O Vítkově od Bohumila Říhy, přes slečny listující svazky edice Veronika a mládence, jež sledují hrdiny knih Vojtěcha Štekláče nebo příběhy Robinsona Crusoa až k dospělákům, kterým umělec svými ilustracemi znovu objevil přitažlivost upírů od Jakuba Arbesa, satirických povídek J. M. Saltykova-Ščedrina či Gogolových Mrtvých duší a kteří s radostí sáhli po jeho výtvarném doprovodu Ostrova tučňáků od Anatola France nebo po Horníkově rozmarném vyprávění Jablko je vinno.

Born ilustroval víc než 160 knižních titulů nejrozličnějších žánrů, světové klasiky i našich současných autorů, navrhl řadu knižních obálek i řešení celých edic, nadto nakreslil spoustu karikatur a veselých kreseb, vytvořil mnoho grafických listů, realizoval 50 animovaných filmů, za něž si snad každoročně od roku 1965 odnáší významná ocenění z mezinárodních soutěží a festivalů, k nimž v roce 1983 přibyla též cena dětských čtenářů ilustrátorů — Pavi pero.

Mnohostrannost a šíři zájmů spojuje v jednotu výrazu základní rys jeho tvorby — humor. Jeho význam si v plném dosahu Born uvědomil v šedesátých letech, kdy začal spolupracovat s animovaným filmem. A tehdy je také z příležitostného úkolu, jímž u něj do té doby byla karikatura zaostřená na událost či problém dne nebo veselá kresba doprovázející humornou situaci literárního textu, povýšil na dominantní princip své tvorby. Humor dal směr jeho pohledu na svět ve všech sférách jeho bohaté výtvarné aktivity.

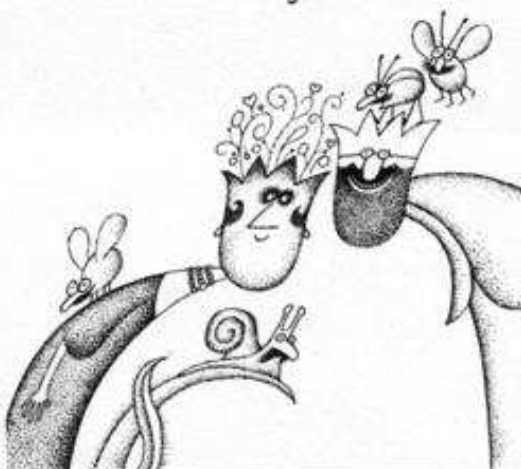
ADOLF BORN

V Bornově ilustrační tvorbě humor ovlivnil již samu výtvarnou interpretaci textu. Umělec s humorem komentuje literární příběh nebo jej rozvíjí o veselé epizody, proměňuje jej ve veselou grotesku. Tam, kde jej předloha nepodněcuje k humoru přímo, projevuje se v knize jako druhý hlas, ilustračním pásmem vytváří novou, samostatnou rovinu, v níž nejednou vede čtenáře od děje k smyslu příběhu. Pod vlivem práce na animovaném filmu vtrhla také do jeho ilustrací živost, spád, objevila se výrazná lineární kresba, výrazová

zkratka, fázování, simultánní uplatnění více pohledů, seriálové prvky atd. Ovšem vždycky respektuje literární dílo jako základní inspirační podnět.

V literatuře pro dospělé dává Born přednost dílům klasickým a samozřejmě se stále rád obrací k mistrům politické či společenské satiry. Dovede sugestivně evokovat dobovou atmosféru, zachytit odraz neopakovatelnosti literárního díla a současně násobit čtenářský zážitek svou vlastní představou, v níž důsledně uplatňuje postoj současníka. V knížkách pro děti a mládež, napsaných většinou současnými autory, se nevyhýbá ani netradičním žánrovým oblastem a odvážně se pouští do experimentů v koncepci ilustračního doprovodu, jaké mu účta ke klasickému textu nedovoluje, zkouší nosnost nových postupů a řešení, objevuje v ilustraci pro děti netušené možnosti.

Jeho humor se podřizuje různým úkolům: je přímo rozpustilý v jeho Aprílové škole. Je neobyčejně vynalézavý v podivuhodných příhodách Macha a Šebestové nebo v Akademii pána Machu, za její ilustrace získal umělec na BIB Zlaté jablko. Oživuje poklidný život vesničky veselou groteskou v knížkách O Vítkově. Je trochu ironický, když komentuje problémy, názory a nápady mladých, kteří se chystají k odletu z těsného hnízda rodiny do Velkého Života. Je sžíravý ve společenské satirě Jaroslava Haška nebo Saltykova-Ščedrina. Ale nikdy to není humor nezávazný, k pouhému chvílkovému pobavení. Otvírá čtenáři, stejně jako divákovi, oči. A i když mu nastavuje zrcadlo, vždycky mu ještě ponechává šanci. Právě pro ten optimismus je Adolf Born oblíben a obdivován malými i velkými, čtenáři, návštěvníky výstav, milovníky filmu i vyznavači televize.

FOTOGRAFIE PAVEL ŠTECHA

GALERIE
ALBATROSU

6

7

8

9

10

